

DOCUMENT RESUME

ED 089 533

FL 004 859

AUTHOR Fairbanks, Gordon H.; Stevick, Earl W.
TITLE Spoken East Armenian. American Council of Learned Societies Program in Oriental Languages, Publications Series B - Aids - Number 15.
INSTITUTION American Council of Learned Societies, New York, N.Y.; Spoken Language Services, Inc., Ithaca, N.Y.
SPONS AGENCY Ford Foundation, New York, N.Y.
PUB DATE 58
NOTE 422p.
AVAILABLE FROM Spoken Language Services, Inc., P. O. Box 783, Ithaca, N. Y. 14850 (\$6.50)
EDRS PRICE MF-\$0.75 HC Not Available from EDRS. PLUS POSTAGE
DESCRIPTORS *Armenian; *Conversational Language Courses; *Language Instruction; *Language Skills; Oral Communication; *Textbooks; Uncommonly Taught Languages

ABSTRACT

Written for students of East Armenian, this textbook is designed for self-study or for use in the classroom. Thirty lessons, primarily intended to familiarize the student with the oral language through mastery of basic sentences and grammatical analysis, focus on everyday situational contexts. A review section and an Armenian-English glossary are included. (RL)

ED 089533

AMERICAN COUNCIL OF LEARNED SOCIETIES
Program in Oriental Languages
Publications Series B - Aids - Number 15

U.S. DEPARTMENT OF HEALTH,
EDUCATION & WELFARE
NATIONAL INSTITUTE OF
EDUCATION

THIS DOCUMENT HAS BEEN REPRO-
DUCED EXACTLY AS RECEIVED FROM
THE PERSON OR ORGANIZATION ORIGIN-
ATING IT. POINTS OF VIEW OR OPINIONS
STATED DO NOT NECESSARILY REPRESENT OFFICIAL NATIONAL INSTITUTE OF
EDUCATION POSITION OR POLICY.

SPOKEN EAST ARMENIAN

by
Gordon H. Fairbanks
and
Earl W. Stevick

Spoken Language Services, Inc.

American Council of Learned Societies
New York 1958

FL004 859

The research and compilation of which this work is a result were brought to completion under a subvention from The Ford Foundation.

Library of Congress catalog card number 58-59941

Copyright, © 1958, by

"PERMISSION TO REPRODUCE THIS
COPYRIGHTED MATERIAL BY MICRO-
FICHE ONLY HAS BEEN GRANTED BY

Spoken Language
Services, Inc.

TO ERIC AND ORGANIZATIONS OPERAT-
ING UNDER AGREEMENTS WITH THE NA-
TIONAL INSTITUTE OF EDUCATION.
FURTHER REPRODUCTION OUTSIDE
THE ERIC SYSTEM REQUIRES PERMIS-
SION OF THE COPYRIGHT OWNER."

Lithographed in the United States of America by
The Art Litho Company, Baltimore, Maryland

PREFACE

There are two main varieties of Armenian, West Armenian and East Armenian. West Armenian is spoken by Armenians scattered throughout the Near and Middle East and by many Armenians in the United States. East Armenian, the dialect treated in this text, is spoken in the Armenian Soviet Socialist Republic and by many Armenians in the northwestern part of Iran. There are fewer speakers of East Armenian in the United States than there are of West Armenian.

The Armenian material in this text was written by two native speakers of East Armenian, Mr. Jack Karapetian, from Tabriz, Iran, and Mr. Suren Gracian, from Yerevan, Armenian S. S. R. We are grateful to have had the opportunity of working with these gentlemen.

Financial support, both for writing the materials herein and for the publication of this book, has come from the American Council of Learned Societies, through its Program in Oriental Languages. We are very grateful for this support, without which the present publication would not have been possible.

G. H. F.
E. W. S.

TO THE STUDENT

The material in this text can be used for self-study or in the classroom. In either case, it should be used with the aid of a native speaker of East Armenian to act as a model for imitation. The Basic Sentences should be spoken one at a time by the native speaker at normal conversational speed and should be repeated after him by the student. This process should be continued until the student not only can pronounce the Armenian to the satisfaction of the native speaker but also can reproduce the Armenian when given the appropriate English stimulus. The Pronunciation Practices draw attention to specific points of pronunciation and should be thoroughly drilled. The student should read carefully the Grammatical Notes for each lesson. They will explain the grammar of the Basic Sentences he has learned. The Exercises will give the student drill on points of grammar and help to develop fluency in speech.

TABLE OF CONTENTS

	Page		Page
INTRODUCTION: PRONUNCIATION		nouns (47).	
Lesson 1: GETTING AROUND	1	Lesson 5: THE WEATHER	52
1.1 The verb "to be" (5); 1.2 "the", "some" (6); 1.3 Numerals (6).		5.1 New genitive forms (57); 5.2 The direct object (58); 5.3 Personal pronouns (59); 5.4 "similar to" (60); 5.5 "rain", "snow" (60).	
Lesson 2: MEETING PEOPLE	10	Lesson 6: REVIEW	64
2.1 Possessive adjectives and possessive endings (16); 2.2 Infinitive and present tense of verbs (18).		Lesson 7: THE RESTAURANT	68
Lesson 3: GETTING ACQUAINTED	23	7.1 The Armenian writing system - The alphabet (74); 7.2 Consonants (75); 7.3 Vowels (76); 7.4 "on" (76); 7.5 "there is, there are" (78); 7.6 "which" (78).	
3.1 Genitive case (29); 3.2 Uses of the genitive case (30); 3.3 Forms of the genitive case (31); 3.4 The word "also" (32).		Lesson 8: PERSONAL SERVICES	82
Lesson 4: WHERE ARE YOU FROM?	36	8.1 The Armenian writing for /y/ (87); 8.2 The Armenian writing for /v/ (89); 8.3 Armenian pronunciation (91); 8.4 Cases of /t'ún/ 'house', /ank'oqín/ 'bed' (92); 8.5 Genitive of postpositions (93); 8.6 /k'ə/ future (93).	
4.1 Nominative plural (43); 4.2 Genitive plural (44); 4.3 Ablative case (44); 4.4 negative of the verb "to be" (45); 4.5 Locative case (46); 4.6 Comparative and superlative (46); 4.7 Length of time something has been taking place (47); 4.8 Use of possessive endings with			

	Page		Page
Lesson 9: LOOKING FOR A ROOM	98		
9.1 /p'it'i/ future (104); 9.2 "to have" (105); 9.3 "to be" (106); 9.4 "to need" (106); 9.5 "to cost, to be worth" (106).		14.1 Preterite (162); 14.2 Verb classifica- tion (163); 14.3 "with" (169); 14.4 "inside" (170); 14.5 "as . . . as" (170); 14.6 "which one" (171); 14.7 Position of /ím/, /áys/, /bolór/ (171); 14.8 "any" (172); 14.9 "in- stead of" (172).	
Lesson 10: WRITING A LETTER	110		
10.1 Instrumental case (117); 10.2 Dates (118); 10.3 Simple verbs (118); 10.4 Ab- lative case - new uses (118); 10.5 Geni- tive case - new uses (118); 10.6 "about" (119); 10.7 Possessive adjective inflec- tion (119); 10.8 Postposition /hét'/ "with" (120).		Lesson 15: IN THE VILLAGE	177
		15.1 Present perfect (182); 15.2 "to be occu- pied" (184); 15.3 "necessary" (184); 15.4 "no matter how" (185); 15.5 "(I do some- thing) myself", etc. (185); 15.6 "time (in- stance, repetition, etc.)" (186); 15.7 New verbs (186).	
Lesson 11: SIGHTSEEING IN YEREVAN	125		
11.1 Past of the verb "to be" (131); 11.2 Past progressive (132); 11.3 Past future (132); 11.4 "who?" (133); 11.5 "what?" (133); 11.6 "free from" (134); 11.7 "to show" (134).		Lesson 16: IN THE BANK	191
		16.1 The imperative (196); 16.2 "until, by, up to, as far as" (198); 16.3 "else, other" (199); 16.4 "cash" (199); 16.5 /vóç mǎ/ as an inten- sive negative (200); 16.6 New verbs (200).	
Lesson 12: REVIEW	138		
		Lesson 17: LEAVE-TAKING	205
Lesson 13: AT THE DOCTOR'S OFFICE	144	17.1 /u/ future (209); 17.2 The conditional (211); 17.3 "so that" (212); 17.4 "to take" (212); 17.5 "to buy" (213).	
13.1 Present optative - new uses (149); 13.2 Negative of /k'ə/ future (150); 13.3 "to feel" (151); 13.4 First person possessive ending (151); 13.5 "acquainted with" (151); 13.6 Enumeration (151); 13.7 "to think" (151).		Lesson 18: REVIEW	217
Lesson 14: ABOUT THE OPERA	156	Lesson 19: THE MARKET PLACE	221
		19.1 Past participle 2 (226); 19.2 Passive verbs (228); 19.3 Adjectives ending in /!k/ (230); 19.4 "to have just (done some-	

thing)" (231); 19.5 "there is" (231); 19.6 "likewise, as well as" (232); 19.7 /ahá/ (232); 19.8 New verbs (232).	
Lesson 20: A TRIP TO LAKE SEVAN	237
20.1 Past perfect (243); 20.2 Indirect statement (244); 20.3 Conditions in the past (245); 20.4 Perfect infinitive (245); 20.5 "to sit, stand, sleep" (245); 20.6 "satisfied" (246).	
Lesson 21: THE LIBRARY	251
21.1 Duration of time (256); 21.2 "about, around" (256); 21.3 /míte/ (256); 21.4 "both . . . and" (257); 21.5 Noun-forming suffixes (257).	
Lesson 22: IN A DORMITORY	264
22.1 "front, in front of" (270); 22.2 "without" (271); 22.3 "to mean" (271); 22.4	

Adjective-forming suffixes (271); 22.5 Compound forms (273).	Page
Lesson 23: A PICNIC AT DILIJAN	278
23.1 Present participle 2 (285); 23.2 Causative verbs (287); 23.3 "to approach" (289).	
Lesson 24: REVIEW	294
Lesson 25: GEOGRAPHY	298
Lesson 26: INDUSTRY	309
Lesson 27: AGRICULTURE	321
Lesson 28: ARMENIAN LITERATURE	331
Lesson 29: HISTORY	346
Lesson 30: REVIEW	366
ARMENIAN-ENGLISH GLOSSARY	371

INTRODUCTION

PRONUNCIATION

Speakers of East Armenian make use of six vowels and thirty consonants. In the transcription used in this book, the vowels are represented by the symbols /i e a o u ə/ and the consonants by the symbols /p t k c č p' t' k' c' č' b d g j ĵ f v s z š ž x q l r ʔ y m n h/. Regular Armenian orthography will be explained in Lessons 7 and 8.

Vowels

All the Armenian vowels except /ə/ may occur either stressed or unstressed. /ə/ occurs only in unstressed syllables. Following are brief descriptions of the various vowels, together with lists of Armenian words in which they occur.

/i/ is a high front vowel, like ea in English beat, but shorter and without the glide occurring in English.

Practice 1

mís	meat	mí	a	giní	wine	himá	now
híng	five	ínj	me	vortí	son	dimác	opposite
kíč	little	ím	my	amusín	husband	sirél	to like
gírċ	book	mírċ	fruit	yerk'ír	land	linél	to be
ínč	what	k'ín	wife	t'ik'ín	Mrs.	inčú	why

/e/ is a mid front vowel, like e in English bet.

Practice 2

yés	1	t'éq	place	barév	hello	mekená	car
té	that	mék'	one	xosék	speak!	seqán	table
véc	six	hét'	with	nerék	pardon	yoxp'áyr	brother
jér	your	yév	and	t'esnéł	to see	yerk'ár	long
yérp	when	šénk	building	hayerén	Armenian	yerék	three

/a/ is a low central vowel, like the vowel in English far.

Practice 3

láv	good	áç	right	kaqák	city	amís	month
hác	bread	t'ás	ten	hamár	for	asél	to say
šám	time	šát'	very	šapát	Saturday	haonél	to arrive
bác	open	k'án	there are	dimác	opposite	t'arí	year
jáx	left	t'ák	hot	t'eqá	boy	makúr	clean

/o/ is a mid back vowel, like the vowel in English boat but without the glide that occurs in English pronunciation.

Practice 4

vóç	no	pákr	little	ayó	yes	xonáv	wet
yót	seven	ór	day	poqóc	street	noríc	again
çórs	four	mót'	near	het'ó	after	rop'é	minute
vór	that	górc'	work	keróç	sister's	sovác'	hungry
ót	air	çór	dry	k'aróq	able	bolór	all

/u/ is a high back vowel, like the vowel in English boot but without the glide that occurs in English pronunciation.

Practice 5

úr	where	lír	news	anún	name	uráx	glad
úš	late	t'ún	house	makúr	clean	uríš	else
dúk	you	cúrt'	cold	garún	spring	uzél	to want
út	eight	túxt	paper	ašún	fall	hunvár	January
júr	water	súrç'	coffee	vaqóc	long time	usuçç	teacher

/e/ is a mid central vowel, like the last vowel in the English word soda. This vowel occurs in unstressed position only.

Practice 6

xamél	to drink	háce	the bread	harcenél	to ask	ešt'ap'él	to hurry
uamán	similar	andne	the name	ent'anfk	family	k'ayaráne	the station

verá	on	háyre	the father	k'elxavór	main	mənál	t	remain
gerič	pen	tánjər	thick					

Diphthongs

There exist in Armenian combinations of certain vowels and the consonant /y/. These combinations, known as diphthongs, are worthy of special mention by way of pronunciation.

/ay/ is pronounced like the i in English bite.

Practice 7

áys	this	yexp'áyr	brother
máyř	mother	míáyn	only
háý	Armenian	hayerén	Armenian (lang.)
báyc	but	hayt'ní	famous
áyť	that	k'ayarán	station

The combinations /ey oy iy/ do not occur; and the combination /ey/ occurs but rarely, an example being the word teý 'tea'.

/uy/ is most similar to the ooey in the English phooey. In Armenian, however, the first part is pronounced with the tongue tip lifted up in the front part of the mouth.

Practice 8

kúyr	sister	ežgúyř	careful
húys	hope	at'amnabúyř	dentist
lúys	light	p'et'úyt'	walk
gúyn	color	cúyct'ál	to show
núyn	same	núyn p'ès	likewise

/ya/ is pronounced like a combination of /y/ in English yet plus the usual Armenian /a/ vowel. The combination /ty/ may be pronounced by some Armenians like the ch in English chin. The combination /ya/ is very rare in unstressed position.

Practice 9

k'yánk	life	ancyál	last
lyárt	liver	amerik'yán	American
senyák'	room	uraxutyámb	with pleasure
aramyán	Aramian	aycelutyán	of a visit

/ye/ occurs in Armenian only in initial position or after a vowel.

Practice 10

hayerén	Armenian	yereván	Yerevan
yés	I	yexp'áyř	brother
yerék	three	yerk'ír	country

/yo/ occurs in Armenian fairly rarely, almost never unstressed.

Practice 11

yót	seven
oryóřt	Miss
ardyók	is it that?

/yu/ occurs frequently in Armenian, but only rarely unstressed. It is pronounced with the tongue tip raised at the front of the mouth and with the lips rounded. The /y/ element is sometimes absent or nearly absent.

Practice 12

hyúr	guest	haryúr	hundred
gyúq	village	ank'yúñ	corner
lyún	snow	axyúř	source
nyút	subject	neroqutyúñ	pardon
lyút	chewing gum	hyusís	north

/yi/ and /yø/ do not occur in Armenian.

Consonants

The Armenian consonants may be subdivided into two series which, for reference purposes, we will call stop consonants and fricative consonants. The stop consonants occur in three series for which we will use the following symbols:

aspirated: p t' t c č
glottalized: p' t' k' c' č'
voiced: b d g j ĵ

The consonants in the first horizontal series are like the English consonants underlined in pin, tin, kin, cats, and chin. In both English and Armenian there occurs along with these consonants a release of breath called aspiration, and hence we will call this series of consonants aspirated. In Armenian the aspiration is slightly stronger than it is in English.

Practice 13

pókr	small	papúk'	soft
poqóc	street	t'apák'	flat
tért	sheet	vortí	son
tárm	fresh	xentír	question
kíč	little	makúr	clean
kaní	how much	hokí	soul
corén	wheat	cuyc	a look
cavél	to be sorry	bací	without
čórs	four	inčú	why
čuném	I don't have	ařačín	first

You will have more trouble with these consonants when they are in final position. Remember to release your breath.

Practice 14

yérp	when	súrp	saint	vórp	orphan
úť	eight	túť	paper	šapát	Saturday
duť	you	kaqak	city	ménk	we
hác	bread	báyc	but	poqóc	street
inč	what	xáč	cross	ařáč	before

The consonants in the second horizontal series are produced like the corresponding consonants in the first series, but with two distinct differences. First, there is no release of breath, or aspiration. Second, during the production of these consonants the vocal cords are closed and then released. We call these consonants glottalized because another name for the vocal cords is the glottis. These consonants have no counterpart in English and can

be learned only by trying to imitate a native speaker of Armenian. It is important to learn to distinguish these consonants from the aspirated series, and so a good deal of time should be spent practicing them in class to learn them properly. For this reason the following practices are more extensive than those for other consonants. The following practice gives you these consonants in the initial position.

Practice 15

p'árz	clear	p'arón	Mr.
p'át'	wall	p'it'í	will
p'et'k	need	p'at'erázm	war
t'ás	ten	t'ari	year
t'ún	house	t'esnéł	to see
t'ál	to give	t'ik'in	Mrs.
k'in	wife	k'ayarán	station
k'án	there is	k'areł	possible
k'át	milk	k'óqme	side
c'óv	sea	c'erár	envelope
c'ayr	paint	c'aráv	thirsty
c'ař	tree	c'arík'	flower

ճ'մ	meal	ճ'աճարան	restaurant
ճ'իտ'	just	ճ'անաթ'ար	road
ճ'անճ'	fly	ճ'ակ'ատ'	forehead

The following practice gives you these consonants in medial and final positions. Those in final position will probably be easy for you, since they are quite similar in

sound to the "unreleased" final consonants in English words like tip, hit, etc. An Armenian speaker would accept these as his glottalized (but not his aspirated) consonants.

Practice 16

նճ p'és	how	p'áp'	grandfather
անթ'ոտ'	cloudy	k'áp'	knot
հաթ'ա	so	p'aráp'	idle, empty
հետ'ո	after	մոտ'	near
ատ'ամ	tooth	ճատ'	very
մատ'իտ'	pencil	արեթ'ոտ'	sunny
յերկ'ո	two	մեկ'	one
լուկ'ի	match	զավակ'	child
տ'իկ'ին	Mrs.	աչճիկ'	girl
կ'արճ'ել	to think	մեճ'	big
դերճ'ակ'	tailor	գորճ'	work
գորճ'աճ'ել	to use	սիրճ'աճ'	liked
հաճ'աչ	often	լիճ'	lake
հաճ'ելի	pleasant	սուրճ'	coffee
վաճ'արել	to sell	թ'երճ'	superb

The following practice gives you pairs of words which are similar to each other, but one word of the pair has an aspirated consonant and the other has a glottalized consonant.

Practice 17

<u>Aspirated</u>		<u>Glottalized</u>	
yerék	three	yerék'	yesterday
kán	than	k'án	there are
kaqák	city	k'aqák	butter
ketál	spoon	k'et'ám	I'll give
tevác	it seemed	t'evéc	he gave
tér	pro, for	t'ér	lord, master
páyt'	wood	p'áyt'	horseshoe
t'apák'	flat	t'ap'ák'	frying pan
céc	moth	c'éc'	beating
asác	he said	asác'	what is said
vóč	no	vóč'	style
čár	evil	č'ár	remedy

The following practice gives you words which have more than one glottalized consonant.

Practice 18

p'it'f	will	k'očk'ak'ár	shoemaker
p'oqot'á	avenue	p'ayc'áf	clear
šap'fk'	shirt	ast'ič'án	percentage
k'ext'ót'	dirty	č'anap'ár	road
p'et'úyt'	walk	art'ac'ác'	exported
p'et'ak'án	national	p'at'mak'án	historical
gorc'ac'él	to use	t'ent'esagit'ak'án	economic

The third series of stop consonants, called voiced, includes /b d g j J/, which are like the English consonants underlined in bin, din, gone, adze, and just, respectively.

These consonants occur only rarely in final position except after /m/, /n/, and /r/.

Practice 19

bác	open	jáx	left	júr	water
bán	thing	jér	your	jérnı	fever
barı	good	jeméř	winter	Jorı	mule
t'arbér	different	arján	statue	miját'	insect
masámb	mainly	ınj	me	šırj	environs
		dúk	you	gál	to come
		dúř	door	gúyn	color
		dimác	opposite	garún	spring
		ardı	modern	ezgál	to feel
		hivánd	ill	hıng	five

The fricative consonants are the following:

f s ř x
v z ž q
l r ř m n y h

Of these consonants, /f v s z m n y h/ are pronounced like the corresponding English consonants. /ř/ is pronounced like sh in shin, and /ž/ like z in azure. The consonant /ř/ is very rare in Armenian, occurring mainly in words borrowed from other languages.

Practice 20

harafúm	in the north	vóř	no
piláf	pilaf	avelı	more
foransıá	France	barév	hello!
sovác'	hungry	zavák'	children
asél	to say	uzél	to want
amıs	month	jéz	you

šapát	week	žám	hour
ašún	autumn	ážem	now
mišt'	always	úž	force
makúr	clean	nemán	alike
dimác	opposite	anún	name
uzúm	want	giní	wine
ayó	yes	háyr	father
yév	and	naháng	state
hayér	Armenians	vest'áh	sure

The consonant /l/ is similar to the l in English let, but sufficiently different that you may need some practice to get it right.

Practice 21

láv good linél to be él and xosél to speak

The consonant /r/ is similar to the r in English red. In all positions in a word except the final position, it will sound very much like the English r but in final position the Armenian /r/ is like an English r but with a simultaneous release of breath. The consonant /ʀ/ is a tongue-trilled consonant unlike anything in English. Be sure to distinguish these two consonants. Both of these consonants occur only rarely in initial position in a word.

Practice 22

oryórt	Miss	ařtív	occasion
nerék	pardon	amář	summer
úr	where	jeméř	winter
háyr	father	leřnain	mountainous

The consonants /x/ and /q/, which are, respectively, voiceless and voiced velar spirants, are unlike any consonants in English. These you will have to learn by imitating a native speaker of Armenian. The consonant /q/ occurs only rarely in initial position in a word.

Practice 23

xonáv	humid	t'eqá	boy
xemél	to drink	poqóc	street
j'áx	left	kaqák	city
uráx	pleased	usanóq	student
c'exél	to smoke	c'enoqnér	parents

In most Armenian words the last syllable is stressed, that is, spoken loudest. If, however, the last syllable contains the vowel /ə/, then the next to the last syllable is

stressed. In the transcription used in this book, the syllable bearing the stress is marked with the acute accent (´).

Practice 24

nerék	pardon	júk'ə	the fish
linéi	to be	bažák'ə	the glass
leřnaín	mountainous	řapáte	the week
c'enoqnér	parent	ř'ařaráne	the restaurant
řenorhak'alutyún	thank you	hakust'nére	the clothes
ř'ařarannerúm	in the restaurants	t'arberutyúne	the difference

In a phrase one word is usually spoken louder than the other words in that phrase. The word that is most loudly stressed is marked in the transcription with the acute accent ´, and referred to as the primary stress. The others with a less loud stress are marked with the grave accent ` and referred to as secondary stresses.

Practice 25

p'oqot'af verà#	On the street.
řém hask'anùm#	I don't understand.
amusnacác' èk	Are you married?
jèr yexp'áyre#	Your brother.
nyù yórk èm ap'rùm#	I live in New York.
anjrevaín yeqanàk'#	Rainy weather.
ank'oqnù verá yèn gat'nèvùm#	They are on the bed.

In learning to speak a language it is also important to imitate the variations in the pitch of voice used by a native speaker of that language. In the transcription the symbols # | || are used to indicate certain types of pitch variations. The material between two of these signs (or preceding the first of them in an utterance) is called a phrase and should be spoken without any pause. It is not always necessary to pause at the end of a phrase, but

Practice 26

nerék#
 p'oqot'af verà#
 usanóq èm#
 hayerén èm xosùm#
 inč èk uzùm ut'èl#
 yérp è galls#
 lefnafn yerk'ir è#

A phrase written with || at the end is spoken with a rising pitch. If the last syllable in the phrase has a primary stress, then the pitch of the voice rises during this syllable. Otherwise the rise occurs throughout the part

Practice 27

usanóq||
 amusnacác' èk||
 amerik'ací è||
 hayerén èk xosùm||
 nyù yórk è ap'rùm||
 č'íšt' è||

there should never be a pause in the middle of a phrase. A phrase that is written with # after it is spoken with a high pitch on the syllable with the primary stress and a rapidly falling pitch on all succeeding syllables. If the primary stress occurs on the last syllable of the phrase, then the pitch falls during the course of that one syllable. Note that both questions and statements may be spoken with this falling pitch.

Pardon.
 On the street.
 I'm a student.
 I speak Armenian.
 What do you want to eat?
 When does it come?
 It's a mountainous country.

of the phrase following the primary stress. This type of pitch rise occurs quite frequently in the middle of a sentence.

Student?
 Are you married?
 Is he an American?
 Do you speak Armenian?
 Does he live in New York?
 Is that so?

mèr ènt'aníkə || híng hòkì è#
 hòrèt' górc'a || ínč p'ès è#
 gənáckə || yérp è galls#
 namak'at'únə || áys poqocì ||
 đč k'òqmən è#

There are five in our family.
 How is your father's job?
 When does the train arrive?
 The post office is on the right
 side of this street.

A phrase written with | at the end is spoken with a level pitch, neither rising nor falling. This type of pitch occurs most frequently, although not exclusively, in the middle of a sentence. In many instances this type of pitch is interchangeable with the rising pitch in the mid-

dle of a sentence, so that the more slowly a person speaks, the more likely he is to use a lot of rising pitches in the middle of sentences, and the faster he speaks the more likely he is to use level pitches in the middle of sentences.

Practice 28

žámə | mək'n è#
 šát' uráx èm | jéz hèt' |
 c'anotanalús hamàr#
 cavúm èm | áyt' ləselù#
 đđk | yerevanf | mész èk ap'rùm ||

It's one o'clock.
 I'm very pleased to meet you.
 I'm sorry to hear that.
 Do you live in Yerevan?

For further practice it is recommended that whenever Basic Sentences are being repeated care should be taken to notice all the details of pronunciation, stress and pitch as well as consonants and vowels.

LESSON 1
GETTING AROUND

A. Basic Sentences

Greetings and General Phrases

English	Aids to Listening	Conventional Spelling
Good morning!	bari lúys#	Բարի լոյս:
Hello!	barév#	Բարև:
Good evening!	bari yerek'ó#	Բարի երեկոյ:
Good night!	bari gliér#	Բարի գիշեր:
Good-bye!	cat'esutyún#	Յտեսու՛թիւն:
Mr., Sir.	p'arón#	Պերոն:
Mrs., Madam.	t'ik'in#	Տիկին:
Miss.	oryórt#	Օրիորդ:
how	inč p'ès	ի՛նչպէս
you are	ék	էք
How are you?	inč p'ès èk#	ի՛նչպէս էք:
good	láv	լաւ
I am	ém	եմ
I'm fine.	láv èm#	Լաւ եմ:
Pardon me!	neroqutyún#	Ներողութիւն:

Not at all.

Yes.

No.

understand

Do you understand?

Yes, I understand.

I am not

No, I don't understand.

please

slowly

speak

Please speak slowly.

repeat

Please repeat.

where

is

the restaurant

Where's the restaurant?

the hotel

Where's the hotel?

the station

Where's the station?

bathroom

Where's the bathroom?

1.A

vóč enčic#

ayó#

vóč#

hask'anúm

hask'anúm ðk#

ayó | hask'anúm ðm#

čém

vóč | čém hask'anúm#

xentré#

dandáq

xosék

xentré# | dandáq xosék#

k'erk'énék

xentré# | k'erk'énék#

úr

é

č'ašaráne

úr ð č'ašaráne#

hyuranóce

úr ð hyuranóce#

k'ayaráne

úr ð k'ayaráne#

p'et'karán

úr ð p'et'karáne#

Ոչ նշեց:

Այո:

Ոչ:

հասկանում

Հասկանում եք:

Այո, հասկանում եմ:

չեմ

Ոչ, չեմ հասկանում:

խնդրեմ

դանդաղ

խոսեք

խնդրեմ, դանդաղ խոսեք:

կրկնեք

խնդրեմ, կրկնեք:

ուր

է

ճաշարան

Ուր է ճաշարանը:

հիւրանոց

Ուր է հիւրանոցը:

կայարան

Ուր է կայարանը:

պետքարան

Ուր է պետքարանը:

To the right.

To the left.

On the right.

On the left.

here (this place)

It's here.

there (that place)

It's there.

It's over there.

More Useful Expressions

Armenian (language)

they say

How do you say 'hotel' in Armenian?

What's this?

What's that?

you want

What do you want?

cigarette

I want a cigarette.

match

I want a match.

to drink

What do you want to drink?

dep'i ǎč#

dep'i jáx#

ǎč k'òqme#

jáx k'òqme#

àyst'éq

àyst'éq è#

àyt'í'éq

àyt't'éq è#

àynt'éq è#

hayerén

asúm èn

hayerén || hotel-ín || ínč èn asúm#

àys ínč è#

àyt' ínč è#

uzúm èk

ínč èk uzúm#

c'òxaxó' (p'ap'irós)

yès c'òxaxó' èm uzúm#

luck'í

yès luck'í èm uzúm#

xòmél

ínč èk uzúm xòmél#

Դեպի աջ:

Դեպի ձախ:

Այժ կողմը:

Չախ կողմը:

այստեղ

Այստեղ է:

այդտեղ

Այդտեղ է:

Այնտեղ է:

Հայերեն

ասում են

Հայերեն հոթելին ինչ են ասում:

Այս ինչ է:

Այդ ինչ է:

ուզում էք

ինչ էք ուզում:

ժխախոս

Ես ժխախոս եմ ուզում:

լուքկի

Ես լուքկի եմ ուզում:

խմել

ինչ էք ուզում խմել:

to eat
 What do you want to eat?
 coffee
 Do you want some coffee?
 bread
 and
 meat
 or
 potatoes
 rice
 water
 milk
 beer
 wine
 the hour
 how much
 What time is it?
 It's one o'clock.
 the train
 when
 leave
 When does the train leave?
 At one o'clock.
 it costs

ut'él
 inč èk uzùm ut'èl#
 sùrč'
 sùrč' | uzùm èk ||
 hác
 yév
 mís
 té
 get'naxenjór
 bérínj
 júr
 k'át
 garejúr
 gíní
 zámé
 kaní
 zámé | kanísn è#
 zámé | mek'n è#
 gonácke
 yérp
 mek'núm
 gonácke || yérp è mek'nùm#
 zámé mek'in#
 aržé

ուտել
 Ինչ էք ուզում ուտել
 սուրճ
 Մուրճ ուզո՞ւմ էք:
 հաց
 և
 միս
 թե
 գետնախնձոր
 բրինձ
 * ջուր
 կաթ
 գարեջուր
 գինի
 ճամբ
 քանի
 Ժամը քանի՞նն է:
 Ժամը մեկն է:
 գնացք
 երբ
 մեկնում
 Գնացք երբ է մեկնում:
 Ժամը մեկինն
 արժե

How much does it cost?

ruble

It costs one ruble.

It costs eight rubles.

one

two

three

four

five

six

seven

eight

nine

ten

kanf aržə#

Fubli

mék' Fubli aržə#

út Fubli aržə#

mék'

yerk'ú

yerék

žórs

híng

véc

yót

út

ínne

t'ás

քանի արժե՞

նուբլի

Մեկ նուբլի արժե՞

ութ նուբլի արժե՞

մեկ

երկու

երեք

չորս

հինգ

վեց

եօթ

ութ

ինն

տաս

B. Pronunciation Practice

Read the discussion on the pronunciation of vowels in the introduction and drill on practices 1-5.

C. Grammatical Notes

1.1 The verb "to be"

How are you?

I'm fine.

What do you want?

It's here.

What's this?

ինչ պ'ես ձե՞

լավ ձե՞

ինչ ձե՞ ւզում՞

այս'ե՞ղ ձե՞

այս | ինչ ձե՞

How do you say 'hotel'?

in Armenian?

I want some milk.

I understand Armenian.

hayerén || hotel-in || inč

ən astum#

yés || k'át əm uzum#

yés || hayerén ||

hask'anóm əm#

In the above expressions are some of the forms of the verb to be. Note that /em/ is 'I am', /ek/ is 'you are', /e/ is 'it is, he is, she is', and /en/ is 'they are'. This verb does not occur with primary stress, but usually follows

the word that has a primary stress. If there is an interrogative word in the sentence like who, what, where, etc., then the verb to be occurs immediately after the interrogative.

1.2 "the", "some"

How much is the bread?
I want some bread.
The meat is good.
When does the train leave?
Do you want some wine?
The wine is good.
That's the hotel.
I want some cigarettes.

kaní aržè | háce#
yès | hác èm uzùm#
míse | láv è#
gənáckə || yérp è mek'nùm#
ginì | uzùm èk ||
ginùn || láv è#
àyt' hyuranócə è#
yès || c'əxaxót' èm uzùm#

The Armenian equivalent of the English article the is either /ə/ or /n/ added to the end of the word it describes. If the word ends in a vowel, then /n/ is added, e.g., /giní/ 'wine', and /ginín/ 'the wine'. If the word ends in a consonant, then /n/ is added if this form is immediately followed by the verb to be, e.g., /hyuranóc/ 'hotel', /hyuranócə è/ 'it is the hotel'. If the word ends in a con-

sonant and the verb to be does not immediately follow it, then /ə/ is added, e.g., /hyuranóc/ 'hotel', /hyuranócə/ 'the hotel'. In Armenian there is usually no equivalent of the English some in expressions like some wine, some meat; /giní/ means both 'wine' and 'some wine', /c'əxaxót'/ means both 'a cigarette' and 'some cigarettes'.

1.3 Numerals

It's one o'clock. Žámə mək'n è#
It's two o'clock. Žámə yerk'úsn è#
It's five o'clock. Žámə híngn è#
What time is it? Žámə kanísn è#

At one o'clock. Žámə mek'in#
At two o'clock. Žámə yerk'usín#
At eight o'clock. Žámə utín#

In Armenian, expressions like it's one o'clock are stated literally as 'the hour is one'. The /n/ added to the numeral or to the word 'how many' is the same one discussed in Note 1.2 and means 'the'. Note that the numeral 'two' /yerk'ú/ and the word 'how many' /kaní/ both have an ex-

tra /s/ added before this /n/. The expressions for at one o'clock, at two o'clock, etc., are formed by adding /in/ to the numeral. This form will be discussed later. Note that the numeral 'two' has the extra /s/ before this ending also.

D. Exercises

Give the Armenian equivalent of the following, supplying each of the forms given in the blank spaces.

1. Where is _____?

the bread	the meat
the hotel	the coffee
the restaurant	the milk
the wine	the beer
the train	the station

meat	matches
water	cigarettes

3. How much is _____?

the rice	the wine
the milk	the meat
the beer	the bread

2. I want some _____.

wine	milk
bread	potatoes

E. Listening In

1. A (John Smith) asks B (a stranger in Yerevan) for directions.

A: neroqutyún p'aròn# úr è çašaràne#

B: àynt'ég è# áç k'òqmè#

A: neroqutyún ||

B: àynt'ég è | áç k'òqmè#

A: xentrú:n èm | dandáq | xosék |

B: ç'ašaràne || àynt'ég è | àç k'òqmè# hask'anúm èk ||

A: ayó | hask'anúm òm# neroqutyún p'aròn | hayerén | hotel-in | inč èn asúm#

B: hayerén | hotel-in | hyuranóc èn asúm#

A: šenorhak'alutyún# úr è hyurandœ#

B: hyurandœ || àyn téq è | dep'i jáx#

A: dep'i jáx ||

B: ayó | p'arón#

A: šenorhak'alutyún#

B: vóč enčic#

2. A (John Smith) goes to the restaurant where he meets B (an Armenian friend).

A: barév |

B: barév | inč p'ès èk |

A: láv òm | šenorhak'alutyún#

B: inč èk uzúm ut'èl#

A: yès brínj | get'naxenjór | yèv mís èm uzúm#

B: súřč' | uzúm èk xemèl ||

A: vóč | yès k'át èm uzúm# neroqutyún | hask'anúm èk ||

B: ayó | hask'anúm òm#

3. A (John Smith) and B (his friend) after the meal.

B: p'arón smít | inč èk uzúm |

A: yés | c'əxaxót' | yèv luck'i èm uzúm#

B: garejúr | inč p'ès |

A: šenorhak'alutyún# garejúr | čém uzúm# neroqutyún | genácke | yéřp è mek'nùm#

B: žáme čorsín#

A: žáme kanís è#

B: žáme | mék'n è#

A: úr è k'ayaràne#

B: k'ayaràne | àynt'éq è | dèp'i řč#

A: Menorhak'alutyún#

B: xentrúm òm | vóč ončlc#

F. Conversation

1. Getting Directions.

1. A greets B and asks where the station is.
2. B says it's over there on the right.
3. A asks B to speak slowly because he doesn't understand.
4. B repeats his answer more slowly, then asks if A understands.
5. A says he understands, and thanks B.
6. B says A is welcome, and both say good-bye.

2. At a Store.

1. A enters a store and says good morning to the shopkeeper.
2. The shopkeeper says good morning and asks A what he wants.
3. A says he wants some cigarettes.
4. The shopkeeper asks A if he wants some matches.
5. A says he does, and asks how much the cigarettes cost.
6. The shopkeeper says that they cost 3 rubles.
7. A thanks the shopkeeper and says good-bye.

LESSON 2
MEETING PEOPLE

A. Basic Sentences

Mr. Smith and Mr. Stepanian meet Mrs. Hovhannessian on the street.

Mr. Stepanian

Good morning, Mrs. Hovhannessian.

bari lúys | t'ik'ín hovhannesyán#

Բարի լոյս, տիկին Թովհաննէսեան:

Mrs. Hovhannessian

Good morning, Mr. Stepanian.

bari lúys | p'ardn est'epanyán#

Բարի լոյս, պարոն Ստեփանեան:

How are you?

inč p'ès èk#

Ինչպէս էք:

Mr. Stepanian

Fine, thank you.

láv èm# šenorhak'alutyún#

Լաւ եմ: Շնորհակալութիւն:

to introduce

c'anotacnéł

ծանօթացնել

you to

jéz

ձեզ

I want to introduce you to Mr. Smith.

uzúm èm | jèz c'anotacnéł || p'ardn

Ուզում եմ ձեզ ծանօթացնել պարոն

smitín#

Սմիթին:

Mrs. Hovhannessian

very

šát'

շատ

pleased

uráx

ուրախ

with you
for my meeting
I'm very pleased to meet you.

jéz hèt'
c'anotanalús hamàr
šàt' uráx èm|jéz hèt'|
c'anotanalús hamàr#

ձեզ հետ
ծանօթանալուս համար
Շատ ուրախ եմ ձեզ հետ
ծանօթանալուս համար:

likewise
Thank you, I'm very pleased too.

Mr. Smith
nùyn p'és
šenorkak'ál èm# šàt' uráx èm|nùyn
p'és#

նոյնպէս
Շնորհակալ եմ: Շատ ուրախ եմ
նոյնպէս:

friend
Mr. Hovhanessian is a good friend of
mine.

Mr. Stepanian
barek'ám
p'ardn hovhanesyánè|| lm láv||
barek'ámnn è#
lm k'ínè|nùyn p'és|| t'ik'in
hovhanesyánf|| láv|barek'ámnn è#

բարեկամ
Պարոն Յովհաննէսեանը իմ լաւ
բարեկամն է:
Իմ կ'ինը նոյնպէս, տիկին
Յովհաննէսեանի լաւ բարեկամն
է:

My wife is also a good friend of Mrs.
Hovhanessian.

Mr. Smith
t'eqá
jér
vortí
t'ik'in|àys t'eqán|jèr
vortín è||

տղայ
ձեր
որդի
Տիկին, այս տղան ձեր որդին է:

boy
your
son
Is this boy your son, Mrs. Hovhanessian?

Mrs. Hovhanessian
ayó|lm vortín è#

Այո, իմ որդին է:

Yes, he's my son.

name
His name's Aram.
you
married
Are you married, Mr. Smith?

anún
anúnə || arám è.
dúk
amusnacác'
neroqutyún | p'aròn smít | dúk |
amusnacác' èk ||

Mr. Smith

No, I'm not married.
still
student
I'm still a student.

vóž | t'ik'in# amusnacác' || žém#
dèf
usanóq
dèf usanóq èm#

Mrs. Hovhanessian

family
soul
How many are there in your family?

ent'aník
hokí
jèr ent'aníke || kaní hokí è#

Mr. Smith

There are five in our family.
father
mother
sister
brother
I

mèr ent'aníke || híng hokí è#
háyr
máyr
kúyr
yexp'áyr
yés

անուն
Անունը Արամ է։
դուք
ամուսնացած
Ներողութիւն պարոն Մմիթ, դուք
ամուսնացած էք։

Ոչ, տիկին։ Ամուսնացած չեմ։
դեռ
ուսանող
Դեռ ուսանող եմ։

ընտանիք
հոգի
Չե՞ր ընտանիքը քանի՞ հոգի է։

Մեր ընտանիքը հինգ հոգի է։
հայր
մայր
քույր
եղբայր
ես

My father, my mother, my sister,
my brother and I.

your brother's

What is your brother's name?

His name is George.

my sister's

My sister's name is Mary.

Is your sister married?

Yes, she's married.

child

Does she have any children?

girl

Yes, she has a girl.

husband

do

háyres || máyres || kúyres ||
yexp'áyres yèv yés#

Mrs. Hovhanessian

jèr yexp'ór

jér yexp'ór anúne || inč è#

Mr. Smith

anúne || jórj è#

lm keróč

lm keróč anúne || merí è#

Mrs. Hovhanessian

jèr kúyre || amusnacác' è ||

Mr. Smith

ayó | kúyres || amusnacác' è#

Mrs. Hovhanessian

zavák'

zavák' | uní ||

Mr. Smith

axčik'

ayó# ml axčik' uní#

Mrs. Hovhanessian

amusín

anúm

Հայրս, մայրս, քոյրս, եղբայրս
և ես

Իեր եղբոր

Ձեր եղբոր անունը ինչ է:

Անունը Ջորջ է:

Իմ քրոջ

Իմ քրոջ անունը Մերի է:

Ձեր քոյրը ամուսնացած է:

Այո: Բոյբս ամուսնացած է:

զաւակ

Չաւակ ունի՞:

աղջիկ

Այո, մի աղջիկ ունի:

ամուսին

անում

What does your sister's
husband do?

teacher
He's a teacher.

What does your husband do?

tailor
He's a tailor.
now
He's at the station now.
I'm going
him
to meet

I'm going to meet him.
How is your mother,
Mr. Stepanian?

a little
chill
She has a little chill.

I am sorry

2.A

jðr kærðč amusiñe|| inč ð
anðm#

Mr. Smith

usucfč
usucfč ð#
jðr æmusiñe|inč ð anðm#

Mrs. Hovhannessian

derc'ák'
derc'ák' ð#
ážem
ážem || k'ayaranúrnen ð#
gənúm ðm
irén
handip'elú
gənúm ðm || irén|handip'elú#
p'arðn est'epanyán|kð máyre||
inčp'əðs ð#

Mr. Stepanian

mí klč
cert'ařutyún
mí klč|cert'ařutyún unl#

Mrs. Hovhannessian

cavím ðm

Ձեր քրոջ ամուսինը ինչ է
անում:

ուսուցիչ
Ուսուցիչ է:
Ձեր ամուսինը ինչ է անում:

դերձակ
Դերձակ է:
այժմ
Այժմ կայարանումն է:
գնում եմ
իրեն
հանդիպելու
Դնում եմ իրեն հանդիպելու:
Պարոն Մտեփանեան, քո մայրը
ինչպես է:

մի քիչ
ցրտառութիւն
Մի քիչ ցրտառութիւն ունի:
ցաւում եմ

to hear
I'm sorry to hear that.
hope
now
I hope she is better now.
your father's
work, job
How is your father's job?

lesel
cavúm em | áyt' leselb#
húys
himá
húys unèm | himá | láv è#
hóret'
górc'
hdret' górc'ə || inçp'ès è#

Mr. Stepanian

It's fine, thank you.

šenorhak'al em# láv è#

Pardon me, Mr. Smith, what time
is it?

Mrs. Hovhanessian
neroqutyún | p'arón smít | žáme
kanísñ è#

almost
It's almost four.
arrive
When does the train arrive?

Mr. Smith
geréte
geréte || žáme || čórsñ è#
galís
genácke || yérp è galís#

At four o'clock.
I will go
Pardon me, I must go to meet
my husband.

Mrs. Hovhanessian
žáme || čórsín#
p'it'í genám
r.eroqutyún# yés | p'it'í genám ||
amusnús handip'elù#

լսել
Յաւսւմ եմ այդ լսելու:
յոյս
հիմա
Թոյս ունեմ հիմա լաւ է:
հօրդ
գործ
Հօրդ գործը ինչպէս է:

Շնորհակալ եմ: Լաւ է:

Եւրողութիւն, պարոն Սմիթ, ժամը
քանի՞ն է:

գրեթէ
Գրեթէ ժամը չորսն է:
գալիս
Գեացքը ե՞րբ է գալիս:

Ժամը չորսին:
պիտի գնամ
Եւրողութիւն, ես պիտի գնամ
ամուսնուս հանդիպելու:

good-bye
gentlemen
So long, gentlemen.

ceť'esutyún
p'aronnéř
ceť'estyún|p'aronnéř#

ցտեսութիւն
պարոններ
ցտեսութիւն պարոններ:

So long, Mrs. Hovhannessian.

Smith and Stepanian
ceť'esutyún|t'ik'in#

ցտեսութիւն տեկին:

B. Pronunciation Practice

Read the discussion on the pronunciation of diphthongs in the introduction and drill on practices 7-12.

C. Grammatical Notes

2.1 Possessive adjectives and possessive endings

Mr. Hovhannessian is a good friend of mine (my good friend).

He's my son.

My wife is a good friend of Mrs. Hovhannessian.

My father and my mother.

My sister is married.

My son is married.

p'aròn hovhanesyáne|ím làv barek'ámn è#

ím vortín è#

ím k'íne|t'ik'in hovhanesyaní|làv barek'ámn è#

háyrès|yèv máyrès#

kúyrès|amusnacác' è#

vortís|amusnacác' è#

In the first three sentences above the English possessive my is expressed in Armenian by the form /ím/ preceding the word described. A word described by this form has the definite article /n/ or /ə/ (cf. Note 1.2) added to it.

In the last three statements above, Armenian has as an

There are five in our family.

This is our son.

equivalent of the English my either /əs/ or /s/ added to the word described. The form /əs/ is added if the word ends in a consonant, the form /s/ if it ends in a vowel. Either the /ím/ form or the /əs s/ form may be used, but not both at the same time.

mèř ènt'aníke|híng hokl è#

áys|mèř vortín è#

The English our is expressed in Armenian by /mer/. The noun described adds the definite article.

Is this boy your son?
What does your husband do?
How is your mother?
How is your sister?

áys t'əqán | jèr vortín è ||
jèr amusínə | ínč è anùm#
kò máyrə | ínč p'ès è#
kúyret' | ínč p'ès è#

English your may be expressed by /jer/ and the definite article. This form is used when speaking to people with whom you are not very well acquainted, and may be called the polite or formal form. When speaking to an intimate friend, replace this form either by /ko/ plus the

definite article or by the ending /ət'/ or /t'/ added to the word described. The form /ət'/ is added if the word ends in a consonant, and /t'/ is added if it ends in a vowel. The /ko/ form and the /ət' t'/ forms may be called the familiar forms.

His sister is a good friend of mine.
Their son is married.
This is her brother.
His name is Aram.

jr kúyrə | lm làv barek'ámn è#
irènc t'əqán | amusnacác' è#
áys | jr yexp'áyrn è#
anúnə | arám è#

English his, her, its is expressed in Armenian by /ir/, their by /irénc/. When these forms are used, the definite article /n/ or /ə/ is added to the word described. The word may be used with the definite article but with-

out /ir/ if the meaning would be clear from the context, thus /anúnə/ may mean 'his name', 'her name', 'its name', or 'the name'.

The above forms may be tabulated as follows:

Possessive Adjectives

1 pers. sg.	im	1 pers. pl.	mer
2 pers. sg.	ko	2 pers. pl.	jer
3 pers. sg.	ir	3 pers. pl.	irénc

Note that the word described by any one of these adjectives must have the form /n/ or /ə/ added to it.

Possessive Endings:

1 pers. sg.	əs	<u>or</u>	t
2 pers. sg.	ət'	<u>or</u>	t'
3 pers. sg.	ə	<u>or</u>	n

The last of the above forms will in future discussions be referred to as the third person possessive ending rather than the definite article.

Mr. Hovhannessian is a good friend of mine.
Good morning, Mr. Hovhannessian.

p'ardn hovhanesyánə|lm làv barek'ámn è#
bari lúys|p'ardn hovhanesyán#

Note that a proper name used with /p'arón/ or /t'ik'ín/ has the third person possessive ending added to it when one is talking about the person, but not when talking to the person.

2.2 Infinitive and present tense of verbs

What do you want to drink?

ínč èk uzùm xəmèl#

The form /xəmél/ means 'to drink' and is called an infinitive. The infinitive form in Armenian always ends either in /el/ or /al/. The infinitive is the dictionary form, the form by which you refer to a verb, and must be learned as such.

I want to introduce you to Mr. Smith.
What does your husband do?
I'm going to meet him.
When does the train leave?
Do you understand?
Do you understand?
We are leaving at four o'clock.

uzúm èm|jèz c'anotacné|p'ardn smitín#
jèr amusínə|ínč è anùm#
gənúm èm||irén|handip'eld#
genáckə||yérp è mek'nùm#
hask'anúrñ èk||
hask'anúrñ ès||
žàmə čorsín mek'nùm ènk#

The present tense is expressed in Armenian by the present of the verb 'to be' (cf. Note 1.1) and a verb form ending in /um/. This form may be derived by replacing the /el/ or /al/ of the infinitive by /um/. All except a few Ar-

menian verbs form the present tense this way. The Armenian present tense is the equivalent of three different English forms: /gənúm èm/ is the equivalent of English 'I go', 'I am going', and 'I do go'.

With the new forms in the above expressions you now have all the present forms of the verb 'to be'.

I am	em	we are	enk
you are (familiar)	es	you are (polite)	ek
he is, she is, it is	e	they are	en

When does the train arrive?

gənáckə yérp è galls#

The verb /gal/ 'to come, to arrive' uses the form /galis/ instead of a form in /um/ to form the present. There are only three verbs like this in Armenian.

Does he have any children?

zavák' unì||

I hope (I have hope) she is well now.

húys unèm|himà láv è#

The verb 'to have' has an irregular present. So far you have had only the forms /uném/ 'I have' and /uní/ 'he has, she has'.

The verbs you have met so far in either the present or the infinitive are listed here in the infinitive:

<u>/el/ verbs</u>				<u>/al/ verbs</u>	
asél	to say	anél	to do	hask'anál	to understand
uzél	to want	mek'nél	to leave	c'anotanál	to meet, to make the acquaintance of
c'anotacnél	to introduce	ut'el	to eat	gənál	to do
xəmél	to drink	cavel	to be sorry	gál	to come

D. Exercises

Variation Drills

Give the Armenian equivalent of the following sentences, using in the blank spaces each of the forms given.

1. This boy is _____ son.

our my her his your their

2. Is _____ daughter here?

my her his our their your

3. There are six in _____ family.
his our my her their

4. _____ father, mother, and brother are at the station.
my your our his

5. Is your _____ married?
sister brother son daughter good friend

Yes, my _____ is married.
sister brother son daughter good friend

6. When do you want to _____ ?
go leave come speak meet Mr. Smith

7. When is (are) _____ coming?
he she his sister your brother you they

8. _____ (am, is, are) leaving.
I we they my son your father
your brother and sister

9. What is he _____ ?
doing leaving eating drinking

He's _____ .
eating drinking going to the station leaving

10. At _____ o'clock.
three five seven nine

11. It's almost _____ o'clock now.
three five seven nine

E. Listening In

1. A (Mr. John Smith) meets B (a friend).

A: barév jèz | p'aròn aramyán#

B: barév jèz | p'aròn smít# ínč p'ès èk#

A: šát' lāv èm | šenorhak'alutyún# dúk | ínč p'ès èk#

B: núyn p'ès | lāv èm | šenorhak'alutyún#

A: neroqutyún | úr èk gèntùm#

B: č'ašarán#

A: úr è č'ašaràne#

B: šč k'òqme# uzúm èk | č'ašarán gál ||

A: šenorhak'alutyún | ščəm | yès k'ayarán èm gèntùm#

B: gènácke || yérp è galls#

A: žàme hingín#

2. C (Mrs. Stepanian) joins the conversation.

- B: barév jèz|t'ik'in est'epanyán# inč p'ès èk#
C: ñenorhak'alutyún|láv èm# dúk|inč p'ès èk#
B: ñenorhak'ál èm# uzúm èm|jèz c'anctacné|p'aròn smitin#
A: t'ik'in|šàt' uráx èm|jéz hèt'|c'anotanalís hamàr#
C: ñenorhak'ál èm|sàt' uráx èm|núyn p'ès# neroqutyún|p'arón|dúk|
amusnacác' èk||
A: ayó|t'ik'in# yer'k'ú zavàk' unèm# mì axčik'|yèv mì t'eqá#
C: šàt' uráx èm|áyt' lèselù# anunnére|| inč èn#
A: axčik'ás anùne|merí è|yèv t'eqáís anùne|jórj# neroqutyún|t'ik'in|
jèr ènt'aníke|| kaní hokl è#
C: mèr ènt'aníke|véc hokl è# háyres|| máyres|| kúyres|| yer'k'ú
yerp'aynéres|yèv yés#
A: jèr kúyre|| amusnacác' è||
C: vóč|kúyres|| amusnacác' čé#
A: jèr amusínè|| inč è anùm#
C: usucíč è# ážem|k'ayaranúmèn è# genúm èm|irén handip'elù#

F. Exercises

Fluency Drill

Give the Armenian equivalent of the following sentences. Go through each exercise several times so that you can say each one fluently.

1. Good morning, Mr. Stepanian.
Good morning, Mr. Smith. How are you?
I'm fine, thanks. How are you?
I'm fine too.

2. Mr. Smith, I'd like you to meet Mr. Aramian.
I'm very happy to meet you.
Thank you. I'm very pleased too.
What time is it?
It's almost three o'clock.

3. Pardon me. What time is it?
It's almost five.
Thank you. I must go to the station now.
My sister's train arrives at five o'clock.
You're welcome. Good-bye.
Good-bye.
4. Pardon me. What is your brother's name?
His name is John.
What does your brother do?
He's a teacher.
What is he doing now?
He's at the station.
He's drinking coffee.
5. Where is your father now?
He's at my sister's.

Conversation

1. A and B meet. A asks B what time it is, and wants to know where the station is. B answers and shows him where the station is. A thanks him and B says he is welcome.
2. A and B meet and greet one another. A inquires after the health of various members of B's family and asks what B's father and brother are doing.

He has a cold.
I'm sorry to hear that.
I hope he's better now.
How is your mother?
She's fine, thanks.

6. Good evening, Mrs. Hovhannessian. Where are you going?
I'm going to the station to meet my brother.
What time does your brother's train arrive?
At eight o'clock. What time is it now?
It's almost six.
Good-bye, Mr. Aramian.
Good-bye, Mrs. Hovhannessian.

3. A and B meet and greet each other. A introduces a friend to B. They say that they are glad to meet one another. B asks what A's friend does and how his job is.

LESSON 3
GETTING ACQUAINTED

A. Basic Sentences

Conversation with a stranger.

Mr. Smith

post office
Pardon me, Sir, where's the
post office?

namak'at'ún
neroqutyún | p'arón | namak'at'úne ||
úr è ||

համակատուն
Դերողութիւն պարոն, համակատունը
ուր է:

Mr. Minassian

street
school
opposite
The post office is on the right side
of this street opposite the
school.

poqóc
dèp'roc
dimác
namak'at'úne || àys poqocí || ճ՛
k'òqmen è# dèp'rocí || dimác#

փողոց
դպրոց
դիմաց
Դամակատունը այս փողոցի աջ
կողմն է, դպրոցի դիմաց:

American (person)
Are you an American?

amerik'ací
dòk amerik'ací èk ||

ամերկացի
Դո՛ւք, ամերիկացի ե՞ք:

Yes, I'm an American.

Mr. Smith
ayó# amerik'ací èm#

Այո, ամերիկացի եմ:

Mr. Minassian

clean
to speak
You speak very good Armenian.

makúr
xosél
dúk|šát'|makúr|hayerén èk xosùm#

I would like
with
I'd like very much to make your
acquaintance.

k'uzeí
het'
šát' k'uzeí jéz hèt'|c'anotanál#

Mr. Smith

great, large
with pleasure
With pleasure.
My name's John Smith.

méc'
uraxutyám b
méc' uraxutyám b#
lm anúne|| ján smít è#

Mr. Minassian

and, also
And my name's Jack Minassian.

el
lm anúnn èl|hak'óp|| minasyán è#

for my question
for work
you have come
for a visit

harcumís hamàr
gorc'óv
yek'él èk
aycelutyán hamàr

մաքուր
խօսել
Դուք շատ մաքուր հայերեն էք
խօսում:
Կ'ուզէի
հետ
Շատ կ'ուզէի ձեզ հետ ծանօ-
թանալ:

մեծ
ուրախութեամբ
Մեծ ուրախութեամբ:
Իմ անունը Ջան Սմիթ է:

էլ
Իմ անունն էլ Թակօր Մինասեան է:

հարցումիս համար
գործով
եկել էք
այցելուութեան համար

Pardon me for asking, but have you
come to work or for a visit?

only
No, Mr. Minassian, only for a visit.

from America
after
to find
Armenia
After America, how do you like
Armenia?

interesting
country
It's an interesting country.
English (language)
Pardon me, do you speak English?

a little

neroqutyún harcunís hamàr|gorc'óv
èk yek'èl|| tè aycelutyán hamàr#

Mr. Smith

miáyn
vóč|p'ardn minasyán# miáyn||
aycelutyán hamàr#

Mr. Minassian

amerik'aíc
het'ó
get'nél
hayast'án
amerik'aíc het'ó|ínč p'ès èk
get'nùm|hayast'áne#

Mr. Smith

het'akerkír
yerk'ír
het'akerkír yerk'ír è#
anglerén
neroqutyún# dùk anglerén|xosúm
èk||

Mr. Minassian

mí kič

Ներողութիւն հարցումիս համար:
Գործով էք եկել, թէ այցելու-
թեան համար:

միայն
Ոչ, պարոն Մինասեան, միայն
այցելութեան համար:

Ամերիկայից
յետոյ
գտնել
Հայաստան
Ամերիկայից յետոյ, ինչպէս էք
գտնուէ Հայաստանը:

հետաքրքիր
երկիր
Հետաքրքիր երկիր է:
անգլերէն
Ներողութիւն, շուք անգլերէն
խօսուի՞մ էք:

մի քիչ

my sister's .
A little. My sister's husband speaks
English very well.
he, she
me
to teach
He's teaching me.

kerðčes
mí klč# kerðčes amusino || lav
anglerén è xosùm#
ná
inj
sovorecnél
ná inj || sovorecnúm è#

Mr. Smith

What does your sister's husband do?

jèr kerðč amusino | inč gòrc' è
anùm#

Mr. Minassian

university
in
He's a teacher at Yerevan University.

hamalsarán
*mèč
yerevaní hamalsaranì mèč || usucíč
è#

Mr. Smith

by, for this occasion
I'm very pleased to hear it.
What work do you do?

ařtív
šàt' uráx èm àyt' ařtív#
dúk | inč gòrc' èk anùm#

Mr. Minassian

factory
skilled worker
I'm a skilled worker in a factory.

gorc'arán
arhest'avór
yés || gorc'araní || arhest'avór èm#

բրոշս

Մի քիչ: Բրոշս ամուսինը Լաւ
անգլերէն է խօսում:
Եւ
ինձ
սովորեցնել
Նա ինձ սովորեցնում է:

Ձեր քրոջ ամուսինը ի՞նչ գործ է
անում:

համալսարան

մէջ
Երեւանի համալսարանի մէջ
ուսուցիչ է:

տոթիւ

Շատ ուրախ եմ այդ տոթիւ:
Դուք ի՞նչ գործ եք անում:

գործարան

արհեստաւոր
Ես գործարանի արհեստաւոր եմ:

	<u>Mr. Smith</u>	
city	kaqák	քաղաք
What part of the city is the factory in?	gorc'aráne kaqakí vor k'òqmən è#	Գործարանը քաղաքի ո՞ր կողմն է:

	<u>Mr. Minassian</u>	
orchards	ayginér	այգիներ
near	mòt'	մոտ
On the left side of the orchards near the station.	ayginerí jáx k'òqmə k'ayaraní mòt' #	Այգիների մոտ կողմը, կայարանի մոտ:

	<u>Mr. Smith</u>	
to live	ap'rél	ապրել
Do you live in Yerevan?	dúk yerevaní méč èk ap'rùm	Դուք ըրե՞լանի մէջ է՞ք ապրում:

	<u>Mr. Minassian</u>	
but	báyc	բայց
Yes, I live in Yerevan, but my father, mother, and brother live in the country.	ayó# yés yerevaní méč èm ap'rùm # báyc háyrəs máyrəs yèn yexp'áyrəs gyuqí méč èn ap'rùm #	Այո, ես ըրե՞լանի մէջ եմ ապրում, բայց հայրս, մայրս եւ եղբայրս գիւղի մէջ են ապրում:

	<u>Mr. Smith</u>	
What does your brother do?	jèr yexp'áyrə inč gòrc' è anùm #	Չե՞ր եղբայրը ի՞նչ գործ է անում:

	<u>Mr. Minassian</u>	
truck driver	mekenavár	մեքենավար
collective farm	k'olxóz	կոլխոզ

My brother's a truck driver on a
kolkhoz.

in America
I have a brother, too, in America.

dentist
He's a dentist.
He lives in New York.

Pardon me, Mr. Smith, what time
is it?

It's almost eight.

pardon
to request
Pardon me, please, I have to go to
the factory.

Good-bye, Mr. Minassian. I'm very
glad to have met you.

yexp'áyres || mekenavár è | k'olxozi
mèč#

Mr. Smith

amerik'ayúm
yéš èl | ml yexp'áyr unèm |
amerik'ayúm#
at'amnabúž
at'amnabúž è#
nyð yorkí | méč è ap'rúm#

Mr. Minassian

neroqutyún | p'aròn smít | žàme kanísn
è#

Mr. Smith

gəréte || útn è#

Mr. Minassian

nerék
xentrél
xentrúm èm | nerék lnj# yəš p'it'í |
gorc'arán gənəm#

Mr. Smith

cət'esutyún | p'aròn minasyán# žàt'
uráx èm || jéz hət' || c'anutanalús |
ařtív#

Եղբայրս մեքենավար է կոլխոզի
մէջ:

Ամերիկայում

Ես էլ մի եղբայր ունեմ

Ամերիկայում:

ատամնաբոյժ

Ատամնաբոյժ է:

Նիւ Եորքի մէջ է ապրում:

Ներողութիւն, պարոն Սմիթ,
Ժամը քանի՞նն է:

Գրեթէ ութն է:

ներէք

խնդրել

Խնդրում եմ, ներէք ինձ: Ես

պիտի գործարան գնամ:

Յտեսութիւն, պարոն Մինասեան:

Շատ ուրախ եմ ձեզ հետ ծանո-

թանալուս առթիւ:

Mr. Minassian

touched

I'm delighted, Mr. Smith.

Good-bye.

ezgacvác'

ezgacvác' èm|p'ardn smít#

cet'esutyún#

զգացուած

Զգացուած եմ, պարոն Սմիթ:

Ըստեսուծիւն:

B. Pronunciation Practice

Read the discussion on the pronunciation of consonants in the introduction and drill on practices 20-23.

C. Grammatical Notes

3.1 Genitive case

This is Mrs. Hovhanessian's son.

My friend's name is John.

Your friend's wife is here.

What part of the city is the factory in?

áy|t'ik'in hovhanesyani|vortín è#

barek'amís anúnè|ján è#

jèr barek'amì k'ínè|ayst'éq è#

gorc'aránè|kaqakí|vór k'òqmèn è#

In English we may say either Mrs. Hovhanessian's son or the son of Mrs. Hovhanessian, either my friend's name or the name of my friend. In the last sentence we have no choice; we must say of the city. The /s/ at the end of /barek'amís/ in the second sentence is the first person singular possessive ending (cf. Note 2.1). The /i/ at the end of /hovhanesyani/, /barek'amí/ and /kaqakí/ and

the /i/ before the /s/ of /barek'amís/ is the Armenian equivalent of the English possessive 's' or 'of' construction. We will call this form of a noun the genitive case and the form without any ending the nominative case. Most nouns in Armenian form the genitive by adding the ending /i/ to the nominative case form.

The possessive endings may be used with the genitive case. They are added after the genitive ending. Thus:

my friend's name

your friend's name

his (her) friend's name

barek'amís anúnè

barek'amít' anúnè

barek'amín anúnè

The possessive adjectives may also be used with the genitive case. Note that with this use the genitive form of the noun does not take the third person singular possessive ending as it does in the nominative, for example:

my friend's name
their friend's name

lm barek'amì anúne
irènc barek'amì anúne

3.2 Uses of the genitive case

Besides the use of the genitive case as the equivalent of the English 's' or 'of' construction, note the following uses in Armenian:

He's a teacher at Yerevan University.
I am a factory worker.

yerevaní|hamalsaraní mèč|usucič è#
yés|gorc'araní|arhestavór èm#

In English we often use a noun to describe another noun, as in the expressions Yerevan University, factory worker, silk factory, railroad station. In Armenian this con-

struction is also very common, but the descriptive noun must be in the genitive case as shown above in /yerevaní/ and /gorc'araní/.

The post-office is opposite the school.
Pardon me for (my) asking.
He's a teacher at the University.
The orchards are near the station.
Do you live in Yerevan?
He's a truck driver on a kolkhoz.
He lives in New York.

nañnak'at'úne|dèp'rocí dímac è#
neroqutyún|harcumís hamàr#
hamalsaraní mèč|usucič è#
ayginére|k'ayaraní mdt' èn#
yerevaní mèč èk ap'rùm||
mekenavár è|k'olxozi mèč#
nyh yorkí mèč è ap'rùm#

In English after the prepositions opposite, for, in, near, on, at the nouns do not change their form. The Armenian equivalents of these prepositions, /dímac/, /hamár/, /meč/, /mot'/, are better called postpositions because they come after (post) the nouns and not before (pre) them. Most postpositions in Armenian require the pre-

ceding noun to be in the genitive case. This is true of all the postpositions you have met so far. The above form /harcumís/ is then the noun /harcúm/ 'asking, question' used with the first person singular possessive ending to indicate 'my asking', or 'my question' and in the genitive case because it is used with the postposition

hamár. The other forms are also genitives because of the postpositions that follow them.

I am going to meet him.
I'm sorry to hear that.

genúm èm | irèn handip'eld#
cavúm èm | ayt' lèseld#

The forms /handip'eld/ and /lèseld/ are the genitive forms of the infinitives /handip'él/ and /lèsél/. The genitive of all infinitives has the ending /u/ rather than /i/. Expressions which in English may be stated by in order to plus a verb, as in the first sentence where we may

say in order to meet, will appear in Armenian as the genitive of the infinitive. Also, where English has to plus a verb after an adjective, as in I am sorry to hear, Armenian will use an infinitive in the genitive.

at eight o'clock
at three o'clock

Èame utín
Èame yerekín

The Armenian equivalent of 'at eight o'clock', etc., is expressed by putting the numeral in the genitive case and adding the third person singular possessive ending.

3.3 Forms of the genitive case

I'm very glad to meet you.
My brother is a good friend of your husband.
What is your son's name?

Èát' urák èm | jés hèt' | c'anotanalús hamàr#
ìm yexp'áyre | jèr amusnè | làv barek'ámn è#
vortút' anùne | ínč è#

Besides infinitives which form a genitive with the ending /u/ like /c'anotanal/ in the first sentence, there are a few other nouns which form the genitive with /u/. Note that /amusín/ loses the last vowel when this /u/ is added, and that /vortí/ replaces the last vowel by /u/. The only

other nouns of this type that you have met are /giní/ and /hokí/, which have the genitive forms /ginú/ and /hokú/. All nouns of more than one syllable and ending in /i/ in the nominative lose this /i/ when the genitive ending /u/ is added.

What does your sister's husband do?
My wife's name is Mary.
My sister's husband speaks good English.

jèr keròč amusíne | ínč è anùm#
ìm k'enóč anùne | merí è#
keròčes amusíne | làv anglerén è xostum#

The nouns /k'in/ 'wife', /kuyr/ 'sister' and /t'ik'in/ 'Mrs.' the genitive and that the /uy/ of /kuyr/ and the /i/ of /k'in/ are replaced by /ə/.
 have the irregular genitive forms /k'ənóč/, /keróč/ and /t'ik'nóč/. Note that the last vowel of /t'ik'in/ is lost in

How is your father's job?
 What is your brother's name?

hðret' górc'ə|inč p'əs è#
 jèr yexp'òr anúnə|inč è#

The nouns /hayr/ 'father', /yexp'áy/ 'brother' and /mayr/ 'mother' form the genitive by replacing the /ay/ by /o/, making /hor/, /yexp'ór/ and /mor/. These are the only nouns that form the genitive in this manner.

Only for a visit.

miáy|aycelutyán hamàr#

We noted above (in Note 3.2) that the postposition /hamár/ requires the noun used with it to be in the genitive case. The form /aycelutyán/ is the genitive of

/aycelutyún/. All nouns which end in /tyun/ will have a genitive in /tyan/, although you will also sometimes hear an alternative genitive in /tyunf/.

My daughter's name is Mary.

axčək'ás anúnə|merí è#

The noun /axčik'/ has the irregular genitive form /axčək'á/. This is the only noun of this type you have had so far.

3.4 The word 'also'

And my name is Jack Minassian.

im anún ðl|hak'òp minasyán è#

The form /el/ in Armenian is an equivalent of the English 'and, too, also' when used to intensify a particular form. Note that the third person singular possessive ending on

a form preceding /el/ has the same form it would have preceding the verb 'to be', i.e., a noun ending in a consonant adds /n/ and not /ə/ before /el/ (cf. Note 2.1).

D. Exercises

Variation Drills

Give the Armenian equivalent of the following sentences, using in the blank spaces each of the forms given.

1. Do (does) _____ speak English?
you he they your son Mr. Simonian

2. Where is the _____ ?
post office station restaurant
hotel toilet school

It's _____ .
opposite the school on the right
opposite the station on the left
opposite the hotel opposite the post office

3. My _____ speaks English very well.
father brother's wife
mother father's sister
father's brother sister's husband
wife's brother sister's daughter
husband's sister

4. What work does _____ do?
your sister's husband he
your father's brother your father
your son's wife your brother
your brother's son your daughter's husband
your son

He's a _____ .
teacher student skilled worker
tailor dentist truck driver

5. Do you live in _____ ?
Yerevan this country a hotel
Armenia this city

6. I have to go to the _____ .
factory station post office restaurant

7. _____ son is here.
Mrs. Hovhanessian's our teacher's
Mr. Minassian's your

8. The restaurant is near _____ .
the station the factory the university
the hotel the school the post office

E. Listening In

1. A (John Smith) talks to B (a young lady) on the street.

- A: neroqutyún|oryórt#
B: ayó|p'arón||
A: xentrúm òm|nerék inj# úr è hamalsaràne#
B: hamalsaràne|àys poqocí|jáx k'òqmen è|namak'at'án dimàc#
A: šát' šanorhak'alutyún#
B: xentrém|vóč enčlc# neroqutyún|harcumis hamàr|dúk|| amerik'ací èk||
A: ayó|oryórt#
B: šát' het'akerklr# aycelutyán hamàr èk yek'èl||
A: vóč|oryórt# miáyn|gorc'óv#
B: dúk|makúr hayerèn èk xostm# usucíč èk||
A: vóč|at'amnabúž èm# neroqutyún|dúk|| anglerén xostm èk||
B: mí kič# yexp'áyres|| làv anglerén è xostm#

2. A (Mr. Smith) and B (the young lady) have a short conversation.

- A: neroqutyún|oryórt# jèr anúne|inč è#
B: sedá|vartanyán#
A: im anúne|| jàn smít è# uráx èm|jéz hèt'|c'anutanalús hamàr#
B: ozgacvác' èm|p'arón smít# yés èl|| núyn p'ès|uráx èm#
A: neroqutyún|oryórt vartanyán# dúk|| inč gòrc' èk anúm#
B: vóč mì gòrc'|hamalsaràn èm gendm#
A: uráx èm àyt' ařtív#
B: amerik'aíc het'b|inč p'ès èk got'núm|hayast'áne#
A: het'akerkír|yerk'ír è# šát' k'uzel|ayst'ég ap'rèl# jèr ont'aníke||
núyn p'ès|yerevaní mèč è ap'rùm||
B: vóč|p'arón smít# yexp'áyres|ù yés|| yereván ènk ap'rùm# bayc
háyres|ù máyres|| art'ašát' èn ap'rùm#

A: art'ašát'ə || yerevanì mót' è ||

B: ayó|p'aròn smít#

F. Exercises

Fluency Drills

1. Pardon me. Where is the station?
It's there, on the left side of this street.
Thank you. I have to go there to meet my friend.
You're welcome.
2. Pardon me. Where is the post office?
It's there, opposite the hotel.
I didn't understand. Please repeat.
It's opposite the hotel.
Oh. I understand. Thank you.
3. You speak very good English.
Thank you. My sister's husband is teaching me.
He speaks English very well.
What does he do?
He's a teacher at Yerevan University.
4. You speak very good Armenian.
I'm very pleased to hear it.
What work do you do?
I'm a tailor.
5. Pardon me for asking, but do you speak English?
A little.
I've come for a visit. Please tell me, how do they
say 'factory' in Armenian?
They say /gorc'aran/.
6. Pardon me. Do you speak English?
No. I live in Yerevan. I only speak Armenian.
Please tell me, what time is it?
It's almost 8 o'clock. I have to go to the factory.
Good-bye. I'm glad to have met you.

Conversation

1. A meets B and asks him the time. B tells him and asks whether he is not an American. A says that he is. His sister's husband speaks good Armenian and is teaching him. B says he would like to make A's acquaintance, and they introduce themselves.
2. A asks B where the station is. B tells him and asks him whether he speaks English. A says yes and adds that he is an American here only for a visit. B says he is glad to meet A and asks him what work he does. A says he is a student.
3. A asks B where his family lives. B's brother lives in America, but his parents live in this city near the factory. B asks A where his family lives. He says they live in a village. B asks to be excused on the grounds that he must go to the station to meet his brother. They say good-bye.

LESSON 4
WHERE ARE YOU FROM?

A. Basic Sentences

Mr. Smith

Pardon me, aren't you Mr. Simonian?

neroqutyún | dúk | p'arón | simonyánə |
չէկ ||

Ներողութիւն, դուք պարոն
Սիմոնեանը չէք:

Mr. Simonian

Yes, my name is Hayg Simonian.

այո՞ իմ անունə || háyk' | simonyán ə#

Այո: Իմ անունը Հայկ Սիմո-
նեան է:

Mr. Smith

My name's John Smith.

իմ անունն էլ || յán | smít ə#

Իմ անունն էլ Ջան Սմիթ է:

address

hascé

հասցէ

he gave

t'əvéc

տուեց

Your brother Suren gave me your
address.

jèr yexp'áyr | surénə || inj jèr hascén
t'əvéc#

Ձեր եղբայր Սուրէնը ինձ ձեր
հասցէն տուեց:

Mr. Simonian

Oh, is that so?

ò | ayt'p'és |

Օ, այդպէ՞ն:

visit

aycelutyún

այցելութիւն

I'm very glad you came.

šát' uráx əm | jèr aycelutyán

Շատ ուրախ եմ ձեր այցելութեան

hamàr#

համար:

American (person)

amerik'ací

Ամերիկացի

Are you an American?

dúk|amerik'ací òk||

Դուք Ամերիկացի՞ եք:

Yes, I'm an American.

Mr. Smith

Այո: Ամերիկացի եմ:

Your brother's a good friend of mine.

ayó|amerik'ací òm#
jèr yexp'áyre|lm láv|barek'ámn ò#

Ձեր եղբայրը իմ լավ բարեկամն է:

a long time

vaqúç

վաղուց

that

vór

որ

Have you been here very long?

vaqúç è vòr|ayst'éq òk||

Վաղուց՞ է որ այստեղ եք:

week

Mr. Smith

շաբաթ

Almost a week.

šapát
gèréte|mí šapàt#

Գրեթէ մի շաբաթ:

from which city

Mr. Simonian

որ քաղաքից

What city in America do you come from?

vór kaqakíc
dúk|amerik'ái|| vór kaqakíc òk#

Դուք Ամերիկայի որ քաղաքից եք:

from Boston

Mr. Smith

Բոստոնից

I'm from Boston.

bostoníc
bostoníc èm#

Բոստոնից եմ:

year

t'arí

տարի

But I've been living in New York for ten years.

báyc|t'ás|t'arí è vòr|nyù yórk èm
ap'rùm#

Բայց տաս տարի է որ, նիւ Եօրք եմ ապրում:

Mr. Simonian

to know
in New York
My brother's in New York.
Do you know him?

Շ'anač'el
nyù yorkúm
yexp'áyres|| nyù yorkúmen è#
Շ'anač'úm èk irèn||

ճանաչել
չիւ Եօրթուս
Եղբայրս շիւ Եօրթուսն է:
Ճանաչո՞ւմ եք իրեն:

Mr. Smith

Yes, I know him from New York.

ayó# irén|nyù yorkíc èm
Շ'anač'ùm#

Այո: Իրեն շիւ Եօրթից եմ
ճանաչուում:

Mr. Simonian

How is my brother?

neroqutyún|inč p'ès è|yexp'áyres#

Շերողութիւն: Ինչպէս է
եղբայրս:

month
from him
letter

It's a month since I got a letter
from him.

amís
ireníc
namák'
mí amís è vòr|| irenic|namák'|
čuném#

ամիս
իրենից
տամակ
Մի ամիս է որ, իրենից տամակ
չունեմ:

Mr. Smith

greetings
to send
He's fine.
He sends his regards.

barevnér
uqark'él
šàt' láy è#
barevnér è uqark'ùm#

բարեւեբը
ուղարկել
Շատ լաւ է:
Բարեւեբ է ուղարկում:

Mr. Simonian

Thanks very much.

šát' šenorhak'alutyún#

Շատ շնորհակալութիւն:

to write

large

My brother writes that New York's a very big city.

geról

méc'

yexp'áyros|gerúm è|tè nyù yórkè|
šàt',méc' kaqák è#

Mr. Smith

world

largest

Yes, it's the largest city in the world.

ašxár

amenaméc'

ayó|ašxarí|| amenaméc' || kaqáken è#

Mr. Simonian

gət'nəvel

nyù yórkè|| amerik'ai|vór k'òqmen
è gət'nəvùd#

Mr. Smith

arevelkúm#

Mr. Simonian

t'esnéł

šát' k'uzel|amerik'an t'esnél#
jèr ont'anške nùyn p'ès|nyù yórk
è ap'rùm||

Mr. Smith

c'ənoqner

գրել

մեծ

Եղբայրս գրում է թէ Նիւ Իորքը
շատ մեծ քաղաք է:

աշխարհ

ամենամեծ

Այո: Աշխարհի ամենամեծ քաղա-
քն է:

գտնուել

Նիւ Իորքը Ամերիկայի ո՞ր կող-
մն է գտնուում:

Արեւելքում:

տեսնել

Շատ կ'ուզէի Ամերիկան տեսնել:
Ձեր ընտանիքը նոյնպէս Նիւ Իորք
է ապրում:

ծնողներ

parents

in the South

but

small

in the North

No, my parents live in the South,
but my younger brother lives in
the North.

harafúm

isk'

pókr

hyusisúm

vóč|c'ənoqnérəs|ap'rúm èn
harafúm|isk'|pókr yexp'àyres||
get'nevúm è||hyusisúm#

Հարաւում

իսկ

փոքր

Հիւսիսում

Ոչ: Երեւոյնքս ապրում եմ
Հարաւում, իսկ փոքր եղ-
բայրս գտնւում է
Հիւսիսում:

Mr. Simonian

weather

cold

hot

How's the weather in the South, hot or
cold?

yeqanák'

cúrt'

t'ák

haraff yeqanák'ə|inč p'ès è|cúrt'
è||tè t'ák#

եղանակ

ցուրտ

տաք

Հարաւի եղանակը ինչպէս է:
Ցուրտ է թէ տաք:

Mr. Smith

more

The weather's hotter in the South
than in the North.

avelí

haraff|yeqanák'ə||avelí t'ák è|
hyusisíc#

աւելի

Հարաւի եղանակը աւելի տաք է
Հիւսիսից:

Mr. Simonian

I have a friend in San Francisco.

What part of America is that city
in?

yès|mí barek'ám unèm|sàn
fransisk'oyúm#

àyt' kaqáke|amerik'ai||vór k'òqmen
è get'nevúm#

Ես մի շարեկամ ունեմ Սան
Ֆրանսիսկոյում:

Այդ քաղաքը Ամերիկայի ո՞ր
կողմն է գտնւում:

in the West
beautiful

San Francisco's in the West.

It's a very beautiful city.

say, tell
capital (mother city)

Tell me, is San Francisco the capital
of California?

No, Sacramento's the capital.

native of Yerevan

Pardon me, Mr. Simonian, are you
from Yerevan?

native of Artashat
long

No, I'm from Artashat, but I've been
living in Yerevan for many years.

Mr. Smith

arevmutkúm
jeqecík'
sàn fransisk'ón|| got'nevúm è||
arevmutkúm#
šát'|geqecík' kaqàk è#

Mr. Simonian

asél
mayrakaqáq
xètrém|asék|sanfransisk'ón|
k'aliforniai|mayrakaqákn è||

Mr. Smith

vóš|sak'ramentón è k'aliforniai||
mayrakaqáke#
yerevanci
neroqutyún|p'aròn simonyán|dúk|
yerevanci èk||

Mr. Simonian

art'ašatcí
yerk'ár
vóš|yéš|art'ašatcí èm# bàyc
yerk'ár|t'arinér è vdr|| yereván
èm ap'rùm#

արեւմուտքում
գեղեցիկ
Ման Ֆրանսիսկոն գտնուում է
արեւմուտքում:
Շատ գեղեցիկ քաղաք է:

ասել
մայրաքաղաք
Խնդրմ ասէք: Ման Ֆրանսիսկոն
Կալիֆորնիայի մայրաքաղաքն է:

Ոչ: Սակրամենթոն է Կալիֆորնիայի
մայրաքաղաքը:
Երեւանցի
Եւրոպայից եկած, պարոն Սիմոնեան,
գուք Երեւանցի էք:

Արտաշատցի
երկար
Ոչ: Ես Արտաշատցի եմ, բայց
երկար տարիներ է որ,
Երեւան եմ ապրում:

What do you do?

farmer
I'm a farmer.

how many
there are
What a lot of orchards there are in
Yerevan!

famous
Yes, Mr. Smith, Yerevan's famous
for its orchards.

they say
is that right
They say that Leninakan and
Echmiatsin are big cities.
Is that so?

so

Mr. Smith
dúk | inč gorc'ðv ðk ezbaqvùm#

Mr. Simonian
hoqagórc'
yéś || hoqagórc' ðm#

Mr. Smith
vór kàn
k'án
vór kàn šàt' | ayginér k'án |
yerevanúm#

Mr. Simonian
hayt'ní
ayó | p'ardn smít# yerevánə || hayt'ní
ð | ìr aygineróv#

Mr. Smith
asúm ðn
ç'íšt' ð
asúm ðn | lenínak'áno || yèv
ečmiac'íno || méç' | kaqaknér ðn#
ç'íšt' ð ||

Mr. Simonian
áyn kàn

Դուք ինչ գործով եք զբաղւում:

հողագործ
Ես հողագործ եմ:

որքան
կան
Որքան շատ այգիներ կան
Երեւանում:

յայտնի
Այո, պարոն Սմիթ: Երեւանը
յայտնի է իր այգիներով:

ասում են
չի՛շտ է
Ասում են լենինականը և
է՛ջմիածինը մեծ քաղաքներ են:
Չի՛շտ է:

այնքան

oldest

amenahín

ամենահին

They aren't so big.

áyn kàn òl|méc'|čén#

Այնքան էլ մեծ չեն:

Yerevan's the biggest city in

yereván|hayast'an|amenaméc'

Երեւանը Հայաստանի ամենամեծ

Armenia, but Echmiatsin's

kaqàkn è||isk ečmiac'ínè||

քաղաքն է, իսկ Եջմիածինը

one of the oldest.

amenahín|kaqakneríc|mék'n è#

ամենահին քաղաքներէն մէկն է:

B. Pronunciation Practice

Read the discussion on the pronunciation of consonants in the introduction and drill on practices 13 - 14.

C. Grammatical Notes

4.1 Nominative plural

He sends greetings.

My brothers live in New York.

Are your sisters going to school?

There are a lot of big cities in America.

barevner è uqark'ùm#

ím yexp'ayrnéø||nyù yorkí|méc' èn ap'rùm#

jèr kuyréø|dèp'roc èn gènum||

amerik'ayúm|šàt' mèc' kaqakner k'àn#

The plural of most nouns in Armenian is formed by adding the endings /ner/ or /er/ to the nominative singular.

A noun of one syllable adds /er/, e.g. /kuyr/, /kuyrér/;

all others add /ner/, e.g. /yexp'áyr/, /yexp'ayrnér/. The

possessive endings may be added to the plural, in which case they follow the plural ending, e.g. 'my brothers' /ím yexp'ayrnéø/ or /yexp'ayrnéøes/.

I have been living in Yerevan for many years.

I have been living in Yerevan for ten years.

yerk'ár|t'arinér è vòr||yereván èm ap'rùm#

t'ás|t'arí è vòr||yereván èm ap'rùm#

When a plural numeral is used with a noun, the noun is used in the singular, not in the plural, e.g. 'ten years' /t'ás t'arí/. This is a part of a more general rule that the plural is not used in Armenian if it is clear from

the context that the meaning is plural. The plural is used, then, only if the context is not clear, e.g. 'my brother' /ím yexp'áyrø/, but 'my brothers' /ím yexp'ayrnéø/.

4.2 Genitive plural

My brothers' teacher lives in New York.
The factory is near the orchards.
I know your brothers.

yexp'ayrnerís|usucíčə||nyù yorkí|méč è ap'rùm#
gorc'aránə||ayginerí|mót' è#
yéə|jèr yexp'ayrnerín||č'anačúm èm#

The genitive plural is formed by adding the ending /i/ to the nominative plural form. Note that the genitive ending for the plural is /i/ regardless of the form of the genitive singular, e.g.:

Nominative Singular	Genitive Singular	Genitive Plural
barek'ám	barek'amí	barek'amnerí
yexp'áyr	yexp'ór	yexp'ayrnerí
kúyr	kəróč	kuyrerí

The possessive endings may be added to the genitive plural as in the first sentence above. As in the singular, the genitive form used as a possessive does not add the third person possessive ending, /ayginerí mót'/, but when used as a direct object, it does add the third person possessive ending, /jèr yexp'ayrnerín/.

4.3 Ablative case

What part of America do you come from?
My brother comes from America.

dúk|amerik'áf|vór kaqakíc èk#
ím yexp'áyrə|amerik'áf è gall s#

The nouns /kaqakíc/ and /amerik'áf/ in the sentences above have the ending /ic/ added to them. Nouns with this ending will be said to be in the ablative case. One of the main uses of this case form is to express 'from somebody or something'.

I got a letter from an American.
I got a letter from my son.

mì amerik'acúc||namák' unèm#
vortúčə||namák' unèm# (ím vortúč||namák' unèm#)

A noun that has a genitive case in /u/ has the ablative in /uc/. Note that the possessive endings may be added after the ablative case ending, but the third person possessive ending is not added to a noun modified by /ím/, /ko/, /mer/, /jer/.

I got a letter from my daughter.

axčik'anícəs || namák' unèm#

Nouns that add /a/ in the genitive, add /nic/ to the genitive to form the ablative.

I have greetings from your sister.

kəročicət' || barevnér unèm#

I have a letter from your brother.

jèr yexp'oric || namák' unèm#

Nouns with a genitive in /or/ or /oč/ add the ending /ic/ to the genitive to form the ablative.

I haven't gotten a letter from my brothers for a long time.

vaquc è vòr | yexp'ayrnerícəs || namák' čunèm#

All nouns in the plural, regardless of their singular form, add the ending /ic/ to the plural to form the ablative.

The weather in the South is warmer than in the North.

harafí yeqanàk'ə || avell t'ák è hyusisíc#

I am shorter than my brother.

yés || avell pòkr èm yexp'oricəs#

My son is taller than your daughter.

im vortín | avell méc' è | jèr axčik'aníc#

Another use of the ablative case is to express the equivalent of the English than after a comparative form.

After America how do you like Armenia?

amerik'aíc het'ò | inč p'ès èk gət'nùm | hayast'áne#

After school I have to go to the station.

dəp'rocíc het'ò || yés | k'ayarán p'it'l genəm#

A noun used with the preposition /het'ò/ 'after' must be put in the ablative case.

He is one of my good friends.

im làv barek'amneríc || mék'n è#

Boston is one of the oldest cities in America.

bostónə || amerik'af | amenahín kaqaknerì c | mék'n è#

In Armenian expressions which are the equivalent of English expressions like one of something or other the noun meaning the something or other is put in the ablative case, e.g. 'one of the cities' will have the word for city in the ablative.

4.4 Negative of the verb "to be"

Aren't you Mr. Simonian?

dúk | p'aròn simonyáne čèk ||

He is not an American.

amerik'acì | čí#

They are not teachers.
 I don't understand.
 We don't speak English.
 She doesn't live in Yerevan.

usuc'ic|čén#
 čém hask'anùm#
 ménk|anglerén|čénk xosùm#
 yerevaní mèč|| čí ap'rùm#

The negative of the verb 'to be' in the third person singular is /či/. In the other persons and numbers the negative has a form /č/ prefixed to the positive form.

4.5 Locative case

My parents live in the South.
 I have a friend in San Francisco.
 He's at the station now.
 The University is on this street.
 There are a lot of workers in the
 factories.

c'ənoqnerəs|ap'rùm èn|harafúm#
 yés|| ml barek'am unèm|sàn fransisk'oyúm#
 ážəm|| k'ayaranúmən è#
 hamalsaráne|| àys poqocúmən è#
 gorc'arannerúm|| šát' arhest'avornèr k'àn#

To express in Armenian the equivalent of English in, at, on a place, the ending /um/ or /yum/ may be added to the noun indicating the place. This form of the noun is called the locative case form. The ending /um/ is added to a noun that ends in a consonant and /yum/ to a noun ending in a vowel. Normally the third person singular possessive

ending is not added to this form unless the noun is followed by the verb 'to be' in which case the possessive ending has the form /ən/. The locative ending may be added to the plural of a noun. Note that nouns that have an irregular genitive or ablative form, like /hayr/, /kuyr/, etc., do not normally occur in the locative case.

4.6 Comparative and superlative

The weather is hotter in the South than in the North.
 I am bigger than my brother.
 My mother is smaller than my sister.
 Yerevan is the biggest city in Armenia, but Echmi-
 atsin is one of the oldest.
 My youngest brother is in school.

harafí yeqanàk'ə|| avèll t'ák è|hyusisíc#
 yés|| avèll méç' èm|yexp'oricəs#
 máyrəs|| avèll pókr è|keročícəs#
 yereváne|| hayast'aní|amenaméc' kaqákn è|lek'
 ečmiac'ínè|amenahín|kaqakneríc|mék'n è#
 amenèç pókr yexp'àyrəs|| dep'rocúmən è#

The comparative form of an adjective in Armenian is formed by putting the word /aveli/ 'more' in front of the adjective. The superlative is formed by prefixing the form /aména/ to the adjective, or by putting the word /amenic/ in front of the adjective. The word /amenic/ is the ablative form of the word /amén/ 'all'.

4.7 Length of time something has been taking place

Have you been here very long?
 I have been living in New York for ten years.
 I haven't gotten a letter from him for a month.
 We have been living in Yerevan for many years.

vaqúc è vòr|àys t'éq èk||
 t'ás|t'arí è vòr|nyù yórk èm ap'rùm#
 mì amis è vòr|| irenic|namák' çunèm#
 yerK'ár|t'arinér è vòr|| yereván ènk ap'rùm#

Expressions which state the length of time something has been taking place normally introduce the time expression by the form for in English. The Armenian equivalents of these expressions introduce the time expressions by a form meaning literally 'it is so much time that' and state the event which has been taking place in the present, e.g. literally: 'it is ten years that I am living in New York'.

4.8 Use of possessive endings with nouns

Your brother, Suren, gave me your address.
 My brother, Aram, lives in New York.

jèr yexp'áyr|suréne|lnj jèr hascén t'évèc#
 m yexp'áyr|arámè|nyù yorkí mèç è ap'rùm#

In Lesson 2 (Note 2.1) we noted that a noun used with the possessive adjectives /im/, /kó/, /ir/, /mér/, /jér/, /irénc/, has the third person possessive ending added. If two nouns are used with the possessive adjectives, as above, then the third person possessive ending is added only to the last of the two nouns.

D. Exercises

Variation Drills

Give the Armenian equivalent of the following sentences, using in the blank spaces each of the forms given.

1. He is one of my _____.
 brothers sons teachers students friends

2. Your _____ teacher is one of my good friends.
 brother's sister's wife's daughter's
 brothers' sisters' sons' friends'

3. Have (has) _____ been here long?
your children the workers they she his tailor
your parents the teachers you he

4. What city in _____ is he from?
Armenia your country America

He's from _____.
Yerevan Leninakan San Francisco
Boston New York Echmiatsin

5. I've been living in New York for _____.
eight months four weeks three years
ten months six weeks two years

6. _____ has (have) been living in Yerevan for five years.
we they my parents my brothers
he I my family my friends

7. It's been a month since I had a letter from _____.
them my wife my children's teacher my husband
him you my son's teacher my parents

8. It's the _____ city in Armenia.
biggest oldest most interesting

9. He is bigger than _____.
his brothers your daughter his teacher
his brother your father my sister

10. My friends live in _____.
the South the North a city San Francisco
the West the East a hotel

11. _____ don't (doesn't) live here.
they my friends Mr. Simonian's son
we he my dentist

12. After _____, I must go to the restaurant.
the post office the station
school the hotel

E. Listening In

1. A (Mr. Aramian) has a telephone conversation with B (Mr. Smith).

A: aló|aló|p'aròn smít||

B: ayó|p'aròn smítñ è xosùm#

A: p'aròn smít# dúk|ék||

B: ayó# yés èm#

A: yés|| aràm aramyánn èm|hayastaníç# ç'anaçúm èk||
 B: neroqutyún|p'arònn aramyáne|| yerevaníc||
 A: ayó# jèr yexp'áyr|eáme|| ínj|jèr hascén t'avèc#
 B: ó|áyt' p'és|| barév|p'arònn aramyán# ínç p'ès èk# láv èk||
 A: šenorhak'alutyún|láv èm# jèr yexp'áyre||ím làv barek'ámn è# barevnér è
 uqark'ùm#
 B: šenorhak'alutyún|ezgacvác' èm# mí amls è vòr|| ireníc|namák' çunèm#
 A: jèr yexp'áyre|| šat láv è#
 B: ášəm|yexp'áyrəs|| úr è gət'nøvùm#
 A: yerevanl méç è ap'rùm#
 B: vaqúç è vòr|ayst'éq èk||
 A: vóç|goretè mí dr#

2. A (Smith) and B (Aramian) meet later and discuss their families.

B: jèr c'ənoqnéré|| ínç p'ès èn#
 A: šenorhak'al èm|láv èn#
 B: nyù yorkl méç èn ap'rùm||
 A: vóç|c'ənoqnérés|| gət'nøvúm èn|hyusisúm|k'anadaí mət'#
 B: vór kaqakùm#
 A: ditroit'úm#
 B: ditroit'ə|| méç' kaqàk è||
 A: ayó|amerik'ai|amenaméc'|kaqakneríc|mék'n è#
 B: jèr pókr yexp'áyrə|| núyn p'ès|ditroit' è ap'rùm||
 A: vóç|pókr yexp'áyrəs|| yerék t'arl è vòr|lds anjelós è ap'rùm#
 B: áyt' kaqákə|| amerik'ai|vór k'òqmən è gət'nøvùm#
 A: lds anjelósə|| gət'nøvúm è|arevmutkúm# šát' geqeçlk' kaqàk è#
 B: ayó|| ím|mí làv barek'ámə|| aynt'éq è#
 A: jèr barek'ámə|| ínç gorc'òv è əzbaqvùm#
 B: hoqagórc' è# asúm èn|lds anjelósə|| hayt'ní è lr aygíneròv# ç'íšt' è#

- A: vóč|fresón ð hayt'n|lr aygineróv|lšk' lds anjelóse|| amerik'af|
mèc' kaqakneric|mék'n ð#
- B: neroqutyún|p'arón smít# haraff yeqanák'e|| inč p'ès ð# uzúdm òm|
aynt'ég genál#
- A: haraff yeqanák'e|| t'ák ð#
- B: lšk' hyusisf yeqanák'e || inč p'ès#
- A: hyusisf yeqanák'e|| cúrt' ð#
- B: xentrém asèk# č'fšt' è vòr|nyù yórkè|| amerik'af|mayrakaqákn è||
- A: vóč|barek'ám# vašingtónn è|amerik'af|mayrakaqáke|lšk' nyù yórkè||
ašxarhí mayrakaqákn è#

F. Exercises

Fluency Drills

1. Pardon me. Aren't you Mr. Simonian?
Yes, my name is Hayg Simonian.
I'm very glad to meet you. Your brother gave me
your address.
I'm very glad to have you make a visit.
2. My name is Hayg Simonian.
My name is John Smith.
Have you been here long?
No. Only three weeks.
3. Have you been here long?
Almost two weeks.
Are you an American?
Yes. I'm from Boston.
4. Have you lived here long?
Yes. I'm from Boston, but I've been living here for
five years.
What work do you do?
I'm a tailor.
5. Are you from Boston?
Yes.
I have a friend in Boston. His name is Aram Hovhane-
sian.
I know your friend. He is one of my best friends.
6. Aren't you from Boston?
Yes, but my family lives in Philadelphia.
Is the weather in Philadelphia hotter than in Boston?

A little. But my brother lives in Miami.
What part of America is that city in?
In Florida, in the South. The weather in Florida is
very hot.

7. Do you know my teacher from New York?
Yes. He is my brother.
How is he? It's been a long time since I had a letter
from him.

Conversation

1. A and B introduce themselves. A asks B whether he
knows A's friend in Fresno. B says he does. A asks
about the location of Fresno and its weather. B an-
swers.

He's fine. He's coming to Boston. I'm going to meet
him now.
When does the train arrive?
At seven o'clock.
I'll go to the station too.

2. A and B meet on a street in Miami. A explains that
he is from the North, and asks where the post office
is. B tells him, then asks what city A is from, in-
quires about the weather, etc.

LESSON 5
THE WEATHER

A. Basic Sentences

Mr. Smith

today
day
What a nice day it is today!

aysór
ór
Inč geqecik' | ór è aysdr#

այսօր
օր
ինչ գեղեցիկ օր է այսօր:

Mr. Aramian

sky
completely
clear
Yes. The weather is fine.
The sky is completely clear.

yerk'ínk
bolorovín
p'árz
ayó | šát' lán | yeqanák' è#
yerk'ínkə | bolorovín | p'árz è#

երկինք
բոլորովին
պարզ
Այո: Շատ լավ եղանակ է:
երկինքը բոլորովին պարզ է:

Mr. Smith

yesterday's
rain
sun
pleasant
The sun is very pleasant today after
yesterday's rain.

yerek'vá
anjrév
arév
hač'elí
yerek'vá | anjrevíc het'ò || aysór |
arévə | šát' hač'elí è#

երեկուսյ
անձրեւ
արեւ
հաճելի
երեկուսյ անձրեւից յետոյ, այսօր
արեւը շատ հաճելի է:

Mr. Aramian

to think
hereafter
we have; we will have

k'arc'él
aysuhet'év
unenánk

կարծել
այսուհետեւ
ուսեանք

I don't think we're going to have rainy
weather from now on.

čém k'arc'úm|aysuhet'év|anjrevayín
yeqanàk'|unenánk#

Չեմ կարծում, այսուհետեւ անձ-
րեւային եղանակ ուսեանք:

Mr. Smith

generally
What kind of weather do you usually
have in Armenia?

onthanrap'és
onthanrap'és|inčp'isí yeqanàk'|unék|
hayast'anúm#

ընդհանրապէս
ընդհանրապէս, ինչպիսի եղանակ
ուսէք Հայաստանում:

Mr. Aramian

mountainous
winter
summer
Armenia is a mountainous country.
The winter is very cold and the
summer is very hot.

leřnaín
jóméř
amář
hayast'áne|leřnaín yerk'ir è#
jóméřə|šàt' cúrt' è||isk' amářə|
šàt' t'ák#

լեռնային
մեծ
ամառ
Հայաստանը լեռնային երկիր է:
Ձմեռը շատ ցուրտ է, իսկ ամառը
շատ տաք:

Mr. Smith

time
humid
Is it humid in the summer?

žamanàk'
xonáv
amář|žamanàk'|yeqanàk'ə|xonáv è||

ժամանակ
խոնավ
Ամառ ժամանակ եղանակը խոնավ է:

Mr. Aramian

on the contrary
with us; at our place
dry

entak'ařák'ə
méz mdt'
čór

ընդհակառակը
մեզ մօտ
չոր

No. On the contrary, the summer is
very dry here.

vóč# entak'ařák'ə# méz mdt' || amáre |
šát' čór ə#

Ո՛վ, ընդհակառակը: Մեզ մօտ
ամառը շատ չոր է:

Mr. Smith

(introduces a question)
snow

ardýčk
jyún

արդեօք
ձիւն

Does it snow much in Armenia?

ardýčk | šát' jyún è galis |
hayast'anúm ||

Արդեօք շատ ձիւն է գալիս
Հայաստանում:

Mr. Aramian

enough
especially
region

bavak'án
hat'k'ap'és
šerján

բավական
յատկապէս
շրջան

Yes. We have quite a bit of snow,
especially in the mountains.

ayó | bavak'án | jyún ènk unenùm |
hat'k'ap'és || leřnain šerjannerùm#

Այո, բավական ձիւն ենք ունենում,
յատկապէս լեռնային շրջաններում:

Mr. Smith

spring
What is spring like here?

garún
garúne | inč p'ès è jèz mdt' #

գարուն
Գարունը ինչպէ՞ն է ձեզ մօտ:

Mr. Aramian

mild
Spring is mild in Yerevan.

barexářn
garúne || barexářn è | yerevanúm #

բարեխառն
Գարունը բարեխառն է Երեւանում:

Mr. Smith

autumn

ašún

աշուն

cloudy

amp'ót'

ամպոտ

Is it true that it's very cloudy here in the fall?

Շ'ի՛տ' ձ վճր | ašúno | šát' amp'ót'
ձ | ayst'éq ||

Ճի՛շտ է որ, աշունը շատ ամպոտ է այստեղ:

Mr. Aramian

sometimes

yerpémən

երբեմն

for the most part

méc' masàmb

մեծ մասամբ

clear

p'ayc'áf

պայծառ

Sometimes. But for the most part we have clear weather in the fall.

yerpémən | báyc | méc' masàmb ||
ašnáno || p'ayc'áf | yeqaná'k' ðnk
unenùm #

Երբեմն, բայց մեծ մասամբ, աշունը պայծառ եղանակ ենք ունենում:

Tell me, what's the weather like in America?

xənt්රém asèk | ínč p'ðs ð | yeqaná'k'ə |
amerik'ayúm #

Խնդրեմ ասե՞ք, ինչպե՞ս է եղանակը Ամերիկայում:

Mr. Smith

state

naháng

նահանգ

always

míšt'

միշտ

sunny

arevót'

արեւոտ

In America, in the states of California and Florida, the winter is always warm and sunny.

méz mdt' | amerik'ayúm || k'alifórnia |
yèv flórida nahangnerùm ||
jəméfə | míšt' t'á'k || yèv arevót'
ð #

Մեզ մօտ Ամերիկայում, կալի-
ֆորնիա եւ ֆլորիդա նահանգներ-
ում, ձմեռը միշտ տաք եւ
արեւոտ է:

possible
How is that possible?

Mr. Aramian

k'arell
áyť|lnc p'és è k'arell#

կարելի
Այդ էնչպէս է կարելի:

kind, sort
America is a big country. We have
all sorts of weather.

Mr. Smith

t'esák'
amerik'án|| méc' yerk'lr è# ménk|
amén t'esák'|yeqanák' unènk#

տեսակ
Ամերիկան մեծ երկիր է: Մենք
ամէն տեսակ եղանակ ունենք:

you have been
Have you ever been in Florida?

Mr. Aramian

yeqél èk
dúk|floridá|yeqél èk||

եղել էք
Դուք Ֆլորիդա եղել էք:

No, I haven't, but I've been living in
California for the past two years.

Mr. Smith

vóc|floridá|čém yeqél# bàyc|yerk'ú|
t'arí è vòr|k'aliforniá yèm
ap'rùm#

Ոչ, Ֆլորիդա չեմ եղել: Բայց
երկու տարի է որ, կալիֆորնիա
եյ ապրում:

similar
They say that the weather in Fresno
is very similar to that of Yerevan.
Is that so?

Mr. Aramian

nemán
asúm èn|freznoł yeqanák'è|šát'
nemán è|yerevaní|yeqanak'in#
č'íšt' è||

նման
Ասում են, Ֆրէզնոյի եղանակը
շատ նման է Երեւանի եղանակին:
Կիս: Ճիշտ է:

maybe
cause, reason

Mr. Smith

gúce
p'ač'áť

գուցէ
պատճառ

Armenian

հայ

հայ

Yes, that's right. Maybe that's why a lot of Armenians live in Fresno.

ayó|č'íšt' è# gúce|áyt' è p'áč'àře||
vdr řát'|hayér èn ap'ròm|
freznoí mèč#

Այո, ճիշտ է: Գուցե անհայտ է
պատճառը որ շատ հայեր են
ապրում ֆրեզնոյ քաղաքում:

B. Pronunciation Practice

Read the discussion on the pronunciation of consonants in the introduction and drill on practices 15-16.

C. Grammatical Notes

5.1 New genitive forms

After yesterday's rain, the sun is very pleasant today.

Today's weather is fine.

The summer sky is clear.

For the most part in the fall we have clear weather.

yerek'vá|anjrevíc het'd|| aysór|arévè|řát' hač'ell è#

aysorvá|yeqanàk'è|láv è#

amařvá|yerk'ínkè|p'árz è#

méc' masàmb|| ařnán|p'ayc'ář|yeqanáč' ènk unenùm#

The genitive form of /yerék'/ 'yesterday' is /yerek'vá/, unlike other genitive forms you have met (cf. Notes 3.1, 3.2, 3.3). The nouns you have had so far with this type of genitive are the following:

	Genitive Form	
ór	orvá	day
aysór	aysorvá	today
yerek'	yerek'vá	yesterday
amař	amařvá	summer
jameř	jameřvá	winter
řapat	řapatvá	week
amís	aməsvá	month
t'arí	t'arvá	year

Note that /amís/ changes the stem to /aməs/, giving a genitive form /aməsvá/; /t'arí/ loses the /i/ when the genitive

ending 's added, giving a genitive form /t'arvǎ/. Most nouns referring to subdivisions of time form the genitive in this manner.

The nouns /garún/ 'spring' and /ašún/ 'fall' have the genitive forms /garnán/ and /ašnán/ respectively, both losing the /u/ before the genitive ending /an/. The noun /lér/ 'mountain' also has a genitive in /an/, /leřán/. The genitive form of the noun /jyún/ 'snow' is /jyán/.

5.2 The direct object

I'm teaching English.
I'm drinking coffee.
Do you see the hotel?
He's writing a letter.

yés|| anglerén òm sovorecnùm#
yés|| súrč' òm xòmùm#
t'esnùm èk|hyuranóce||
nǎ|| namák' ò gòrùm#

The direct object of a verb (the thing being taught, being drunk, being seen, or being written in the above sentences) is in the nominative case in Armenian in the above sentences. The nominative case is used to express the direct object, however, only if the direct object is something inanimate, a thing.

I know Mr. Minassian.
They want to meet your brother.
I'm teaching his daughter.
I see your sister on the street.

yés|č'anačúm òm|p'ardn minasyanín#
uzúm èn|jèr yexp'óre|| handip'el#
yés|ir axčik'án|| sovorecnùm òm#
yés|t'esnùm òm|jèr kerdóce|poqocí mèč#

If the direct object is something animate, some person or animal, then in Armenian the genitive case is used, as in the sentences above. Note that nouns with an /i/ or /a/ form in the genitive have the third person singular possessive ending added when used as direct object. This is part of a more general rule. When the genitive form of a noun is used in a phrase in which it is the last member, as, for example, when it is direct object, then it may have

the third person singular possessive ending added. When it is used in a phrase in which it is not the last member, as, for example, when it is used as a possessive to modify a following noun or when it is used with a following postposition, then it regularly does not have the third person possessive ending added. Compare the following sentences:

I know your sister.
 He is your sister's husband.
 I know your friend.
 This is your friend's wife.

yés|jèr kerdžè|č'anačúm èm#
 sá|jèr kerdžè|amusínn è#
 yés|jèr barek'amín|č'anačúm èm#
 sá|jèr barek'amí|k'ínn è#

This is a consistent pattern for nouns with a genitive form in /i/, but for other nouns some speakers of Armenian will drop the third person possessive ending and say /kerdžè/ in the first sentence above.

5.3 Personal pronouns

We're going to the University.
 They are good friends of ours.

ménk|| hamalsarán ènk gentum#
 néránk|| mèr làv barek'ámn èn#

The forms of the pronouns that you have already met used as subject of a verb and the new ones in the sentences above are the nominative case forms of the personal pronouns, i.e. /yes du na menk duk nerank/.

I want to introduce Mr. Smith to you.
 Is he going to the restaurant with you?
 Do you know them?
 I don't see him.
 The summer is very dry here (with us).
 He is teaching me.

uzúm èm|jèz c'anotacné|p'aròn smítín#
 ná|kéz hèt'|č'ašarán è gentum||
 irénc (néránc)|č'anačúm èk||
 yés|irén (nérán)|čém t'esnúm#
 amářè|méz mdt'|sát' čdr è#
 ná|ínj|sovorecnúm è#

The personal pronouns have the following genitive forms:

ínj	méz
kéz	jéz
irén <u>or</u> nérán	irénc <u>or</u> néránc

These forms are used like the genitive of nouns, except that they are not used to express possession; this is indicated by the possessive adjectives (cf. Note 2.1).

I am bigger than you.
 I haven't gotten a letter from him for two years.
 My brother is smaller than me.
 I haven't gotten a letter from them for a long time.

yés|jezaníc (jezníc)|avelí mèt' èm#
 yer'ú|t'arí è vòr|| ireníc (nəraníc) namák' čunèm#
 Ìm yexp'áyrə|injaníc|avelí pòkr è#
 vaqúc è vòr|irencíc (nərancíc)|namák' čunèm#

The ablative forms of the personal pronouns are:

injaníc (injənic)	mezaníc (mezníc)
kezaníc (kezníc)	jezaníc (jezníc)
nəraníc or ireníc	nərancíc or irencíc

They are used the same way the ablative forms of nouns are used.

The locative case forms of personal pronouns occur only rarely and will not be introduced at this time.

5.4 "similar to"

The weather in Fresno is very similar to the weather
 in Yerevan.

freznoì yeqanák'ə|šàt' nəmán è|yerevaní|
 yeqanak'ín#

You are similar to your brother.

dúk|nəmán èk|jèr yexp'órà#

In making statements like A is similar to B in Armenian, B is put in the genitive case. This genitive may have the third person possessive ending added (cf. Note 5.2).

5.5 "rain", "snow"

Does it snow much in Armenia?

ardýók|šàt' jyún è galis|| hayast'anúm||
 ašnáne|| šàt' anjrév è galis|méz mdt'#

It rains a lot here in the fall.

The Armenian equivalent of English *it rains, it snows* is expressed by saying literally 'rain comes', 'snow comes' using the nouns /anjrév/ 'rain' and /jyún/ 'snow' without the third person possessive adjective and the verb /gál/ 'to come'.

D. Exercises

Variation Drills

Fill in the blank space with the forms supplied below.

- How do you like _____ weather?
 the summer this year's this month's fall
 today's the winter spring
- I know _____.
 Mrs. Hovhannessian his teacher their friends
 her brother his mother his tailor
 your parents your friend
- In the West the _____ weather is dryer than in the East.
 autumn spring winter summer
- I don't see _____.
 the factory the truck driver the letter them
 him the orchards Aram you
- He'll go with _____ to the station.
 you them my son your father him
 us her me my friends
 Mrs. Minassian
- It's been a long time since he had a letter from _____.
 me us her you them
- Do you usually have _____ weather in California?
 rainy sunny hot dry cloudy
- The weather is moderate in Armenia, especially in the _____.
 south north west in the mountainous regions
- _____ been in Florida, but _____ haven't been to California.
 we've my children have we they
 you've they've I you
 my children
- The _____ in Fresno is very similar to the _____ in Yerevan.
 weather spring summer fall winter

E. Listening In

1. A (John Smith) talks to B (Aram Aramian, a person he has not met) on a train.

A: Excuse me, can you tell me the time please?

B: neroqutyún | p'arón ||

A: dúk | hayerén | xosúm èk ||

B: ayó|p'arón|yés|| hayast'aníc èm#
 A: Šát' uràx èm|šyt' aštv# lm anúne|| jàn smít è#
 B: jàn smít|| šh|šyt' p'és|| lm anúnñ èl|| aràm aramyán è#
 A: aramyán|| šyt'|šát' geqecik' anùn è#
 B: Šenorhak'alutyún|bàyc dúk|| makur hayerén èk xostum# dúk|| amerik'ací|čèk||
 A: ayó|p'arón aramyán# amerik'ací èm|bàyc yer'ú t'arì|hayast'án èm yeqèl#
 B: hayast'án|| Šát' het'akèrkír|vór kaqakum||
 A: yerevanúm|t art'ašat'úm# neroqutyún|dúk|| úr èk gèntum#
 B: Šikagó# yexp'óres handip'elú#

2. A and B (same as in section 1 above) continue the conversation.

B: xəntnúm èm asèk|yeqanák'è|| ínč p'ès è|jéz mbt'#
 A: amerik'án|| méç' yer'ír è|ménk|| amén t'esàk'|yeqanák' unènk#
 B: amerik'al harafúm|| garnáne|yeqanák'è|ínč p'ès è#
 A: onthanrap'és|barexáfn è#
 B: č'št' è vòr|ašnáne|šát' amp'ót' è|k'aliforniayúm#
 A: ontak'ařák'è# ašnán|k'aliforniayúm|yeqanák'è|méc' masàmb|p'ayc'áf è#
 B: neroqutyún|dúk|| t'ek'sás yeqèl èk||
 A: ayó|mí t'arì#
 B: asúm èm|t'ek'sasí yeqanák'è|| Šát' nemàn è|hayast'aní yeqanak'ín# č'št' è||
 A: čém k'arc'úm# hayast'áne|| mí leřnain yer'ír è# lsk' t'ek'sasúm|| Šát' kíč è|
 jyún galls#
 B: aysór|ínč geqecik' òr è#
 A: ayó|yer'ínkè|| bolorovín|p'árz è# yerek'vá|anjrevíc het'ò|| aysór|arévè|| Šát'
 hač'elí è#

F. Exercises

Fluency Drills

1. What is the weather like today?
The sky is completely clear.
Do you usually have such weather in Armenia?
Yes, especially in the autumn.
2. What's the weather like today?
It's raining.
I'm sorry to hear that. I have to go to the station to meet my wife.
The spring weather is usually rainy here (among us).
3. What is winter like here?
It's very cold, and it snows a lot.
Is the winter weather cold in California, too?
No. In California the winter is always warm and sunny.
4. Is the weather in Armenia pleasant?
For the most part, yes.

Conversation

1. A tells B what the weather is like in the different regions of Armenia—the North, South, East, or West. B tells A what the weather is like during the different seasons of the year.
2. A tells B about his visit to America. B asks what the weather is like in the United States. A compares the Florida climate with that of California, mentioning

Have you been there?

No, but my brother has been living there for ten years.

5. After Armenia, how do you like the weather in America?
For the most part it is nice, especially in the fall.
Yes, but sometimes it rains.
That's true, especially in the mountain regions.
6. What city in America do you live in?
In the West, near Fresno.
They say that Fresno is a very big city. Is that true?
It's not so big, but it is famous for its orchards.
Do many Armenians live near Fresno?
Yes. The climate of Fresno is similar to the climate of Armenia.

the sunny days, the rainy days. He then talks about the mild climate in the mountains.

3. A asks B about his father's work. B says it is fine, but that his father has a little fever. A asks why the fever. B blames it on the humid summer and on the dry autumn which precedes the rainy weather.

LESSON 6

REVIEW

A. Variation Drills

Give the Armenian equivalent of the following sentences, using in the blank spaces each of the forms given:

1. It's _____ month(s) since I got a letter from him.
two three one nine ten
2. Your _____ wife is here.
teacher's brother's tailor's dentist's
friend's son's student's
3. I'm going at _____ o'clock.
eight two three four five
4. My brother is a good friend of your _____.
husband daughter brother mother
father sister son wife
5. There are a lot of big _____ in America.
stations factories restaurants mountains
cities trains orchards schools
6. The factories are near the _____.
orchards collective farms restaurants
cities mountains
7. I have a letter from my _____.
sister's husband brother's friend daughter's son
old teacher wife's brother
husband's mother
8. In the _____ we have clear weather.
fall spring summer winter mountains
9. I'm teaching _____.
Armenian his daughter your brother's son
English your sister your friend's boy
the farmer the truck driver
10. The weather is _____ in the _____ than in the _____.
hotter South North
colder North South
 East East
 West West

B. Modified Basic Sentences

1. The station is opposite the school.
2. I'm sorry to hear that it is very dry.
3. What do you do?
4. There are five schools in our city.

5. After yesterday's rain, she has a little fever.
6. With pleasure. Do you want to eat?
7. What part of your family lives in the country?
8. Please repeat and speak slowly.
9. My parents have been living in the North for a month.
10. Do you have any matches and cigarettes?
11. The tailor is not here today.
12. In the West America is a mountainous country.
13. Where is the truck driver?
14. Mr. Smith is a good teacher of mine.
15. Is that so? You speak good Armenian?
16. Your son, Aram, is not married?
17. The factory is on the right.
18. I want to introduce my sister Mary.
19. The weather is better now.
20. That is a very big factory.
21. The restaurant is in the station.
22. I have been living here almost a week.
23. My brother writes that he is a farmer.
24. She has a cigarette.
25. Does it rain much in Yerevan? Not at all!
26. I would like to see the largest city.
27. Your father has a little fever now.
28. On the contrary, I've known him for ten years.
29. It's famous for its old restaurants.
30. How is my younger brother? How are you?
31. We have all sorts of weather in the South.
32. I got a letter from him. He's fine.
33. When does your sister arrive?
34. How is that possible? I have been living there for ten years.
35. Is that so? Have you been here very long?
36. That's right; I'm a dentist.
37. From what city is the letter?
38. Is this boy still a student?
39. What part of the world is Armenia in?
40. Your husband is a tailor? I'd like to meet him.

C. Fluency Drills

Give the Armenian equivalent of the following sentences. Go through the exercise several times so that you can say each one fluently:

1. Mr. Smith is a good friend of mine.
Is this boy his son?
No. But over there is his daughter.
How many are there in his family?
There are three in his family.
Oh! There are three in our family, too.

Is that so?
Yes.

2. Aram is my friend.
I'd like very much to meet him.
He is an interesting boy.

Yes. I hear that his sister is beautiful.
Is she married?

No.

What does she do?

She's a teacher.

I hope that she is a good teacher.

Yes. She's very good.

3. I'm going to Armenia tomorrow.

What part of the world is it in?

In the East.

Do you speak Armenian?

Yes, I speak very good Armenian.

I'm glad to hear that.

Thank you very much.

4. I would like to see Armenia.

Armenia is an interesting country.

Is it very big?

No, it's not so big.

Are there big cities?

Yes. And there are famous mountains.

5. Tell me, are you from Boston?

No, I'm from Yerevan.

Oh, you are not an American?

No, I live here in Armenia.

What do you do?

I'm a farmer.

6. I'm an American.

You speak very good Armenian.

I'm glad to hear that.

What do you do?

I'm a dentist.

Oh, that's fine.

7. I'd like very much to meet you.

With pleasure. I'm John Smith.

And I'm Jack Minassian.

I'm pleased to meet you.

I'm pleased too.

Do you live here?

Yes, I live near the orchards.

8. I want to introduce an American to you.

Oh, are you an American?

Yes, I'm from Boston.

Is it a big city?

Yes, it's bigger than Yerevan.

Is that so?

Does your family live in Boston, too?

No, my family lives in Florida.

9. They say that you have all sorts of climate in
America.

That's right.

How is that possible?

America is a big country. We have cold, moderate,
and hot weather.

Maybe that's the reason that America is famous.

Not at all. It's a big country.

Oh, I understand now. Thank you.

10. They say that Armenia is famous for its dry climate.
The weather there is fine.
Does it snow in Yerevan?

Only in the mountain regions.
What are spring and autumn like?
Spring and autumn are moderate.

D. Conversation

1. A and B greet each other. A suggests that they go to a restaurant for some beer. B thanks him and says that he can't go. He explains that he has to go to work on the kolkhoz. A asks him what work he does and B answers that he is a truck driver. He adds that he has been one for nine years now. A is sorry to hear that B can't have a beer with him. They depart formally with a good-bye.
2. A and B are in a restaurant ordering a meal. A orders some meat, some potatoes, and some rice. The waiter asks A what he wants to drink. A says that he wants some beer. B orders meat, rice, and bread. He drinks wine with his meal. After the meal, they ask the waiter how much for the meal. He tells them how much it is for each item and for the total.
3. A and B are at the station. A asks B where he is going. B says he is going to the city. A asks why he is going to the city. B says that he is going to work in a factory. B then asks A where he is going. A says that he isn't going anywhere but is waiting for his family. He tells B that his wife, two daughters, and three sons have been visiting his brother for almost a week. They depart when the train leaves for the city.
4. A and B strike up a chance acquaintance. They introduce themselves and then get chatty. They discuss first the weather today and compare it with yesterday's. They discuss their families, the type of work each man does, and finally where each is going now.

LESSON 7
THE RESTAURANT

A. Basic Sentences

Mr. Smith

on
On what street are the restaurants
found?

վրայ
Որ՞ փողոցի վրայ են գտնուում
ճաշարանները :

verá
vór poqocì verà èn get'novtım |
č'ašarannérə#

Mr. Aramian

central
avenue
For the most part on Central Avenue.

կենտրոնական
պողոտայ
Մեծ մասամբ, կենտրոնական
պողոտայի վրայ :

k'endronak'án
p'oqot'á
méc' masàmb || k'endronak'án |
p'oqot'ai verà#

Mr. Smith

food, meal
What kind of food do they have in
those restaurants?

կերակուրներ
Ին՞չ տեսակ կերակուրներ կան այդ
ճաշարաններին մէջ :

k'erak'urnér
ínč t'esàk' | k'erak'urnér k'án | àyt'
č'ašarannerí mèč#

Mr. Aramian

Armenian
Russian
Caucasian
Almost all kinds.

հայկական
ռուսական
կովկասեան
Գրեթէ ամեն տեսակ :

hayk'ak'án
rusak'án
k'ovk'asyán
gèréte | amén t'esàk' #

They have Armenian, Russian, and
Caucasian food.

կան թէ հայկական, թէ ռուսական
եւ թէ կովկասեան կերակուրներ:

k'an tē hayk'ak'án || tē rusak'án ||
yèn tē k'ovk'asyán | k'erak'urnér#

Do they have American food?

Արդեօք ամերիկեան կերակուրներ
կան:

ardyók | amerik'yàn k'erak'urnér |
k'án ||

unfortunately
sure
you will like

դժբախտաբար
վստահ
պիտի սիրէք

dəžbaxt'abár
vest'áh
p'it'i sirék

Unfortunately no. But I'm sure you
will like our food very much.

Դժբախտաբար ոչ: Բայց վստահ եմ
որ, դուք մեր կերակուրները շատ
պիտի սիրէք:

dəžbaxt'abár | vóč | bəyc vest'áh èm |
vdr dük | mēr k'erak'urnérə | šát'
p'it'i sirék#

which (pl.)
delicious

որոնք
համեղ

vorónk
haméq

Which are the best Armenian foods?

Որոնք են հայկական ամենից
համեղ կերակուրները:

vorónk èn | hayk'ak'án | ameníc |
haméq | k'erak'urnérə#

all
pilaf
and
broiled meat
they are liked

բոլոր
փլավ
ու
խորոված
սիրուած են

bolór
pəlav
ú
xorovác'
sirvác' èn

To tell the truth they are all good, but we like pilaf and broiled meat very much.

Ճիշտն ասած, բոլորն էլ համեղ են: Բայց փլաւն ու խորովածը շատ սիրուած են մեզ մօտ:

Ճիշտ'են ասա՛կ | bolóren ði | haméq òn# báyc | pələven ù || xorovác'ò | šát' sirvác' òn | méz mdt' #

What is that?

Mr. Smith
Այդ ինչ տեսակ կերակուր է:

áyt' | ínč t'esák' k'erak'ur è #

with butter

կարագով

k'arakón

cooked

եփած

yepác'

It is rice cooked with butter and broiled meat.

Կարագով եփած բրինձ է, խորոված մսով:

k'arakón yepác' | bərinj ò | xorovác' məsdv#

fish

ձուկ

júk'

pork

խոզի միս

xozl mís

Do they have fish or pork in these restaurants?

Այդ ճաշարաններում ձուկ կամ խոզի միս կան:

áyt' č'ašarannerúm | júk' | k'am xozl mís | k'an ||

also

նաեւ

nayév

borsch

բորշ

bórš

Persian

պարսկական

p'arsk'ak'an

soup

մսաջուր

məšajúr

all kinds of

տեսակ-տեսակ

t'esák' t'esák'

Sure, why not? They also have
Russian borsch, Persian soup, and
all sorts of Caucasian foods.

vegetable
fruit
fresh

I like vegetables and fruit very much.

Do they have fresh vegetables in these
restaurants?

of course

Of course.

drinks

Tell me, what kind of drinks are there
in Armenia?

brandy
cognac

Ինչու չէ, կան: կան նաեւ
ռուսական բորշ, պարսկական
մսաջուր, եւ տեսակ-տեսակ
կովկասեան կերակուրներ:

Mr. Smith

բանջարեղէն
միրգ
թարմ

Ես բանջարեղէն եւ միրգ շատ եմ
սիրում:

Այդ ճաշարաններում թարմ
բանջարեղէն կ'ա:

Mr. Aramian

Իհարկէ
Իհարկէ կայ:

Mr. Smith

Խմիչքներ
Ինչո՞րեմ ստէք, ինչ տեսակ
խմիչքներ կան Հայաստանում:

Mr. Aramian

օղի
կոնեակ

inčú čb|k'án# k'an nayév#
fusak'án|bórš|| p'arsk'ak'án|
mesajúr|| yév t'esák' t'esák'|
k'ovk'asyán|k'erak'urnér#

banjareqén
mirk
tárm

yés|banjareqén|yév mirk|šát' ém
sirúm#

ayt' č'ašarannerúm|tárm
banjareqén|k'a||

ihark' è
ihark' è|k'a#

xemičkenér
xentrém ašèk|inč t'esák|
xemičkenér k'an|hayast'anúm#

oqi
konyák'

Armenian wine, beer, brandy and especially cognac are very famous.

thirsty
let's go
glass

I'm very thirsty.

Let's go to the restaurant across the street and have a glass of beer.

Հայաստանի գինին, գարեջուրը,
օղին եւ յատկապէս կոնեակը շատ
յայտնի են:

Mr. Smith

ծարաւ
արէք գնանք
բաժակ

Ես շատ ծարաւ եմ:

Արէք գնանք այս դիմացի ճաշարանը
մի բաժակ գարեջուր խմելու:

hayast'anì ginin|garejùrè|oqín|yèv
há't'k'ap'es konyàk'o|šát'
hayt'nì èn#

c'aráv
arék genànk
bažák'

yés|šát' c'aràv èm#

arék genànk|àys dimacì č'ašaràno
mì bažák' garejùr xèmèlù#

With pleasure, only I don't like beer.

What do you want to drink?

tea

Tea or coffee.

I didn't know

I didn't know that they drink coffee in Armenia.

7.A

Mr. Aramian

Մեծ ուրախութեամբ: Միայն թէ, ես
գարեջուր չեմ սիրում:

Mr. Smith

Դուք ինչ էք ուզում խմել:

Mr. Aramian

Թէյ

Թէյ կամ սուրճ:

Mr. Smith

չգիտեի

Ես չգիտեի որ, Հայաստանում
սուրճ են խմում:

méc' uraxutyàmb# miàyn tè yés|
garejùr|| čém sirùm#

dùk|inč èk uzùm xèmèl#

téy
téy|| k'àm súrč' ||

čegit'eí
yés|čegit'eí vùr|| hayast'anúm
súrč' èn xèmùm#

72

different

Yes. Only our coffee is different from American coffee.

Mr. Aramian

սարբեր

Այո, միայն թէ մեր սուրճը սարբեր է ամերիկեան սրճից:

t'arbér

ayó|miáyñ tè|mèr sùrč'è|| t'arbér è|amerik'yán sərč'ic#

Mr. Smith

Տարբեր: Ինչպէ՞ս:

t'arbér|| inč p'ès||

Different? How?

Mr. Aramian

Թանձր

քաղցր

Մեր սուրճը շատ թանձր է ու քաղցր:

tánjər

káxcər

mèr sùrč'è|| šàt' tánjər è|u káxcər#

thick

sweet

Our coffee is very thick and sweet.

Mr. Smith

այդ դէպքում

Շատ հետաքրքիր: Այդ դէպքում ես էլ սուրճ եմ ուզում:

àyt' dep'kúm

šát' het'akər̀k'ir|àyt' dep'kúm|| yés èl|sùrč' èm uzùm#

in that case

That's very interesting. In that case I want coffee, too.

D. Pronunciation and Reading Practice

Drill pronunciation exercises 17-19.

Practise reading the Armenian script in Lessons 1 and 2 until you can read it without reference either to the transcription or to the English.

C. Grammatical Notes

7.1 The Armenian writing system. The alphabet

<u>Armenian Alphabet</u>		<u>Transcription</u>	<u>Armenian Alphabet</u>		<u>Transcription</u>
<u>Capital Letters</u>	<u>Small Letters</u>		<u>Capital Letters</u>	<u>Small Letters</u>	
Ա	ա	a	Թ	թ	h, y
Բ	բ	b	Ն	ն	n
Գ	գ	g	Շ	շ	š
Դ	դ	d	Ո	ո	o, vo
Ե	ե	e, ye	Չ	չ	č
Զ	զ	z	Պ	պ	p'
Է	է	e	Ջ	ղ	ǰ
Ը	ը	e	Խ	չ	χ
Թ	թ	t	Ս	ս	s
Ծ	ժ	z	Վ	վ	v
Ի	ի	i	Տ	տ	t'
Լ	լ	l	Բ	բ	r
Խ	խ	x	Յ	յ	c
Ծ	ժ	c'	Դ	դ	v
Կ	կ	k'	Փ	փ	p
Հ	հ	h	Ք	ք	k
Չ	չ	j	Օ	օ	ev, yev
Ղ	ղ	q	Ֆ	ֆ	o
Ճ	ճ	č'			f
Մ	մ	m			

7.2 Consonants

There are some consonant sounds in Armenian that are regularly represented by certain letters of the alphabet, and each of these letters, in turn, regularly represents only one sound. For example, /p/ is regularly written *փ*, and, conversely, *փ* regularly represents the sound /p/. Following is a list of such consonants:

<u>Letter</u>	<u>Transcription</u>	<u>Example</u>	<u>Letter</u>	<u>Transcription</u>	<u>Example</u>
փ	p	փոխ póx	մ	m	եմ ém
թ	t	թե té	ա	ʔ	ամառ amáʔ
ք	k	եք ék	չ	ʃ	ճաշարան ʃ'ašarán
ց	c	հաց hác	ղ	q	կողմը k'óqme
չ	č	ոչ vóč	բ	b	բարի barí
լ	l	լավ láv	դ	d	դանդաղ dandáq
ր	r	ուր úr	գ	g	գինի ginf
զ	z	ուզուժ uzúm	ձ	j	ձախ jáx
խ	x	խմել xəmél	յ	ʝ	յուր ʝúr
պ	p'	պարոն p'arón	ն	n	են én
տ	t'	տիկին t'ik'ín	ս	s	միս mís
կ	k'	հասկանում hask'anúm	ժ	ʒ	ժամ ʒám
ծ	c'	ծխախոտ c'əxaxóť	ֆ	f	ֆրանսիա fransid
ճ	č'	ճաշարան ʃ'ašarán			

It should be pointed out, however, that the foregoing remarks do not apply with absolute consistency. For example, the letter *դ*, which regularly represents the sound /d/, may occasionally represent the sound /t/, as in the word *օրեորդ* /oryórt/. These inconsistent spellings must be memorized. They are more common at the ends of words than elsewhere.

7.2 Consonants

There are some consonant sounds in Armenian that are regularly represented by certain letters of the alphabet, and each of these letters, in turn, regularly represents only one sound. For example, /p/ is regularly written ϕ , and, conversely, ϕ regularly represents the sound /p/. Following is a list of such consonants:

<u>Letter</u>	<u>Transcription</u>	<u>Example</u>	<u>Letter</u>	<u>Transcription</u>	<u>Example</u>	
ϕ	p	ϕ ոխ	բ	m	եմ	ém
θ	t	θ է	ն	f	ամառ	amáf
ρ	k	էք	շ	š	ճաշարան	č'ašarán
ց	c	հաց	ղ	q	կողմը	k'óqmə
չ	č	ոչ	բ	b	բարի	barí
լ	l	լավ	դ	d	դանդաղ	dandáq
ր	r	ուր	գ	g	գինի	giní
զ	z	ուզուց	ճ	j	ճախ	jáx
խ	x	խմել	յ	ŷ	յուր	ŷúr
պ	p'	պարոն	ն	n	են	én
տ	t'	տիկին	ս	s	միս	mís
կ	k'	հասկանում	ժ	ž	ժամ	žám
ծ	c'	ծխախոտ	ֆ	f	ֆրանսիս	fransiš
ճ	č'	ճաշարան				

It should be pointed out, however, that the foregoing remarks do not apply with absolute consistency. For example, the letter դ, which regularly represents the sound /d/, may occasionally represent the sound /t/, as in the word օրեորդ /oryórt/. These inconsistent spellings must be memorized. They are more common at the ends of words than elsewhere.

7.2.1 The consonant /h/

hask'anám	հասկանում	amenahín	ամենահին
háç	հաց	hišúm èm	իշում էմ
híng	հինգ	het'ó	էտոյ
šənorhak'áɫ	շնորհակալ	hayt'ní	յայտնի

The sound /h/ is represented both by ʃ and by j. The letter ʃ always represents /h/ but j represents /h/ only at the beginning of a word.

7.3 Vowels

The system of writing vowels is fairly complicated. Let us first consider the writing of vowels when the vowel is neither preceded nor followed by /y/ or /v/.

7.3.1 The vowel /a/

p'arón	պարոն	t'əqá	տղայ
jáx	ձախ	t'əqán	տղան

The vowel /a/ is represented by ʷ or by ʷj, ʷ occurs in all positions, but ʷj occurs only in final position.

7.3.2 The vowel /e/

(y)ém	էմ	dep'í	դէպի	té	թէ
yerk'ó	երկու	ínč p'és	ինչ պէս	mék'	մէկ
yerék	երէք	(y)ék	էք	xosék	խօսէք

The vowel /e/ is represented by either ʷ or ʷ. At the beginning or at the end of a word, /e/ is always ʷ. Otherwise, each form must be learned individually, although ʷ is much more frequent in occurrence than ʷ. Plurals in /er ner/ are always written with ʷ, thus: ʷր, ներ. The verb 'to be' has ʷ in the third person singular and second person plural: ʷ, ʷք, but ʷ in the other forms: ʷմ, ʷս, ʷնք, ʷն. Infinitives in /el/ are always written with ʷ. (Note that in the case of words beginning with /ye/, there is no additional letter to indicate the /y/; ʷ at the beginning of a word always indicates /ye/.)

7.3.3 The vowel /i/

t'ik'ín	տիկին	mís	միս
ínč	ինչ	bərinj	բրինձ
dep'í	գեղի	giní	գինի

The vowel /i/ is regularly represented by the letter *ի* in all positions in the word.

7.3.4 The vowel /o/

hyuranóc	հիւրանոց	yerek'ó	երեկոյ
k'óqma	կողմը	oryórt	օրիորդ
čórs	չորս	xosék	խօսէք

The vowel /o/ is represented by the letters *օ*, *ո* and *ոյ*. The letter *օ* is usual at the beginning of a word, but *ո* does occur occasionally. In the middle of words both *օ* and *ո* occur, but *ո* is the more common. In final position both *օ* and *ոյ* occur, with *ոյ* having the higher frequency.

7.3.5 The vowel /u/

uzúm	ուզում	t'ún	տուն
luck'í	լուկի	út	ուտ
júr	ջուր	yerk'ú	երկու

The vowel /u/ is represented in all positions by the letters *ու*.

7.3.6 The vowel /ə/

vočənčíc	ՎՉՆՉԻՑ	č'ašarəné	ՇԱՇԱՐԱՆԸ
xətrém	խՆՏՐԵՄ	k'óqma	կողմը
c'əxaxót'	Շխախոտ	žámə	ժամը
xəmə́l	խմել	ənt'aník	ընտանիք
əsk'ízə	սկիզբ	k'ayaranúmən	Է կայարանումն է

The vowel /ə/ is represented by the letter *ը*, but only in these positions: in final position in the word, and in initial position before /n/ or /m/. In all other positions, this vowel is not written.

7.4 "on"

What streets are the restaurants on?
The restaurant is on this street.

vór poqocl varà yèn gat'nəvdm | č'ašarannérə#
č'ašaráne | áys poqocl varà yè#

The postposition /vará/ 'on' requires the noun used with it to be in the genitive case form.

7.5 "there is, are"

What sort of foods do they have (are there)?
Of course, there is.

ínč t'esàk' | k'erak'urnér k'àn#
ihárk' è | k'á#

The English there is, there are is expressed in Armenian by the forms /k'á/, /k'án/. This is an irregular type of verb which has only these forms in the present.

7.6 "which"

Which is the largest city?
Which is your restaurant?
Which are the tastiest?
What city do you live in?
Which schools are well known?

vórն è | amenamèc' kaqákə#
vórն è | jèr č'ašaráne#
vorónk èn | ameníc | haméq#
vór kaqaktmən èk | ap'rúm#
vór dəp'rocner èn | hayt'ní#

In Armenian, which or what describing a noun is expressed by /vór/ whether the noun is singular or plural; but which used by itself as a pronoun is expressed by /vór/ referring to something singular and /vorónk/ referring to something plural. When used this way /vór/ always has the third person possessive ending added.

D. Exercises

Variation Drills

1. What street (avenue) is the _____ on?
school station restaurant
hotel factory post office

2. The _____ is on this street (avenue).
school station restaurant
hotel factory post office

3. What sort of _____ do they have (are there)?

fruits drinks restaurants climate
foods fish vegetables coffee

5. Which _____ are well known?

restaurants factories mountains cities
cigarettes families dentists streets
schools hotels

4. Which is (are) the largest _____ ?

city (cities) factory (factories) hotel (hotels)
fish (fish) orchard (orchards)
kolkhoz (kolkhozes)

E. Listening In

1. Mr. Aramian meets an American friend on his way to the post office.

Արամեան. Ներողութիւն պարոն Միթ, դ՛ն՞ջ էք:

Միթ. Բարեւ, բարեւ պարոն Արամեան, ինչպէս էք: Շատ ուրախ եմ ձեզ հանդիպելուս համար:

Արամեան. Շնորհակալ եմ: Վաղո՞ց է որ Նրեւան էք:

Միթ. Գրեթէ մի շաբաթ: Գործով եմ եկել:

Արամեան. Շատ հետաքրքիր: Զեր ծնողները ինչպէս են:

Միթ. Լաւ են, շատ լաւ. բարեւներ են ուղարկում:

Արամեան. Շնորհակալութիւն: Ինչպէս է ձեր քոյրը:

Միթ. Երկու տարի է որ ամուսնացաւ է: Մի զաւակ ունի: Շեքագօ են ապրում:

Արամեան. Շատ ուրախ եմ այդ առթիւ:

2. They go into a restaurant.

Արամեան. Այս մի լաւ ու մաքուր ճաշարան է: Այստեղ ամեն տեսակ հայկական կերակուրներ կան:

Միթ. Իսկ ամերիկեան կերակուրներ ինչպէս:

- Արամեան. Ձեմ կարծում, բայց վստահ եմ որ, դուք մեր կերակուրները շատ պիտի սիրէք:
- Սմիթ. Արդեօք ռուսական կերակուրները տարբեր են հայկականից:
- Արամեան. Այո: Հայկական ամենից սիրուած կերակուրները խորովածն ու եփած բրինձն են: Իսկ ռուսական բոլջը յայտնի է:
- Սմիթ. Ես չգիտեի այդ: Իսկ պարսկական կամ կովիասեան կերակուրներ զտնւնում են այստեղ:
- Արամեան. Ինչու չէ, բայց այս ճաշարանը յայտնի է յատկապէս իր տեսակ-տեսակ խմիչքներով:
- Սմիթ. Այդ դէպքում, արդեօք ուզո՞ւմ էք մի բաժակ կոնեակ խմել ինձ հետ:
- Արամեան. Մեծ ուրախութեամբ:

3. Smith and Aramian go for a drink.

- Սմիթ. Պարոն Արամեան, ես շատ ծարաւ եմ:
- Արամեան. Այդ դէպքում, արէք գնանք այս դիմացի ճաշարանը մի բաժակ գարեջուր խմելու:
- Սմիթ. Այո, գնանք: Բայց ճիշտն ասած միայն մի բաժակ ջուր եմ ուզում:
- Արամեան. Ինչու: Գարեջուր չէ՞ք սիրում:
- Սմիթ. Դժբախտաբար ոչ:
- Արամեան. Իսկ թէյ կամ սուրճ ինչպէս:
- Սմիթ. Այո: Ուրախութեամբ:

F. Exercises

Fluency Drills

1. Do they have Armenian food in those restaurants?

Yes. For the most part it is Armenian.

And do they have Caucasian food?

Unfortunately no. But you will like our food.

Do they have American food?

I'm sure they have.

2. What kind of food do they have in those restaurants?

Almost all kinds.

Which are the Armenian foods?

Pilaf and broiled meat.

Is that rice cooked with butter and broiled meat?

Yes. And we like it very much.

3. What sort of American food do they have?

They have fish and pork.

And do they have fresh vegetables?

Yes. Of course.

I like fresh vegetables very much.

4. Do they have Caucasian food?

Sure, why not?

What kinds of Caucasian food do they have?

Almost all kinds.

Which are the best?

The soups—Russian and Persian.

5. Do they have drinks in Armenia?

Of course.

What kind?

Wine, beer, brandy, and cognac.

Are they very famous?

Of course.

6. Do you want an Armenian drink?

No. I'm not very thirsty.

Do you want coffee?

I didn't know they drink coffee in Armenia.

Of course. But our coffee is thick and sweet.

Conversation

1. A asks B about the location of American restaurants in Armenia. B tells him that there are none in Armenia. A complains that the weather is very hot and that he is thirsty. B suggests a restaurant where Armenian drinks are served. They go to the restaurant and order their drinks.
2. In the restaurant A and B look over the menu. They begin to compare foods. A tells what he can about

American foods and drinks and B discusses Armenian foods. They decide not to eat, and leave the restaurant.

3. A and B are in a restaurant eating Armenian food. A, an American, praises the individual dishes of pilaf, soup, and coffee. B is happy to hear an American compliment Armenian food.

LESSON 8
PERSONAL SERVICES

A. Basic Sentences

Mr. Smith

say, tell
laundry
Pardon me, are there any laundries
in this city?

ասէք
Լուացքատուն
Ինչո՞րե՞մ ասէք տիկին, այս
քաղաքում Լուացքատներ կան:

asék
ləvackat'ún
xentrúm èm asék|t'ik'in|áys
kaqakúm|ləvackat'ənéř|k'án||

Landlady

pressing shop
Laundries?
No, Mr. Smith, only a few pressing
shops.

յարդուկարան
Լուացքատներ:
Ո՛չ, պարոն Միթ, միայն մի քանի
յարդուկարաններ կան:

hartuk'arán
ləvackat'ənéř||
vóç|p'aron smít# miáyn|mì kanl
hartuk'arannér k'an#

Mr. Smith

anyway
where?
to wash
Where do you send your clothes to
be washed, anyway?

հասկա
Դրտեղ
Լուանալ
Հասկա Դրտեղ էք ուղարկում ձեր
հագուստները Լուանալու:

hap'á
vór t'èq
ləvanál
hap'á|vór t'èq èk uqark'ùm|jèř
hakust'nérə ləvanalb#

Landlady

house

տուն

t'ún

by hand

We wash them at home by hand.

will you wash?

In that case, will you wash my clothes, too?

Yes. What clothes do you have?

dirty

Almost all my clothes are dirty.

shirt

underwear

pair

sock

bed

My shirts, underwear, and ten pairs of socks are on the bed.

else

ձեռքով

Տան մէջ ձեռքով ենք լուանում:

Mr. Smith

կը լուանիմք

Այդ դեպքում, արդեօք, կը լուանիմք նաեւ իմ հագուստները:

Landlady

Այո: Ինչ հագուստներ ունէք լուանալու համար:

Mr. Smith

Կեղտոտ

Գրեթէ բոլոր հագուստներս էլ

Կեղտոտ են:

շապիկ

սպիտակեղէն

զոյգ

գուլպայ

անկողին

Շապիկներս, սպիտակեղէն ու սաս զոյգ գուլպաներս անկողնու վրայ են գտնուում:

Landlady

էլ ուրիշ

jeřkón

t'án meč|| jeřkón ònk lovanòm#

k'əlovanák

đyt' dep'kùm|ardyók|k'əlovanák|
nayév lm hakust'nèrø||

ayó# ínč hakust'nèr unèk|
lovanalú hamàr#

k'ext'ót'

gəréte|boldr hakust'néres èl||

k'ext'ót' èn#

šap'ík'

sp'it'ak'eqén

zuyk'

gulp'á

ank'oqín

šap'ik'néres|| sp'it'ak'eqénəs|| ù
t'ás zúyk'|gulp'anéres||
ank'oqnb vərə yèn gət'nəvùm#

èl uriš

And what else do you have to be washed?

closet, cupboard
yours

Is that dirty shirt in the closet yours?

mine

Yes, it's mine.

handkerchief
towel

My handkerchiefs and towels are in the cupboard.

if

to be in a hurry
tomorrow
day after tomorrow
ready
they will be

If you aren't in a hurry, they'll be ready the day after tomorrow.

Էլ ուրիշ ինչ ունեք լուսնալու :

պահարան

ձերը

Պահարանի մեջի կեղտոտ
շապիկը ձերն է :

Mr. Smith

Իմը

Այո, իմն է :

Թաշկ ինակ

երեսորբիչ

Թաշկ ինակներս ու երեսորբիչներս
էլ պահարանումն են
գտնւում :

Landlady

Եթէ

շտապել

վաղը

վաղը չէ միւս օրը

պատրաստ

կը լինեն

Եթէ չէք շտապում, վաղը չէ
միւս օրը պատրաստ կը լինեն :

ձլ ւրի՛ճ|նճ undk ləvanald#

p'aharán

jéřə

* p'aharanl mečì k'ext'dt'
šap'ík'ə|| jéřn d||

íma

ayó|íman d#

tašk'inák'

yeresərpíč

tašk'inak'nérəs|ù yeresərpíčnérəs
dì|| p'aharanúman èn
gət'nəvdum#

yeté

əšt'ap'él

váqə

vàqə če myús drə

p'at'rást'

k'əlinén

yéte|čék əšt'ap'um|vəqə čè
myús drə|| p'at'rást' k'əlinèn#

That's fine, thanks very much.

possible
barber shop

Tell me if you can whether there's a
barber shop on this street.

intersection
corner

Yes, there's a barber shop at the
corner (of the intersection).

able
I can
to repair
shoe

Where can I get my shoes fixed?

shoemaker

There's a good shoemaker across
from the barber shop.

Mr. Smith

Շատ լավ, տիկին, շնորհակալու-
մի եմ:

կարելի
վարսավիրանոց

Եթե կարելի է ստեք, այս փողոցում
վարսավիրանոց կ'ըլլի:

Landlady

քառուղի
անկիւն

Այո, քառուղու անկիւնում մի
վարսավիրանոց կայ:

Mr. Smith

կարող
կարող եմ
նորոգել
կօշիկ

Իսկ որտեղ կարող եմ նորոգել
կօշիկներս:

Landlady

կօշկակար

Վարսավիրանոցի դիմաց մի լավ
կօշկակար կայ:

Տճտ' làv|t'ik'in|šənorhak'alutyún#

k'areli
varsaviranóc

yète k'areli è asèk|áys poqocòm|
varsaviranóc|k'á||

kařuđi
ank'yún

ayó|kařuđú ank'yundm|| mł
varsaviranóc k'á#

k'aróq
k'aróq èm
norokél
k'ošík'

ísk|vór t'èq k'ardq èm norokèl|
k'ošik'nérəs#

k'ošk'ak'ár
varsaviranocí dimàc|| mł làv
k'ošk'ak'ár k'á#

ours
always
to take
I always take ours there.

Մերը
Միշտ
տանել
Մերը միշտ այնտեղ եմ տանում:

méré
mišt'
t'anél
méré mišt' | àyn t'éq èm t'anùm#

it was, has been
That's fine.
first
barber
I'll go
then
First I'll go to the barber's and then
from there to the shoemaker's.

Mr. Smith
եղաւ
Այդ լաւ եղաւ:
նախ
վարսավէր
կը գնամ
ապա
Ես նախ վարսավէրի կը գնամ,
ապա այնտեղից էլ կ'օշկակարի:

yeqáv
àyt' láv yeqáv#
nàx
varsavér
k'əgenám
ap'á
yès nàx | varsavirí k'əgenàm || ap'á
àyn t'eqíc èl || k'ošk'ak'arí#

suit
to press
Pardon me, Mr. Smith, do you want
your suits pressed?

Landlady
զգեստ
յարդուկել
Ներդուկելու, պարոն Սմիթ, ձեր
զգեստները յարդուկել ուզո՞ւմ
էք:

əzgest'
hartuk'éi
neroqutyún | p'ardn smít# jèr
əzgest'n'ére hartuk'èl || uzúm
èk ||

Yes, if I can. Thanks very much.

Mr. Smith
Այո: Եթէ կարելի է: Շատ
շնորհակալ եմ:

ayó# yète k'areli è# šát'
šənorhak'ál èm#

Landlady

you're welcome

չարժէ

Շարժե

You're welcome.

խնդրեմ, չարժէ:

xontrém | čaržé#

B. Pronunciation and Reading Practice

Drill pronunciation exercises 20-23.

Practice reading the Armenian script in Lessons 3 and 4 until you can read it without reference either to the transcription or to the English.

C. Grammatical Notes

8.1 The Armenian writing for /y/

In Armenian, յ is the only special letter for /y/ (although this letter is also used for writing /h/; cf. Note 7), but it is not always used. The writing for /y/ varies, depending on its position in a word.

8.1.1 /y/ between vowels

When /y/ occurs between vowels, it is regularly represented by the letter յ.

k'ayarán	կայարան
hayerén	հայերեն
ayó	այո
t'eqayóv	տեղայով

The letter յ is also used in writing the combination /ai/ even though it might not seem necessary, but it is not used in writing the combination /ei/.

t'eqaí	տեղայի
hasceí	հասցեի

8.1.2 /y/ after a vowel

When /y/ occurs after a vowel, it is regularly represented by *y*.

báy	բայց
háy	հայ
miáy	միայն
yexp'áy	էղբայր
táy	թէյ

When /y/ occurs after the vowel /u/, the /u/ is written as *n* and the combination /uy/ is then written as *ny*.

kúyr	քնյր
lúys	լնյս
nbyn p'és	ննյաթս
p'et'úyt'	պտնյտ

Note that this same combination *ny* occurring in final position represents /o/.

het'ó	յետոյ
-------	-------

8.1.3 /y/ before a vowel

When /y/ occurs at the beginning of a word or before a vowel and after a consonant, it is written either as *h* or as *t*. (See below for initial /ye/.) When followed by /a/ or /o/, it is usually written *t*.

aramyán	Արամեան
uraxutyámb	ուրախոսութեամբ
k'yánk	կեանք
ancyál	անցեալ
yót	եօթ
yórk	հօրք
ardyók	արդեօք
oryórt	օրհորդ

but:

When /y/ is followed by the vowel /e/, a combination which occurs only in initial position, the whole combination /ye/ is written by the one letter *ե*.

yés	էս
yeté	եթէ
yerék	երեք
yerk'ú	երկու
yereván	Երեւան

When /y/ is followed by the vowel /u/, it is written as *ի* and the /u/ is then written as *ւ*, making the combination /yu/ appear as *իւ*.

hyúr	հիւր
hyusís	հիւսիս
neroqutyún	ներողութիւն
haryúr	հարիւր
yúq	իւղ

8.2 The Armenian writing for /v/

Various letters are used in Armenian for writing /v/ according to its position in the word.

8.2.1 /v/ after a vowel

When /v/ follows the vowels /a e i/ it is written with the letter *ւ*, after /o/, the letter used is *վ*. (These rules apply whether the /v/ is between vowels, after a vowel and before a consonant, or final in the word and following a vowel.)

láv	լաւ
lávə	լաւը
zavák'	զաւակ
arhest'avór	արհեստաւոր
yereván	Երեւան
yév	էւ

barevnér	բարեւեբր
tív	թիւ
tíve	թիւը
gorc'óv	գործով
k'ovk'asyán	կովկասեան
xorovác'	խորոված

In a very few words the combination *ու* represents /af/ rather than /av/.

haráf	հարաւ
haraff	հարաւի

There is a letter *ւ*, which is a sort of abbreviated version of the letters *ե* and *ւ* and can be used freely as an alternate way of writing *եւ*.

yév	եւ	or	ւ
arév	արեւ	or	արւ
barevnér	բարեւեբր	or	բարւեբր
nayév	նաեւ	or	նաւ

The writing *իւ* is unambiguous if it occurs at the end of a word or before a vowel, since it can represent only /iv/. When it occurs before a consonant, however, it may represent either /iv/ or /yu/; /yu/ is the more common.

tív	թիւ
tíve	թիւը
hyúr	հիւր
haryúr	հարիւր
k'əřivnér	կաթիւեբր

The consonant /v/ may occur after the vowel /ə/ (if another vowel follows). In this case the letters *ու* are used to represent the /v/, and the /ə/ is not written. In other words, the letters *ու* represent the vowel /u/ if a consonant follows, but they represent the consonant /v/ if a vowel follows.

t'əvéc	տուեց
sirvác'	սիրուած

When /v/ is preceded by /ə/ and followed by /u/, then it is represented by Վ rather than by ու. This may also be done when /v/ is preceded by /ə/ and followed by other vowels, but such spellings are not generally preferred.

t'əvéc	տուեց	or	ուեց
get'nəvúm		<u>only</u>	գտնուում

8.2.2 /v/ before a vowel

If /v/ occurs at the beginning of a word before the vowels /a e ə/, it is represented in Armenian by the letter վ.

vaqúć	վաղուց
váqə	վաղը
varsavér	վարսավիր
véc	վեց
vercənúm	վերցնում
vərá	վրայ
vəst'ah	վստահ

If /v/ occurs at the beginning of a word before the vowel /o/, then the whole combination /vo/ is represented by the letter ու.

vór	ուր
vóč	ուչ
vót'k	ուտք

8.3 Armenian punctuation

As you have noticed, certain marks of punctuation in Armenian resemble English marks, but you must keep in mind that they are not necessarily used in the same way. On the other hand, some common marks in English (like the question mark) are not used at all in Armenian. Below we give some examples of the more common punctuation marks in Armenian with the conditions of their use.

(a) The symbol ; is used in Armenian to mark the ends of sentences, whether declarative or not. You will note in (b) below that questions are marked in a special way, in addition to the use of ; . Examples:

Հատ հետաքրքիր :

That's very interesting.

Ես շատ ծարաւ եմ :

I'm very thirsty.

(b) Questions are marked by the use of ; as a terminal mark, with the symbol ° written over the interrogative word, if any, or over the word to be questioned, if the sentence does not contain an interrogative word.

Examples:

Ո՞ր է ճաշարանը :

Where is the restaurant?

Դուք կը հասկնա՞ք :

Do you understand?

Ամառը :

Summer?

(c) The symbol , resembles the English comma and is used similarly. Examples:

Հայաստանի գինին, գարեջուրը, օղին եւ

Armenian wine, beer, brandy and especially cognac
are very famous.

յատկապէս կոնեակը շատ յայտնի են :

Ճիշտն ասած, բոլորն էլ համեղ են :

To tell the truth, they are all good.

(d) The symbol . resembles the English period, but it is not used in the same way, except after abbreviations. In sentences, its use is more like that of the colon or semicolon in English; the material following . does not begin with a capital letter. Examples:

Պ. Արամեան :

Mr. Aramian.

Հայաստանը լեռնային երկիր է. ձմեռը շատ

Armenia is a mountainous country; the winter is
very cold and the summer is very hot.

ցուրտ է, իսկ ամառը շատ տաք :

8.4 Cases of /t'ún/ 'house', /ank'oqín/ 'bed'

The station is opposite our house.

k'ayaránə|mèr t'án|dimác ð#

My house is larger than your house.

ím t'únə|avelì méç' ð|jér t'əntç#

My socks are on the bed.

gulp'anérəs|ank'oqñù vərə yèn gət'nəvùm#

The new noun /t'án/ 'house, home' has the irregular genitive form /t'án/, the irregular ablative form /t'ənf/, and locative form /t'ənm/. The noun /ank'oqm/ 'bed' has the irregular genitive /ank'oqnd/. Its ablative is /ank'oqnd/ and its locative is /ank'oqnm/.

8.5 Genitive of postpositions

Let's go to the restaurant opposite.

The socks on the bed are clean.

The restaurant near the station is famous.

Is the dirty shirt in the closet yours?

arék gənak|əys dimacl č'ašarəne#

ank'oqnd vərəl gup'anərə|makúr ən#

k'ayaranl mot'i č'ašarəne|hayt'ni è#

p'aharanl mečl k'ext'ət' šap'ik'e|| jérn è||

When certain postpositions, or phrases containing certain postpositions, are used to describe a noun, as in the opposite restaurant or the restaurant near the station, then the postposition or phrase is put in front of the noun and the last element in the phrase, the postposition, is put in the genitive case. The postposition /hamár/ may not enter into such constructions.

8.6 /k'ə/ future

Will you wash my clothes, too?

They will be ready tomorrow.

First, I'll go to the barber's.

When does the train leave?

We will teach Armenian.

When will they send my shirt?

Will you write me?

I'll be there tomorrow.

She'll wash your clothes tomorrow.

We'll come tomorrow.

k'ələvanək|nayév|lm hakust'nərə||

váqə|| p'at'rást' k'əlinən#

yés|nax|varsaveri k'əgənam#

gənáckə|yérp k'əmek'nl#

ménk|hayerén k'əsovorecnək#

nəránk|yérp k'uqark'ən|lm šap'ik'e#

k'əgərəs inj||

váqə|| ayt'éq k'əlinəm#

váqə|| ná|jèr hakust'nərə k'ələvanə#

ménk|váqə k'əgənk#

The future tense may be expressed in Armenian by verb forms like those in the above sentences. These forms are formed by adding a prefix /k'ə/ and by adding to the stem a suffix indicating person and number. The prefix has the form /k'/ if the verb begins with a vowel (e.g., /uqark'el/), and the form /k'ə/ otherwise. The stem of the

verb is the form left after subtracting the /el/ or /al/ of the infinitive. For a verb with an infinitive in /el/ the first, second, and third person singular, and the first, second, and third person plural endings are, respectively: /em es i enk ek en/. Some speakers use the ending /e/ for the third person singular. For a verb with an infinitive in /al/, the endings are /am as a ank ak an/. This gives the following forms:

	<u>/el/ verb</u>		<u>/al/ verb</u>	
	Singular		Singular	
1 person	k'əgəré ^m	I'll write	k'əgənám	I'll go
2 person	k'əgərəs	you'll write	k'əgənás	you'll go
3 person	k'əgəri (k'əgərə)	he'll write	k'əgəná	he'll go
	Plural		Plural	
1 person	k'əgərənk	we'll write	k'əgənánk	we'll go
2 person	k'əgərək	you'll write	k'əgənák	you'll go
3 person	k'əgərən	they'll write	k'əgənán	they'll go

The infinitive of the verb 'to be' is /linél/. This verb forms its future regularly, although the present is irregular.

Note that in the Armenian writing system the endings of the /el/ class of verbs are written the same way as the present tense of the verb 'to be', that is, the third person singular and the second person plural are written with the letter է, the others with the letter ե.

k'əgərə ^m	կը գրեմ	kəgərənk	կգրենք
k'əgərəs	կգրես	k'əgərək	կգրէք
k'əgərə	կգրէ	k'əgərən	կգրեն
(or) k'əgəri	կգրի		

The endings of the /al/ verbs are written according to the principles already stated in Lessons 7 and 8. Note that /a/ when final is regularly written այ.

k'əgənám	կգնամ	k'əgənánk	կգնանք
k'əgənás	կգնաս	k'əgənák	կգնաք
k'əgəná	կգնայ	k'əgənán	կգնան

D. Exercises

Variation Drills

1. Will you be _____ ?
here at school at the restaurant
there in Fresno at the hotel
2. We'll _____ tomorrow.
come go to the station meet our teacher
leave study wash our clothes
go eat pilaf study Armenian
3. I'll _____ .
introduce you to Mr. Aramian wash your shirts
give you my address live in the West
teach you Armenian be thirsty
4. The clothes _____ are mine.
on the bed in the cupboard near the bed
5. The restaurant _____ is famous.
opposite our house on our street
near your house in our city
6. Those boys _____ are students at Yerevan University.
opposite the school opposite the post office
near the school in (/mɛt/) the restaurant.
7. Where do you send your clothes _____ ?
to be washed to be pressed to be repaired

E. Listening In

1. Smith asks his friend, Aramian, about the shops in the neighborhood.

- Միթթ. Եթէ կարելի է ասեք, պարոն Արամեան, այս փողոցում վարսավիրանոց կ'ընչի ?
Արամեան. Այո: Ձեր հիւրանոցի դիմաց մի էլ վարսավիր կայի:
- Միթթ. Իսկ լուսացքատուն կամ յարդուկարան ինչպէս ?
Արամեան. Այո: Կենտրոնական քառուղու մօտ: Իմ սպիտակեղէնը լուսանալու համար
ես միշտ այնտեղ եմ տանում:
- Միթթ. Շնորհակալութիւն: Ես նախ զգեստներս յարդուկարան կը տանեմ, ապա
այնտեղից էլ վարսավիրի կը գնամ:

Արամեան. Իսկ եթէ ուզում էք կօշկակարանոց գնալ, կայարանի ձախ անկիւնում մի
լաւ կօշկակար կայ:

Միթ. Այդ Լաւ եղաւ: Շատ շնորհակալ եմ:

2. Mr. Smith goes to a laundry.

Միթ. Բարեւ տիկին, պարոն Արամեանը ինձ ձեր հասցէն տուեց:

Տիկին. Օ, այդպէս: Լուսնալու ինչ հագուստներ ունէք:

Միթ. Գրեթէ բոլոր հագուստներս էլ կեղտոտ են:

Տիկին. Ինչո՞րում եմ ասէք, քանի շապիկ, գուլպայ, թաշկինակ եւ երեսսրբիչ ո՞նէք:

Միթ. Ճիշտն ասած չգիտեմ, տիկին: Իմ բոլոր սպիտակեղէնս այստեղ է:

Տիկին. Իսկ յարդուկեւ ուզո՞ւմ էք:

Միթ. Այո: Եթէ կարելի է:

Տիկին. Եթէ շտապում էք, այսօր երեկոյեան պատրաստ կը Լինի, իսկ եթէ ոչ, վաղը
չէ միւս օրը:

Միթ. Ոչ, չեմ շտապում: Երկուշաբթի կը գամ: Շնորհակալութիւն:

F. Exercises

Fluency Drills

1. Do you send your clothes to be washed?

No. Unfortunately not

I'm sorry to hear that.

There are no laundry shops here

That's very interesting.

But we have a few pressing shops.

2. Will you wash my clothes?

Yes.

Where do you wash the clothes?

I wash them at home by hand.

Oh, is that so?

3. What clothes do you have to be washed?

My shirts and underwear.

Where is the laundry shop?

On this street opposite the barber shop.

Thank you. I have to go there.

4. Do you have clothes to be washed?

Yes. All my clothes are dirty.

What do you have to be washed?

Towels, handkerchiefs, socks, underwear, and shirts.

And what else?

My suits. I want my suits pressed.

5. Is there a barber shop on this street?

No.

No? How's that possible?

The barber shop is on Central Avenue.

Oh, is that so?

Yes. Have you been here very long?

Almost a week.

6. On what street is the shoemaker shop?

On Leninakan Street.

Where is that?

At the corner across from the factory.

That's fine. Thanks a lot.

You're welcome.

Conversation

1. A and B meet on the street. A is lost and asks B how to get to a laundry. B tells A that there are no laundries in this city. A wants to know how he will get his clothes washed. B says that A will have to do it at home by hand, but that he could get his suits pressed in the pressing shop.

2. A's landlady asks him where his dirty laundry is. A says it is on the bed. She begins to count the pieces of clothes on the bed, such as socks, underwear, shirts, towels, and handkerchiefs. She asks whether he has anything else. He says there are more dirty clothes in the cupboard.

3. A takes his shoes to a shoemaker and asks when they will be ready. The shoemaker says that he is not in a hurry, so the shoes will be ready in six days but that A should come in anyway on the day after tomorrow. A then asks where the barber shop is, and the shoemaker directs him to it.

LESSON 9
LOOKING FOR A ROOM

A. Basic Sentences

Mr. Smith

room
to find

սենեակ

գտնել

senyák'

get'nél

Can you tell me where I can find a
room for myself?

Ինչը ում եմ ասել, ո՞ր կարող եմ
սենեակ գտնել ինձ համար:

xentrúm òm asèl|úr k'ardq òm|
senyák' get'nèl|inj hamàr#

Landlady

private
at a private house

մասնաւոր

մասնաւորի մօտ

masnavór

masnavorí mdt'

Do you want a room in a hotel or a
private house?

Դուք սենեակ էք ուզում
հիւրանոցում, թէ մասնաւորի
մօտ:

dúk|senyák' èk uzúm|
hyuranocúm|tè masnavorí
mdt'#

Mr. Smith

In a private house.

Մասնաւորի մօտ:

masnavorí mdt'#

Landlady

hard, difficult
ask
number

դժուար

դիմէք

համար

dəžvár

dímék

hamár

Oh! That's difficult here, but ask at
No. 10 Abovian Street.

Օ՛, ՄԵՐ քաղաքում այդ դժուար է:
Բայց դիմէք Աբովեան փողոց,
համար տաս տունը:

Օ|mər kaqakúm|| áyt'|dəžvár è|
bàyc dimék abovyan poqbc||
hamàr t'às t'óne#

Thank you very much.

Mr. Smith
Շնորհակալ եմ Ձեզից, տիկին:

šənorhak'alutyún|t'ik'in#

You're welcome.

Landlady
Չարժէ, խնդրում եմ:

šaržé|xəntrúm èm#

(Smith arrives at the address given him.)

they said
rent

Mr. Smith
ասացին
վարձ

asacín
varj

Good evening, madam. I have been
told that you have a room for rent.

Բարի երեկոյ, տիկին: Ինձ ասացին,
որ դուք վարձու սենեակ ունեք:

barl yerek'ó|t'ik'in# ɪnj asacín
vðr|dük varjü senyák' unèk#

third
floor

Landlady
երրորդ
յարկ

yerrórt
hark'

Yes, I have two rooms on the third
floor.

Այո, երկու սենեակ ունեմ
երրորդ յարկում:

ayó|| yerk'ù senyák' unèm|
yerrórt hark'üm#

furnished

Mr. Smith
կահաւորուած

k'ahavorvác'

Oh, that doesn't matter.

Օ՛, ոչինչ:
Արդեօք կահաւորուած են:

ó|vóč ɪnč#
arjðk k'ahavorvác' èn||

Are they furnished?

completely
other
One of the rooms is completely
ready, but the other one only has
a bed.

Can I see the furnished room?

this
window
This is it. It has two windows on the
street.

necessity
I need
desk
chair
second
The room is nice, but I need a desk
and a second chair, if I can have
them.

Landlady

ամբողջովին
միևս

Սենեակներին մեկը ամբողջովին
պատրաստ է, իսկ միևսը
միայն անկողին ունի:

Mr. Smith

արդեօք, կ'արձի եմ կահավորուած
սենեակը տեսնել:

Landlady

սա
լուսամուտ

Սա է: Երկու լուսամուտ ունի
փողոցի կրայ:

Mr. Smith

կարիք
կարիք ունեմ
գրասեղան
աթոռ
երկրորդ

Սենեակը լաւն է. բայց ես կարիք
ուրեմ մի գրասեղանի և
երկրորդ աթոռի: կարելի է:

amboxčovin
myš

senyak'neric | mek'e || amboxčovin
p'at'rast' e | isk' myše ||
miāyn ank'oqin unl#

ardyb k'arōq em || k'ahavorvac'
senyak'e t'esnel#

sá
lusamūt'

sá e# yerk'b lusamūt' unl |
poqocí verà#

k'arik
k'arik unem
gəraseqán
atōf
yerk'rōrt

senyak'e | lavən e | báyc | yēs k'arí
unem || mī gəraseqaní | yēv
yerk'rōrt atōfí# k'arelí e ||

Sure you can.
new

I have a new chair. You can have it.

Landlady.

իհարկէ կարելի է:
նոր

Մի նոր աթոռ ունեմ, կարող էք
ուսեցալ:

ihark' e# k'areli e#
nor

mi nor|atof unem# k'arog ek
unenal#

Mr. Smith

I will wash
I will bathe

But where will I wash and bathe?

պիտի լուացուեմ
պիտի լողանամ
իսկ ո՞ւր պիտի լուացուեմ,
լողանամ:

p'it'i lovacvem
p'it'i loqanam
isk'|ur p'it'i lovacvem||
loqanam||

Landlady

the washing
kitchen
bathing
public, civic
bathhouse

We wash in the kitchen, but we bathe
at the public bathhouses.

private house
separate
bathroom

լուացուելը
խոհանոց
լողանք
քաղաքային
բաղնիք
լուացուելը մեզ հետ խոհանոցում,
իսկ լողանքը, քաղաքային
բաղնիքում:
բնակարան
առանձին
լողարան

lovacvela
xohanoc
loqank
kaqakain
baqnik
lovacvela|mez het'|xohanocum|
isk' loqanke|| kaqakain
baqnikm#
banak'aran
afanjn
loqaran

Our private houses do not have
separate bathrooms.

Մեզ մեր քնակարանները,
առանձին լողարան չունեն:

méz mbt'|benak'arannéro|
ařanjin|loqarân|čunén#

Mr. Smith

how much
it costs
How much does the room cost?

ինչքան
արժէ
ինչքան արժէ սենեակը, տիկին:

inč kân
aržé
inč kân aržë senyâk'ë|t'ik'in#

Landlady

forty
ruble
breakfast
lunch
dinner
together
hundred
Forty rubles a month just for the
room, a hundred rubles with
breakfast, lunch, and dinner.

քառասուն
ռուբլի
նախաճաշ
ճաշ
ընթրիք
միասին
հարիւր
Ամիսը քառասուն ռուբլի միայն
սենեակի համար: Իսկ
նախաճաշով, ճաշով և
ընթրիքով միասին, արժէ հարիւր
ռուբլի:

kařasún
řublí
naxač'aš
č'aš
ënrík
miasín
haryúr
amíse|kařasún řublí|míayn
senyâk'í hamâr|isk'
naxač'ašóv|č'ašóv|yëv
ënríkov miasín|aržë haryúr
řublí#

Mr. Smith

convenient, O.K.
exactly, just, right
to take

յարմար
հենց
վերցնել

harmâr
hénc
vercënl

That's O.K., so I'll take the room
from today.

tenant

I think I will be a good tenant.

wish, desire

We hope so.

Թարմար է՛ իս հէնց այսօրուանից
ձեր սենեակը վերցնում եմ՝
տնուոր

Իարձոււմ եմ, չաւ տնուոր պիտի
լինեմ ձեզ համար:

Landlady

ցանկուծիւն

Մեր ցանկուծիւնն էլ այդ է՛:

harmár è# yès hénc|aysorvanic|
jèr senyák'è vercèntum èm#
t'ènvór

k'arcúm èm|làv t'ènvór p'it'ì
lindèm|jéz hamàr#

cank'utyún

mèr cank'utyúnn èl|áyt' è#

NUMERALS

eleven տասըմէկ
twelve տասներկու
thirteen տասներեք
fourteen տասըչորս
fifteen տասըհինգ
sixteen տասըվեց
seventeen տասըեօթ
eighteen տասըութ
nineteen տասըինը
twenty քսան

t'asnəmék'
{t'asnerk'ú
{t'asnəyerk'ú
{t'asənyerék
{t'asnəyerék
t'asnəçórs
t'asnəhíng
t'asnəvéç
t'asnəyót
t'asnəút
t'asnəínno
kəsán

twenty-one
twenty-two
thirty
forty
fifty
sixty
seventy
eighty
ninety
hundred
thousand

քսան մէկ
քսան երկու
{երեսու
{եօթսու
քսանսու
չիսու
վաթսու
եօթանասու
ութսու
իննսու
հարիւր
հազար

kəsán mék'
kəsán yerk'ú
{yeresún
{yefesún
kařasún
hisún
vacún
yotanasún
utsún
innəsún
haryúr
hazár

B. Pronunciation and Reading Practice

Drill pronunciation exercises 24-25.

Read the Armenian in Lessons 5 and 7. In Lesson 7 you may use the Listening In section as a sight-reading exercise.

C. Grammatical Notes

9.1 /p'it's/ future

Are you going to type the letter?

I'm going to write by hand.

I'm going to go to the factory.

You will like our food very much.

Where will I wash and bathe?

I will be a good tenant.

ardyðk gëramekenayóv p'it'ì gërdëk#

jerkóv p'it'ì gërdëm#

yés|p'it'ì gorc'arán genàm#

dúk|mër k'erak'urnéroré|šát' p'it'ì sirëk#

ìsk' úr p'it'ì lëvacvëm|loqanádm#

yés|làv t'ënvór p'it'ì linëm#

In the above expressions the future is expressed in the Armenian utterances by the form /p'it's/ plus a form of the verb we will refer to as the simple form. The simple form of the verb is the same as that used to make the /k'ë/ future form, except that it does not have the prefix /k'ë/ added to it. The /el/ class is characterized by hav-

ing the vowel /e/ in the ending; the /al/ class by having the vowel /a/. The endings of this form are written in Armenian the same way as the endings of the /k'ë/ future (cf. Note 8.5). The endings are illustrated by the following paradigms:

I'll write, I'm going to write
you'll write

he'll write, she'll write

we'll write
you'll write
they'll write

p'it'ì gërédm

p'it'ì gërés

p'it'ì gëré

p'it'ì gëré

p'it'ì gëréndk

p'it'ì gërék

p'it'ì gëré

պ ի տ ի գ ը ե մ

պ ի տ ի գ ը ե ս

պ ի տ ի գ ը է

պ ի տ ի գ ը ի

պ ի տ ի գ ը ե ն ը

պ ի տ ի գ ը է ը

պ ի տ ի գ ը ե ն

I'll go	p'it'ʰ genám	պ ի տ ի գ Ե ա մ
you'll go	p'it'ʰ genás	պ ի տ ի գ Ե ա ս
he'll go, she'll go	p'it'ʰ gená	պ ի տ ի գ Ե ա յ
we'll go	p'it'ʰ genánk	պ ի տ ի գ Ե ա և ք
you'll go	p'it'ʰ genák	պ ի տ ի գ Ե ա ք
they'll go	p'it'ʰ genán	պ ի տ ի գ Ե ա և

I must go to meet my husband.

յés | p'it'ʰ genám | amusnús handip'elú#

Note that, as in the above sentence, the /p'it'ʰ/ form of the future is also used as an equivalent of I must, I have to, I am to. The context makes clear whether the form means 'I have to go' or 'I'm going to go'. The /p'it'ʰ/ form is very likely to be used with the meaning 'must, have to, am to'. The student is advised to use it in this meaning and to use the /k'ə/ form for a simple future until he has had a lot of experience with the /p'it'ʰ/ form.

9.2 "to have"

Do you have a room for rent?

dúk | varjü senyák' unék ||

I have two rooms.

yerk'ú | senyák' uném#

The other one has only a bed.

myú sə || miáyn ank'oqín uní#

You can have it.

k'aróq èk | unenál#

What kind of orchard do they have?

ínč t'esák' | aygi unén#

We have a new house.

ménk || mì ndr t'ún unénk#

The infinitive of the verb 'to have' is /unenál/, but the present is irregular. The present has the endings of a simple verb (cf. Note 9.1) of the /el/ class (/em es i enk ek en/) added to the stem /un/, forming /uném unés uní unénk unék unén/.

What kind of weather do you have in Armenia?

ínč yeqanák' èk uneném | hayast'anúm#

The verb 'to have' also has a regular present tense form. This form, however, has a special meaning; it refers to events that take place generally or usually. Thus I have something is /uném/, but I usually have something is /uneném èm/.

9.3 "to be"

I'm usually busy at that time (during those hours). enthanrap'és|àyt' žamerín ezbaqvác' èm lintum#

The verb /linél/ 'to be' besides the present forms /em es e/, also has an /um/ participle which, like the regular present of /unenál/, is used to indicate an action which is usually or generally true.

9.4 "to need"

I need a clean shirt.

yés|mì makúr šap'ik'i|k'arík unèm#

We need new shoes.

ménk|ndr k'ošik'nerf|k'arík unènk#

The form /k'arík/ 'necessity' is used with the verb /unenál/ to express the English to need. The thing needed is put in the genitive case without the third person possessive ending.

9.5 "to cost, to be worth"

How much do these shirts cost?

àys šap'ik'nére|kaní aržèn#

How much does the room cost?

ínč kàn aržè|senyák'è#

You're welcome.

čaržé#

The verb /aržél/ 'to be worth, to cost' is normally only used in the third person singular and plural, and has the irregular present tense forms /aržé aržén/. The negative third person singular meaning literally 'it isn't worth it' is used as an equivalent of English you're welcome, don't mention it.

D. Exercises

Variation Drills

1. Where will we _____ ?
bathe study live wash write eat

2. I have to _____ at the hotel.
live bathe press my suit
eat wash fix my shirt

3. I have to _____ .
find a shoemaker's meet your father
invite Mr. Aramian see your house
hurry speak with you

4. _____ have (has) some new shoes.

we they my wife
I he my sister

5. _____ usually have good weather in Yerevan.

we they you

6. Do you need _____ ?

any shirts a chair a second room
new shoes water a new bed
some food a pen a teacher

7. How much do (does) _____ cost?

this chair these handkerchiefs the bread
the room these socks the soup
this desk these shoes the meat

E. Listening In

1. Aramian asks Smith about his newly rented room.

Արամեան. Դարո՞ն Սմիթ, հրտեղ է ձեր նոր բնակարանը:

Սմիթ. Կենտրոնական պողոտայի վրայ է:

Արամեան. Գերողութիւն, քանի սենեակ ունէք:

Սմիթ. Խոհանոցով երեք:

Արամեան. Դա շատ լաւ է: Արդեօք կահաւորո՞ւած են:

Սմիթ. Սենեակներէց մէկը ամբողջովին կահաւորուած է, իսկ միւսը մի գրասեղանը կարիք ունի:

Արամեան. Իսկ լողարան ինչպէս: Ունէ՞ք:

Սմիթ. Այո, միայն թէ երկրորդ յարկումն է գտնուում:

Արամեան. Դա ոչինչ: Դուք շատ ուրախ պիտի լինէք այդ առթիւ: Մեր քաղաքում մասնաւոր տները առանձին բաղնիք չունեն:

Սմիթ. Ես չգիտէի այդ:

Արամեան. Պարոն Սմիթ, գնանք մեզ մօտ մի բաժակ սուրճի:

Սմիթ. Ուրախութեամբ: Գնանք:

2. Aramian asks about hotel accomodations in New York City.

Արամեան. Գերողութիւն պարոն Սմիթ, խնդրում եմ ասէք, կարճի՞նք եմ մի հիւրանոց գտնել
հիւ Եօրթում:

Սմիթ. Իհարկէ բարեկամ: Այս քաղաքում շատ հիւրանոցներ կան:

Արամեան. Իսկ մի շաքաթուայ համար, ինչքան արժեք սենեակները:

Սմիթ. Ամեն տեսակ սենեակներ կան: Կարծում եմ, ընդհանրապէս, քսանից
քսանհինգ դոլար արժեք:

Արամեան. Իսկ նախաճաշը, ճաշը եւ ընթրիքը քանի արժեք:

Սմիթ. Գախաճաշը մօտ յիսուս սէնթ, ճաշը մէկ դոլար, իսկ ընթրիքը երկու դոլար:

Արամեան. Իսկ մասնաւոր բնակարաններում վարձու սենեակներ կան:

Սմիթ. Այո, պարոն Արամեան, բրողուէի վրայ, Թայմզ Սիուէրի մօտ, մի լաւ բնակարան
կայ: Իմ բարեկամը այնտեղ է ապրում:

Արամեան. Կարծում եմ, որ այդպիսի մի սենեակ ինձ աւելի յարմար կը լինի:

Սմիթ. Ես էլ եմ կարծում:

F. Exercises

Fluency Drills

1. Where can I find a room for myself?

Here on this street.

Is it that private house at the corner?

No. It's over there.

Oh, across from the shoemaker's.

2. Can you tell me where I can find a room for myself?

Do you want a room in a hotel?

No. In a private house.

In that case you will have to ask my brother.

Why?

It's difficult to find a room here and maybe he'll
know

3. Do you have a room for rent?

Yes. I have three rooms.

Can I see one room?

Yes. One room is completely ready.

That's O.K. I'll take this room.

4. I have been told that you have a room for rent.

Yes, I have rooms for rent.

Are they furnished?

Not completely, but one has a bed.

Oh, that doesn't matter.

5. Can I see the furnished room?

Yes. It's on the third floor. This is it.

The room's nice, but where will I wash?

You'll wash in the kitchen.

That's fine.

6. Can I have this furnished room?

Sure you can.

How much does the room cost?

Forty rubles a month.

I'll take the room from today.

Conversation

1. A goes into a barbershop and inquires about a room somewhere in this city. The barber points to a private house across the street. A then asks whether the barber knows how much rooms cost in this city. The barber says that they cost about 50 rubles. A asks if that is 50 rubles per month. The barber says yes. A thanks him and goes across the street.

2. A goes across the street and asks about a room at the private house. The landlady says she has no rooms, but that there are some in the house at the corner. A goes there and learns that there is one furnished room on the second floor. He asks the landlady what furnish-

ings she has in it. She tells him that there is only a bed in it. He takes the room at 45 rubles a month without breakfast.

3. A asks the landlady where he can wash and bathe in this private house. She tells him that he can wash in the kitchen and bathe in the public bathhouse. A also asks where he can get his breakfast, lunch, and dinner. She says that for these meals he will have to go to the restaurant on Abovian Street.

LESSON 10
WRITING A LETTER

A. Basic Sentences

What's the date today, Aram?

Jack
Արամ, այսօր քանիսն է:

arám|aysór|kanísn è#

why?
to ask

Aram
ինչն է
հարցնել

inčú
harcánél

It's the eighth of January. Why do you ask?

Թուե՞նուե՞րի ութն է: Ինչն է ք
հարցնում:

hunvarí|útn è# inčú èk
harcəndəm#

I want to write a letter.
pen
it is broken
pencil

Jack
Ես մի նամակ եմ ուզում գրել:
գրիչ
կորել է
մատիտ

yés|mí namák' èm uzùm gərèl#
gəríč
k'orél è
mat'it'

My pen is broken, and I don't want to write with a pencil.
to use
yours

Գրիչս կորել է, իսկ մատիտով
չեմ ուզում գրել:
գործածել
քոնը

gəríčəs|k'orél è|isk mat'it'óv|
čém uzùm gərèl#
gorc'ac'él
kónə

Can I use yours?

Կարո՞ղ եմ, քոնը գործածել:

k'aróq èm|kónə gorc'ac'èl||

Sure, you're welcome.
you would like
typewriter

Maybe you'd like to use my typewriter. Գուցէ կը ցանկանայիր, գրամեքենաս
գործածել:

Thanks, I would.
is it true that
need
to need

You're sure you don't need it?

any more
No, I don't need it any more.

paper
Whose paper is this?
Is it mine?

sheet
No, it's mine, but you can have a few
sheets.

Aram

Իհարկէ: Ուրախութեամբ:
կը ցանկանայիր
գրամեքենայ

Գուցէ կը ցանկանայիր, գրամեքենաս
գործածել:

Jack

Շատ շնորհակալ եմ:
Միթէ
պէտք
պէտք ունենալ
Միթէ՞ դու պէտք չունես:

Aram

այլեւս
Ոչ, ես այլեւս պէտք չունեմ:

Jack

Թուղթ
Սա հիմ թուղթն է:
Իմն է:

Aram

Թերթ
Ոչ, իմն է: Բայց կարող ես մի
քանի թերթ ունենալ:

ihark' e|uraxutyamb#
k'acank'anafr
garamekena
gbce k'acank'anafr|garamekenas
gorc'ac'el||

šat' šanorhak'al em#
mité
p'et'k
p'et'k unenal
mité# dú|p'et'k čunès||

aylévos
vóč|yés|aylévos|p'et'k' čunèm#

túxt
sá|tm túxtən e#
ímən e||

tért
vóč|ímən e# bəyc k'aróq ès|mi
kanl tért|unenál#

(Jack writes for a while.)

stamp
I don't have a stamp.
Do you have one?

here
Yes, here you are.

by airmail
to arrive, reach
How many days do you think it will
take to get there by airmail?

approximately
Sunday
Thursday
Friday
About five or six days. Today is Sun-
day. It will get to America on
Thursday or Friday.

Jack

նամակ աղբոշմ
համակ աղբոշմ չունեմ:
դու ունե՞ս:

Aram

ահա
Այո: Ահա:

Jack

օդային փոստով
հասնել
ինչ էս կարծում, օդային փոստով
քանի օրից կը հասնի նամակս:

Aram

մոտաւորապէս
կիրակի
հինգշաբթի
ուրբաթ

Մոտաւորապէս հինգ-վեց օրից:
Այսօր կիրակի է. հինգշաբթի,
կամ ուրբաթ կը հասնի
Ամերիկա:

namak'adróšm

namak'adróšm | čuném#
du|unés||

ahá

ayó|ahá#

otayn post'ón

hasnéł

ínč ès k'arctm|otayn post'ón|
kanl oríc k'əhasnł namak'es#

mot'avorap'es

k'i.ak'í

hingšaptí

urpát

mot'avorap'es|híng vèc|oríc#
aysór|k'irak'í è|híngšaptí|
k'am urpát|k'əhasnł
amerik'á#

Jack

envelope

ծրար

c'arár

language

լեզու

lezú

In what language should I address the envelope? In Russian or in English?

Իսկ ծրարի վրայ ինչ Լեզունով
գրեմ հասցէն: Ռուսերէն, թէ
անգլերէն:

isk' c'ararí varà || inč lezdv
gərəm|hascén# fuserén || tē
anglerén ||

Aram

difference

տարբերութիւն

t'arberutyún

it will not do

չի անի

չի aní

both

երկու...էլ

yerk'ú...əl

It doesn't matter. It's better to write in both languages. you were writing

Տարբերութիւն չի անի: Ալեւելի Լաւ է
երկու Լեզունով էլ գրես:
գրում էիր

t'arberutyún | ւի aní# avelí lán è |
yerk'ú | lezvón èl | gərəs#
gərúrn elr

Who were you writing to?

Ո՞ւմն էիր նամակ գրում:
(Ո՞ւմն էիր գրում նամակը:)

úmn elr | namák' gərúm ||
(umn elr gərúm | namákə ||)

Jack

girl friend

ընկերուհի

ənk'eruhí

last

անցեալ

ancyál

I have met

հանդիպել եմ

handip'él èm

I was writing to a girl friend I met last year.

Մի ընկերուհու էի գրում, որին
հանդիպել եմ անցեալ տարի:

mì ənk'eruhú el gərúm | vorín |
handip'él èm | ancyál t'arí#

Aram

same

միեւնոյն

mievnúyn

Is that the same girl you are always writing to?

Արդեօք սա միեւնոյն աղջիկն է,
որին միշտ գրու՛մ ես:

ardyoḵ|sá|mievnúyn axčik'n Ե|
vorín|mišt' gerúm Ես||

other
often
to whom (pl.)

ուրի՛ճ
յաճախ
որոնց

uríš
hač'áx
vorónc

Yes, but of course, I have other friends that I often write to.

Այո, բայց իհարկէ ուրի՛շ
բարեկամներ էլ ունեմ,
որոնց յաճախ գրու՛մ եմ:

ayó|bàyc ihárk' Ե|uríš|
barek'amnéř Ել|| uném|
vorónc|hač'áx gerúm Եմ#

fiancée

Is the lady your fiancée?

նշանած

Այդ օրիորդը, քո նշանածն է:

nešanác'

áyt' oryóřte|kò nešanác'en Ե||

yet
future

Not yet, but I hope so, sometime in the future.

սուսյժի
սպազայ

Ասուսյժ մ ոչ: Բայց յոյս ունեմ
սպազային:

Jack

ařázme
ap'agá

ařázme|vóč|bàyc hús ys uném|
ap'again#

photograph

Do you have her picture?

Լուսանկար

ի՞ր Լուսանկարը ունե՞ս:

lusanek'ár

ir lusanek'áro|unés||

Yes. Do you want to see it?

Այո: Բւզգի՛ւմ ես տեսնել:

Jack

ayó|uzúm Ես t'esněl||

(Jack shows Aram the picture.)

She's a pretty girl.
old (in stating age)
How old is she?

age
Twenty-four, just my age.

joyful
happiness
That's fine.
I wish you both happiness.

listen!
car
ride
Say, Jack, do you want to go for a
ride with me?

condition
care, caution

Aram

Գեղեցիկ աղջիկ է:
տարեկան
Քանի տարեկան է:

Jack

տարիք
Քսանչորս: Ճիշտ իմ տարիքն
ուսի:

Aram

ուրախալի
երջանկուծիւն
Ուրախալի է:
Ձեր երկուսին երջանկուծիւն եմ
ցանկանում:
Լսի՞ր
Ինքնաշարժ
պտոյտ
Լսիր Ջակ: Կը ցանկանաս ինձ հետ
ինքնաշարժով պտոյտի գնալ:

Jack

պայման
ուշադրուծիւն

geqecik' axčik' è#
t'arek'an
kanl t'arek'an è#

t'arik
kesàn čórs# číšt'|lm t'arikon
unl#

uraxall
yerjank'utyún
uraxali è#
jèr yerk'usín|| yerjank'utyún èm
cank'antim#
lesír
inknašarž
p'ot'dyt'
lesír|jak'# k'əcank'anás|ínj hèt'|
inknašaržón p'ot'uyt'ġ ganàl||

p'aymán
ušadrutyún

to drive
car
Sure, on condition that you drive
carefully.

վարել
մեքենայ
Այո, այո: Պայմանով, որ
ուշադրութեամբ վարես մեքենան:

varél
mekená
այժ|այժ|p'aymandv vdr||
ušadrutyámb varès|mekenán#

DAYS OF THE WEEK

Monday	երկուշաբթի	yerk'ušaptí	Friday	ուրբաթ	urpát
Tuesday	երեքշաբթի	yerekšaptí	Saturday	շաբաթ	šapát
Wednesday	չորեքշաբթի	čorekšaptí	Sunday	կիրակի	k'irak'í
Thursday	հինգշաբթի	hingšaptí			

MONTHS OF THE YEAR

January	յուլիս	hunjís	July	հուլիս	hulís
February	փետրուար	pet'ərvár	August	օգոստոս	ogost'ós
March	մարտ	márt'	September	սեպտեմբեր	sep't'embér
April	ապրիլ	ap'ríl	October	հոկտեմբեր	hok't'embér
May	մայիս	maís	November	նոյեմբեր	noyembér
June	յուլիս	hunjís	December	դեկտեմբեր	dek't'embér

B. Pronunciation and Reading Practice

Drill pronunciation exercises 26-28.

Read the Armenian in Lessons 8 and 9. Be sure to read the Listening In section as well as the Basic Sentences.

10.1 Instrumental case

Are you going to type (write by typewriter)?
 I'm going to write in pencil.
 In what language shall I write the address?
 I'm going for a drive (a ride by car).

gəramekenayóv p'it'ɫ gərək||
 mat'it'óv p'it'ɫ gərəm#
 inč lezvóv|gərəm hascén#
 inknašaržóv|p'ət'uyt'í p'it'ɫ genəm#

The nouns in the above sentences ending in /ov/ may be said to be in the instrumental case. The instrumental case for most nouns regularly adds /ov/ to the nominative form. A noun that ends in /u/ like /lezú/ 'language', changes the final /u/ to /v/ before the ending /ov/, i.e. /lezvóv/. A monosyllabic word with the vowel /i/ regularly replaces

this /i/ by /ə/ before this ending, e.g. /girk/ 'book', /gərková/. A noun of more than one syllable with /i/ in the last syllable may either lose this vowel completely or undergo no change at all, e.g. /mat'it'/ 'pencil', /mat'it'óv/; but /gəríč/ 'pen', /gərčóv/.

In Armenian nouns are put in the instrumental case to indicate the instrument used or the means by which something is done, e.g. by car, in pencil, by or with a hammer, with hot water, etc.

What do you do (With what work are you occupied)?

inč gorc'óv èk əzbaqvùm||

The instrumental is regularly used with certain verbs, as in the above expression. 'To be occupied with something' will regularly have the 'something' in the instrumental case. You will meet other verbs like this.

Did you come to work (on account of work)?
 Is it famous for its orchards (on account of its orchards)?

gorc'óv èk yek'èl||
 hayt'ní è ɫr aygineròv#

The instrumental case is used in Armenian in many expressions like the above where we would use in English on account of. You will encounter this construction with a number of adjectives, such as /hayt'ní/ 'famous for' used above.

for the most part
 with pleasure
 on condition that you drive carefully

méc' masàmb
 məc' uraxutyámb
 p'aymanóv vòr|ušadrutyámb varèk mekenàn

Sometimes the instrumental case is used for adverbial expressions like the ones above: 'for the most part', 'with pleasure', 'on condition, conditionally', 'carefully'. Nouns ending in /tyun/ in the nominative replace this ending by /tyamb/ in the instrumental. Note that /masámb/ is an irregular instrumental form of /mas/ 'port, section'. This noun also has the instrumental /masóv/, but the latter form is not used in this particular construction.

10.2 Dates

What's the date today?

aysór|hunvarí|kanísn è#

It's the eighth of January.

hunvarí|útn è#

In giving dates, the name of the month is used in the genitive case.

10.3 Simple verbs

In what language should I write the address?

ínč lezvòv gerèm hascèn#

I hope my letter will arrive in America on time.

húys unèm|namák'ès|žamanak'ín hasnì amerik'à#

On condition that you drive the car carefully.

p'aymanóv vòr|ušadrutyámb varèk mekenàn#

The simple form of the verb is used by itself in independent clauses as an equivalent of the English I am to, I should. It is also frequently used in subordinate clauses, particularly clauses introduced by /te/ and /vor/. This last use will be discussed in greater detail later.

10.4 Ablative case—new uses

In how many days will my letter arrive by air mail?

otayln post'óv|kaní orlc k'èhàsnì|namák'ès#

In five days.

híng orlc#

My parents are very worried about me.

c'ənoqnères|žat' yerk'mít' èn|injníc#

The ablative case is used in time expressions which are the equivalent of English in five days, at the end of five days. It is also used after the adjective /yerk'mít/'worried about'.

10.5 Genitive case—new uses

I hope my letter will arrive on time.

húys unèm|namák'ès|žamanak'ín hasnì#

The Armenian equivalent of on time is the word /zamanak'/ 'time' used in the genitive case with the third person singular possessive adjective.

10.6 "about"

He's talking about me.

ná | lm masín è xosùm#

He's talking about my brother.

ná | lm yexp'dr masín è xosùm#

The postposition /masín/ 'about, concerning' is usually used with a preceding pronoun in the possessive adjective form or a preceding noun in the genitive.

10.7 Possessive adjective inflection

Can I use yours?

k'aróq èm | kónə gorc'ac'èl ||

Whose paper is this? Is it mine?

sá | úm tuxtən è# ímən (íməs) è ||

Are these books yours?

àys gerkére | jérn èn ||

It isn't mine. It's his.

ímə | čí# nərán è#

Our house is new, but theirs is old.

mér t'ùnə || nór è | bəyc iréncə || hín è#

Aren't these socks yours?

àys gup'anére | jére | čén ||

No, they aren't ours. They're theirs.

vóč# mére | čén | àyn nəránçə#

Is this shirt yours?

àys šap'ík'ə | kónən (kónət') è ||

The Armenian equivalents of the English mine, yours, his, hers, ours, theirs are generally formed from the possessive adjectives by the addition of the third person possessive ending, although there are a few irregularities. These forms we will call inflected possessive adjectives.

Possessive Adjective	Inflected Possessive Adjective	Possessive Adjective	Inflected Possessive Adjective
ím	ímə <u>or</u> íməs	mér	méro
kó	kónə <u>or</u> kónət'	jér	jéro
ír	iréne	irénc	iréncə
nərá	neráne	nəránç	nəránçə

The first person singular adjective, when inflected, may add either the third person possessive ending or the first person possessive ending or the second person possessive ending. It also has in both forms an extra /n/ in the in-

flexed form that does not occur in the uninflected form. The third person singular is formed from the stem /irén/ and not from the stem /ir/.

Can I write with yours?
His brother is older than mine.
In which room? In mine.

k'aróq èm gerèl|konóv||
ir yexp'áyre|aveli méç' è|imíc#
vór senyak'tum# imúm#

The possessive adjectives of the first person and second person may be inflected for case. They have the following forms:

	Ablative	Instrumental	Locative
1 person sing.	imíc(ə)	imóv(ə)	imúm(ə)
2 person sing.	koníc(ə)	konóv(ə)	konúm(ə)
1 person pl.	meríc(ə)	meróv(ə)	merúm(ə)
2 person pl.	jeríc(ə)	jeróv(ə)	jerúm(ə)

The third person possessive ending is used by some speakers and avoided by others. The genitive of these forms is usually avoided. The third person adjectives are not further inflected. Forms like /irenóv/, /nəranóv/, /ireníc/, etc., are case forms of the pronoun and not of the adjective; they mean 'with him, her, by him, her', etc., and not 'with his, hers, by his, hers', etc. (cf. Note 5.3).

10.8 Postposition /hét'/ 'with'

Do you want to go for a ride with me?
I'm going with your friend.

k'əcank'anás|inj hət'|inknašaržóv p'at'uyt'1 gənəl||
jòr barek'amí hət' èm gəntum#

The postposition /hét'/ means 'with' and requires the noun or pronoun used with it to be in the genitive case. It is not usually inflected for case like /dimác/, /vərə/, /mót'/, and /mécç/ (cf. Note 8.4).

D. Exercises

Variation Drills

1. I'm going to write by _____.
typewriter pencil pen

I'm going by _____.
train car

2. It's famous for its _____.
 hotels factories orchards universities
 foods schools teachers small streets
 beautiful cities summer weather

3. On condition that you _____ carefully.
 drive write eat drink speak wash

4. It's the _____.
 1st of January 10th of February 6th of October
 3rd of August 12th of April 17th of May
 15th of July 10th of March 30th of June
 8th of November 27th of September
 21st of December

5. He's talking about _____.
 you them him America my brother
 me us her Yerevan my sister
 the factories the orchards your mother
 the weather a friend your father
 her book his book some boy

6. Can I use _____?
 yours ours his hers theirs mine

7. Our home is new, but _____ is old.
 his yours theirs hers

8. His brother is older than _____.
 mine ours yours

9. He can write with _____.
 mine ours yours

10. I am going for a ride with _____.
 you the boy your friend their children
 him the girl my friend his brother
 her them a student his sister

E. Listening In

1. Mr. Smith goes to a bookstore.

Մսիթ. Ներողութիւն պարոն, դուք անգլերէն գրքեր ունէ՞ք:

Պարոն. Այո, պարոն:

Մսիթ. Իսկ հայերէն գրքեր ինչպէս:

Պարոն. Այո, ունենք:

Մսիթ. Խնդրեմ ասէ՛ք, Հեմիսգուէի կամ Սարոյեանի գրքերից կ'ան ձեզ մօտ:

- Պարոն. Այո, պարոն: Ահա սրանք եմ:
- Մհիթ. Շնորհակալուծիւն: Քանի արժեք:
- Պարոն. Երկուսը միասին կեց դոյար:
- Մհիթ. Ահա ձեզ վեց դուար: Ասէք խնդրեմ, դուք նամակի թուղթ ու ծրար ունէք:
- Պարոն. Այո, ունենք: Քանի թերթ թուղթ էք ուզում:
- Մհիթ. Մի հարիւր թերթ:
- Պարոն. Իսկ ծրար:
- Մհիթ. Ոչ: Բաւական ծրար ունեմ:
- Պարոն. Իսկ նամակադրոշմի կարիք ունէք:
- Մհիթ. Այո, այո: Եթէ կարելի է:
- Պարոն. Ինչպիսի նամակադրոշմ էք ուզում:
- Մհիթ. Օդային փոստի համար:
- Պարոն. Է՛լ ուրիշ ինչ:
- Մհիթ. Միայն այդքան: Շնորհակալուծիւն:
- Պարոն. Խնդրեմ, չարժէ:

2. Smith and Aramian are in the post office.

- Մհիթ. Արդեօք կարճէի է այստեղ իմ նամակ գրել:
- Արամ. Այո: Ինչու չէ: Ո՛րքան էք գրում:
- Մհիթ. Կնոջս: Մի շաբաթ է որ չեմ գրել: Կերողութիւն, այսօր ամսի քանիսն է:
- Արամ. Եօթն է:
- Մհիթ. Ինչ էք կարծում, նամակս ճորք կը հասնի Ամերիկա:

- Արամ. Օգտյի՛ն փոստով մօտաւորապէս հինգ օրից: Այսօր երեքշաբթի է,
ուրբաթ կամ շաբաթ կը հասնի նիւ Եորթ:
- Սմիթ. Յոյս ունեմ նամակս ժամանակին հասնի:
- Արամ. Բայց ձեր գրիչը այնքան էլ լաւ չի գրում: Ահա, ի՛մը:
- Սմիթ. Շնորհակալ ուրիշն:

F. Exercises

Fluency Drills

- Are you going to write a letter?
Yes, but my pen is broken.
Maybe you'd like to use my pen.
Can I use yours?
Sure you can.
- I want to write a letter.
Do you have a pen and some paper?
Yes, but I don't have a stamp.
Here you are.
Thanks.
- In what language should I write the letter?
In English or Armenian.
Is it better to write in Armenian?
That doesn't matter.
In that case can I use your typewriter?
Sure. I don't need it any more.
- Should I write the letter in Russian?
Who are you writing to?
To the same girl I am always writing to.
In that case it is better to write in English.
Why?
My sister is teaching her the English language.
- Do you have a girl friend?
Yes. I met one last May.
Is she a pretty girl?
Yes. Do you want to see her picture?
Oh, is that the same girl you are always writing to?
Yes. She's my fiancée.

Conversation

1. A wants to write a letter but doesn't have the necessary items. He goes to B's room and there asks for paper, pen, stamps, and also how long it takes a letter to get to America by airmail. B is a little provoked and asks A if he is sure that he wouldn't like to use the typewriter also. A says he would if B doesn't need it.
2. A asks B how long it takes a letter to get to America by air. B says that it will get there in about 10 days. A asks how long it will take to get there if he mails it on Sunday. B then calculates for A how long it will take by airmail when a letter is mailed on each day of the week.
3. A finishes writing a letter and B asks him who the letter is to. A says that it is to his friend. B asks if it is to a girl friend. A answers yes, that it is to his fiancée in America. B asks if A writes to her often and whether that is her picture on the desk. A replies that he writes to her often and that the picture on the desk is his mother. B then tells A that his mother is a pretty lady. A thanks him.

LESSON 11
SIGHTSEEING IN YEREVAN

A. Basic Sentences

Mr. Smith

Mr. Aramian, would you please show
me your city?

Պարոն Արամեան, շատ եմ
խնդրում, ինձ ծանօթացնել ձեր
քաղաքի հետ:

p'arón aramyàn | Իձ' Եմ
xəntʁum | inj c'anotacnəl | jɛr
kaqakɪ hət'ʃ

to wish, want

Surely, I'd be glad to. When do you
want to see it?

Mr. Aramian
ցանկանալ
Ինչո՞ւ չէ. ուրախութեամբ: Երբ էք
ցանկանում տեսնել:

cank'anəl
inčü čé# uraxutyámb | yéɾp ɛk
cank'anbm t'esnəl#

as long as
balmy

If it's agreeable with you, right
away, as long as it's so balmy.

Mr. Smith
քանի
զով
Եթէ ձեզ հաճե՛լի է հենց հիմա.
քանի զով է:

kanɪ
zov
yetə jəz hač'elɪ ɛ || hənc himəl |
kanɪ zov ɛ#

especially
free, not busy
work

Mr. Aramian
մասուանդ
ազատ
աշխատանք

manavánd
azát'
ašxat'ánk

I think that right now is a good time
too, especially since I am free
from work.

What do you want to see?

to show
main
interesting
place

I'd like you to show me the main
street and also the interesting
places in the city.

(Smith and Aramian begin their sightseeing.)

That is Abovian Street.

to go up
heights
general
view

We go up to Kanaker Heights by
Abovyan Street, from where we
will have a general view of our

Էս էլ եմ կարծում հիմա լաւ է.
մանաւանդ, որ ես ազատ եմ
աշխատանքից:
ինչ էք ուզում տեսնել:

Mr. Smith

ցոյց տալ
գլխաւոր
հետաքրքրական
վայր

Խնդրում եմ ցոյց տալ քաղաքի
գլխաւոր փողոցը, ինչպէս
և քաղաքի հետաքրքրական
վայրերը:

Mr. Aramian

Սա Աբովեան փողոցն է:
բարձրանալ
բարձրունք
ընդհանուր
տեսարան

Աբովեանով բարձրանում ենք
Քանաքեռի բարձրունքն, որ
տեղից մենք տեսնելու ենք

yès éi èm k'arc'um|hima láy è
manavánd vdr|yès|azát' èm|
ašxat'ankíc#
inč èk uzùm t'esnèl#

cúyc t'ál
gəlxavór
het'akərkrak'án
váyř

xəntřúm èm|cúyc t'ál|kaqakí|
gəlxavdr poqócən|inč p'ès
yèv|kaqakí|het'akərkrak'án
vayřérə#

sá|| abovyán|poqócən è#
barcranál
barcrúnk
əntanúr
t'esarén

abovyanóv|| barcranún ènk|
kanakeří|barcrúnkən|vdr
t'eqíc|| mènkk t'esnelú yenk

city.

մեր քաղաքի ընդանուր
տեսարանը:

mèr kaqakí|əntanür
t'esarâné#

building

շէնք

ճենկ

What a beautiful building that is!

Այդ ինչ գեղեցիկ շէնք է:

áyt'|ínč geqecik'|ճենկ է||

style

ոճ

վճճ'

built

շինուած

ճինվաճ'

What style is it built in?

Ինչ ոճով է շինուած:

ínč voč'əv è ճինվաճ' #

color

գոյն

գմյն

What a nice color it has!

Ինչ հաճելի գոյն ունի:

ínč hač'el|gմյն un| #

Mr. Aramian

Yes, it is beautiful. It's built in the
Armenian style.

Այո, գեղեցիկ է Շինուած է

ayó|geqecik' è # ճինվաճ' է|

beauty

հայկական ոճով:

hayk'ak'án voč'əv #

Yerevan buildings are usually noted
for their beauty.

գեղեցկութիւն

geqec'utyán

Ընդհանրապէս, Երեւանի շէնքերը

əntanrap'és|yerevan| ճենկերը|

յայտնի են իրենց

hayt'ni èn|irènc

գեղեցկութեամբ:

geqec'utyám b #

Mr. Smith

And that building opposite?

Իսկ այս դիմացի շէնքը:

isk' àys dimač| ճենկը||

public

հանրային

hanrayín

library

գրադարան

geradarán

That's the Public Library.

Սա հանրային գրադարանն է:

sá|hanrayín|geradarán è #

thousands of
book
numerous
They have thousands of books there
in all sorts of languages.

Հազարաւոր
գիրք
բազմաթիւ
Հազարաւոր գրքեր ունենք
այստեղ, բազմաթիւ լեզուներով:

hazaravór
girk
bazmativ
hazaravór|gerkér unènk|
ayst'éq|bazmativ lezuneròv#

Mr. Smith

whose?
statue
that
That's very interesting.
Whose statue is that?

ո՛ն՛մ
արձան
դա
Շատ հետաքրքիր է: Ո՞ր
ո՞ն՛մ արձանն է դա:

ւմ
arján
dá
šát' het'akerkír è#
úm arjänn è|dá#

Mr. Aramian

That's the statue of Abovian.
first
writer
he wrote
he was
modern
Armenian language (the modern
as opposed to the old
classical language)

Աբովեանի արձանն է:
առաջին
գրող
գրեց
էր
արդի
աշխարհաբար

abovyaní|arjänn è#
ařađin
gəróq
gəréc
ér
ardi
ařxarabár

Abovian was the first Armenian
writer who wrote in our modern
language.

Աբովեանը առաջինն հայ գրողն էր,
որ գրեց մեր արդի
աշխարհաբարով:

abovyanè|| ařađin hay gəróqn èr||
vòr gəréc|mèr ard
ařxarabaróv#

federal, national

That is our national University.

living quarters, residence

These buildings are our students' residences.

marvelous

Oh, what a marvelous view!

What mountain is that?

That is Mount Ararat, or Masis.

To the left is Little Ararat.

people

national

symbol

Ararat is the national symbol of the Armenian people.

green

vast

plain

պետական

Սա մեր պետական համալսարան է:

հանրակացարան

Այս շէնքերը մեր ուսանողների հանրակացարաններն են:

Mr. Smith

սքանչելի

Օ՛, ինչ սքանչելի տեսարան է! ինչ լեռ է այդ:

Mr. Aramian

Այդ լեռն Արարատն է, կամ

Մասիսը:

Դեպի ձախ, փոքր Արարատն է:

Ժողովուրդ

ազգային

խորհրդանիշ

Արարատը հայ ժողովուրդի ազգային խորհրդանիշն է:

Mr. Smith

կանաչ, կանաչ

լայնատարած

դաշտ

p'et'ak'án

sá mër|p'et'ak'án|hamalsaránn è#

hanrak't.carán

àys šenkérə|| mër usanoqnerí| hanrak'acarannérn èn#

əskančeli

ó|ínč|| əskančelí|t'esarán è#
ínč ləř è|áyt' #

àyt' léřn|ararát'n è|k'àm

masísə#

dep'í jáx|| pókr ararát'n è#

žoqovúrt

azgáin

xorhərdanís

ararát'ə|| hày žoqovurtí|azgáin| xorhərdanísən è#

k'anáč, k'anánč

laynat'arác'

dašt'

What's the name of that vast green plain?

Այդ կանաչ լայնատարած գաջտի անունը ինչ է:

ayt' k'andč|b laynat'arác'|
dašt'i anúnə|inč e#

That's the Ararat Plain.
river
to be called

Mr. Aramian
Այդ Արարատեան գաջտն է:
գետ
կոչուել

ayt'| ararat'yán|dāšt'on e#
get'
k'očvél

And that river is called the Arax.

Իսկ այդ գետը կոչուում է Արաքս:

isk' ayt' gét'e|| k'očvúm e|
araks#

to appear
students'
section of a town
below

Mr. Smith
Երեւալ
ուսանողական
թաղամաս
ներքեւ

yerevdl
usanoqak'án
taqamáš
nerkév

And what's that building that's below the students' section?

Իսկ ինչ շէնք է այդ, որ երեւում է ուսանողական թաղամասից ներքեւ:

isk' inč šenk e|ayt'|vor
yerevúm e| usanoqak'án|
taqamasíc nerkèv#

opera
ballet
theater

Mr. Aramian
օպերա
բալետ
թատրոն

op'erá
balét'
tat'rón

That's the opera and ballet building.

Օպերայի և բալետի թատրոնի շէնքն է:
Տրաւ իրել

op'erá|| yèv balet'i|tat'rón|
šénkn e#
həravirél

I invite you to go there some day to
see one of the Armenian operas.

Հրաւիրու՛մ եմ՝ Դե՛ր, մի՛ օր գնա՛լ
աշխտե՛ղ, հայկա՛կան
օպերաներից մէկը տեսնե՛լու:

heravirúm òm | jəz mɪ ðr | gená |
aynt'èq | hayk'ak'án |
op'eraneríc | mék'ə t'esnelɪ#

Mr. Smith

Thank you.
It is very pleasant here.
we remain

Շնորհակալ եմ:
Այստեղ սքանչելի է:
մնանք

šenorhak'á | òm#
ayst'éq | əskančelɪ ɛ#
mənánk

I would like to stay here a little
longer.

Խնդրում եմ, մի՛ քիչ աւելի
երկար մնանք այստեղ:

xənt්රúm òm mɪ klɛ | avelɪ |
yerk'ár mənánk ayst'èq#

B. Pronunciation and Reading Practice

Pick sentences at random from previous Basic Sentences to drill on the proper pronunciation of consonants, vowels, stresses, and pitches.

Read the Armenian of Lessons 10 and 11.

C. Grammatical Notes

11.1 Past of the verb "to be"

I was a barber.

yés varsavér eɪ#

Were you a student?

dú usanóq eɪr ||
dúk usanóq eɪk ||

My brother was in Yerevan.

ɪm yəxp'áyrə | yerevanúmən ɛr#

Yesterday we were in Boston.

yerék' | ménk | bost'ón eɪnk#

They were artisans.

nəránk | arhest'avornér eɪn#

In the above sentences you have the forms of the past tense of the verb /linél/ 'to be' in Armenian: /eɪ eɪr ɛr eɪnk eɪk eɪn/. They are used in the same position as the present tense forms.

11.2 Past progressive

Who were you writing to?
 They were talking to my brother.
 We used to live in Yerevan.
 He was going to Yerevan.

umən eir gərtəm|namák'ə#
 nəránk|lm yexp'ór hət' eín xostəm#
 mēnk|yerevanúnnən eínk ap'rúm#
 nǎ|yereván ər gəntəm#

The verb forms above are used to indicate an act that took place during some time understood by the context or an act that happened repeatedly. They are roughly the equivalent of English forms like he was working or he used to work. They are formed from the past of the verb 'to be' and the /um/ form of the verb, the same form that is used to form the present tense of verbs. From here on we will call the /um/ form the progressive form, and the tenses made from it the present progressive (not just present) and the past progressive.

Present Progressive

gəntəm ɛm

I'm going

Past Progressive

gəntəm ət

I was going

11.3 Past future

Would you like to use my typewriter?
 He would understand you.
 They would like to go.
 I would like to see the interesting places.

k'əcank'anafr gəramekenás gorc'ac'əl||
 ná jɛz|k'əhask'anár#
 nəránk|k'əcank'anaín gənəl#
 yés|k'uzéí|het'akərkrak'án|vayrərə t'esnbl#

The forms of the verbs in the above sentences are similar to the /k'ə/ future forms in that both types of forms use the prefix /k'ə/. Also like the /k'ə/ future forms, each verb has either the /a/ or /e/ characteristic of the two types of verbs, the /a/ verbs and the /e/ verbs. The endings, however, are different; they are /i ir r ink ik in/. The forms are then:

I would understand	k'əhask'anaí	կ հ ա ս կ ա ն ա յ ի	I would like	k'uzéí	կ ու զ է ի
you would understand	k'əhask'anaír	կ հ ա ս կ ա ն ա յ ի ր	you would like	k'uzéír	կ ու զ է ի ր
he would understand	k'əhask'anár	կ հ ա ս կ ա ն ա ր	he would like	k'uzér	կ ու զ է ր
we would understand	k'əhask'anaínk	կ հ ա ս կ ա ն ա յ ի ն կ	we would like	k'uzéínk	կ ու զ է ի ն կ
you would understand	k'əhask'anaírk	կ հ ա ս կ ա ն ա յ ի ր կ	you would like	k'uzéírk	կ ու զ է ի ր կ
they would understand	k'əhask'anaín	կ հ ա ս կ ա ն ա յ ի ն	they would like	k'uzéín	կ ու զ է ի ն

Note that the /e/ vowel is written with the letter *է* in all the forms of this tense. These forms we will call the past future, and the other /k'ə/ forms you met in Lesson 9 we will call the present future.

Present Future	k'əhask'anám	I'll understand
Past Future	k'əhask'anaf	I'd understand

The past future is used generally as an equivalent of English forms like I would like, I would do, etc.

11.4 "who?"

Who is that lady?	ճՎ է նայտ' կ'ինո#
Whose book is this?	նայս ւմ գիրքն է#
Who is he talking to?	ւմ հետ' է xostum#
Who was the letter from?	ւմից Եր նամակ'ո#
Whom are you going to meet?	գնումս Եկ ւմ հանդիպ'ելն#
Whom do you know?	ւման Եկ Շ'անաչում#

The Armenian form for the interrogative pronoun who is /ճՎ/. This form has a genitive form /ւմ/ which is used in all the situations where a noun would be in the genitive. When this genitive is followed immediately by a form of the verb 'to be', it has the form /ւման/. The ablative of /ճՎ/ is /ւմից/; it is used like the ablative of nouns.

11.5 "what?"

What is that?	նայտ' ինչ է#
What do you see?	ինչ Եկ տեսնում#
What are you doing?	ինչ Եկ անում#
What's he writing with?	ինչով է գրում#
What's the book on?	ինչի վրա յէ գիրքո#
Don't mention it.	վճ չնշից#

The Armenian equivalent of the interrogative pronoun what is /ինչ/. It has the genitive form /ինչի/, an instrumental /ինչով/ and an ablative /ինչից/, all of which are used in the same situations as nouns in those cases. The ablative in the special expression /վճ չնշից/ has the form /չնշից/ instead of /ինչից/.

11.6 "free from"

I'm free from work.

յե՛ս || azát' èm ašxat'ankíc#

In Armenian /azát'/ means 'free from', and a following noun dependent on this form is in the ablative case.

11.7 "to show"

I want you to show me the main street in the city.

I'll show you our new library.

He is showing my sister the city.

xentrúm èm | chyc t'ál | kaqakí | gəlxavər pəqóçə#

յե՛ս jèz | cýyc k'ət'am | mər ndr gəradaráne#

ná || im kəróçə | kaqákn è | cýyc t'alls#

The verb /t'ál/ in Armenian normally means 'to give'. The present and past progressive forms are made by adding /is/ (like the verb /gál/ 'to come') to the infinitive and using this form with the present or past of the verb 'to be'. This type of verb is very rare in Armenian; it is limited to monosyllabic verbs with an infinitive in /al/. The present and past future of /t'ál/ and /gál/ are formed regularly. This verb /t'ál/ is used with the form /cýyc/ as an equivalent of our verb to show.

D. Exercises

Variation Drills

1. _____ was (were) on the train.

you the boy your sister

I we my father

he they his mother

2. I was writing.

You were drinking.

He was leaving.

We were working.

They were washing.

She was cooking.

3. _____ like to see the city.

he you they the girl some children

I she we the boy a farmer

4. Who's that lady?

Who's she talking to?

Who's she talking about?

Who's that boy with her?

Who's the book from?

5. What are you doing?

What's he writing with?

What do you see?

What were you drinking?

What's this?

E. Listening In

1. Mr. Vartanian and Mr. Aramian in the New York subway.

- Վարդանեան. Այս գնացքը մեզ ո՞ր պիտի տանի:
- Արամեան. Դեպի թայմզ Սթուէր:
- Վարդանեան. Ընդհանրապէս, ինչ ասացիք:
- Արամեան. Թայմզ Սթուէր: Ընդհանրապէս ամենահարմար վարչ է:
- Վարդանեան. Ընդհանրապէս, պարոն Արամեան, այս պարոնը ինչ է ասում:
- Արամեան. Քոլումբիա համալսարանի հասցէն է ուղում:
- Վարդանեան. Բայց ես ծանօթ չեմ քաղաքին, իսկ անգլերէն էլ չեմ հասկանում:
- Արամեան. Մի մտահոգուէք: Ես իրեն հետ կը խօսեմ:

2. Mr. Vartanian and Mr. Aramian go sightseeing in New York.

- Արամեան. Այդ մեծ շէնքը տեսնո՞ւմ էք: Դա հանրային գրադարանն է:
- Վարդանեան. Շատ գեղեցիկ շէնք է: Ինչ ո՞նով է շինուած:
- Արամեան. Չգիտեմ: Բայց գիմացի այն մեծ շէնքերը ամերիկեան ո՞նով են շինուած:
- Վարդանեան. Ինչ սքանչելի գործեր են:
- Արամեան. Այո բարեվամ: Ընդհանրապէս շէնքերը յայտնի են ամբողջ աշխարհում:
- Վարդանեան. Բայց ո՞նք շատ պարզ է:
- Արամեան. Այո: Ամերիկեան ո՞նք թէ գեղեցիկ է եւ թէ պարզ:
- Վարդանեան. Որքան արձաններ կան այս քաղաքում: Ո՞նք արձանն է դա:

- Արամեան. Այդ վաշինգթոնի արձանն է: Վաշինգթոնը ամերիկան ժողովուրդի աղագային խորհրդանիշն է:
- Վարդանեան. Ներողութիւն պարոն Արամեան, այս մաքուր ու գեղեցիկ պողոտայի անունը ինչ է:
- Արամեան. Վոչւում է Ֆիֆթ Ավրնիւ կամ հայերէնով, Հինգերորդ Պողոտայ:
- Վարդանեան. Ճիշտ էդոր, Ֆիֆթ Ավրնիւն Նիւ Եորքի ամենամեծ պողոտան է:
- Արամեան. Շատ ճիշտ է: Բայց Նիւ Եորք ասելով չպիտի հասկանաւ միայն Մանհատանը: Վան նաեւ ուրիշ թաղամասեր:
- Վարդանեան. Խեղբում եմ ասէք, Նիւ Եորքում օպերա, բաւետ կամ թատրոն կ'անոյ:
- Արամեան. Իհարկէ: Դուք Բրոդուէի մասին գիտէք:
- Վարդանեան. Ոչ, չեմ լսել: Ինչ է Բրոդուէն:
- Արամեան. Մի մեծ պողոտայ է, ուր գտնուում են Ամերիկայի ամենայայտնի օպերաներն ու թատրոնները:
- Վարդանեան. Օ՛, այդպէս:
- Արամեան. Այո, բարեվամ: Ձեզ հրաւիրում եմ այս գիշեր թատրոն գնալ Շէքսպիրի Օթելլօն տեսնելու:
- Վարդանեան. Մեծ ուրախութեամբ: Շնորհակալութիւն:

F. Exercises

Fluency Drills

1. I would like you to show me your city.
When do you want to see it?
Tuesday or Wednesday.
It's O.K. with me.

That's fine. Now I must go to meet my girl friend.
I'll see you on Tuesday or Wednesday.

2. Please show me your city.
What do you want to see?

The main streets and interesting places.
But Yerevan is a big city.
In that case what about a general view?
That's fine. From Kanaker Heights we'll have a general view.

3. Yerevan buildings are noted for their beauty.
That's very interesting.
That's the Public Library.
Is it built in the Armenian style?
Yes. And that building is the University.
And what is that modern building?
That's the opera and ballet building.
4. It's very pleasant here.
Yes. Armenian is an interesting place.

Conversation

1. B asks A whether he would have time some day to show him the city. A mentions that he is busy every day except Sunday. He asks B if Sunday would be O.K. B says that he can't go on Sunday. A asks why, since B is not working but only here for a visit. B says that on Sunday he is going to visit the collective farms in the south.
2. B is on tour of an Armenian city. He asks A questions about the small streets, the many buildings, and the large statues. For each question A has an appropriate

What's that marvelous view?
That's Mount Ararat.
And that to the left?
That's little Ararat.
Is that river called the Arax?
Yes. That's the Arax river.

5. It's very pleasant here.
The view is nice. I would like to stay here.
What's that vast plain?
That's the Ararat Plain.
Armenia is a mountainous country, too.
Yes. And the mountains are noted for their beauty.
Of course.

answer. Wherever he can do so, A adds interesting facts about each item that he answers.

3. A is up on Kanaker Heights with B. He asks B questions about the mountains, both large and small; the rivers; the plains; the weather up in the mountains; the orchards; and the kolkhozes in view. B answers with much enthusiasm all of the questions, then adds that he is a truck driver on that large kolkhoz east of here.

LESSON 12

REVIEW

A. Variation Drills

Give the Armenian equivalent of the following sentences, using in the blank spaces each of the forms given:

1. My friend comes from _____.
America the North San Francisco the South
Armenia the city Yerevan the West
2. I got a letter from _____.
our boy their friends your girl friend
my son his teacher her mother
3. My son is taller than _____.
your daughter your teacher that dentist
that boy his friend that lady
4. After _____ I have to go to the orchards.
school yesterday's rain this drink the opera
work a visit breakfast today
5. _____ is a tenant in this private house.
my sister your mother my girl friend
their son his friend our teacher
6. My father is a good friend of _____.
that farmer Mr. Smith your brother Suren
this worker theirs ours
7. What do you want _____?
to drink to wash to write to give
to see to eat to ask to say
8. This is _____ son.
our their your brother's his sister's
my her Mrs. Hovhanessian's your
9. _____ is John Smith.
my friend's name your teacher's name
my son's name her father's name
his boy's name this farmer's name
10. The restaurant is near the _____.
post office public library opera building
barber shop shoemaker's private house
11. The public library is opposite the _____.
university statue of Abovian station
school opera building
public bathhouses

12. The teacher lives in _____.
New York this private house Kanaker Heights
a hotel a small room our city

13. I'm going to _____ him.
to take to invite to tell to talk with
to see to find to ask to meet

14. I'm going to meet him at _____ o'clock.
eight one three nine
seven six four five

15. My parents live in _____.
the South the East a private house
the North the West a hotel

16. _____ the sky is (was) clear.
in the summer yesterday
in the spring this week
in the fall today
in the winter this month

17. I'm drinking _____.
coffee tea milk water wine brandy

18. They want to meet _____
your brother the students my fiancée
this farmer that lady her mother

19. He got a letter from _____.
him them her us me you

20. The statue _____ is famous.
near the station opposite the library
on this street opposite the hotel
near the hotel on that desk

21. _____ will be ready tomorrow.
he, she my father the books those shoes
you they his suits her letter
I we the car my room

22. _____ going to write by pen.
you're my son is the student is
he's they're your fiancée is
I'm we're the barber is

23. _____ have two rooms.
you they the students
I we the boys

24. It's the _____.
17th of February 23rd of September
2nd of November 25th of December
1st of January 15th of March
10th of June 27th of April
30th of May

25. He's talking about _____.
you them your sister the shoemaker
him her her father this ballet
me us my brother our car

26. Is this shirt _____?
yours mine his hers theirs

27. I'm going with _____.
my fiancée her girl friend their family
my father our children your friend

28. _____ was (were) in Yerevan.
he you they my brother their dentist
I she we his son our teacher

29. _____ would understand you.
he she Suren the shoemaker
I we they the teacher
Mr. Smith the farmer

30. _____ in Yerevan.
he was working my sister was teaching
I was teaching we were eating
you were living my parents were living

B. Modified Basic Sentences

1. Is your wife's brother married?
2. Where does your sister teach?
3. When does the train leave?
4. The post office is on this street opposite the library.
5. I would like very much to see Yerevan.
6. Your brother was speaking Armenian.
7. She's a student at the University.
8. My sister Mary used to live in Yerevan.
9. We have to go to the station.
10. The dentist lives opposite our hotel.
11. Have you been in America very long?
12. What city in Armenia does he come from?
13. They have been teaching in Yerevan for six months.
14. This is the oldest city in America.
15. We used to live in the West.
16. The weather in the North is colder than in the South.
17. His sister is a very beautiful girl.
18. We have a lot of rainy weather here.

19. It was snowing yesterday.
20. On the contrary, the sky is usually clear here.
21. It's very cloudy today. It's going to rain.
22. That building is very similar to our library.
23. What street is the hotel on?
24. What kind of books do they have in this store?
25. He will like pilaf and broiled meat.
26. Armenian food is very tasty.
27. Do you like fish?
28. I used to like pork.
29. What kind of fruit do they have in Armenia?
30. We were drinking a glass of milk.
31. They weren't very thirsty.
32. American dishes are different from Armenian dishes.
33. This tea is very sweet.
34. There aren't any pressing shops in this city.
35. She was washing the clothes by hand.

36. This paper is dirty.
37. What else do you have to be pressed?
38. The handkerchiefs in the cupboard are his.
39. I'm going to Yerevan the day after tomorrow.
40. I wasn't able to find my socks.
41. He was going to the shoemaker's.
42. The barber used to live on the corner of this street.
43. I'll take your brother with me.
44. From there I'll go to the library.
45. They have a room for rent.
46. My room is on the first floor.
47. They were ready.
48. I have only one shirt.
49. How many windows does the room have?
50. Do you need a new typewriter?
51. Our house has a large kitchen.
52. The room cost ten rubles a week.
53. He was a good tenant.
54. It was very difficult.
55. I don't like to write with a pencil.
56. He used to write by pen, but now he uses my typewriter.
57. The train will arrive in two hours.
58. In three weeks I'll be in New York.

59. Do you know their address?
60. I need a stamp.
61. They were driving a new car.
62. Last year I was living with a friend.
63. He'll drive carefully.
64. He would like to go for a drive.
65. Are these shirts yours?
66. In that case I'll write with mine.
67. This is a very good photo.
68. When would you like to see our new house?
69. If it's all right with you, I'll go too.
70. Whom do you want to see?
71. We were walking up the main street.
72. The building opposite the public library is our new school.
73. Whose book is this?
74. Abovian was a famous Armenian writer.
75. The students' residences are just below the library.
76. I invite you to go see the university.
77. What is that river in the plain called?
78. He'll show you his sister's picture.
79. I have to write a letter to my girl friend.
80. When do you have to leave?

C. Fluency Drills

1. Who are you writing to?
To my parents.
Do they live in Armenia?

Yes. They live in Enchratsin.
What language did you write their address in?
In Russian.

2. Who are you writing to?
My girl friend. The same girl I am always writing to.
How long has she been a friend of yours?
I met her last year.
Does she live in this city?
Unfortunately, no. She lives in Chicago. But I'm going there to see her.
3. Where does your girl friend live?
In this city, across from the library.
She lives with her parents.
Their home is on this street, isn't it?
Yes, near the shoe repair shop. My girl friend's father is a shoemaker.
4. I've got to find a room for myself.
I think now is a good time. Do you want a room in a private house?
Yes, near the university.
I can show you a beautiful room. It is located near the university on the second floor.
I'm glad to hear it. Let's go.
5. I've only been in this city a week.
I'm sure you will like our city very much, especially the restaurants.
I'm glad to hear that. I'm quite hungry.
What kind of restaurants are there here?
Russian, Armenian, and Caucasian.
Let's go. What are the most popular dishes?
Pilaf and broiled meat is delicious.
6. Where were you at four o'clock?
I was at the public bathhouse. I was taking a bath.
And at six o'clock?
I was eating in a restaurant and talking with my girl friend.
And how was the food?
It was excellent. They have good Armenian dishes there.
7. Why were you living in New York last year?
I was working in a theater.
Is that so? I was in New York also. I was studying Columbia University. I used to go to the theater frequently.
I'm sure you liked New York very much.
Yes, I did. It has many interesting buildings and streets.
8. How can we get (see) a general view of the city?
We'll go up by this avenue. From those heights we can see the city very well.
Your city has many interesting places.
Yes. It is famous for its statues and beautiful buildings.
Your national university is here, isn't it?
Yes. It is very old and has a large student body.
You'll like it very much.
9. Are there many students in this city?
Yes. There are thousands of them.
Where is the student section?

This is it. Our university is to the left.
And the building on this corner?
That's our public library.

10. Where do the students of this university live?
For the most part in rooms in private houses.

But where do they bathe?

In public bathhouses.

And do they eat in restaurants?

Unfortunately, yes. Food costs a lot in the restaurants of this city.

D. Conversation

1. A has just finished moving into a private house. He is sharing a room with B. A begins to ask B questions about the neighborhood. He wants to know where the laundry is, the restaurant and the type of food served there, the barber shop and the shoemaker's shop, and the price of a room in the hotel across the street. A then asks B for the time. After B tells him, A says that he must hurry to meet his fiancée.
2. B's fiancée is visiting Yerevan. He takes her on a sightseeing tour. He tells her that from Kanaker Heights he could show her the National University, the many factories, the large city schools, the famous Arax river, the orchards in the east and all the kol-khozes in the north. After this visit, he says that he will now take her to the public library and there explain the different national rooms. At the library he tells her that all of Abovian's books are in one room where his statue is. B then suggests a visit out to his orchards. Outside the library B bargains for a low rent rate on a car for the drive to the orchards. He

and the owner agree on seventy-three rubles for the hour. B and his fiancée go to the orchards.

3. At the orchards B introduces his fiancée to his younger brother who is working there. His brother asks him if this is the girl he is always writing to, if it is her picture on his desk, if she is older than he, and if she is a school teacher. B answers all of his brother's questions, asking how he knew she was a teacher. His brother says that she speaks very good Armenian, just like his teacher in school. B then takes her on a tour of the orchards.
4. In the evening B takes his girl friend to dinner. There they discuss the excellent Caucasian foods listed on the menu. They order a full-course meal. During the meal they talk about the weather during the last few days, their friends at the next table, and bits of information about their jobs. B then asks her if she would like to go to the ballet at the opera building. After paying the bill, they go to the ballet.

LESSON 13
AT THE DOCTOR'S OFFICE

A. Basic Sentences

Mr. Smith

doctor
Good day, doctor.

բժիշկ
Բարեւ ձեզ, պարոն բժիշկ:

bəz'isik'

Good day, Mr. Smith.
How are you?

Doctor
Բարեւ, պարոն Սմիթ:
Կնշպէս էք:

Mr. Smith

ill
to feel
Thank you, I feel ill.

հիւանդ
զգաւ
Շնորհակալու թիւն: Ինձ հիւանդ եմ
զգում:

hivánd
ezgál

I think I have a fever.

Կարծում եմ, ցրտաւու թիւն ունեմ:

Doctor

cause for worry
Oh, there's no cause for worry.
minute
to examine

մտահոգիչ
Օ՛, դա այնքան էլ մտահոգիչ չէ:
րոպէ
քննել

met'ahok'ic

rop'éd
kennél

I'll examine you this very minute.

back
foot
to ache

Այս րոպէիս ձեզ կը քննեմ:
մէջք
ոտք
ցաւել

But first tell me, do your back, legs,
or arms ache?

Բայց ասէք, ձեր մէջքը, ոտքերը,
կամ ձեռքերը ցաւո՞ւմ են:

Mr. Smith

recently
ear
eye
to bother, annoy

վերջերս
ականջ
աչք
անհանգստացնել

verčéres
ak'ánj
áčk
anhangest'acnól

No, only recently my ears and eyes
have been bothering me a little.

Ո՛չ, պարոն, միայն վերջերս
ականջներս ու աչքերս մի քիչ
ինձ անհանգստացնում են:

(The doctor examines him.)

Doctor

fever
careful
dangerous

ջերմ
ուշադիր
վտանգաւոր

ǰéřm
ušadír
vat'angavór

You have a little fever, but if you are
careful, it won't be dangerous.

Մի քիչ ջերմ ունէք, բայց եթէ
ուշադիր էինէք, վտանգաւոր չի
էինի:

so
hospital
So I won't have to go to the hospital?

to rest
to recover
No. If you rest at home for a day or
so, you will recover completely.

headache
My headache has been bothering me
a lot for three days.

result -
What is this the result of?

flu, grippe
You have the flu.
It's from the weather.
pill

13.A

Mr. Smith

ուրեմն
հիւանդանոց
Ուրեմն, պարոն բժիշկ, հիւանդանոց
պիտի գնամ:

urémén
hivandanóc

Doctor

հանգստանալ
սուողջանալ
Ոչ: Մի երկու օր եթէ տանը հանգս-
տանաք, բուողրովին կը սուողջա-
նաք:

hangést'anál
ařoxčunanál

Mr. Smith

գլխացաւ
Պարոն բժիշկ, երեք օր է, որ
գլխացաւս ինձ շատ է անհանգստա-
ցնում:
հետեւանք
Ինչի հետեւանք է:

golxacáv

het'evánk

Doctor

հարբուի
Դուք հարբուի ունէք:
Եղանակից է:
դեղահատ

harpux

deqahát'

to give
I'll give you some pills.

unfamiliar
Pardon me, doctor, but I'm not
familiar with the city.
pharmacy, drug store
I may buy
medicine
At which pharmacy can I buy the
medicine?

Opposite my house on the corner
there's a good drug store.

go!
Go there.

I may use
But how am I to use the pills?

daily
item

տալ
Ձեզ դեղահատներ պիտի տամ:

Mr. Smith

անծանօթ
Ներողութիւն, պարոն բժիշկ, ես
քաղաքին անծանօթ եմ:
դեղարան
գնեմ
դեղ
Ո՞ր դեղարանից գնեմ դեղը:

Doctor

Իմ բնակարանի դիմաց, այդ քարու-
ղու անկիւնում, մի լաւ դեղա-
րան կայ:
գնացէք
Այնտեղ գնացէք:

Mr. Smith

գործածեմ
Իսկ, ինչպէ՞ս գործածեմ դեղահատները:

Doctor

օրական
հատ

t'ai

anc'andt

deqaran

genem

deq

genacek

gorc'ac'em

orak'an

hat'

six of them
You are to take six of them daily,
two at breakfast, two at lunch and
two at dinner.

վեց հատ
Օրական վեց հատ պիտի զործածեք:
Երկու հատ նախաճաշին, երկու հատ
ճաշին և երկու հատ էլ ընթրիքին:

vec hat'

eating
advice
But what do you advise about eating?

Mr. Smith
ուտելիք
խորհուրդ
Իսկ ուտելիքի մասին, ինչ խորհուրդ
պիտի տաք:

ut'elik
xorhurd

light
thing
to eat
You will do well to eat light things.
for example
For example, milk, soup and tea.

Doctor
թեթեւ
բան
ուտել
Հաւ կանէք, թեթեւ բաներ ուտէք:
օրինակ.
Օրինակ, կաթ, մսաչուր, կամ թէյ:

tetov
ban
ut'el

orinak'

to smoke
May I smoke?

Mr. Smith
ծխել
Արդեօք, ծխել կարո՞ղ եմ:

c'oxel

moderately
Yes, but moderately.

Doctor
չափաւոր
Այո: Միայն թէ չափաւոր:

chapavor

Mr. Smith

straight

Thanks, doctor. I'll go to the drug store now and from there straight home.

ուղղակի

Շնորհակալուծիւն, պարոն բժիշկ: Այժմ ես դեղարան կը գեամ, ապա այնտեղից էլ ուղղակի տուն:

uqqak'is

Doctor

to take care easily

Yes, Mr. Smith, if you don't take care of yourself, you can easily get sick.

խամել

հեշտութեամբ

Այո, պարոն Միթ, եթէ ձեզ չխնամէք, հեշտութեամբ կը հիւանդանաք:

xenamel

hešt'utyámb

Mr. Smith

Thank you, doctor. Good-bye.

Շատ շնորհակալ եմ, պարոն բժիշկ:

Doctor

health

Good-bye. I wish you good health.

առողջութիւն

Բտեսութիւն, պարոն: Չեզ առողջութիւն եմ ցանկանում:

afoxčutyán

B. Grammatical Notes

13.1 Present optative — new uses

If you rest, you will recover completely.
If you don't take care of yourself, you will easily get sick.

Եթէ հանգստանաք, բոլորովին կ'առողջանաք:
Եթէ ձեզ չխնամէք, հեշտութեամբ կը հիւանդանաք:

If I go to New York, I'll see your brother.
If the train arrives on time, I'll meet you.

We have already noted the forms of the present optative (cf. Note 10.3). One of the most common uses of the present optative is the one illustrated by the above sentences. In a conditional sentence referring to future time, the verb in the 'if' clause is put in the present optative. Note that the verb in the result clause of such a

At which pharmacy am I to buy the medicine?
But how am I to use the pills?

The other main use of the present optative is as an equivalent of the English to be to..., to be supposed to (do something).

Let's go to my place.
Let's go to the opera.
Let's eat some ice cream.

Եթե Նիւ Իորք գնամ, եղբորդ կը տեսնեմ:
Եթե գնացքը ժամանակին հասնի, քեզ կը հանդիպեմ:
sentence is regularly in the present future; any one of three future forms may be used, but the կը /k'ə/ future is most common. Note that the negative of the present is expressed by prefixing չ /tʃə/ to the present optative.

Ո՞ր դեղարանից գնեմ դեղը:
Իսկ ի՞նչպէս գործածեմ դեղահատերը:

Գնանք մեզ մօտ:
Օպերա գնանք:
Պաղպաղակ ուտենք:

The present optative in the first person plural is used as an equivalent of English let's.

13.2 Negation of the /k'ə/ future

If you are careful, it won't be dangerous.
If the weather is nice tomorrow, I'm not going to New York.
If he speaks fast, you won't understand him.

Եթե ուշադիր լինեք, վտանգաւոր չի լինի:
Եթե վաղուայ եղանակը լաւ լինի, Նիւ Իորք չեմ գնալ:
Եթե նա արագ խօսի, իրեն չեք հասկանալ:

The /k'ə/ future has a special and irregular type of negative. The verb 'to be' is used in the present negative form, չեմ, չես, չի, չենք, չեք, չեն as an auxiliary. The main verb has an invariable form which has the ending /i/ added to the stem of an /e/ verb and /a/ to the stem of an /a/ verb.

13.3 զգալ /zogał/ 'to feel'

I feel ill.

My brother doesn't feel well.

Ինձ հիւանդ եմ զգում:

Իմ եղբայրը իրեն չի զգում:

The verb զգալ 'to feel' is regularly used with a pronoun in the genitive case referring back to the subject of the verb, as if we were to say in English "I feel myself sick", etc.

13.4 First person possessive ending

On the tenth of this month.

Recently my ears have been bothering me a little.

I'll examine you this minute.

Այս 10 օրին:

Վերջերս ականջներս ինձ մի քիչ

անհանգստացնում են:

Այս ընդհանուր ձեռք կը քննեմ:

The first person possessive ending sometimes has the meaning 'this', rather than 'my'; thus այս օր means 'of this month'. The form վերջերս has the same ending and is literally 'these ends', but is an equivalent of English 'recently, lately'. The form այս ընդհանուր represents a doubling of the 'this', although the more regular form այս ընդհանուր may also be used.

13.5 ծանօթ /c'anot/ 'acquainted with'

I'm not acquainted with the city.

I'm not acquainted with your sister.

Ես քաղաքին անծանօթ եմ:

Ես քաղաքի հետ անծանօթ եմ:

Ես քո քրոջը ծանօթ չեմ:

Ես քո քրոջ հետ ծանօթ չեմ:

The adjective ծանօթ means 'acquainted' and անծանօթ 'not acquainted'. The person or thing with which one is acquainted may be expressed in either of two ways: by the genitive case with the third person possessive ending

or by a phrase using the postposition հետ. The negative of this form may be expressed either by the negative of the adjective անծանօթ or by the negative of the verb, չեմ, with the positive of the adjective ծանօթ.

13.6 Enumeration

How many are there in your family?

Չե՞ր ընտանիքը քանի հոգի է:

There are five in our family.
 How many books do you have? Eight.
 You are to use six every day.

Մեր ընտանիքը հինգ հոգի է:
 Դձնի հատ գիրք ունեք: Ութ հատ:
 Օրական վեց հատ պիտի գործածեք:

In Armenian *how many* is expressed by *քանի հոգի* referring to people and by *քանի հատ* referring to things. The forms *հոգի* and *հատ* are also used with numerals whenever the noun has previously been mentioned and is not stated. When a noun occurs with a nu-

meral (or with *քանի*), the forms *հատ* and *հոգի* may be dropped; this is more commonly done with *հոգի* than with *հատ*. You have met certain expressions where *հատ* is regularly not used, *քանի անգամ* 'how many times' and *քանի օրից* 'in how many days'.

13.7 կարծել /k'arc'él/ 'to think'

I think I have a cold.

Կարծեմ ցրտառ ութիւն ունեմ:

Either the present progressive or the present optative form of the verb *կարծել* may be used as an equivalent of English 'I think, he thinks', etc., without any difference in meaning. But note that the second person singular and plural forms *կարծես* and *կարծեք* have the special meaning 'as if'. In order to say you think in Armenian, one must use the forms with present participle 1.

C. Exercises

Variation Drills

- If you _____, you will recover completely.
 rest at home take these pills go to the hospital
- If you _____, you will see a beautiful view.
 stay here climb to Kanaker Heights
 go to the Aragats Mountains
- If you _____, they will be very happy.
 send them a letter teach them some English
 invite them find a room for them
 repair their car

- I don't think _____.
 we'll have rainy weather
 you'll be sick after two or three days
 I will take my shoes there
 your letter will arrive on Saturday
 we will see Ararat they will understand
- Do (does) _____ feel ill?
 you they your children
 he that boy your friend

6. I'm not acquainted with _____,
 this university your teacher your brother
 the city your wife your father

I'll come to see you you must stay there
 you must rest

7. I'm not going to _____,
 speak hurry send this letter eat this rice
 go teach drive the car

9. I have lots of _____, How many?
 pencils children potatoes sisters
 books tickets brothers students

8. If you go to the hospital, _____,
 the doctor will give you some medicine
 you will recover I'll write you a letter

D. Listening In

1. Vartanian tells Aramian about his cold.

Արամեան. Բարեւ վարդանեան,
 վարդանեան. Բարեւ,
 Արամեան. Ինչպէս ես, ո՞ր ես գնում,
 վարդանեան. Բժշկի: Ինձ այնքան էլ լաւ չեմ զգում:
 Արամեան. Ինչո՞ւ: Յրտառութիւն ո՞րն է,
 վարդանեան. Չգիտեմ: Գլուխս ցաւում է:
 Արամեան. Չերժ ո՞րն է: Քննի օր է, որ այդպէս ես զգում քեզ:
 վարդանեան. Միայն երկու օր: Այո, կարծեմ մի քիչ ջերմ ունեմ:
 Արամեան. Ո՞ր բժշկին ես գնում:
 վարդանեան. Յու՛հանէսեանին: Դա մեր տան բժիշկն է:
 Արամեան. Լսել եմ իր մասին: Ասում են, որ լաւ անուն ունի:
 վարդանեան. Այո, լաւ բժիշկ է:
 Արամեան. Աւելի լաւ է ես գնամ: Չեմ ուզում քեզ աւելի անհանգստացնել:

Յտեսութիւն: Երեկոյեան կը գամ քեզ հանդիպելու:
 Վարդանեան. Յտեսութիւն:
 Արամեան. Ի՞նչ առողջութիւն եմ ցանկանում:
 Վարդանեան. Ենորհակալութիւն:

2. On his way home, Aramian meets Smith.

Արամեան. Բարի երեկոյ, պարոն Միթ:
 Միթ. Ահ, դո՛ւք էք, պարոն Արամեան: Բարեւ, բարեւ, Լսեցի որ մի քիչ հիւանդ էք:
 Արամեան. Այո, բժշկից եմ գալիս: Հարբուխ ունեմ:
 Միթ. Ի՛հ, հարբուխը վտանգաւոր չէ: Յոյս ունեմ մի երկու օրից բոլորովին կ'առողջանաք:
 Արամեան. Ենորհակալ եմ: Բժիշկն էլ նոյնն է ասում: Եղանակից է:
 Միթ. Առշեօք դեղահատներ տուեց:
 Արամեան. Այո: Օրական ութ հատ պիտի գործածեմ:
 Միթ. Իսկ ծեր ուտելիքի մասին ի՞նչ խորհուրդներ տուեց:
 Արամեան. Ասաց, որ լաւ կ'անեմ եթէ ընդհանրապէս թեթեւ բաներ ուտեմ:
 Միթ. Առդէն գիտէի, որ մտահոգիք բան չպիտի Լինէր: Դուք պարզ ցրտաութիւն ունէք:
 Արամեան. Կը ցանկանա՞ք ծխել:
 Միթ. Ուրախութեամբ: Իսկ դուք կարճո՞ք էք ծխել:
 Արամեան. Այո: Ես արդէն միշտ էլ չափաւոր եմ ծխում:
 Միթ. Եթէ դեղաբան էք գնում, ես էլ կ'ուզէի ձեզ հետ գալ:
 Արամեան. Ետո լաւ: Գնաք:

Fluency Drills

1. You have a fever, but it's not dangerous.
Can I go to the factory?
You will do well to stay at home for a day or two.
You have to rest.
Thanks very much for your advice.
2. You have the flu.
Is it dangerous? Must I go to the hospital?
Yes, but you'll recover in a week or two.
But now I feel much better. I can rest at home.
3. Where is there a good drug store?
There's one in that building on the corner.
Thanks. I have a headache. I've got to buy some medicine.
You can buy all sorts of medicine in that drug store.
4. Where is there a good drug store?
The best one in town is opposite the post office. Go there.
I'll go straight there. I need some pills.
I'll go with you. I have to buy some stamps at the post office.
5. Take two pills after breakfast.
If I take them, will I recover?
Yes. If you're not better in a day or so, I'll come to your house.
6. If you rest and take this medicine, you'll recover in a day or two.
I hope so. I have to go to New York on Friday.
If you're not completely well on Friday, you'll do well to stay at home.
True. The flu is dangerous. I'll be careful.

Conversation

1. Smith goes to Dr. Simonian and tells him he isn't feeling well. The doctor asks him about his symptoms, examines him, and makes a diagnosis.
2. Smith tells Aramian that he has a cold, and asks him for advice. Aramian obliges, mentioning weather, food, rest, etc.
3. Aramian's mother is in the hospital. Smith says he is sorry to hear it, asks how she is, asks whether he may go to see her, etc. Aramian says she is better and able to receive visitors.

LESSON 14
ABOUT THE OPERA

A. Basic Sentences

Mr. Aramian

Yesterday you wanted to go to the
opera. Did you go?

Երեկ ուզում էիք օպերա գնալ:
Գնացի՞ք արդեօք:

Mr. Smith

Yes, I did.

Այո, պարոն Արամեան, գնացի:

Mr. Aramian

alone
Did you go alone?

մենակ
Մենակ գնացի՞ք:

menák'

Mr. Smith

landlord
with me
No. I asked my landlord and took
him with me.

տանտէր
հետս
Ոչ: Խնդրեցի իմ տանտիրոջը և
հետս տարայ:

t'ant'éer
hét'oo

Mr. Aramian

ticket
you could
to obtain

տոմս
կարողացա՞ք
հարե՞լ

t'óms
k'aroqacák
č'arél

And could you get a ticket?

Իսկ տոմս կարողացաք ճարճել:

Mr. Smith

It was a little difficult.

Մի քիչ դժուար էր:

half

կէս

k'és

in line (in a queue)

հերթի

herti

we stood

կանգնեցինք

k'angəncínk

We stood in line for half an hour.

Կէս ժամ հերթի կանգնեցինք:

Mr. Aramian

nothing

ոչինչ

vóčínč

but, still

հօ

hó

you were late

ուշացաք

ušacák

That's nothing. Still you weren't late?

Այդ ոչինչ: Հօ, չուշացաք:

Mr. Smith

in, inside

ներս

nérs

we entered

մտանք

mat'ánk

we caught

բռնեցինք

bəʔnecínk

No. We went in just in time and took our places.

Ոչ: Ճիշտ ժամանակին ներս մտանք և մեր տեղերը բռնեցինք:

Mr. Aramian

to show, present

ներկայացնել

nerk'ayacnéł

What were they presenting?

Ինչ էին ներկայացնում:

Tigranian's Anush.

you enjoyed, liked
Did you like it?

Very much.

as...as
successful
any
European

Anush is just as successful as any
European opera.

actor
they sang
they played, acted

The actors sang and acted very well.

music

The music was excellent.

which, which one
acting, playing

14.A

Mr. Smith

Տեգրանեանի Անուշ-ը:

Mr. Aramian

Հաւանեցիք
Հաւանեցիք:

Mr. Smith

Շատ:

այնքան... որչափ
յաջող
որեւէ
եւրոպական

Անուշ-ը այնքան յաջող է, որչափ
Տի եւրոպական օպերա:

դերասան
երգեցին
խաղացին

Դերասանները լաւ երգեցին և խա-
ղացին:

երաժշտութիւն

Երաժշտութիւնը հաճեւելի էր:

Mr. Aramian

ի՞նչ
խաղ

havanecik

aynkán...vorčáp
hajóq
vóreve
yevrop'ak'án

derasán
yergecin
xaqacin

yeražcutyín

inčə
xáq

158

Which did you like best, the acting
or the music?

Ինչը շատ հաւանեցիք: Խնդր, թէ
երաժշտութիւնը:

Mr. Smith

in my opinion (a classical
expression)

ըստ իս

ձե՛ս' Է

so
important

այնքան

aynkán

կարեւոր

k'arevór

The music, of course. In my opinion
the acting is not so important.

Իհարկէ երաժշտութիւնը: Ըստ իս,
օպերայու՛մ խաղը այնքան կարեւոր
չէ:

Mr. Aramian

How did you like the theater building?

Թատրոնի շէնքը ինչպէ՛ս գտաք:

Mr. Smith

it is built
modern
convenience

կառուցուած է

k'afucvác' ձ

modern

արդիական

ardiak'án

convenience

յարմարութիւն

harmarutyán

It's fine. It is built with all modern
conveniences.

Լաւ է: Կառուցուած է արդիական
բոլոր յարմարութիւններով:

Mr. Aramian

anywhere

որեւէ տեղ

vóreve t'èq

Did you go anywhere after the opera?

Օպերայից յետոյ որեւէ տեղ գնացիք:

coffee shop	<u>Mr. Smith</u> սրճարան	sərc'arán
Yes, we went to a coffee shop.	Այո, սրճարան գնացինք:	
you ordered	<u>Mr. Aramian</u> պատուիրեցիք	p'at'virec'ik
What did you order?	Ինչ պատուիրեցիք:	
ice cream	<u>Mr. Smith</u> պաղպաղակ	p'aqp'aqák'
We ordered coffee and ice cream.	Սնուրճ և պաղպաղակ պատուիրեցինք:	
waitress	սպասուհի	əsp'asuhí
he made a mistake	սխալուեց	səxalvéc
instead of	փոխարեն	poxarén
pastry	խմորեղեն	xəmoreqén
he brought	բերեց	beréc
But the waitress made a mistake and brought pastry instead of ice cream.	Բայց սպասուհին սխալուեց և պաղպաղակի փոխարեն խմորեղեն բերեց:	
you paid	<u>Mr. Aramian</u> վճարեցիք	vəč'arec'ik
Did you pay for the pastry?	Վճարեցիք խմորեղենի համար:	
to argue	<u>Mr. Smith</u> վիճաբանել	vič'abanél

Yes, it wasn't worth arguing about.

Այո, Այդ անթիւ վիճաբանւո չարժ էր:

again

Mr. Aramian

նորից

noric

Are you going to the opera again?

Նորից օպերա պիտի գնա՞ք:

undoubtedly

Mr. Smith

անպայման

anp'aymán

time

անգամ

ankám

Without a doubt. This time let's go together.

Անպայման, Այս անգամ խնդրու՞մ եմ
ձեզ, միասին գնանք:

Mr. Aramian

Yes, let's do that.

Այո, գնանք:

next, coming

Mr. Smith

գացող

gacóq

Is next week convenient?

Գացող շաբաթ, յարմար է:

any time

Mr. Aramian

երբ որ

yérp vòr

Any time you wish.

Երբ որ ուզու՞մ էք:

14.1 Preterite

I smoked a lot yesterday.
 You smoked a lot yesterday.
 He smoked a lot yesterday.
 We smoked a lot yesterday.
 You smoked a lot yesterday.
 They smoked a lot yesterday.

I returned this morning.
 You returned this morning.
 He returned this morning.
 We returned this morning.
 You returned this morning.
 They returned this morning.

I took my books to school.
 He took my books to school.
 They took my books to school.

He began work at six o'clock.
 We didn't understand him.
 He came to our place yesterday.
 He found my book.
 He stayed here an hour.
 What did they ask you?
 Why did he do that?

Երեկ ես շատ ծխեցի:
 Երեկ դու շատ ծխեցիր:
 Երեկ նա շատ ծխեց:
 Երեկ մենք շատ ծխեցինք:
 Երեկ դուք շատ ծխեցիք:
 Երեկ նրանք շատ ծխեցին:

Այս առաւօտ ես վերադարձայ:
 Այս առաւօտ դու վերադարձար:
 Այս առաւօտ նա վերադարձաւ:
 Այս առաւօտ մենք վերադարձանք:
 Այս առաւօտ դուք վերադարձաք:
 Այս առաւօտ նրանք վերադարձան:

Ես իմ գրքերը դպրոց տարայ (տարի):
 Նա իմ գրքերը դպրոց տարաւ:
 Նրանք իմ գրքերը դպրոց տարան:

Ժամը վեցին նա սկսեց գործել:
 Մենք չհասկացանք նրան:
 Իրեկ նա մեզ մօտ եկաւ:
 Գր գտաւ իմ գիրքը:
 Նա մէկ ժամ այստեղ մնաց:
 Բեզ ինչ հարցրին (հարցրեցին):
 Նա ինչո՞ւ այդ արեց (արաւ):

The first two verbs in the preceding examples show you the endings of verbs in the preterite form. There are two different sets of endings; some verbs have one set and other verbs have the other set. Note that one set has *ի /i/* in most of the forms:

<i>ի</i>	<i>ի</i>		<i>իւք</i>	<i>ինկ</i>
<u><i>իք</i></u>	<u><i>իր</i></u>		<i>իք</i>	<i>իկ</i>
			<i>իւ</i>	<i>ին</i>

We will call these the first set, or */i/* preterite endings. The other set has the vowel */a/* in all the forms:

<i>ա</i>	<i>ա</i>		<i>աւք</i>	<i>անկ</i>
<u><i>աք</i></u>	<u><i>ար</i></u>		<i>աք</i>	<i>ակ</i>
			<i>աւ</i>	<i>ան</i>

We will call these the second set, or */a/* preterite endings. (Some verbs may have an alternate form, which we will call the third set, with the endings */i ir av ink ik in/*; that is, they have the endings of the first set in all forms except the third person singular, and for that form they use the corresponding ending from the second set. This may be considered a West Armenian influence.)

The Armenian preterite is generally the equivalent of the English simple past forms like smoked, returned, took, began, found, etc., or the past forms with did, e.g., didn't understand, did ask, did do, etc. Normally they refer to an event which happened once in the past and is completed.

14.2 Verb classification

As noted before, verbs in Armenian have an infinitive that ends in *իւ /e/* or in *աւ /a/*. Let us call the */e/* verbs Class 1 and the */a/* verbs Class 2. We will call the */e/* and the */a/* the infinitive ending and that which precedes it the infinitive stem. If you know the infinitive stem, you can form from it the present progressive, the past progressive, the */k'ə/* present future

and past future, the */p'it'i/* present future, the present optative and some other forms not yet discussed.

The progressive is formed by adding *աւք /um/* to the infinitive stem and using the verb 'to be' as an auxiliary, the present of 'to be' for the present progressive and the past of 'to be' for the past progressive.

<u>Infinitive</u>	<u>Infinitive Stem</u>	<u>Present Progressive</u>	<u>Past Progressive</u>
ապրել	ապր-	ապրու՛մ եմ	ապրու՛մ էի
գնել	գն-	գնու՛մ եմ	գնու՛մ էի
ճանաչել	ճանաչ-	ճանաչու՛մ եմ	ճանաչու՛մ էի
տեսնել	տեսն-	տեսնու՛մ եմ	տեսնու՛մ էի
գնալ	գն-	գնու՛մ եմ	գնու՛մ էի
հասկանալ	հասկան-	հասկանու՛մ եմ	հասկանու՛մ էի

The verb *լինել* 'to be' has, in addition to the regular present and past progressive forms, a present and a past form *եմ*, *ես* etc., and *էի*, *էիր* etc. The verb *ունենալ* 'to have' has, besides the regular present and past progressive, an irregular present form *ունեմ*, *ունես*, *ունի* etc. The verbs *տալ* 'to give' and *գալ* 'to come' use the suffix *իս /is/* added to the full infinitive to form the present and past progressive forms.

The present optative is formed by adding to the present stem either the vowel *ե /e/* for a Class 1 verb or the vowel *ա /a/* for a Class 2 verb and then adding the endings:

՛	մ	նք	նկ
ս	ս	ք	կ
-	-	ն	ն

In the third person singular the class vowel appears as */i/* more commonly than as */e/*. The */k'ə/* present future is the present optative with a prefix */k'ə/* or */k'/*, and the */p'it'i/* present future is the present optative preceded by */p'it'i/*. The */k'ə/* past future is the present optative with the endings */i ir r ink ik in/* instead of the endings */m s — nk k n/*.

<u>Present Optative</u>	<u>/k'ə/ Present Future</u>	<u>/p'it'i/ Present Future</u>	<u>/k'ə/ Past Future</u>
ապրեմ	կ'ապրեմ	պիտի ապրեմ	կ'ապրէի
գրեմ	կը գրեմ	պիտի գրեմ	կը գրէի
մնամ	կը մնամ	պիտի մնամ	կը մնայի
հասկանամ	կը հասկանամ	պիտի հասկանամ	կը հասկանայի

Some forms of the Armenian verb are formed from a different stem, one we will call the preterite stem, and this stem is only partially predictable from the infinitive stem. On the basis of the form of this preterite stem we may further subdivide the verb classes, setting up three sub-classes of Class 1, namely, Classes 1.1, 1.2, and 1.3; and two sub-classes of Class 2, namely, Classes 2.1, and 2.2.

Class 1.1

The preterite stem of Class 1.1 is formed by adding *եց /ec/* to the infinitive stem. The preterite is then formed by adding the /ի/ preterite endings to the preterite stem.

<u>Infinitive Stem</u>	<u>Preterite Stem</u>	<u>Preterite</u>
սպր-	սպրեց-	սպրեցի
գր-	գրեց-	գրեցի
գործած-	գործածեց-	գործածեցի
մեկն-	մեկնեց-	մեկնեցի

The verbs presented so far that belong to this class are:

սպրել	յարդուկել	կարծել	վարել
ծխել	հրահրել	ուզել	շտապել
գնել	աորոգել	ասել	կանգնել
գրել	ուղարկել	կոչուել	բռնել
գտնուել	խմել	լսել	հաւանել
ճանաչել	խնդրել	լուսցուել	երգել
գործածել	խօսել	մեկնել	պատուիրել
հանդիպել	քննել	սիրել	սխալուել
լաճառել	բերել	վիճաբանել	

The verb *խորհարել* has the irregularity that, besides the regular preterite *կարհարեցի*, it has the preterite *խորհարի* as an alternate form.

The verb *ստել* has the slightly irregular preterite form *սսացի*, where *սց* instead of *ել* is used to form the preterite stem.

Class 1.2

The preterite stem of Class 1.2 is formed by dropping *ւ /n/* from the infinitive stem. The preterite is then formed by adding the */a/* preterite endings to the preterite stem.

<u>Infinitive Stem</u>	<u>Preterite Stem</u>	<u>Preterite</u>
<i>տեսն-</i>	<i>տես-</i>	<i>տեսայ</i>
<i>գտն-</i>	<i>գտ-</i>	<i>գտայ</i>
<i>հասն-</i>	<i>հաս-</i>	<i>հասայ</i>
<i>մտն-</i>	<i>մտ-</i>	<i>մտայ</i>

These are the only verbs of this class that you have met so far. Note that although all these verbs have */n/* at the end of the infinitive stem, they cannot be distinguished from similar verbs that belong to Class 1.1. For example, the Class 1.2 verb *տեսնել* has the preterite stem *տես-* and the preterite *տեսայ*, while the Class 1.1 verb *մեկնել* has the preterite stem *մեկնեց-* and the preterite *մեկնեցի*.

Class 1.3

The preterite stem of Class 1.3 is formed by dropping *ւ /n/* from the infinitive stem and adding either *ր /r/* or *րեց /rec/* as alternate forms of the stem, except that the third person singular may add only *րեց /rec/*. The preterite is then formed by adding the */i/* type preterite endings to either of the alternate preterite stems.

<u>Infinitive Stem</u>	<u>Preterite Stem</u>	<u>Preterite</u>
<i>հարցն-</i>	<i>հարցր(եց)-</i>	<i>հարցր(եց)ի</i>
<i>ծանօթացն-</i>	<i>ծանօթացր(եց)-</i>	<i>ծանօթացր(եց)ի</i>
<i>սովորեցն-</i>	<i>սովորեցր(եց)-</i>	<i>սովորեցր(եց)ի</i>

Infinitive Stem

վերցն-

անհանգստացն-

ներկայացն-

Preterite Stem

վերցր(եց)-

անհանգստացր(եց)-

ներկայացր(եց)-

Preterite

վերցր(եց)ի

անհանգստացր(եց)ի

ներկայացր(եց)ի

These are the only verbs of this class that you have met so far. These verbs are characterized by *ցն* /cn/ at the end of the infinitive stem. If a consonant occurs immediately before the /cn/, then the infinitive stem has alternate forms in /cn/ and /cən/, e.g., /harcn-/ or /harcən/, /harcnél/ or /harcənél/.

Class 2.1

The preterite stem of Class 2.1 is formed by adding *աց* /ac/ to the infinitive stem. The preterite is then formed by adding the /i/ preterite endings to the preterite stem.

Infinitive Stem

զն-

զգ-

մն-

երեւ-

խաղ-

Preterite Stem

զնաց-

զգաց-

մնաց-

երեւաց-

խաղաց-

Preterite

զնացի

զգացի

մնացի

երեւացի

խաղացի

The above verbs are the only verbs of this class that you have had so far.

Class 2.2

The preterite stem of Class 2.2 is formed by dropping the final *ն* /n/ of the infinitive stem and adding *ց* /c/ in place of it. The preterite is then formed by adding the /a/ preterite endings to the preterite stem.

Infinitive Stem

հասկան-

լուսան-

ծանօթան-

Preterite Stem

հասկաց-

լուսաց-

ծանօթաց-

Preterite

հասկացայ

լուսացի

ծանօթացայ

Besides the above verbs, you have also had the following verbs that belong to this class:

արողջանալ	ցանկանալ	հանգստանալ	լողանալ
ստանալ	ուշանալ	բարձրանալ	կարողանալ

The verbs of this class, like those of Class 1.2, all have /n/ at the end of the infinitive stem. However, like those of 1.2, they cannot be distinguished because of this from those of 2.1, which may or may not have /n/ at the end of the infinitive stem. Thus, Մնալ with the infinitive stem Մն-, the preterite stem Մնաց-, and the preterite Մնացի, does not lose the /n/ of the infinitive stem; but հասկանալ, with the infinitive stem հասկան-, the preterite stem հասկաց- and the preterite հասկացայ, does lose the final /n/.

Note that Classes 1.1, 1.3, and 2.1 all add the /i/ preterite endings and that Classes 1.2 and 2.2 add the /a/ preterite endings.

Besides these verbs, there are some that have an irregular stem formation. These we will classify as Class 1 or Class 2 according to the infinitive ending, as we would regular verbs. We will then subdivide them on the basis of the preterite endings, putting those with /i/ preterite endings in Classes 1.1 and 2.1, respectively, and those with /a/ preterite endings in Classes 1.2 and 2.2, respectively.

Irregular Class 1.1

<u>Infinitive</u>	<u>Infinitive Stem</u>	<u>Preterite Stem</u>	<u>Preterite</u>
անել	ան-	արեց-	արեցի

This verb is irregular in having ր /r/ in the preterite stem where it has ն /n/ in the infinitive stem.

Irregular Class 1.2

<u>Infinitive</u>	<u>Infinitive Stem</u>	<u>Preterite Stem</u>	<u>Preterite</u>
տանել	տան-	տար-	տարայ
ուտել	ուտ-	կեր-	կերայ
լինել	լին-	եղ-	եղայ

The verb *տալ* has /t/ in the preterite stem where it has /n/ in the present stem. The other two verbs given above have an infinitive stem completely different from the preterite stem.

Irregular Class 2.1

<u>Infinitive</u>	<u>Infinitive Stem</u>	<u>Preterite Stem</u>	<u>Preterite</u>
տալ	տ-	տուեց-	տուեցի

This verb has a preterite stem that is completely different from the infinitive stem. It is also one of those with an irregular present and past progressive.

Irregular Class 2.2

<u>Infinitive</u>	<u>Infinitive Stem</u>	<u>Preterite Stem</u>	<u>Preterite</u>
գալ	գ-	եկ-	եկայ

This verb has a completely irregular preterite stem and is one of those with irregular present and past progressive forms.

(These forms are the recommended forms for East Armenian, but you will frequently hear speakers of East Armenian who use slightly different forms. Usually these forms have been taken from West Armenian. Thus, for example, besides *տարայ, տարար*, etc., you will also hear *տարի, տարիր*, etc. You might note that these forms with /i/ endings not preceded by the consonant *g* /c/ will then show the peculiarity of /i/ forms everywhere except in the third person singular, where you will find the form *տարալ*.)

14.3 Հետ /het/ 'with'

I asked my landlord and took him with me.
Your sister came and took my wife with her.

Խնդրեցի իմ տանտիրոջը եւ հետս տարայ :
Չե՛ր քոյրը եկաւ եւ իմ կնոջը հետը տարաւ :
... իրեն հետ տարաւ :
... իր հետը տարաւ :
... իր հետ տարաւ :

Are you coming with me?

Դուք հետս գալի՞նք էք:
... Ինձ հետ ...
... Իմ հետը ...
... Իմ հետ ...

The postposition *հետ* 'with' may be used in various equivalent constructions in Armenian. It may be inflected for the first, second, or third person singular possessive; *հետս*, *հետդ*, *հետը*. It may be used with the pronoun in the genitive case, i.e., with *իրեն* and *ինձ* in the above examples, in which case it is not itself inflected. It may be used with the possessive adjectives, i.e., with *իր* and *իմ* in the above examples. When used in this way, it may either be inflected for the third person singular possessive or be uninflected.

14.4 ներս /nér's/ 'inside'

We went in just in time.
The inside of that house is beautiful.
What do you see in the window?
They went in the room.

Ճիշտ ժամանակին ներս մտանք:
Այդ տան ներսը շատ գեղեցիկ է:
Ղուսամուտից ներս ինչ էս տեսնում:
Նրանք ներս մտան այդ սենեակը:

The expression *ներս մտնել* means enter as in the first sentence above. The form *ներս* may be used as a noun meaning inside, interior, or it may be used as a postposition meaning in through. When it is used as a postposition, the noun or pronoun used with it is in the ablative case. When used this way, it is the equivalent of English in the window or through the window, but the latter only when it means looking in through the window, and not looking out. The expression *ներս մտնել* may take an object in the nominative case, or the *ներս* in the construction may take an ablative case, as when it means in through.

14.5 "as...as"

I liked this book as much as your book.
This city is as beautiful as New York.

Այս գիրքը այնքան սիրեցի, որքան թո՛ղ գիրքը:
Այս քաղաքը այնչափ գեղեցիկ է, որչափ Նիւ Յորքը:

The expressions *այնքան ... որքան* and *այնչափ ... որչափ* are the equivalent of English as...as when used without an adjective. Either expression may be used, or they may be mixed, thus, *այնքան ... որչափ*. (According to traditional grammatical rules, they should not be mixed. The *չափ* expression is supposed to be

used for quantity and the *քան* expression for measure; in actual practice these restrictions are frequently disregarded.)

14.6 որը /vóɾə/, ինչ /inčə/ 'which one'

Where is that thing? What thing? The pencil.
Which one? The red one.
Which did you like best?

Ո՞ր է այդ բանը: Ի՞նչը: Մատիտը:
Ո՞րը: Կարմիրը:
Ո՞րը շատ հաւանեցիք:

The adjectives *որ* 'which' and *ինչ* 'what' may be inflected for the third person possessive and used to mean respectively 'which one' and 'what one' without any following noun. This is possible also for any other adjective; cf. *կարմիրը* 'the red one' in the above example. In many constructions, such as the last one above, either *ինչը* or *որը* may be used.

14.7 Position of իմ /im/, այս /áys/, բոլոր /bolór/

Is this old book yours?
This book on the bed is mine.
All the books on the desk are mine.
All my books are here.
All these books are interesting.
My cigarette factory is near Yerevan.

Այս հին գիրքը ձերն է:
Անկողնու վրայի այս գիրքը իմն է:
Գրասենյակի վրայի բոլոր գրքերը իմն են:
Իմ բոլոր գրքերը այստեղ են:
Այս բոլոր գրքերը հետաքրքիր են:
Իմ ծխախոտի գործարանը Երեւանի մօտ է:

The adjectives *իմ* and *այս* precede other adjectives when in a series; cf. *այս* in the first sentence above. The adjectives *այս* and *բոլոր* however, follow a postpositional phrase in the genitive case. Note also that *իմ* and *այս* both precede *բոլոր* whereas in English we say all my and all these. When a single noun in the genitive describes a following noun, the adjectives *իմ* and *այս* may either precede or follow the noun in the genitive. What has been said here about *իմ* applies to all the possessive adjectives, and what has been said about *այս* applies also to *այդ* and *այն*.

14.8 որեւէ /vóreve/ 'any'

Do you have any books?
Does any one of you have a book?
I am not going anywhere.
I don't want anything.

Դուք որեւէ գիրք ունէք:
Չեզնից որեւէ մէկը գիրք հւնի:
Ես որեւէ տեղ չեմ գնում:
Ես որեւէ բան չեմ ուզում:

The form որեւէ is an equivalent of English any in expressions like anything, anywhere, anyone. When որեւէ is used with other nouns, it is likely to be the equivalent of English any when heavily stressed, although it may also be used where we do not stress any heavily. In this last situation the որեւէ may be omitted in Armenian.

Do you have any books?
Do you have any books?

Դուք որեւէ գիրք ունէք:
Դուք (որեւէ) գիրք ունէք:

14.9 փոխարէն /poxarén/ 'instead of'

I took a pen instead of a pencil.
He brought pastry instead of ice cream.
He went instead of me.

Գրիչի փոխարէն մի մատիտ վերցրի:
Պաւաղակի փոխարէն, նա խմորեղէն բերեց:
Իմ փոխարէն նա գնաց:

The postposition փոխարէն 'instead of' is used with the genitive of a noun. The possessive adjective is used where English uses a pronoun. The postposition is not subject to inflection.

C. Exercises

Variation Drills

1. When did you _____ ?
wash bathe arrive leave eat enter
2. When did he _____ ?
meet Mr. Aramian take the medicine

fix your pen	send your letter
go to the hospital	bring these books
study Armenian	speak with you
examine you	

3. Why didn't you _____?
 rest enter
 invite them buy a new pencil
 eat write
 show me your letter drive carefully
4. I _____.
 took the room
 took my shoes to the shoe shop
 paid for the food
 found a good room
 washed my clothes
 made a mistake
 gave you three stamps
 came at six o'clock
 saw the new theater
 wanted to meet Mr. Aramian
5. He was entering _____ when I saw him.
 the drug store the library
 the restaurant the theater
6. The children must come with _____.
 me (two ways) you (familiar, two ways)
 us them
 their teacher their parents
7. Whose is that thing?
 What thing? The _____.
 Which one? The _____.
 pencil, red shirt, green car, new

- book, old typewriter, small picture, big
8. My _____ is as _____ as yours.
 room, large boy, big
 picture, beautiful house, old
 car, new desk, large
9. All _____ friends are here.
 my my family's her
 our my sister's your
10. All those _____ are Armenians.
 students dentists tailors
 teachers doctors truck drivers
11. All the pictures _____ are ours.
 on the bed near you
 on the table in that book
12. Do you have any _____?
 fresh vegetables
 large rooms
 potatoes
 problems
 American dishes
 clean clothes
 vegetables
 stamps
13. My brother went to the station instead of _____.
 me us his wife his father

D. Listening In

1. Smith asks Aramian about places of entertainment.

- Սմիթ. Պարոն Արամեան, այսօր ինչ են ներկայացնում:
- Արամեան. Ներողութիւն չհասկացալ: Ինչի մասին էք հարցնում, օպերայի թէ
Քատրոնի:
- Սմիթ. Օպերայի: Շատ եմ ցանկանում որեւէ հայկական օպերա տեսնել:
- Արամեան. Եթէ Սպետրիարեանի Ալմաստ-ը չէք տեսել, գնացէք:
Կարծում եմ շատ պիտի հաւանէք:
- Սմիթ. Եթէ Ալմաստ-ը այնքան յաջող է որքան Տիգրանեանի Անուշ-ը, այս
դէպքում անպայման կը գնամ:
- Արամեան. Վստահ եղէք: Ալմաստ-ի թէ երաժշտութիւնը եւ թէ խաղը շատ
գեղեցիկ է:
- Սմիթ. Իսկ ո՞վ է ամենակարեւոր դերասանը: Դա շատ կարեւոր է:
- Արամեան. Ճիշտն ասած չգիտեմ:
- Սմիթ. Ներողութիւն, ժամը քանիսն է:
- Արամեան. Գրեթէ վեցը: Եթէ չէք ուզում մի կէտ ժամ հերթի կանգնել, լաւ կանէք շտապէք:
- Սմիթ. Ինչ ո՞ր: Տոմս ճարելը այդքան դժուար է:
- Արամեան. Այս, բարեկամ: Ծոնտութիւն:

2. Smith and Aramian are in a cafe.

- Սմիթ. Սպասուհին ինչո՞ւ չի գալիս:
- Օրինորդ. Անպատճառ զբաղուած է: Ահա գալիս է: Դուք ինչ էք ուզում պատուիրել:

- Սմիթ, Սուրճ եւ խորեղէն: Իոկ դո՞ւք:
- Օրե՛որդ. Ես էլ պաղպաղակ կը պատուիրեմ:
- Սմիթ. Այստեղ շատ հաճելի է: Գերողութիւն, ձեր եղբայրն ասաց,
որ դուք երէկ թատրոն էիք գնացել: Ինչպէ՞ն էր:
- Օրե՛որդ. Հետաքրքիր էր: Սոււնդուկեանի Պէպօ-ն էին ներկայացնում:
- Սմիթ. Մենա՞կ գնացիք:
- Օրե՛որդ. Ո՛չ: Ի՞մ մի բարեկամը ինձ խնդրեց եւ հետը տարաւ:
Իոկ դուք տեսե՞լ էք:
- Սմիթ. Այո: Բայց կուզէի նորից գնալ:
- Օրե՛որդ. Շատ լաւ: Հայկական ոճով եւ արդիական յարմարութիւններով
կառուցուած մի գեղեցիկ թատրոն է:

E. Exercises

Fluency Drills

1. Did you go to the opera last week?
Yes. We saw Tigranian's Anush.
After America, how do you find Armenian singers?
They're as good as American singers.
2. Did you go to the opera yesterday?
Yes, and we liked it very much.
Did you get there in time?
Yes, we stood in line for a few minutes, but we weren't late.
3. Then you liked the opera?
Yes! I wrote a letter to my family about it.
Which opera did you see?
Tigranian's Anush.
4. Did you like the opera?
Yes! In my opinion, the actors sang and acted very well.
I'm sorry I didn't go with you.
Let's go again next week.

5. What do you want?

I'd like some ice cream.

I like pastry better.

Let's not argue. Let's order some pastry.

6. Pardon me. I made a mistake. I brought pastry.

That's all right. I wanted pastry also.

Did you order coffee?

No. I ordered tea.

Conversation

1. Smith and Aramian have been to see an opera. They discuss their reaction to it, and then decide to go to a coffee shop to talk further.

2. Smith is planning to take his fiancée with him to the opera. He and Aramian discuss the various problems and expenses incident to such an undertaking—standing in line for tickets, etc.

3. Smith and his fiancée are at a restaurant. They have just come from a sightseeing trip around Yerevan. They order a meal and then discuss what they saw in Yerevan. The waiter brings the wrong dishes and Smith and he discuss the matter.

LESSON 15
IN THE VILLAGE

A. Basic Sentences

Mr. Smith

Pardon me, sir, what town is this?

Հետոզ ուրիշ էն, պարոն, այս ինչ
գիւղ է:

Farmer

This is Artashat.

Սա Արտաշատն է:

Mr. Smith

already

դեռ

dér

I have heard

լսել եմ

lèsél èm

Artashat? I've heard about this town
in America.

Արտաշատն է: Ես այս գիւղի մասին
դեռ Ամերիկայում եմ Լսել:

Farmer

You're an American?

Գուք ամերիկացի էք:

Mr. Smith

Yes, I am.

Այո, պարոն:

Farmer

guest

հիւր

hyúr

Let's go to my place.

Գնանք մեզ մօտ:

You will be my guest today.

Այսօր, դուք իմ հիւրը պիտի լինէք:

long	երկար	yerk'ár
don't keep	չպահեք	čəp'ahék
to return	վերադառնալ	veradařnál
That's fine, only don't keep me long.	Կարելի է: Բայց խնդրում եմ, ինձ	
I have to return to the city.	երկար չպահեք: Քաղաք պիտի վերա- դառնամ:	
	<u>Farmer</u>	
these	սրանք	səránk
child	երեխայ	yerexá
This is my wife, and these are my children.	Սա իմ կինն է: Սրանք էլ իմ երեխաներն են:	
table	սեղան	seqán
prepare!	պատրաստիր	p'at'rast'ír
Set the table, we have a guest.	Տիկին, սեղան պատրաստիր, հիւր ունենք:	

	<u>Mr. Smith</u>	
How do you do, Mrs. Hakobian; hello, children.	Բարեւ ձեզ տիկին Յակոբեան: Բարեւ երեխաներ:	
	<u>Farmer</u>	
you have come	եկել էք	yek'él ék
Have you come to our town to work?	Գործո՞վ էք եկել մեր գիւղը:	

	<u>Mr. Smith</u>	
some, some kind	մի որեւէ	mì vóreve

No, I only wanted to see some Armenian town.

What do you do?

fruit-growing

I'm a fruit grower.

grapes

peach

Our town is noted for its vineyards and peach orchards.

What do you do with the grapes and peaches?

mainly

to deliver

canned food

For the most part we make wine out of the grapes, but we send the peaches to the city canning factory.

harvest

Ոչ: Ուզեցի միայն մի որեւէ
հայկական գիւղ տեսնել:
Ինչի՞նչ էք դուք զբաղւում:

Farmer

այգեգործութիւն

Այգեգործութեամբ:

խաղող

դեղձ

Մեր գիւղը յայտնի է իր խաղողի
և դեղձի այգիներով:

Mr. Smith

Ինչ էք անում խաղողը, դեղձը:

Farmer

գլխաւորապէս

յանձնել

պահածոյ

խաղողից գլխաւորապէս գինի ենք
պատրաստում: Իսկ դեղձը
յանձնում ենք քնդաքի պահածոյի
գործարանին:

Mr. Smith

բերք

aygegorc'utyun

xaqoq

déxc

gəlxavorap'és

hanjnél

p'ahac'ó

bérk

plentiful
Is your grape harvest good?

առատ
Խաղողի բերքն առատ է ձեզ մօտ:

ařát'

Very good. Now let's eat and drink a little, then after that I'll take you to see my orchard.

Farmer
Շատ առատ: Հիմա մի քիչ ուտենք և խմենք, յետոյ էս ձեզ կը տանեմ իմ այգին ցոյց տալու:

hungry
Thank you, but I'm not hungry.

Mr. Smith
սոված
Շնորհակալ եմ: Բայց էս սոված չեմ:

sovác'

need
full, satiated
That can't be. No matter how full you are, you must eat a little.

Farmer
պէտք
կուշտ
Չի կարելի: Թեկուր ինչքան էլ կուշտ լինէք, պէտք է մի քիչ ուտէք:

p'et'k

k'ušt'

red
white
What kind of wine do you like, red or white?

կարմիր
սպիտակ
Ինչ գինի էք սիրում: Կարմիր, թե սպիտակ:

k'armir

əsp'it'ák'

even if
to refuse
Even if I don't drink, just so as not to

Mr. Smith
թէեւ
մերժել
Թէեւ էս չեմ խմում, բայց ձեզ

téyev

meržəl

refuse you, give me a glass of red wine.

չմերժե՛լու համար, տուէք մի բաժակ կարմիր գինի:

(They visit the orchard)

Farmer

This is my orchard.

Սա իմ այգին է:

myself

ինքս

ínkes

to cultivate

մշակել

məšak'él

I cultivate it myself.

Էս ինքս եմ մշակում:

to demand, require

պահանջել

p'ahanjél

It requires a lot of labor.

Շատ աշխատանք է պահանջում:

in it

մէջը

méčə

You have to be in it all the time.

Միշտ պէտք է մէջը լինել:

Mr. Smith

already

արդէն

ardén

it has ripened

հասել է

hasél è

to begin

սկսել

esk'əsél

to gather

հաւաքել

havakél

I see the grapes are already ripe.

Տեսնում եմ, խաղողն արդէն հասել է:

When will you begin to harvest?

Երբ պիտի սկսէք հաւաքել:

Farmer

end

վերջ

vérč

October

հոկտեմբեր

hok't'embér

beginning

սկիզբ

esk'izb

At the end of September or the beginning of October.

the more...the more
percentage, degree
high
late

Սեպտեմբերի վերջերին, կամ
հոկտեմբերի սկզբին:
ինչքան...այնքան
աստիճան
բարձր
ուշ

Ինճկան...այնկան
ast'ič'an
bārcr
úš

The later (the harvest is), the higher the percentage of wine will be.

Ինչքան ուշ, այնքան գինու (գինիի)
աստիճանը բարձր է լինում:

Mr. Smith

to try
once more

աշխատել
մեկ անգամ եւս

ašxat'el
mek' ankām yéves

I'll try to come again one of these days if I may.

Պիտի աշխատեմ, այդ օրերին, մեկ
անգամ եւս գալ: Կարելի է:

Farmer

door
open

դուռ
բաց

dúř
bác

The door of my house is always open to guests, but eat some grapes and peaches now.

Իմ տան դուռը հիւրի համար միշտ
բաց է: Իսկ հիմա խաղող կերէք,
գեղձ կերէք:

B. Grammatical Notes

15.1 Present Perfect

I've heard about this town in America.

Ես այս քաղաքի մասին դեռ Ամերիկայում եմ լսել:

Have you come for work?
 The grapes have already ripened.
 I haven't written my brother yet.
 They've already returned from America.

Գործո՞վ էք եկել:
 Խաղողը արդեն հասել է:
 Ես եղբորս դեռ չեմ գրել:
 Նրանք արդեն վերադարձել են Ամերիկայից:

The verbs in the above sentences are examples of the form we will call the present perfect tense. This form uses the present of the verb 'to be' as an auxiliary along with a form we will call past participle 1. The past participle in this construction is invariable.

Past participle 1 of Class 1.1 verbs is formed by adding the ending *ել /el/* to the infinitive stem. This means, of course, that the infinitive and past participle 1 have the same form.

<u>Infinitive</u>	<u>Infinitive Stem</u>	<u>Past Participle 1</u>	<u>Present Perfect</u>
ապրել	ապր-	ապրել	ապրել եմ
գրել	գր-	գրել	գրել եմ
հանդիպել	հանդիպ-	հանդիպել	հանդիպել եմ
լուսացուել	լուսացու-	լուսացուել	լուսացուել եմ

Past participle 1 for verbs of all the other regular classes, 1.2, 1.3, 2.1, and 2.2 is formed by adding the ending *ել /el/* to the preterite stem. For verbs of Class 1.3 the ending is added to the short form of the preterite stem. This means that except for Class 1.1, past participle 1 has a form different from that of the infinitive.

<u>Class</u>	<u>Infinitive</u>	<u>Preterite Stem</u>	<u>Past Participle 1</u>	<u>Present Perfect</u>
1.2	տեսնել	տես-	տեսել	տեսել եմ
1.2	հասնել	հաս-	հասել	հասել եմ
1.3	հարցնել	հարցր(եց)-	հարցրել	հարցրել եմ
1.3	սովորեցնել	սովորեց-	սովորեցրել	սովորեցրել եմ
2.1	գնալ	գնաց-	գնացել	գնացել եմ
2.1	մնալ	մնաց-	մնացել	մնացել եմ
2.2	հասկանալ	հասկաց-	հասկացել	հասկացել եմ
2.2	վերադառնալ	վերադարձ-	վերադարձել	վերադարձել եմ

Of the irregular verbs you have met so far *աՆԵԼ* and *սալ* have an irregular past participle 1, respectively *արեւ* and *սուեւ*. All the others have a past participle 1 that is regular.

<u>Infinitive</u>	<u>Preterite Stem</u>	<u>Past Participle 1</u>	<u>Present Participle</u>
<i>աՆԵԼ</i>	<i>արեց</i>	<i>արեւ</i>	<i>արեւ եմ</i>
<i>տաՆԵԼ</i>	<i>տար</i>	<i>տարեւ</i>	<i>տարեւ եմ</i>
<i>ուսեւ</i>	<i>կեր</i>	<i>կերեւ</i>	<i>կերեւ եմ</i>
<i>ԼիՆԵԼ</i>	<i>եղ</i>	<i>եղեւ</i>	<i>եղեւ եմ</i>
<i>սալ</i>	<i>սուեց</i>	<i>սուեւ</i>	<i>սուեւ եմ</i>
<i>գալ</i>	<i>եկ</i>	<i>եկեւ</i>	<i>եկեւ եմ</i>

The present perfect in Armenian is used where in English we use forms like 'I have gone', 'I have read', etc.

15.2 գրադուեւ 'to be occupied'

What do you do?

He is a fruit grower. (He occupies himself with fruit growing.)

Գուք ինձով եք գրադուում:

Այդէգործուրեամբ է գրադուում:

The verb *գրադուեւ* 'to be occupied with' takes a complement in the instrumental case.

15.3 պէտք /p'et'k/ 'necessary'

I have to go.

{ Ես պէտք է գնամ:
իմ պէտք է գնալ:

It is necessary to go to school to study
a language.

I need food.

The expression պէտք է means 'it is necessary'.
When used with another verb, it means 'have to, must'.
The subject may be expressed by the nominative case,
and if so, the verb used with պէտք է is in the present
optative and must agree with the subject, thus: ես
պէտք է գնամ, դու պէտք է գնաս. The subject in the
English expression may be put in the genitive in Arme-
nian, and then the verb used with պէտք է must be in
the infinitive, thus: ինձ պէտք է գնալ, քեզ պէտք է

15.4 "no matter how"

No matter how full you are, you must
eat a little.

No matter how careful you are, you will
still take ill in this weather.

In Armenian the equivalent of English 'no matter how' in expressions like the above is թէկուզ ինչքան էլ. The թէկուզ may be left out, and, as we noted in note 14.5, ինչքան may be replaced by ինչչափ, որչափ or որքան.

15.5 "(I do something) myself", etc.

I cultivate it myself.
Are you repairing it yourself?

Լեզու սովորելու համար, պէտք է դպրոց գնալ:

{ ինձ կերակուր է պէտք:
Ես կերակուրի պէտք ունեմ:

գնալ, making a construction which is literally 'it is
necessary for me to go'. If the subject is not ex-
pressed, then a following verb is in the infinitive form.
When պէտք է is not followed by a verb form, it may
be the equivalent of English need. In this construction
the English 'I need food' is literally in Armenian 'food
is necessary to me'. The form պէտք may be used
with the verb ունենալ in the meaning 'to need', in
which case the thing needed is put in the genitive.

(թէկուզ) ինչքան էլ կուշտ լինեք,
պէտք է մի քիչ ուտեք:
Թէկուզ որչափ էլ ուշադիր լինեք,
նորից կը հիւանդանաք այս եղանակին:

Ես ինքս եմ մշակում:
Դու ինքդ ես նորոգում:

He himself is teaching.
We'll go ourselves.
They did it themselves.

Գա ինքն է սովորեցնում:
Մենք ինքներս կը գնանք:
Գրաւք ինքներն արեցին:

The equivalent of English 'myself', 'yourself', etc., in the above constructions, is *ինք*, with the person expressed by the appropriate possessive ending. Note that the plural forms add the plural ending *ներ* before the possessive ending.

15.6 "time (instance, repetition, etc.)"

I'll try to come again one of these days.
He did it once.
I saw them twice in New York.
How many times?

Պիտի աշխատեմ այս օրերին մէկ անգամ եւս գալ:
Գա մի անգամ ամէ արեց:
Ես նրանց երկու անգամ հիւ-ծօրքում տեսայ:
Քանի, անգամ:

The form *անգամ* is the equivalent of 'time' in expressions like once (≠one time), twice, three times, etc. The expression *մէկ անգամ եւս* means 'once more'.

15.7 New verbs

The new verbs in this lesson have the following classification:

Class 1.1

յանձնել	to deliver	մերժել	to refuse
մշակել	to cultivate	պահանջել	to demand
հաւաքել	to gather	աշխատել	to work, try

Class 2.2

վերադառնալ to return

C. Exercises

Variation Drills

1. Have you _____?
seen Artashat
been in Florida
taken your pills
gone to the drug store
taken your shoes to the shoemaker
written to your fiancée
2. Your friend has already _____.
arrived
become acquainted with me
given me advice
returned from Yerevan
bought two shirts
left
gone to the university
taken this room
shown me the picture
eaten some pilav
3. _____ will take our guests to the theater.
I myself we ourselves
you (familiar) yourself our teacher himself
4. I've _____ Yerevan twice.
 seen gone to been in
5. We must _____.
drive carefully hurry
meet our friends be careful
find a room arrive on time
buy tickets pay for the ice cream
6. No matter how careful you are, you can still get sick.
No matter how dirty your shirts are, I can still wash them.
No matter how old your shoes are, I can still fix them.
No matter how full you are, you can still drink some coffee.
No matter how sick he is, he can still recover.
No matter how beautiful the view is, I don't want to see it.

D. Listening In

1. Smith is a guest in the Aramians' home.

- Արամեան. Պարոն Մմիթ, ուզում եմ ձեզ ծանօթացնել կնոջս:
Մմիթ. Տեկին Արամեան, շատ ուրախ եմ ձեզ հետ ծանօթանալու համար:
Տեկին. Շնորհակալութիւն: Ես էլ նոյնպէս, պարոն Մմիթ:
Արամեան. Պարոն Մմիթն ու պարոն Բրաունը լաւ բարեկամներ են:
Տեկին. Շատ ուրախ եմ: Այդ դէպքում, ինչու պարոն Բրաունին ձեզ հետ չբերեցիք:
Արամեան. Այսօր գործով մեկնեց քաղաքից:
Մմիթ. Ներողութիւն, տեկին, այս երկու երեխաները ձեռն են:
Տեկին. Այո: Մեծ աղջկաս անունը Անահիտ է, իսկ փոքրինը, Աստղիկ:
Մմիթ. Իսկ դպրոց զննւմ են:
Տեկին. Անահիտը այո, իսկ Աստղիկը դեռ մի տարուց յետոյ:
Արամեան. Լաւ կանեմք, որ այժմ ընթրիքի համար սեղան պատրաստենք: Պարոն Մմիթը
շտապում է: Գործարան պիտի մեկնի:
Մմիթ. Խնդրում եմ մի անհանգստանաք: Ես այնքան էլ չեմ շտապում:

2. Aramian and Smith are visiting an Armenian village.

- Մմիթ. Մեծ մասամբ ինչու՞ են զբաղւում այս գիւղի մէջ:
Արամեան. Այգեգործութեամբ: Այս գիւղը յայտնի է իր խաղողի ու դեղձի այգիներով:
Մմիթ. Իսկ բերքը ինչպէս է լինում:
Արամեան. Պիտի ասել, որ ընդհանրապէս առատ է: Տեսնում էք խաղողն արդէն հասել է:
Աշնանը գինի պիտի պատրաստեն:

- Միթո. Իսկ բերքը ե՞րբ են հաւաքում:
- Արամեան. Սեպտեմբերին ու հոկտեմբերի սկզբին: Դերողութիւն պարոն Միթո, ինչպէս
է այգեգործութիւնը Մեբրիկայում:
- Միթո. Ինչպէս գիտէք, Մեբրիկայում, կալիֆորնիա նահանգը յայտնի է տեսակ-տեսակ
ժրգերով ու բանջարեղէնով:
- Արամեան. Իսկ պահածոյի գործարաններ կան:
- Միթո. Այո, բարեկամ: Բոլոր մեծ քաղաքներում պահածոյի գործարաններ կան:
- Արամեան. Եթէ սոված էք, պարոն Միթո, գնանք գիւղի այն ճաշարանը:
- Միթո. Շնորհակալ եմ: Ես կուշտ եմ:

E. Exercises

Fluency Drills

1. Pardon me. Isn't this town Artashat?
Yes. Where did you hear about this town?
In America. My good friend Suren Hovhannessian
is from Artashat. Do you know him?
Yes. He is my sister's husband.
2. Have you seen Artashat?
Yes. I've been there.
My brother has told me that there are lots of or-
chards there. Is that true?

- Of course. I'm just getting back from there. The
grapes and peaches are already ripe. Go there
to see the harvest.
3. Mr. Smith has gone to Artashat for a visit.
I'm glad to hear it. He'll like it very much. Artashat
is the most beautiful town in Armenia.
Is it true that you are from Artashat?
Of course. But I've seen lots of beautiful towns in
California and Florida.

4. Mr. Smith went to Artashat last week.
Has he written you a letter about the town?
Yes. He likes it very much. He has been there a week. But he is going to return tomorrow.
Oh, is that so? Didn't he return last week?
5. What do you do with your peaches?
We usually send them to a canning factory.
Have you sent this year's crop?
No, we're still harvesting it now.

Conversation

1. Minassian invites Smith to be his guest. When Smith arrives, Minassian introduces him to his wife and children, and they have dinner.
2. Smith and Aramian are riding through the countryside of Armenia. Smith asks about the fields, the crops, and the landmarks. Aramian answers his questions.

6. Is this year's grape harvest good here?
It's not so plentiful. We need rain.
Then you've had dry weather here?
Yes. It hasn't rained for a month. Come with me.
I'll show you my orchard.
Do you cultivate it yourself?
Yes. Although the cultivation requires a lot of time, it's generally pleasant.

3. Brown, who has never been to Armenia, asks Smith about living conditions in Yerevan, what kinds of shops, foods, etc., they have. Smith replies by relating his own experiences in finding a room and getting settled in Yerevan.

LESSON 16
IN THE BANK

A. Basic Sentences

Mr. Smith

foreign, external
draft
section

արտաքին
մուրհակ
բաժին

aft'akín
murhák'
bažín

Pardon me, is this the foreign draft
section?

Ներողութիւն, արտաքին մուրհակներ
բաժինը այստեղ է:

Teller

useful

օգտակար

okt'ak'ár

Yes, sir. What can I do for you?
(How can I be useful to you?)

Այո, պարոն: Ինչ՞ով եմ կարող ձեզ
օգտակար լինել:

Mr. Smith

bank
branch
thousand
sum

դրամատուն
մասնաճիւղ
հազար
գումար

dëramat'ún
masnac'úq
hazár
gumár

The New York branch of your bank
has sent me the sum of a
thousand dollars.

Ձեր Նորմատան Նիւ-Եորքի մասնաճիւղը
ինձ հազար դոլարի մի գումար է
ուղարկել:

to receive
Have you received it?

ստանալ
Ստացե՞լ էք:

est'andl

Pardon me, what is your name?

Teller
Ներողութիւն ինչ է ձեր անունը:

John Smith.

Mr. Smith
Զան Սմիթ:

wait
Wait a moment if you don't mind.
(The clerk checks the foreign drafts.)
Yes, Mr. Smith, we have received
the money.

Teller
սպասէք
Ի՞նչ կ'առե՛լի է, յի ըոպէ սպասէք:
Այո, պարոն Սմիթ, գումարը ստացե՛լ
ենք:

osp'asék

current, checking
account
you may transfer
I want you to transfer five hundred
dollars to my checking account.

Mr. Smith
ընթացիկ
հաշիւ
փոխանցէք
Խնդրում եմ, հինգ հարիւր գումար
ի՞մ ընթացիկ հաշուին փոխանցէք:

entacik'
hasiv
poxancék

balance, remainder
And the remainder?

Teller
մնացեալ
Իսկ մնացե՞նք:

menacyál

savings

cash

Three hundred dollars to my savings account and the remainder cash.

Mr. Smith

խնայողական

կանխիկ

Երեք հարիւր դոլար իմ խնայողական հաշուին, իսկ մնացեալ էլ կանխիկ:

xənyoqak'án

k'anxík'

change, small change

Do you want any small change?

Teller

մանր դրամ

Ներողութիւն, պարոն, մանր դրամ ուղղմ էք:

màner dərám

No, I don't need any.

Mr. Smith

Ոչ: Պէտք չունեմ:

sign

Please sign this draft.

Teller

ստորագրէք

Երէ կարելի է, ստորագրէք այս մուրհակը:

•
əst'oragerék

still

until

statement

Thank you. So far, up to today, I haven't received my statement for February.

Mr. Smith

դեռ

մինչեւ

հաշուեցոյց

Շնորհակալութիւն: Գեռ մինչեւ այսօր փետրուար ամսուայ իմ հաշուեցոյցը չեմ ստացել:

déř

minčév

hařvecúyc

to delay
Why has it been delayed?

ուշանալ
Ինչո՞ւ է ուշացեալ:

ušanál

holidays
last, past
On account of the holidays the
statements for last month have
been delayed a little, but you will
get it in a few days.

Teller
սօսեր
անցեալ
Տօների պատճառով, անցեալ ամսուայ
հաշուեցոյցերը մի քիչ ուշացել են,
բայց մի քանի օրից կը ստանաք:

t'onér
ancyál

question, problem
I have another question.

Mr. Smith
Խնդիր
Մի ուրիշ խնդիր էլ ունեմ:

xentír

Yes, Mr. Smith.

Teller
Այո, պարոն Միթ:

with a *u*
with a *p*
whereas
On almost all my statements my
name is written with a *u*, where-
as I always write Smith with a *p*.

Mr. Smith
ս-ով
բ-ով
միջոցառ
Գրեթէ իմ բոլոր հաշուեցոյցերի վրայ
անուս ս-ով են գրել, միջոցառ
Միթը ես միշտ բ-ով եմ գրում:

t'ayóv
tayóv
minčdér

Teller

don't
worry
director
to arrange

Մի
մտահոգուէք
կառավարիչ
կարգադրել

mí
met'ahokvék
k'ařavaric
k'arkadrél

Don't worry about that since our
director has already arranged
about that.

Այդ մասին մի մտահոգուէք, քանի որ
մեր կառավարիչը արդէն այդ առիւ
կարգադրել է:

Mr. Smith

Thanks very much for your care in
this matter.

Հնորհակալ եմ ձեր ուշադրութեան
համար:

Teller

Don't mention it, Mr. Smith.

Խնդրեմ, պարոն Միթ:

Mr. Smith

to excuse
trouble, bother
to cause

ներել
նեղութիւն
պատճառել

nerél
nequtyán
p'ač'ařél

Excuse me for causing you so much
trouble.

Կը ներէք, որ ձեզ շատ նեղութիւն
պատճառեցի:

Teller

task, duty

պարտականութիւն

p'art'ak'anutyán

It's no trouble at all.

It's our business.

Ոչ մի նեղութիւն:

Այդ մեր պարտականութիւնն է:

B. Grammatical Notes

16.1 The Imperative

Go there.

Wait a moment.

Sign this draft.

Don't worry about that.

Take this letter to the post office.

Wash my shirt.

Don't stay here.

Don't ask me.

Take this book.

Don't do it.

Այնտեղ գնացէք:

Մի բոպէ սպասեցէք (սպասէք):

Ստորագրէք (ստորագրեցէք) այս մուրհակը:

Այդ մասին մի մտահոգուէք (մտահոգուեցէք):

{ Այս նամակը նամակատուն տար:
Այս նամակը նամակատուն տարէք:

{ Լուայ շապիկս:
Լուացէք շապիկս:

{ Մի մնա այստեղ:
Մի մնացէք այստեղ:

{ Ինձ մի հարցրու:
Ինձ մի հարցրէք (հարցրեցէք):

{ Մյս գիրքը վերցրու:
Այս գիրքը վերցրէք (վերցրեցէք):

{ Մի արա:
Մի արէք:

There are in Armenian two special forms for the imperative, one a second person singular form and

the other a second person plural form. In certain ones of the above examples, the form given in paren

theses is an alternate for the form not in parentheses. Where two complete sentences are given for the same English sentence, the first of the pair has the imperative in the singular and the second has it in the plural.

The second person plural of the imperative is formed from the preterite stem by adding to it the ending *tə* /ek/ for all classes of regular verbs. Class 1.3, which has two preterite stems, has two alternate second person plural imperative forms. Class 1.1

forms an alternate second person plural imperative by adding the ending *tə* to the infinitive stem.

The second person singular of the imperative may also be formed from the preterite stem. Classes 1.1, 1.2, and 2.2 add the ending *hə* to the preterite stem. Class 1.3 adds the ending *nl* to the short preterite stem. Class 2.1 drops the final *g* of the preterite stem.

<u>Class</u>	<u>Infinitive</u>	<u>Preterite Stem</u>	<u>2d Pl. Imperative</u>	<u>2d Sg. Imperative</u>
1.1	խօսել	խօսեց	խօսեցէք (խօսէք)	խօսի՛ր
1.2	հասնել	հաս	հասէք	հասի՛ր
1.3	հարցնել	հարցր (հարցրեց)	հարցրէք (հարցրեցէք)	հարցրո՛ւ
2.1	գնալ	գնաց	գնացէք	գնա՛
2.2	բարձրանալ	բարձրաց	բարձրացէք	բարձրացի՛ր

Note that the verbs *լուսնալ* 'to wash', *բերել* 'to bring', and *ասել* 'to say' have irregular second person singular imperative forms, respectively *լուսա*, *բեր*, and *ասա*.

The imperative forms of the irregular verbs you have met so far are as follows:

<u>Infinitive</u>	<u>2d Pl. Imperative</u>	<u>2d Sg. Imperative</u>
անել	արէք	արա՛
տանել	տարէք (տարեցէք)	տար՛

<u>Infinitive</u>	<u>2d Pl. Imperative</u>	<u>2d Sg. Imperative</u>
ուսել	կերէք (կերեցէք)	կեր
լինել	եղէք (եղեցէք)	եղիր
գալ	եկէք	եկ
սալ	սուէք (սուեցէք)	սուր

As you can see, the second person plural of these verbs is regular, but the second person singular forms are quite irregular although they are based essentially on the preterite stem.

16.2 Մինչեւ /մինչձե՛վ/ 'until, by, up to, so far as'

The train will come by 2 o'clock.

Մինչեւ ժամի երկուսը գնացքը կը գայ:

I will send your money by the end of the week.

Մինչեւ շաբաթուայ վերջը ձեր դրամը կը ստանաք:

I'll be there for sure by Monday.

Մինչեւ երկուշաբթի անպատճառ այնտեղ կը լինեմ:

I'll be there for sure until Monday. }

I'll be here until tomorrow.

Մինչեւ վաղը այստեղ կը լինեմ:

How long (until when) will you stay there?

Մինչեւ ե՞րբ այստեղ պիտի մնաք:

From here to New York the road is good.

Այստեղից մինչեւ Նիւ-Իորք ճանապարհը լաւ է:

Up to today I haven't received my statement yet.

Դեռ մինչեւ այսօր, իմ հաշուեցոյցը չեմ ստացել:

The Armenian preposition *մինչեւ*, which is used with a following noun in the nominative case, is the equivalent of English 'until, by, up to, as far as'. The difference between 'I'll be there by Monday' and 'I'll be there until Monday' can be told only by the context. Compare, however, the following sentences:

I think it will rain until morning.

Կարծում եմ, մինչեւ առաւօտ անձրեւը կը գայ:

I think it will rain by morning.

Կարծում եմ, մինչեւ առաւօտ անձրեւ կը գայ:

The first sentence uses the third person possessive ending on *անձրեւ* because it means 'the rain that we are having now', whereas the second sentence does not have this ending because it means 'there will be a rain, some rain' but not a definite rain that has been mentioned or is implied by the context.

I'll be here until you come.

Այստեղ կը լինեմ, մինչեւ դուք գաք:

He'll stay in the hospital until he recovers.

Եւ հիւանդանոցում կը մնայ, մինչեւ (որ) առողջանայ:

I waited until the train came.

Ես սպասեցի, մինչեւ գնացքը եկաւ:

The form *մինչեւ* or *մինչեւ որ* can be used as a conjunction meaning 'until'. In this use the verb following *մինչեւ* is in the present optative referring to a future event.

16.3 ուրիշ /uriʃ/ 'else, other'

What else do you have?

{ Ի՞նչ ուրիշ ինչ ունես:

I have another problem.

Ուրիշ (եւ) ինչ ունես:

I don't have any other sister.

Ուրիշ խորեւ եւ ունեմ:

Who else is coming?

(Ի՞նչ) ուրիշ քոյր չունեմ:

I have another book, too.

Ուրիշ հիւ է գալու:

Ես մի ուրիշ գիրք եւ ունեմ:

The Armenian *ուրիշ* is the equivalent of English 'else' in expressions like 'what else, who else, something else' etc. It may be used along with *եւ* in this meaning, and then the *եւ* may be placed before *ուրիշ*, after *ուրիշ* or after a noun used with *ուրիշ*. The form *ուրիշ* is also the equivalent of English 'other, another' meaning both 'an additional one' and 'a different one'.

16.4 կանխիկ /k'anxik/ 'cash'

Three hundred dollars to my savings account,
and the remainder cash.

Երեք հարիւր դոլար իս խնայողականի հաշուին,
իսկ մնացեալն էլ կանխիկ:

I don't have any cash.

կանխիկ դրամ չունեմ:

The equivalent of English 'cash' is normally կանխիկ դրամ and the form կանխիկ by itself can be used only when the context is clear.

16.5 ոչ մի /vóč ml/ as an intensive negative

It's no trouble at all.

Ոչ մի նեղույթիկ:

I don't have a single friend.

Ոչ մի բարեկամ չունեմ:

I don't have a single clean shirt.

(Ես) ոչ մի մաքուր շապիկ չունեմ:

The form ոչ մի can be used with a negative verb to make a stronger negation in sentences like the above.

16.6 New Verbs

The classification of the new verbs in this lesson is as follows:

Class 1.1

սպասել	to wait	փոխանցել	to transfer	մտահոգուել	to worry
պահել	to keep	ստորագրել	to sign	կարգադրել	to arrange
ներել	to excuse	պատճառել	to cause	պատրաստել	to prepare

Class 2.2

ստանալ	to receive	ուշանալ	to be late, to delay
--------	------------	---------	----------------------

The verb կարգադրել has, besides the regular preterite կարգադրեցի, an irregular preterite կարգադրի with the third type of preterite endings (cf. Note 14.1).

C. Exercises

Variation Drills

1. Please _____, (formal and familiar)

give me a cup of coffee
bring me some ice cream
take this medicine
wash these shirts
show this letter to the director
get the table ready
fix dinner
speak slowly
come at eight o'clock
stay here until five o'clock

2. Please don't _____, (formal and familiar)

drink this water
take all the meat
ask me about that
smoke in this building
take this letter now
begin to write
keep my book long
worry about that
eat before seven o'clock
do (it)

3. If possible, let's stay here until _____,
three o'clock next week
tomorrow summer
ten o'clock Tuesday

4. We have to _____ by eight o'clock.
arrive find a hotel
leave get our tickets
eat send this letter

5. I'll stay with you until _____,
you get well your friends get here
you are ready the doctor examines you
your train arrives the opera begins

6. I have another _____.
problem ticket check
pen brother clean shirt

7. I can't find a single _____.
ticket potato piece of paper
pencil stamp clean shirt

D. Listening In

1. Mr. Smith asks Mr. Aramian about banking facilities.

- Միք. Ներողութիւն, պարոն Արամեան, այս փողոցում դրամատուն կ'անի:
- Արամեան. Այս փողոցում ոչ: Բայց կենտրոնական պողոտայի վրայ մի քանի դրամատներ կան:
- Միք. Իսկ ամերիկեան դրամատան մասնաճիւղի հասցէն կարճը էք ինձ տալ:
- Արամեան. Այո, բարեկամ: Դիմացի քառուղու աջ կողմում մի մեծ ու զեղեցիկ շէնք կայ: Ահա այդ շէնքի առաջին յարկումն է գտնուում:
- Միք. Շնորհակալ եմ: Ուզում եմ մի քանի հարիւր դոլար ուղարկել ընտանիքիս:
- Արամեան. Այդ մասին մի մտահոգուէք: Այնտեղ դրամատնում ամէն բան կը կարգադրեն:

2. Mr. Smith goes to the bank.

- Միք. Ներողութիւն, դուք պարոն Սարեանն էք:
- Սարեան. Այո, պարոն:
- Միք. Ինձ պարոն Արամեանն ուղարկեց: Մուրհակների բաժինը այստեղ է:
- Սարեան. Այո, պարոն: Ինչ գործ ունէք:
- Միք. Ես ուզում էի կառավարիչին տեսնել: Կարճէլի է:
- Սարեան. Այո, բայց կառավարիչը այստեղ չէ: Արդեօք կարճը եմ ձեզ օգտակար լինեմ:
- Միք. Շնորհակալ եմ ձեր ուշադրութեան համար: Ուզում եմ երկու հարիւր դոլար իմ խնայողական հաշուից իմ ընթացիկ հաշուին փոխանցել:
- Սարեան. Շատ լաւ: Եթէ կարելի է ասէք, ինչ է ձեր անունը:
- Միք. Միք, Ջան Միք:
- Սարեան. Ինչու՞նք եմ ստորագրէք այս մուրհակը:
- Միք. Արդեօք կարող էք ասել, թէ որչափ դրամ ունեմ խնայողական հաշուիս մէջ:

- Սարեան. Իհարկէ, պարոն Սմիթ: Մի ըոպէ սպասէք: Զեր խնայողական հաշուի ընդհանուր գումարն է հազար երէք հարիւր դոլար:
- Սմիթ. Շնորհակալ եմ: Իսկ իմ հաշուեցոյցերը ե՞րբ պիտի ստանամ:
- Սարեան. Ամսուայ վերջին:
- Սմիթ. Նորից շնորհակալութիւն: Թոեսութիւն պարոն Սարեան:
- Սարեան. Թոեսութիւն, պարոն Սմիթ:

E. Exercises

Fluency Drills

1. Pardon me. Where is the foreign draft section of this bank?
On the right side of that large room.
Thank you.
(In the foreign draft section)
How can I help you?
I'd like to send a hundred dollars to my father.
2. My husband works in the foreign draft section of a bank.
And they have large sums of money there?
Yes. Every day his section receives many large sums.
How interesting!
Not for me. There's a lot of money at the bank, but my husband brings home only change.

3. Please give me some advice. How can I send this money to my father?
The foreign draft section can help you. Go there.
Pardon me for causing you so much trouble. I'm unfamiliar with this bank. Where is the foreign draft section?
It's over there by the door. That man is the director of the section.
4. I'd like to send some money to Armenia.
On account of the holidays the bank is not open today. You'll have to wait until Tuesday.
I'm sorry to hear that. I'm in a hurry. I was going to send the sum on Friday, but I was late.
Why were you late?
I was feeling sick. I stayed home.

5. If I send this money today, when will it arrive in Yerevan?
Your friend will receive it on Wednesday.
This sum is very important. Please be careful.
Yes. Don't worry about it. Our section will take care of it.
6. Pardon me. I've got to hurry. I have to be at the bank before two o'clock.

Conversation

1. Smith is at the railroad station. He asks a guard what time the train goes to Lenakan. The guard tells him. Smith asks why the train is late and the guard explains that it is on account of the holidays.
2. Smith's letter to Aramian has been delayed. This is important, since it contained a large sum of money. They investigate and find that Smith had addressed the envelope improperly.

Don't hurry. The bank stays open until three.
I am glad to hear it. I've got lots of time. Let's go to that restaurant across the street. Let's drink some coffee.
With pleasure.
Pardon me. What work do you do?
I'm the manager of the bank.

3. Mrs. Aramian interrogates her husband about what he did with his last paycheck. He explains that it was late. She quizzes him further on when he took it to the bank, and what he did with it when he got there. He answers her questions.

LESSON 17
LEAVE-TAKING

A. Basic Sentences

Mr. Aramian

soon
Mr. Smith, I heard that you will be
leaving here soon.

չուսող
Պարոն Մսիթ, լսեցի որ շուտով
այստեղից մեկնելու էք:
հաւատաւ

Յut'ón

to believe
I can't believe it. (My believing
doesn't come.)

Հաւատաւս չի գալիս:

havat'ái

Mr. Smith

Yes, Mr. Aramian, it's true. I'm
leaving.

Այո, պարոն Արամեան, ճիշտ է:
մեկնելու եմ:

Mr. Aramian

Where are you going?

Ո՞ր էք գնալու:

Mr. Smith

I will be
Europe
I will be in a lot of places.
I'm going to Europe.

Լինելու եմ
Եւրոպա
Շատ վայրերում եմ լինելու:
Եւրոպա եմ գնալու:

linelú yém
yevrop'á

Mr. Aramian

plane
ship

How are you going, by plane or by ship?

օդանաւ
նաւ

Ինչո՞ով էք գնալու: Օդանաւով, թե՛
նաւով:

otandv
nav

Mr. Smith

trip
to take
so
to prefer

I would go by ship, but since the trip takes so long, I prefer to go by plane.

ճամբորդութիւն
առնել
ուստի
նախընտրել

Ես նաւով էի գնալու: Բայց քանի որ նաւով ճամբորդութիւնը երկար ժամանակ է առնում, ուստի նախընտրել եմ օդանաւով գնալ:

č'amportutydn
afnel
ust'i
naxent'rel

Mr. Aramian

Will you be in Europe all the time?

trade, business

No. I'm going there to settle some business affairs.

առեւտրական

Միշտ իւրոպայո՞ւմ էք լինելու:

Mr. Smith

Ո՛չ: Այնտեղ գնալու եմ առեւտրական գործերս կարգադրելու համար:

aševt'erak'an

Mr. Aramian

And after that?

Թե՛տ՞ի:

native country
After that I'm going home.

Mr. Smith

հայրենիք
Յետոյ, այնտեղից ել գնալու եմ
իմ հայրենքը:

hayrenik

already, any more, else
to see each other
I'm sorry that we won't see each
other any more.

Mr. Aramian

այլեւս
տեսնուել
Յաւում եմ, որ մենք այլեւս չենք
տեսնուելու:

aylévos
t'esnevéł

because
We'll see each other, because in a
few months I'll be coming back
on business.

Mr. Smith

որովհետեւ
Տեսնուելու ենք: Որովհետեւ մի
քանի ամսից, իմ առեւտրական
գործերով նորից վերադառնալու եմ:

vorovhet'én

one's own
business
You have your own business?

Mr. Aramian

սեփական
առեւտուր
Դուք ձեր սեփական առեւտուրն ունէք:

sepak'án
ařevt'úr

office
to open

Mr. Smith

գրասենեակ
բացել

gerasenyák'
bacél

Not now, but later I will be opening
a business office here in your
country.

to conduct, to manage
And you'll manage that office?

to direct, to manage
At the beginning, yes. Later my
younger brother will manage the
business.

to be moved
So your brother will be moving here?

surely
to know
plan

If I knew for sure, I would tell you,
but you see, Mr. Aramian, all
this is just a plan as yet.

Հիմա ոչ: Բայց յետոյ մի ս.ա.ե.ւ.տրական
գրասենեակ եմ բացելու ձեզ մօտ:

Mr. Aramian

վարել
Դ՞հա էք վարելու այդ գրասենեակը:

Mr. Smith

ղեկավարել
Սկզբում այո: Թետոյ փոքր եղբայրս
է ղեկավարելու գործերը:

Mr. Aramian

փոխադրուել
Ուրեմն ձեւ եղբայրը փոխադրուելու
է մեզ մօտ:

Mr. Smith

վստահօրէն
իմանալ
ծրագիր

Եթէ վստահօրէն իմանայի, ձեզ կասէի,
բայց ինչպէս տեսնում էք, պարոն
Արամեան, այս բոլորը ծրագրեր են
դեռ:

varéi

gek'avaréi

poxadervéi

vast'ahoren

imanáí

c'aragír

men, people
to plan
God

Մարդիկ
ծրագրել
Աստուած

martik
c'eragerél
ast'əvác'

They say that "Man proposes and
God disposes."

Ասում են, Մարդիկ ծրագրում են,
իսկ Աստուած կարգադրում է:

Mr. Aramian

so that
road, way
to put

որպէսզի
ճանապարհ, ճանապարհ
դնել

vorp'ezzi
ծ'anap'ár, ծ'anap'árh
danel

Please tell me what day you're
leaving so that I may be at the
station to see you off.

Ինչըրում եմ, ձեր մեկնելու օրուայ
մասին ասէք, որպէսզի կայարանում
լինեմ, ձեզ ճանապարհ դնելու համար:

Mr. Smith

without worry
everything
in detail
to inform, to reveal

անհոգ
ամեն ինչ
մանրամաս
յայտնել

anhók
amen inč
manramás
hayt'nél

Don't worry. In a few days I'll
tell you everything in detail.

Անհոգ եղէք: Երբ քանի օրից յետոյ
ամեն ինչ ձեզ մանրամաս յայտնելու եմ:

B. Grammatical Notes

17.1 /u/ Future

I heard that you will soon be leaving here.

Հսեցի, որ շուտով այստեղից մեկնելու էք:

I'll be in a lot of places.
 We'll see each other again.
 Your brother will be moving here?
 Where are you going?

 I'm going to go there.

Շատ վայրերում եմ լինելու:
 Նորից տեսնուելու ենք:
 Զեր եղբայրը փոխադրուելու է մեզ մօտ:
 Ո՞րն էք գնալու:
 Այնտեղ եմ գնալու:
 Այնտեղ կը գնամ:
 Այնտեղ պիտի գնամ:

The above sentences illustrate a new future form in Armenian, which we will call the /u/ present future. This form is interchangeable with the /k'ə/ future and the /p'it'i/ future, except that the /p'it'i/ future form may indicate a mild obligation about like the English 'I am to'. This future uses the present of the verb 'to be' as an auxiliary along with an invariable form composed of the infinitive plus the ending ու /u/.

I was going to go by ship.

Գաւով էի գնալու:

A past future in ու may be formed by using the past of the verb 'to be' as an auxiliary. This form acts as an alternate form for the /k'ə/ past future and the /p'it'i/ past future.

The future forms are summarized in the following table:

	<u>/k'ə/ future</u>	
	<u>Present</u>	<u>Past</u>
/e/ verb	կը գրեմ	կը գրեի
/a/ verb	կը գնամ	կը գնայի
	<u>/u/ future</u>	
/e/ verb	գրելու եմ	գրելու էի
/a/ verb	գնալու եմ	գնալու էի

/p'it'i future

	<u>Present</u>	<u>Past</u>
/el/ verb	պիտի գրեմ	պիտի գրէի
/al/ verb	պիտի գնամ	պիտի գնայի

17.2 The Conditional

If I knew for sure, I would tell you.

եթէ վստահօրէն իմանայի,
կատէի:

If he were writing a letter, he would be writing to his sister.

ձեզ ասելու էի:
պիտի ասէի:

If I weren't full, I wouldn't refuse you.

եթէ նա նամակ գրէր, իր քրոջը կը գրէր:

If he is writing a letter, he is writing to his sister.

եթէ ես կուշտ չլինէի, ձեզ չէի մերժի:
եթէ նա նամակ է գրում, իր քրոջն է գրում:

We have already noted (cf. 13.1) that in a conditional sentence referring to future time the verb in the if clause is put in the present future (any one of the three alternate forms). In the above sentences the verbs in the if clauses are in the past optative. This form is the same form as the /k'ə/ past future, but without the /k'ə/. In a conditional sentence referring to present time, the verb in the if clause is in the past optative and the verb in the result clause is in the past future (any one of the three alternate forms). This is

true only if the statement is contrary to the actual facts in the case; for example, the second sentence means 'He would be writing to his sister, if he were writing, but he isn't'. If the statement is not contrary to the known facts, then the present progressive is used. The last sentence means 'If he is writing, and he may be writing, then he is writing to his sister, because I know he does write frequently'.

Note that the negative of the past optative, like that of the present optative, adds չ /չə/ as a prefix, the

form remaining unchanged otherwise. The negative of the /k'ə/ past future, however, is a special form. It uses the past of the verb 'to be' in the negative as an auxiliary along with an invariable form. This invar-

17.3 "so that"

Please tell me what day you're leaving, so that I can be at the station.

I'm going to the University so that I can study Armenian.

I'm going to the station so that I can meet my wife.

The form որպէսզի is the equivalent of the English 'so that'. In a statement referring to the future, the verb following որպէսզի is in the present optative.

17.4 "to take"

How long does it take from there to New York?

He took my book (seized it, picked it up).

He took my book (away with him).

He picked up my book and took it away.

He took my sister to the theater.

I'll take your room from today.

The Armenian verbs առնել, տանել, and վերցնել are all equivalents of the English verb 'to take', but they are not all used the same way. Only the verb առնել is used in expressions of taking in the sense of requiring a certain amount of time for completion. When the meaning is 'to grasp, seize, pick up (as from a table)', etc., either առնել or վերցնել may be used. Both may be used in the expression 'to take a room, a house', etc. The verb տանել is used to mean 'to take away, to carry off'.

ible form has the ending ի /i/ added to the infinitive stem of an /el/ verb and the ending ա /a/ added to the infinitive stem of an /al/ verb.

Խնդրում եմ ձեր մեկնելու մասին ասեք, որպէսզի կայարանում լինեմ:

Ծս համալսարան եմ գնում, որպէսզի հայերէն սովորեմ:

Կայարան եմ գնում, որպէսզի կնոջս հանդիպեմ:

Այստեղից մինչեւ հիւ-նօրք, քանի ժամ է առնում:

Հա իմ գիրքն առաւ (վերցրեց):

Հա իմ գիրքը տարաւ:

Հա իմ գիրքը առաւ ու տարաւ:

Հա իմ քրոջը թատրոն տարաւ:

Զեր սենեակն այսօրուանից առնում եմ (վերցնում եմ):

17.5 "to buy"

What are you going to buy at the drug store?

I bought a ticket from my friend.

Ինչ էք անում դեղարանից (գնում)։

Իմ բարեկամից մի տոմս առայ (գնեցի)։

The verb *անել* may also mean 'to buy', in which sense it may freely replace *գնել*, which also means 'to buy'. Note that both the person from whom one buys and the place at which one buys are expressed in Armenian by the ablative case.

C. Exercises

Variation Drills

1. When is the doctor going to _____? (three ways)
examine me come to our place
arrive give me some medicine
2. When is your brother going to _____? (three ways)
manage your business tell us about his trip
begin to speak show us his pictures
move bring our books
3. If I understood agriculture, I would _____.
write a book help you buy a farm
4. If I _____, I would go with you.
weren't busy were free from work
weren't writing a letter understood Armenian
weren't feeling sick were feeling well
5. If that were mine, I would keep it at home.
If they weren't careful, they would get sick.
6. If I needed advice, I'd ask you.
If my brother were here, he would manage the business.
If he didn't understand everything, he would ask.
I would take you with me if I had any tickets.
If he were feeling sick, he wouldn't be here.
I wouldn't trouble you, Doctor, if I weren't feeling sick.
We wouldn't have a harvest if we didn't cultivate our orchards.
I wouldn't go to the post office if I didn't need stamps.
I wouldn't send you to the hospital if your flu weren't dangerous.
I wouldn't go to that restaurant if I didn't like Armenian food.

D. Listening In

Smith tells Aramian about his imminent departure.

- Մտիթ. Ուրեմն ճիշտ է, որ մտադիր էք մեկնելու:
- Արամեան. Այո: Մեկ ամսով ուզում եմ Շւրոպա անցնել:
- Մտիթ. Երբ պիտի գնաք:
- Արամեան. Օգոստոսի մեկին:
- Մտիթ. Իսկ ձեր ճամբորդական խնդիրները կարգադրել էք:
- Արամեան. Այո: Երկու շաբաթ առաջ: Ճամբորդական թղթերս և տոմսս պատրաստ են:
- Մտիթ. Ինչի՞վ պիտի գնաք: Գաւհի՞վ:
- Արամեան. Ոչ: Գախընտրեցի օգանաւով գնալ: Ժամանակի խնդիր է: Ուզում եմ շուտ տեղ հասնել, մի քիչ աւելի երկար մնալու համար Շւրոպայում:
- Մտիթ. Դեռ երկրներում էք լինելու Շւրոպայում:
- Արամեան. Երբզրեւ եմ, նախ ֆրանսիա գնալ, սպա այնտեղից գնացքով անցնել Գերմանիա ու միջին եւրոպական այլ երկրներ:
- Մտիթ. Իսկ իտալիա, ինչպէ՞ս:
- Արամեան. Իտալիա, նոյնպէս: Առանց վենետիկ գնալու և մեր Միտիթարեան մշակոյթային կենտրոնն այցելելու, Ամերիկա չեմ վերադառնայ:
- Մտիթ. Եթէ ժամանակ ունենայի, ես էլ կը ցանկանայի ձեզ հետ գալ: Վստահ եմ, որ ճամբորդութիւնը շատ հետաքրքիր պիտի լինի:
- Արամեան. Այո, եթէ կարողանայիք մի կերպ կարգադրել ձեր անհատական գործերը, լաւ կը լինէր, եթէ միասին գնայինք:
- Մտիթ. Թոյս ունեմ, միւս տարի միասին կը գնանք:

E. Exercises

Fluency Drills

1. I hear that you're going to leave here, Mr. Smith.
Yes, Mr. Aramian. I have to return to Yerevan.
How are you going? By train?
No, by car. I have my own car.
2. I hear that you're going to leave here, Mr. Smith.
Yes, Mr. Aramian. I'm going to go to Europe to
settle some business affairs.
I wish you a pleasant trip. Will you be coming back
soon?
In a few months. We'll see each other in October.
3. When are you going to Europe?
This summer. I'm not feeling well these days.
My doctor says I need a trip.
How are you going? By plane?
No, by boat. It takes more time, but it's more
pleasant.
4. Are you going to move to Europe, Mr. Smith?

Conversation

1. Smith asks Minassian about his recent trip to
America. Minassian admits that the voyage was
rough but says that he liked America very much.
Smith asks him whether he saw certain well-known
places in America, and Minassian replies, indicating

- Yes, on account of my business.
But isn't your younger brother managing your
European office?
Yes, but he is sick. He's going to return home in
a few weeks.
Sorry to hear it.
5. Are you going to go to Europe by plane?
No, by boat, so that I can rest. I've been very busy
these days.
Please tell me the date of your departure.
If I knew for sure, I'd tell you, but all this is just
planning so far.
 6. You're going by plane, aren't you?
I would if I had a lot of money.
Yes, the trip by plane takes a lot of money.
True. But I'd like to go by plane in order to go with
my friends. They're going by plane.

his reaction to places that he did see.

2. Aramian is planning a trip, with the help of a
travel agent. In order to ascertain Aramian's
requirements more exactly, the agent asks him
about his itinerary and about the kind of things

he will be doing. Aramian tells him that this is to be a business trip, and answers his other questions as well as he can.

3. Smith and his brother are making a transatlantic phone call. Smith has just opened a new branch

office in Yerevan and wants his brother to come and manage it. They discuss problems connected with the business and also with travel between New York and Armenia.

LESSON 18

REVIEW

A. Variation Drills

Give the Armenian equivalent of the following sentences, using in the blank spaces each of the forms given:

1. When did you _____?
So far, I haven't _____.
But I think that I'll _____ tomorrow.
receive the check move (i.e. change your
send the letter residence)
write the letter begin your work
go to the opera ask him
obtain your tickets
2. Please don't _____. (formal and familiar)
begin to write put your clothes in
worry my closet
ask me about it open the window
tell me everything come to the station
in detail give me advice
3. If I could get tickets, _____.
I would go to the opera
I would take you with me
I would see Tigranian's Anush
I would invite you to go with me
4. We will buy the house, _____.
if we like it if we receive money
if we can pay for it from our parents
if it is near Yerevan if it is built with all
if we return to Yerevan modern conveniences
5. When will your tailor _____? (three ways)
repair your suit do it
arrive open his business here
begin to work help us
6. Let's _____.
go to the bank order some pilav
sign our checks now go by plane
pay for our lunch begin the harvesting
 tomorrow
7. Let's not _____.
go to the hospital eat before noon
make any mistakes buy these vegetables
argue speak English

8. My father _____,
 signed the check kept his checks in his
 sent me some money desk
 took his money to gave my mother some
 the bank money
 took his pen from his desk

9. Please _____. (two ways)
 wait near the introduce me to your
 hospital sister
 help me stay until tomorrow
 find my book come back soon
 send me my book take these pictures
 with you

10. I have to find a room by tomorrow.
 You must send me the money by next Friday.
 Can you show me the main buildings of Yerevan
 by evening?
 If we have to stand in line for an hour, we won't
 get in before eight o'clock.
 I've got to gather my dirty clothes and take them
 to the laundry before six o'clock.
 If you don't hurry, you'll be late.

B. Modified Basic Sentences

1. So far, up to today, I haven't taken any medicine.
2. I'll sign your check this very minute.
3. I have to stay at home for three or four days.
4. Does your headache bother you much?
5. I'm unfamiliar with your country.
6. Where am I to take these shoes to be fixed?
7. I drink three cups of coffee a day.
8. There's a bank on the corner opposite our school.
9. I always drink a cup of tea at dinner.
10. You'll do well to wait a few minutes.
11. Lots of people get sick in this weather.
12. Since I have so much money, I'll go straight to the bank.

13. What theater is that?
14. I will help you.
15. If you keep me long, I'll be late.
16. These are my parents, and this is my brother.
17. When are you going to come here for a visit?
18. What did you do with the medicine and the pills?
19. Although I'm busy, I'll show you my orchard.
20. I'll arrive at the end of August or the first of September.
21. Can I help you?
22. The director of the New York branch of your bank has arrived.
23. I gave my landlord the sum of fifty dollars.

24. We'll begin the harvest in a few days.
25. Almost all my friends are sick.
26. You brought coffee, whereas I ordered tea.
27. The address on this envelope is (in) Russian.
28. Don't worry about your shirts. They are ready.
29. That opera theater is very famous.
30. I went with my family.
31. We left just in time.
32. Were you able to find a good hotel?
33. We stayed at the library for half an hour.
34. Which do you like best? The food or the drinks?
35. In my opinion, you should rest at home or go to a hospital.
36. Let's work together.
37. I prefer to work at home.
38. If you have time, let's go to the opera together.

39. If I understood it myself, I'd tell you.
40. If I went to Europe, I'd see my friends in Paris.
41. If I go to Armenia, I'll try to attend to your business affairs.
42. If you come to New York, we'll see each other again.
43. If this were my own office, I'd manage it as you suggest.
44. If my brother were free, he'd manage the office.
45. Then your brother won't be moving here?
46. I'm going to give you some advice.
47. Take this medicine so that you will get better.
48. You're busy. Don't come to the station to see me off.
49. He won't understand if you don't tell him everything in detail.
50. Don't put your shoes on the table.

C. Fluency Drills

1. Let's go see the main buildings of Yerevan.
All right, if you'll wait a few minutes.
Oh. Are you busy?
No, I just have to address this letter.
Good. Then we can take it to the post office.
2. I can't find a room for myself.
Perhaps I can help you. My brother is the manager of a hotel in this city.
I'll be very happy if you can help me.

- Was your trip very difficult?
Yes, I came by ship, and the weather was quite bad.
3. What would you like to eat?
I'm not so very hungry, but I'll eat some fresh fruit if you have any.
Yes, we have. My brother brought some peaches from his orchard. They are delicious.
Thank you. I'd like to see his orchard.
Fresh fruit is much more delicious than canned.

4. The train leaves at eleven, doesn't it?
Yes.
Then why is it late? It's almost eleven now!
I don't know. Perhaps it's on account of the snow.
Yes. In this kind of weather, trains are often late.
5. What would you do if you received a thousand dollars?
I'm not sure. Maybe I'd deposit it in the bank.
And how many years would you keep it there?

Not one. My wife would use it.

6. Is your brother still working at the bank?
No. He's been sick. He's in hospital.
Oh? I'm sorry to hear it.
Don't worry. He's much better. After his recovery, he's going to go to Europe.
For a visit?
No. In order to attend to some of the business of his bank. They have a branch in Paris.

D. Conversation

Note that the conversations in this and the following lessons merely suggest situations, leaving the details to be supplied by the students. Each of these conversations can be developed in a wide variety of ways.

1. A has just returned from a trip. He and B discuss the places where he has been, the weather, the cities, etc.
2. A meets B at the station and helps him find a room. Then they discuss plans for the evening.
3. A accompanies B to the bank to make a withdrawal. B explains that he is taking the money out. When they arrive at the bank, B deals with C, a teller. On leaving the bank, B asks A for advice on some business matters.

LESSON 19
THE MARKET PLACE

A. Basic Sentences

Mr. Brown

market place, bazaar
Did you go to the market place?

չուկայ
Գնացի՞ք շուկան:

Յուկ'ա

Mr. Smith

Yes, I've just come from there.

Այո: Ճիշտ հիմա այնտեղից եմ գալիս:

Mr. Brown

Is it not that
Why didn't you let me know?

չէ որ
Ինչո՞ւ ինձ չյայտնեցիք:

Չէ vdr

Didn't I want to see the market
place too?

Չէ՞ որ ես էլ էի ուզում տեսնել
շուկան:

Mr. Smith

asleep
I came by your place but you were
asleep.

քնած
Եկայ ձեզ մտն, բայց քնած էիք:

kenác'

to disturb
I didn't want to disturb you.

խանգարել
Չուզեցի ձեզ խանգարել:

xangaréi

Mr. Brown

to tell
O.K. Tell me what you saw.

պատմել
Ը, Լաւ: Պատմէ՞ք տեսնե՞ք, ինչ տեսաք:

p'at'mél

Was it interesting?

Հետաքրքիր էր.

Yes, quite interesting.

life

eastern, oriental

I had never seen an Oriental bazaar
in my life before.

Mr. Smith
Այո, բաւական հետաքրքիր:

կեանք

արեւելեան

Ես դեռ կեանքիս մէջ արեւելեան
շուկայ չէի տեսել:

k'yánk

arevelyán

First tell me.

called

thing

square

This thing called a bazaar, what is
it—a square, a building, a street,
or what?

Mr. Brown
Հարկ խնդրում եմ ասէք:

կոչուած

բան

հրապարակ

Այդ շուկայ կոչուած բանը,
հրապարակ է, շէնք է, փողոց է,
ինչ է:

k'očvác'

bán

hərap'arák'

Oh, the whole thing together is
called a bazaar.

But the main bazaar, of course, is
a little different.

Mr. Smith
Ահա հէնց այդ բոլորը միասին

կոչուում է շուկայ:

Իսկ գլխաւոր շուկան, իհարկէ, մի
քիչ տարբեր է:

Different? How?

Mr. Brown
Տարբեր: Ինչպէս:

Mr. Smith

narrow

նեղ

néq

winding

ոչ ուղիղ փողոց

volorap'et'úyt'

dome-like

գմբեթաձև

gembetajév

ceiling

առաստաղ

ařast'áq

The main bazaar is a narrow, winding and long street with a dome-like ceiling.

Գլխաւոր շուկան, մի նեղ, ոչ ուղիղ և երկար փողոց է, գմբեթաձև առաստաղով:

there were

կային

k'ayín

lined up (in a row)

շարուած

řarvác'

store, shop

խանութ

xanút

But on both sides of the street all sorts of shops were lined up.

Իսկ փողոցի երկու կողմերում ամեն տեսակի խանութներ կային շարուած:

Mr. Brown

in detail

մանրամասօրէն

manramasorén

Tell me in more detail.

Խնդրում եմ, աւելի մանրամասօրէն պատմէք:

to sell

վաճառել

vač'ařél

What were they selling in those shops, in general?

Այդ խանութներում, ընդհանրապէս, ինչ էին վաճառում:

Mr. Smith

question

հարց

hárc

to ask a question

հարց տալ

hárc t'ál

That's a good question.

each
trade
merchandise
special
section

Every trade or merchandise has its own special section.

rug-dealer
gathered

For example, all the rug dealers are gathered together in one bazaar.

as also
goldsmith

Likewise, all the shoemakers and goldsmiths have their own separate bazaars.

really
to be seen

So it really is something worth while seeing.

my having been

լաւ հարց տուեցիք:
իւրաքանչիւր
արհեստ
ապրանք
յատուկ
բաժանմունք

իւրաքանչիւր արհեստ, կամ ապրանք
ունի իր յատուկ բաժանմունքը:
գորգավաճառ
հաւաքուած

Օրինակի համար, բոլոր գորգավաճառները
մի շուկայի մէջ են հաւաքուած:
ինչպէս նաեւ
ոսկեբրդ

ինչպէս նաեւ բոլոր կօշկակարներն ու
ոսկեբրդներն իրենց առանձին
շուկաներն ունեն:

Mr. Brown

իսկապէս
տեսնելիք

Դա իսկապէս, որ տեսնելիք բան է:

եղածս

yurakanč'ur
arhést'
ap'ránk
hat'úk'
bažanmúnk

gorgavač'áđ
havakváč'

inčp'és nayév
vosk'eríč

isk'ap'és
t'esnelík

yeqác'és

While I was still in America, an Arab friend of mine told me that it is possible to find everything in Oriental bazaars.

Դեռ Ամերիկայում եղածս ժամանակ,
իմ մի արաբ բարեկամը ասում էր,
որ արեւելեան շուկաներում ամեն
ինչ կարելի է գտնել:

Mr. Smith

He was right.

Ճիշտ է ասել:

local

տեղական

t'eqak'án

besides

բացի

bač

imported

ներմուծած

nermuc'ác'

Besides local merchandise, there are imported goods from almost every country in the world.

Տեղական ապրանքից բացի, աշխարհի
գրեթե բոլոր երկրներից ներմուծած
ապրանքներ կան:

Mr. Brown

merchant

առեւտրական

ařevt'orak'án

shopkeeper

խանութպան

xanutp'án

And were the merchants and shopkeepers doing a good business?

Իսկ առեւտրականներն ու խանութպանները
լաւ առեւտուր անո՞ւմ էին:

Mr. Smith

noise

աղմուկ

aqmúk'

commotion

ժխոր

žexór

there was

կար

k'ár

I can't tell you anything about that,

Այդ մասին, որեւէ բան չեմ կարող

since there was so much noise
and hubbub that I didn't under-
stand anything.

ասել, քանի որ այնքան աղմուկ
ու ժխոր կար, որ ոչինչ չեի
հասկանում:

Mr. Brown

exported
But did you come across any goods
exported from America?

արտածած
իսկ Ամերիկայից արտածած ապրանքների
հատիկեցիք:

art'ac'ác'

Mr. Smith

dear
personally
My dear fellow, you will do better
to go and see the bazaar yourself
tomorrow.

սիրելի
անձամբ
Սիրելի բարեկամ, լաւ կանէք վաղը
ինքներդ անձամբ գնաք և տեսնէք
շուկան:

sireli
anjám

dawn
to end
what I have to say

If I tell you everything in detail,
I won't finish what I have to say
by dawn.

Լոյս
վերջանալ
ասելիքս
Եթէ ես մտրամաստօրէն ամեն բան
կատմեմ, մինչեւ Լոյս չի վերջանայ
ասելիքս:

lýs
verčanál
aselíkes

B. Grammatical Notes

19.1 Past Participle 2

Do you understand what I said?

Ասածս հասկանո՞ւմ էք:

Can you read what I wrote?

I didn't understand anything you said.

There are a lot of interesting things in what you wrote.

After what he said, we went home.

What did you like among the things you saw?

Armenian verbs have a second past participle ending in *ած /ac'/*, which we will call past participle 2. For both regular and irregular verbs past participle 2 adds the ending *ած /ac'/* to the same form of the stem that is used in the formation of past participle 1; that is, the two participles differ in form only in that the first has the ending *ել /el/* and the second the ending *ած /ac'/*.

One use of past participle 2 is illustrated by the

How was the picture you saw yesterday (seen by you yesterday)?

What is this thing called a bazaar?

This is an imported wine.

He is a married man.

Is the way you went beautiful?

The book written by my friend is interesting.

The deed done by the student wasn't good. (What the student did wasn't good.)

The important book I bought cost a lot.

Գրածս կարողանում էք կարդալ:

Ձեր ասածից ոչինչ չհասկացայ:

Բո գրածում հետաքրքիր բաներ շատ
կան:

Իր ասածից յետոյ տուն գնացինք:

Բո տեսածներից, իր մէկը սիրեցիր:

above sentences. It may be used as a noun with a complete noun inflection. The case and the number are determined by its use in the sentence. The person involved is expressed either by the possessive endings or by the possessive adjectives.

Note that past participle 1 may not be used in the above constructions.

Անցեալ օրուայ ձեր տեսած նկարը ինչպէս էր:

Այդ շուկայ կոչուած բանն ինչ է:

Սա մի ներմուծուած գինի է:

Դա մի ամուսնացած մարդ է:

Գնացածը ճանապարհը գեղեցիկ է:

Իմ բարեկամի գրած գիրքը հետաքրքիր է:

Ուսանողի արածը լաւ չէր:

Իմ գնած կարեւոր գիրքը շատ արժէր:

These two important books I bought cost a lot.

Past participle 2 may be used as an adjective to describe a following noun. In this use it is not inflected for case or number. If the agent (person by whom the action is done) is expressed and is a noun, this noun precedes past participle 2 and is in the genitive case, thus: *ուսանողի արած* 'done by the student'. If the agent is a pronoun, it is expressed either by adding the possessive ending to the participle or by the

- What are you doing?
- I'm asleep.
- I've already seen that city.
- I've written a letter.

իմ գնած երկու կարեւոր գրքերը շատ արժեն:

possessive adjective, thus: *գրածս գիրքը* or *եմ գրած գիրքը* 'the book read by me'. When there are adjectives other than the past participle 2 modifying a noun, they are placed between the participle and the noun, as in the last two sentences.

Note that past participle 1 may not be used in any of the above constructions.

- ինչի՞կ ես զբաղուած:*
- Քնած եմ:*
- Այդ քաղաքն արդէն { տեսած եմ:*
- { տեսել եմ:*
- Ես մի նամակ եմ { գրած:*
- { գրել:*

Past participle 2 may be used with the verb 'to be'. In this construction it may always replace past participle 1. The converse is not true, however, since past participle 2 may be used this way with certain verbs to express special meanings. Thus, the expression meaning 'he has fallen asleep' may be either *քնել է* or *քնած է*, but 'he is asleep' may be only *քնած է*.

19.2 Passive Verbs

- That river is called Arax.
- Where can I find a room for myself?
- On which street are the restaurants found?
- A new book is being written.

- Այդ գետը կոչուում է Արաքս:*
- Ո՞ր կարող եմ սենեակ գտնել ինձ համար:*
- Ո՞ր փողոցի վրայ են գտնուում ճաշարանները:*
- Մի նոր գիրք է հիմա չրուում:*

He moved the chair.

He moved (from one place to another).

Anush was put on for the first time in Yerevan.

The actor was introduced to everyone.

My clean shirts were put on my bed.

Դա արժուր փոխադրեց:

Դա փոխադրուեց:

Առաջին անգամ Անուշ-ը խաղացուեւ է ծրեւանում:

Դերասանը ծանօթացուեց բոլորին:

Իմ մաքուր շապիկները դրուեցին անկողնուս վրայ:

Most Armenian verbs that may take an object may form a new verb with passive meaning from one of the stems of the basic verb.

Class 1 Verbs

If the infinitive stem of the basic verb ends in a single consonant, then the suffix /v/ is added to make the infinitive stem of the passive verb. If the infinitive stem of the basic verb ends in two consonants the last of which is /r/, /o/ is inserted between the two consonants and /v/ is added. If the infinitive stem of the basic verb ends in any other two consonants, then /əv/ is added to form the passive.

<u>Basic Verb Infinitive</u>			<u>Passive Infinitive Stem</u>		<u>Passive Infinitive</u>		
գրել	gerél	to write	գրու-	gərv-	գրուել	gərvél	to be written
փոխադրել	poxadrél	to move	փոխադրու-	poxadərv-	փոխադրուել	poxadərvél	to move
գտնել	gət'nel	to find	գտնու-	gət'nəv-	գտնուել	gət'nəvé	to be found
պատմել	p'at'mél	to tell	պատմու-	p'at'məv-	պատմուել	p'at'məvé	to be told

Class 2 Verbs

Active verbs of Class 2 form passive verbs in the same way, except that the passive suffix is regularly added to the preterite stem in order to form the passive infinitive stem.

<u>Basic Verb Infinitive</u>			<u>Passive Infinitive Stem</u>		<u>Passive Infinitive</u>		
հասկանալ	hask'anál	to understand	հասկացու-	hask'acv-	հասկացուել	hask'acvé	to be understood
խաղալ	xaqál	to play	խաղացու-	xaqacv-	խաղացուել	xaqacvé	to be played

Irregular Passives

A few verbs form passives in ways which do not conform to the rules given above:

<u>Basic Verb Infinitive</u>			<u>Passive Infinitive Stem</u>		<u>Passive Infinitive</u>		
տառնել	t'anél	to take	տարու-	t'arv-	տարուել	t'arvéł	to be taken
դնել	dənél	to put	դրու-	dərv-	դրուել	dərvél	to be put
տալ	t'al	to give	տրու-	t'ərv-	տրուել	t'ərvél	to be given
անել	anel	to do	անու-	anv-	անուել	anvéł	to be done

Note that all passive verbs belong to Class 1.1, regardless of the class of the underlying active verb.

Most of the verbs formed this way have a passive meaning 'to be written, to be found, to be told'. Some have a reflexive meaning. Thus, *փոխադրել* /poxadrél/ means 'to move (something)', but *փոխադրուել* /poxadərvél/ means 'to move oneself' or 'to change one's residence'. Some have a reciprocal meaning: thus, *տեսնել* /t'esnéł/ means 'to see' and *տեսնուել* /t'esnəvéł/ means either 'to be seen' or 'to see each other'.

19.3 Adjectives ending in հք /ik/

- So it really is something worthwhile seeing.
 Who will speak after what you are going to say?
 Give me a little of that food (of that thing to be eaten).
 What I have to say is very long.
 The road I am to take is long.

- Դա իսկապէս որ տեսնելիք բան է:
 Քո ասելիքից յետոյ, թիւ պիտի խօսի:
 Այդ ուտելիքից մի քիչ տուր:
 Ասելիքս շատ երկար է:
 Գնալիք ճամբաս երկար է:

From the full infinitive of most verbs an adjective may be formed by adding the ending *իք /ik/* to the full infinitive. This form may be used as an adjective to describe a following noun. Like other adjectives, it may be used as a noun with the full inflection for case,

number and possession. The meaning is equivalent literally to '(something) to be seen, (something) to be done', etc. Its use as a noun and as an adjective is parallel to the similar use of the past participle.

Note, however, that when past participle 2 is used as an adjective, if the person involved in the action is expressed by a possessive ending, this ending is added to past participle 2. If, on the other hand, the /ik/

The road I am to take is long.

The road I took is beautiful.

If the person is indicated by the possessive adjective, then the two expressions are similar:

The road I am to take is long.

The road I took is beautiful.

Note that the /ik/ adjective refers to an event to take place in the future, but past participle 2 refers to one that has taken place in the past.

19.4 "to have just (done something)"

I have just come from there.

He has just come from Yerevan.

Գնալիք ճամբաս երկար է:

Գնացածս ճամբան գեղեցիկ է:

Իմ գնալիք ճամբան երկար է:

Իմ գնացած ճամբան գեղեցիկ է:

The Armenian equivalent of English 'to have just' is expressed by ճիշտ հիմա with either the present progressive or the preterite of the verb.

19.5 կա /k'a/ 'there is'

There are all sorts of shops.

There was a lot of noise and hubbub.

Ամեն տեսակի խանութներ կան:

Շատ աղմուկ և ժխոր կար:

The verb կայ, կան /k'á/, /k'án/ 'there is, there are' has a past form կար, կայիս /k'ár/, /k'aín/ 'there was, there were' with the endings of the past optative on the stem կա /k'a/.

19.6 "likewise, as well as"

Likewise, all the shoemakers have their own separate bazaars.

I like tea and coffee as well as milk.

Ինչպէս նաեւ բոլոր կօշկակարներն իրենց առանձին շուկաներն ունեն։
Ես սիրում եմ սուրճ և թէյ, ինչպէս նաեւ կաթ (ինչպէս և կար)։

The Armenian expression *ինչպէս նաեւ* (or *ինչպէս եւ*) is sometimes the equivalent of the English 'as well as' and sometimes the equivalent of the English 'likewise'.

19.7 ահա /ahá/

Here he comes.

This is what he said.

Here's your book.

Ահա գալիս է։

Ահա թէ ինչ ասաց։

Ահա քո գիրքը։

The form *ահա* is used like the English 'here' in pointing out or handing something to someone. It is also used like 'this' in emphasizing a statement.

19.8 New Verbs

Classification of new verbs in this lesson is as follows:

Class 1,1

խանգարել	to disturb	քնել	to sleep	կոչուել	to be called
շարուել	to put in a row	վատմել	to relate, to tell	ներմուծել	to import
հաւաքուել	to be gathered, to come together	վաճառել	to sell	արտածել	to export

Class 2,2

վերջանալ

to end, to finish

C. Exercises

Variation Drills

1. Did you see _____ ? (past participle 2)
the book I bought the letter I received
the book I wrote the letter I sent
the book I brought the letter I wrote
2. After _____, I understood everything.
(past participle 2)
what you said what I saw
what you told (me) what I heard
what you wrote
3. The letters will be _____ at nine o'clock.
delivered sent brought opened
4. These letters must be _____ before noon.
written sent signed
5. His clothes were _____.
put in a closet being washed
placed on the bed being pressed
found in his room being repaired
6. _____ will be difficult.
what I have to teach what I have to do
what I have to say what I have to write
7. The clothes I have to _____ are my brother's.
wash fix iron send
8. The medicine he is to _____ is dangerous.
take (use) buy deliver prepare

9. We have _____ and _____, as well as _____.
American, European; Armenian (foods)
stamps, envelopes; paper, pens
peaches, grapes; other kinds of fruit
libraries, theaters; residential buildings
10. a. The cars are good.
The new cars are good.
The new imported cars are good.
The new cars imported from America are good.
- b. The letters arrived on time.
The important letters arrived on time.
The letters sent to Armenia arrived on time.
The important letters sent to Armenia arrived on time.
- c. Those cars are new.
Those cars near the theater are new.
The cars are lined up.
The cars lined up near the theater are new.
- d. This sum (of money) is from your father.
This large sum of money is from your father.
A large sum of money has been transferred to your account.
This large sum of money transferred to your account is from your father.

D. Listening In

1. Smith tells Aramian about his trip abroad.

- Արամեան. Հիմա, որ ժամանակ ունես, խոչընում եմ պատմես Միջին Արեւելքում կատարած քո ճամբորդութեան մասին:
- Միիթ. Ուրախութեամբ: Բայց չգիտեմ որտեղից սկսեմ:
- Արամեան. Տարբերութիւն չի անի: Ինչ էլ որ պատմելու լինես, ինձ պիտի հետաքրքիր:
- Միիթ. Այդ դեպքում, ես պիտի աշխատեմ թէհրանի շուկայի մասին խօսել:
- Արամեան. Ուրեմն թէհրան էլ եղ՞նք:
- Միիթ. Այո: Արեւելեան այդ քաղաքն իսկապէս որ տեսելիք է:
- Արամեան. Խոչընում եմ, ս: Են ինչի մասին մանրամասօրէն պատմես: Վստահ եղիր, որ այլեւս չեմ խանգարի քեզ:
- Միիթ. Թէհրանի շուկան գտնուում է մայրաքաղաքի հարաւային մասում և յայտնի է իր գմբեթաձեւ առաստաղով:
- Արամեան. Գերողութիւն: Առաստաղ ասացիր: Չեմ հասկանում, թէ ինչ ես ուզում ասել:
- Միիթ. Ասեմ: Շուկան սկսում է մի հրապարակով և վերջանում է մի նեղ ու ուղորակոյտ փողոցով, որը առաստաղ ունի: Այդ փողոցի վրայ են գտնուում խանութները:
- Արամեան. Յետո՞յ:
- Միիթ. Այդ շուկան ունի շատ բաժամունքներ, որտեղ իւրաքանչիւր արհեստ ու առեւտուր մի յատուկ մասում է հաւաքուած:
- Արամեան. Շատ եմ լսել պարսկական գորգերի մասին:

- ՄԻԹ. Այո գորգերը գեղեցիկ են: Բայց բացի տեղական ապրանքներից կան նաև
 Եւրոպայից և Ամերիկայից ներմուծուած ուրիշ ապրանքներ:
- ԱՐԱՄԵԱՆ. Եստ հետաքրքիր է: Եթէ քեզ հաճելի է, գնանք այս գիմացի սրճարանում
 խօսենք:
- ՄԻԹ. Եստ լաւ: Գնանք:

2. Smith and Aramian are in a coffee shop.

- ԱՐԱՄԵԱՆ. Այստեղ կարգին ժխոր է:
- ՄԻԹ. Այո, շատ աղմուկ կայ:
- ԱՐԱՄԵԱՆ. Կիրակի՞ է այսօր:
- ՄԻԹ. Այո: Ինչ՞ո՞ւ էք հարցնում:
- ԱՐԱՄԵԱՆ. Ընդհանրապէս, կիրակի օրերին շատ մարդ է լինում այստեղ:
- ՄԻԹ. Թաճնի էք գալիս այստեղ:
- ԱՐԱՄԵԱՆ. Երբեմն միայն:
- ՄԻԹ. Ասում են, այս ճաշարանի սուրճը յայտնի է:
- ԱՐԱՄԵԱՆ. Զգիտեմ: Որովհետեւ, ես միայն թէյ եմ խմում:
- ՄԻԹ. Տերողութիւն: Դուք ինչ էք ուզում պատուիրել:
- ԱՐԱՄԵԱՆ. Զիշտն ասած չգիտեմ: Աւելի լաւ է, կանչենք սպասուհուն և նրանից
 հարցնենք, թէ ինչ ունեն:

E. Exercises

Fluency Drills

1. Where have our friends gone?
 They went to the market place.

'But didn't you want to go too?
 Yes, but I was sleeping when they left.

2. Aren't we going to the opera tonight?
 No, we'll have to change our plans.
 But why? Weren't you planning to go?
 Yes, but unfortunately I have to work tonight. I'm
 sorry, because I've never yet seen an Armenian
 opera.
3. What an interesting street this is! There are all
 sorts of shops lined up on both sides.
 Yes. This is the bazaar. Have you ever seen a
 bazaar (before)?
 No. Tell me. What are those men selling?
 They are rug merchants. They have their own
 special section.
 It's quite different from Fifth Avenue!
4. A friend of mine told me that you are quite familiar
 with the bazaar.
 A little. I've lived here three years. But in the
 bazaar there are all kinds of people, all kinds of
 trades, and all kinds of merchandise.

Conversation

1. Aramian is going to take Smith and Brown to see
 the bazaar. They ask him about the things they are
 going to see, and he answers their questions, volun-
 teering further information if they desire.
2. Vartanian has just arrived in an American city.
 His friend Brown is to take him shopping. They

I'll have to go and see for myself. Will you come
 with me?
 Yes. It'll be interesting for me also. It would
 require twenty years to see and understand the
 whole bazaar.

5. I've just gotten back from the bazaar. If I am not
 disturbing you, I'll tell you about the things I saw.
 (past participle 2)
 I didn't understand what you said. (past participle
 2) Please speak slowly.
 Here is the rug that I bought. (past participle 2)
 It's beautiful, isn't it?
 Yes, it is. Your wife will like it a lot.
6. Besides this rug, what did you buy?
 Nothing. There was so much confusion that I
 couldn't understand a thing.
 I hope the noise didn't disturb you.
 At first, yes, but it was really something worth
 seeing. I stayed until evening.

discuss what they are going to shop for. Vartanian
 asks Brown what the shopping district is like and
 Brown tells him.

3. Two friends are at the waterfront of a large port.
 They fall to discussing the main imports and ex-
 ports that pass through the port.

LESSON 20
A TRIP TO LAKE SEVAN

A. Basic Sentences

Mr. Aramian

I hope you are fine, Mr. Smith.

Թոյս ունե՞մ առողջ էք, պարոն Սմիթ:

Mr. Smith

attentiveness
I am touched by your attention.
Why did you ask?

ուշադրութիւն

ušadrutydn

Զգացուած եմ ձեր ուշադրութեան համար:
Ինչի՞նչ հարցրիք:

Mr. Aramian

to my eye
to turn pale
You look a little pale to me.

աչքիս

ačkiš

գունատուել

gunat'vel

Աչքիս մի քիչ գունատուած էք երեւումս:

Mr. Smith

apparently, probably
too, very much
to get tired
Probably that is from being too tired.

երեւի

yerevi

չափազանց

čapazanc

յոզանել

hoknel

Երեւի այդ չափազանց յոզանած լինելուց է:

Mr. Aramian

Tired? Why?

Թոզան՞ծ: Ինչի՞նչ:

	<u>Mr. Smith</u>	
Sevan (a lake)	ՍԵՆԱՆ	seván
From traveling. I've just come from Lake Sevan.	Ճանապարհից: Հենց հիմա Սենանից եմ գալիս:	

	<u>Mr. Aramian</u>	
Did you go to Sevan?	Սենան էիք գնացել:	

	<u>Mr. Smith</u>	
famous lake	անուն հանած Լիճ	andn hanác' líc'
Yes. I wanted to have seen that famous lake.	Այո: Ուզեցի այդ անուն հանած Լիճը տեսած Լինել:	

	<u>Mr. Aramian</u>	
satisfied	գոհ	góh
Were you pleased?	Գոհ մնացի՞ք:	

	<u>Mr. Smith</u>	
embrace	գիրկ	girk'
to fall	ընկնել	enk'énéł
located (having fallen)	ընկած	enk'ác'
sea	ծով	c'óv
really	իրապես	irap'és
Very much. That sea, surrounded by mountains, is really beautiful.	Շատ: Հեռների գրկում ընկած այդ ծովը իրապես գեղեցիկ է:	

windy
Was it windy?

Mr. Aramian
քամոտ, քամիոտ
Արդեօք, եղանակը քամիոտ էր:

kamót', kamiót'

peaceful
you think

No. The sea was calm. You'd think
it was asleep. But I'd better go.
It's already late.

Mr. Smith
խաղաղ
կարծես
Ոչ: Երկը խաղաղ էր: Կարծես քնած
էր: Երբեք ես գնամ: Ուշ է
արդեն:

xaqáq
k'arc'és

Why are you rushing? Maybe you are
hungry.

to dine
Stay with us for dinner.

Mr. Aramian
Ինչի՞նչ էք շտապում: Մոված էք
երեւի:
ընթրեւ
Մնացէք մեզ հետ ընթրեւու:

entrél

to sit down
No. I'm not so hungry. I'd better go.
Probably my wife is waiting for
me.

Mr. Smith
Նստեւ
Չէ, այնքան էլ սոված չեմ: Գնամ:
Կինս երեւի նստած հիմա, ինձ է
սպասում:

nest'él

to rent

Mr. Aramian
վարձեւ

varjél

Are you satisfied with your newly
rented house?

Գրհ էք, ձեր նոր վարձած բնակարանից:

Mr. Smith

bad

վատ

vát'

It's OK. It isn't bad. Although the
house is not newly built.

Լաւ է, վատ չէ: Թեւ սուներ նոր
չէ կառուցուած:

(Mr. Aramian tells Mr. Vartanian about Mr. Smith's trip to Lake Sevan)

Mr. Aramian

to know

իմանալ

imandál

I think you knew, didn't you, that Mr.
Smith went to Lake Sevan.

Կարծեմ իմացաք չէ, որ պարոն Սմիթը
Մեւան էր գնացել:

Mr. Vartanian

news

նորութիւն

norutyún

No. That's news to me.
When did he go?

Ոչ: Ղա ինձ համար նորութիւն է:
Երբ էր գնացել:

Mr. Aramian

before, ago

առաջ

ařác

two days ago

երկու օր առաջ

yerk'ú dr ařác

Two days ago. He was very
impressed with it.

Երկու օր առաջ: Շատ է տպւեցրուած
Մեւան Լճից:

Mr. Vartanian

That's interesting to know.
What did he say about Sevan?

Հետաքրքիր է իմանալ:
Քիչ է պատմում Մեւանի մասին:

Mr. Aramian

He said that he had never seen such
a beautiful lake in his life.

Ասաց, որ այդքան գեղեցիկ լիճ դեռ
չէր տեսել իր կեանքում:

Mr. Vartanian

Did he go alone?

Մենակ էր գնացել:

Mr. Aramian

friend
to accompany

ընկեր
ընկերակցել

enk'er
enk'erak'c'el

I'm not sure, but I think he said that
on the way he found a friend who
went along with him.

Աստահ չեմ: Բայց կարծում եմ ասաց,
թե ճանապարհին մի ընկեր էր գտել,
որն իրեն ընկերակցել էր:

Mr. Vartanian

small boat
to go for (a ride, walk)

նաւակ
պտտել

navak'
p'et'et'el

Did they go for a boat ride?

Արդե՞ք, նաւակով պտտել են:

Mr. Aramian

fortunately
quiet

բարեբախտաբար
հանդարտ, հանդարտ

barebaxt'abár
handárt, handárt

Yes. Fortunately Sevan was calm.

Այո: Բարեբախտաբար, Սեւանը հանդարտ է եղել:

to descend, go down
island

Mr. Vartanian
իջնել
կղզի

ičnəl
k'eqez'i

And did they go out to the island?

Իսկ իջնել են կղզին:

enthusiasm
to describe
monastery

Mr. Aramian
ոգեւորութիւն,
նկարագրել
վանք

vokevorutyún
nek'aragerél
vánk

Yes. He described with great
enthusiasm how beautiful he
thought the monastery was.

Այո, նա մեծ ոգեւորութեամբ,
նկարագրեց, թէ որչափ գեղեցիկ
է գտել վանքը:

But why didn't you go with him?
occasion, opportunity
to lose

Mr. Vartanian
Բայց ինչու դուք իր հետ չգնացիք:
առիթ
կորցնել

ařit
k'orcənəl

If I had been in your place, I wouldn't
have missed the chance.

Եթէ մեր տեղը լինէի, առիթը չէի
կորցնի:

to propose
row, series

Mr. Aramian
առաջարկել
շարք

ařačark'él
řark

personal
to permit

անձնական
թոյլ տալ

anjnak'án
túyl t'ál

Mr. Smith suggested that I go with
him, but a lot of personal business
affairs prevented me.

Պարոն Միթլը առաջարկեց, որ իրեն
ընկերակցեմ, բայց մի շարք անձնական
գործերս թոյլ չտուին:

following, next

յաջորդ

hajórt

I hope I can go next time.

Ընդս ունեմ յաջորդ անգամ:

B. Grammatical Notes

20.1 The Past Perfect

Did you go to Sevan?

Սեւան էիք գնացել:

I think he said that he found a friend on the way.

Կարծեմ ասաց, թե ճանապարհին մի ընկեր էր գտել:

I went to the University two days ago.

Երկու օր առաջ համալսարան էի գնացել:

I had told him to bring my book with him.

Իրեն ասել էի, որ իմ գիրքն իր հետ բերի:

I wrote my friend last year, but I didn't hear from
him.

Անցեալ տարի ընկերոջս մի նամակ էի գրել, բայց
իրենից չուր չստացայ:

Past participle I used with the past tense of the verb 'to be' forms a new tense form which we will call the past perfect. This form may be used to replace either the present perfect or the preterite but implies that the action took place earlier than either of these forms would imply.

I have often gone to New York.

{ Ես շատ եմ Նիւ-Եօրք գնացել:
Ես շատ էի Նիւ-Եօրք գնացել:

Of the above sentences, the first does not indicate how recently I last went there. I might have just returned. The second sentence implies that it is some time since I was last there. Note that the preterite may not be used in the above statement with the meaning given in English.

I often went to New York that year.

In the above sentence the past perfect implies that the year referred to is more distant in the past than the use of the preterite would imply. The present perfect may not be used in this construction if a definite time is stated.

20.2 Indirect Statement

He said that he had never seen such a beautiful lake in his life.

He says that he will go to New York next week.

He said he would read the letter.

In English, in reporting what someone else said, the tense of the verb in the subordinate clause depends on the tense of the verb in the main clause. Thus, to report that someone said, "I will go to New York," we say, "He says he will go to New York"; but, if we report in the past, we say, "He said he would go to New York." In Armenian, the form of the verb in the subordinate clause is the same as the form used in the original

Իս այս տարի Նիւ-Իորք շատ գնացի (գնացել էի):

Note that the past perfect գնացել էի is not necessarily the equivalent of English 'I had gone', whereas the present perfect գնացել եմ is almost always the equivalent of English 'I have gone' and the preterite գնացի the equivalent of English 'I went, I did go'.

Ասաց (որ) այդքան գեղեցիկ չի՞ս դեռ չէր տեսել իր կեանքում:

Նա ասում է (որ) միևս չաբարձ

Նիւ- Իորք { է գնալու,
է գնում,
կը գնայ,
պիտի գնայ:

կը կարդայ գիրքը:

Ասաց (որ) կարդալու է գիրքը:

պիտի կարդայ գիրքը:

statement and is unaffected by the form of the verb of reporting. Thus, if the man said իս Նիւ-Իորք կը գնամ this will be reported as Ասում է, որ Նիւ-Իորք կը գնայ or Ասաց, որ Նիւ-Իորք կը գնայ with կը գնայ regardless of the preceding verb form.

Note that որ may be used or not used, just like the 'that' in the English equivalents.

20.3 Conditions in the Past

Had I been in your place, I wouldn't have missed the chance.

Ես ձեռ տեղը չէի նստում, առիթը չէի կորցնում:

I would have gone to the University if I had had the money.

Համալսարան կը գնայի, եթե դրամ ունենայի:

In a conditional sentence referring to an event that is contrary to fact in past time, the verb in the if clause is in the past optative and the verb in the result clause in the past future. Note that *եթե* may be omitted in Armenian just as the 'if' may be omitted in English.

20.4 Perfect Infinitive

I wanted to see that lake.

Ուզեցի այդ լիճը { ^{տեսած լինել:}
տեսնել:

I wanted to go to New York tomorrow.

Ուզում եմ Նիւ-Եորք { ^{գնացած լինել}
գնալ } վաղը:

Past participle 2, but not past participle 1, may be used with the infinitive of the verb 'to be' լինել. This form we will call the perfect infinitive. After the verb 'to want' either the present infinitive or the perfect infinitive may be used, as illustrated in the above sentences.

20.5 'to sit, stand, sleep'

I'm sitting down. (process)

Գտնում եմ:

I'm sitting down. (state)

Գտած եմ:

He's standing up near the house. (state)

Գա տան մօտ է կանգնած:

He's standing up to speak. (process)

Գա կանգնում է, խօսելու համար:

In English, 'he is sitting down' may indicate either a process or a state, and likewise 'he is standing up'. In Armenian, for both verbs the present progressive indicates the process, i.e., 'he is in the process of sitting down, getting up'. Past participle 2 used with the verb 'to be' indicates the state.

My daughter is going to sleep. (process)	Աղջիկս	$\left\{ \begin{array}{l} \text{քնու՛մ է։} \\ \text{քնա՞ծ է։} \\ \text{քնե՛լ է։} \end{array} \right.$
My daughter's sleeping. (state)	Աղջիկս	$\left\{ \begin{array}{l} \text{քնե՛լ է։} \\ \text{քնա՞ծ է։} \end{array} \right.$

In English we distinguish between the state and the process in the case of the verb 'to sleep', but Armenian does not. Thus, the present progressive and the present perfect may refer either to the process or the state of sleeping.

20.6 'satisfied'

Were you satisfied?	Գո՞հ մնացի՞ք։
Are you satisfied with this University?	Գո՞հ էք այս համալսարանից։
We weren't satisfied with the breakfast.	Հարաճաշից գո՞հ չմնացի՞ք։

The form գոհ means 'satisfied' and may be used either with the verb լինել 'to be' or with the verb մնալ 'to remain' in the meaning 'to be satisfied'. The thing one is satisfied with is put in the ablative case.

C. Exercises

Variation Drills

1. They had already _____ when I arrived.	2. He told me that _____.		
gone to the bank	received my letter	I was disturbing him	this river is called the Arax
ordered lunch	begun to dine	he had lost his money	he was going to the bazaar
attended to it		he would examine me	he felt sick

3. If you had the flu, _____
 you would have a fever
 you would have a headache
 your eyes and ears would bother you
 you wouldn't have been able to work
 you would have had to rest at home
4. If you had gone with us to the opera, _____
 you would have enjoyed it a lot
 I would have bought your ticket
 you would have liked the music
 you would have met our friends
 you would have been late
 we would have been very happy

5. The tailor will probably say _____
 that my clothes aren't ready
 that he has repaired my suit
 that he will repair your suit
6. He's sitting by the window.
 That man sitting by the window is our teacher.
 They're standing near the door.
 The boys standing near the door are our sons.
 Our children are asleep.
 Our children are going to sleep now.
7. Were you satisfied with _____?
 the food the medicine your car
 the opera the library your trip

D. Listening In

1. Mr. Smith and Mr. Aramian are at a railroad station.

- Միթ. Զեր գնացքը ժամը քանիսին է մեկնում:
 Արամեան. Ժամը երեքն անց քանին: Դեռ մի քիչ ժամանակ ունեմ:
 Միթ. Ամերկայում առաջին անգամ է, որ գնացքով պիտի ճամբորդեք:
 Արամեան. Այո: Անհամբեր սպասում եմ գնացքի ճանապարհ ընկնելուն:
 Միթ. Ո՞ր պիտի գնաք:
 Արամեան. Շիքագո. եղբորս մօտ:
 Միթ. Շիքագոն մեծ քաղաք է և այնտեղ շատ նորութիւններ պիտի տեսնեք:
 Արամեան. Այո: Ամերիկան, ընդհանրապէս, նորութիւնների երկիր է:

- ՄԻԻՐ. Բողոքն էլ այդպէս են ասում: Բարեբախտաբար ղուք անգլերէն էք խօսում
 և այդ նորութիւնների հետ շուտ կարող էք ծանօթանալ:
- ԱՐԱՄԵԱՆ: Ես էլ եմ կարծում, որ առանց անգլերէն գիտնալու ինձ դժուար կը լինէր
 այստեղ:
- ՄԻԻՐ. Չերողութիւն, պարոն Արամեան, իմ գնացքը մեկնելու վրայ է: Ես գնամ:
 Թոյս ունեմ նորից կը տեսնուենք:
- ԱՐԱՄԵԱՆ. Չեզ յաջողութիւն եմ ցանկանում: Թոտութիւն:
- ՄԻԻՐ. Թոտութիւն: Չեզ նոյնպէս յաջողութիւն:

2. Aram and his brother Armen are out for a walk.

- ԱՐՄԵՆ. Աձքիս մի քիչ գուհատուած ես երեւում: Թագնձ ես:
- ԱՐԱՄ. Ոչ գլխացաւ ունեմ: Եթէ մի քիչ այստեղ, այս մաքուր օդի մէջ պտտեմ,
 կարծում եմ կանցնի:
- ԱՐՄԵՆ. Եթէ քեզ վատ ես զգում, կարող ենք նստել:
- ԱՐԱՄ. Ոչ: Հէնց այնպէս, թեթեւ գլխացաւ է:
- ԱՐՄԵՆ. Գուցէ նաւակ նստելուց է: Եթէ իմանայի այդպիսի բան չէի առաջարկի:
- ԱՐԱՄ. Ընդհակառակը շատ գոհ մնացի: Ինչ է այդ լճի անունը:
- ԱՐՄԵՆ. Այդ լիճը Միշիգան է կոչւում:
- ԱՐԱՄ. Գեղեցիկ լիճ է: Բայց, Արմեն, ասա տեսեմ, հեռւում այն նաւակների մօտ
 երեւացող բանն ինչ է: Յղբի է, թէ շէնք:
- ԱՐՄԵՆ. Ճիշտն ասած, ես էլ չեմ իմանում: Աւելի շատ կղզու է նման: Բայց ուշ
 է արդէն: Գնանք ընթրելու:
- ԱՐԱՄ. Իսկ քաղաք պիտի իջնեն:

Արժե՛ն.

Այո: Ի՛նչ հե՛:

Արժ՛.

Մի շարք անձնական գործեր ունեմ: Ուզում եմ կարգադրել:

Արժե՛ն.

Այդ դեպքում, թող տուր քեզ ընկերակցելու, քանի որ այդ քաղաքին անծանօթ ես:

E. Exercises

Fluency Drills

1. Did you enjoy your trip to Sevan?

Yes. Although the weather wasn't so good, the lake was extremely beautiful.

Then the weather was cloudy?

Yes, and windy, too. It rained a little at 2 o'clock.

2. How was your trip?

Fine. We came by boat. The sea was calm most of the time.

And what about the sky? Was it clear?

At first, it was cloudy, but afterwards we had sunny weather. We were very well satisfied with our trip.

3. Did you come by plane?

No. If we had come by plane, the trip would have cost a thousand dollars.

Then you preferred to come by ship? Were you satisfied with the ship?

In general, yes, although it was not new.

4. Did you enjoy your plane trip?

Yes, I sat by the window in order to see the rivers, the cities, and the beautiful green plains of your country.

And do you plan to return by plane?

Unfortunately not. If I had the money, I would, but I think it will be better to return by train.

5. I've been told that you have rented a house in our section of town. How do you like it?

The section of town is very nice, but the house is not so good.

No? Why not?

I bought the house from Mr. Brown. He told me that it would be cool in the house in the summer, but it's very hot.

6. Did Smith tell you that he has rented a house in our part of town?

Yes, but he said that he wasn't satisfied with it.

Oh is that so? You think he's going to move again?

I don't think so. He said he likes the part of town very much.

Conversation.

1. Smith had gone on a sightseeing trip around Yerevan, and had seen the bazaar. He told Aramian about it, and now Aramian tells Vartanian what Smith had told him.
2. Smith has just arrived in New York after a somewhat unsatisfactory trip to Europe. He is full of regrets about what he didn't do, and what he didn't see, and all sorts of bad luck and unfortunate decisions. He discusses these with Vartanian.
3. Smith and an Armenian friend discuss a recent business trip to Europe.

LESSON 21

THE LIBRARY

A. Basic Sentences

Mr. Smith

head librarian

գրադարանապետ

geradaranap'et'

Excuse me, Miss. May I see the
head librarian for a few minutes?

Ներողութիւն, օրիորդ, կարճիկ եմ
մի քանի րոպէով գրադարանապետին
տեսնել:

Assistant

absent

բացակայ

bacak'á

The head librarian isn't in today,
but perhaps I can help you.

Գրադարանապետն այսօր բացակայ է:
Բայց գուցէ ես կարողանամ ձեզ
օգտակար լինել:

Mr. Smith

a study

ուսումնասիրութիւն

usumnasirutyún

to do, accomplish

կատարել

k'at'arél

source

աղբիւր

xp'yúr

need

պէտք

p'et'k

Thank you, Miss. I am doing a study
on Armenia. I need some source
materials.

Շնորհակալութիւն, օրիորդ: Ես մի
ուսումնասիրութիւն եմ կատարում
Հայաստանի մասին: Աղբիւրների
պէտք ունեմ:

subject, material
 In our library we have a lot of books
 and materials on Armenia.
 about, around
 What subject do you want to write
 your study about?

political
 About the political problems of
 Armenia.
 accurate
 idea
 to form, construct
 obligatory
 historical
 geographical
 economic
 But in order to get a general and
 accurate idea of the subject, I
 will have to have books on history,
 geography, and economics.

Assistant

Նիւթ
 Մեր գրադարանում, Հայաստանի մասին
 բաւական գրքեր և նիւթեր ունեք:
 շուրջ
 Ինչ նիւթի շուրջ էք ուզում գրել
 ձեր ուսումնասիրութիւնը:

Mr. Smith

քաղաքական
 Հայաստանի քաղաքական խնդիրների
 շուրջ:
 ճշգրիտ
 գաղափար
 կազմել
 հարկաւոր
 պատմական
 աշխարհագրական
 տնտեսագիտական
 Բայց մի ընդհանուր ու ճշգրիտ գաղափար
 կազմելու համար, ինձ հարկաւոր են,
 թէ պատմական, աշխարհագրական և թէ
 տնտեսագիտական գրքեր:

nyut
 shurj
 kaqakak'án
 ch'əshgorit'
 gaqapar
 k'azmél
 hark'avor
 p'at'mak'án
 ashxaragerak'án
 t'ent'esagit'ak'án

	<u>Assistant</u>	
few	քիչ	kic̣
publication	հրատարակութիւն	hərat'arak'utyūn
Unfortunately, we have few publications in English on those subjects.	Դժբախտաբար, մեզ մօտ այդ նիւթերի շուրջ անգլերէնով քիչ հրատարակութիւններ կան:	
valuable	արժէքաւոր	aržekavór
But the ones we do have are valuable works.	Բայց եղածներն արժէքաւոր գործեր են:	

	<u>Mr. Smith</u>	
French (language)	ֆրանսերէն	franserén
German (language)	գերմաներէն	germanerén
But what about Armenian, French, and German?	Իսկ հայերէնով, ֆրանսերէնով, կամ գերմաներէնով ինչպէս:	

	<u>Assistant</u>	
serious	Լուրջ	ldrj
Yes, there are lots of serious works in those languages.	Այո, պարուն: Այդ լեզուներով Լուրջ գործեր շատ կան:	
asking	հարցում	harcúm
is it that...?	միթէ	mité
to read	կարդալ	k'artál
But, pardon me for asking, do you	Բայց ներողութիւն հարցումիս համար,	

read Armenian?

Միթե դուք հայերեն կարդում էք:

Yes, I'm quite familiar with Armenian.

Mr. Smith
Այո, օրինորդ, բաւական ծանօթ եմ հայերէնին:

undoubtedly
curiosity

Assistant
անշուշտ
հետաքրքրութիւն

անձմի՛
het'akerkrutydn

Of course, you'll pardon me for my curiosity, but where did you study to seem

Անշուշտ կը ներէք հետաքրքրութեանս համար: որտե՞ղ էք սովորել:

You look like an American to me.

Թուա՛ւ թուում է, որ դուք ամերիկացի էք:

teval

Yes, I am. I studied Armenian in America.

Mr. Smith
Այո, ամերիկացի եմ: Հայերէնը սովորել եմ Ամերիկայում:

thrill, joy
circumstances
foreigner
to be curious

Assistant
հրճուանք
հանգամանք
օտարական
հետաքրքրուել

hərç'vánk
hangamánk
ot'arak'an
het'akerkervél

It makes me very happy when a foreigner takes an interest in the life of my people.

Ինձ մեծ հրճուանք է պատճառում այն հանգամանքը, երբ մի օտարական հետաքրքրուում է իմ ժողովուրդի կեանքով:

I'm touched, Miss.

to profit
sociological

Since you know Armenian, I'll give
you some advice on how to profit
from our section on sociology.

material for study

In that section you'll find all the
material you need for your study.

boundless

Many thanks.

success

Not at all. I wish you success in
your work.

Mr. Smith

Զգացուած եմ, օրինորդ:

Assistant

օգտուել
հասարակագիտական

Քանի որ հայերեն գիտեք, այդ դեպքում
ձեզ խորհուրդ եմ տալիս օգտուելու
մեր գրադարանի հասարակագիտական
բաժնից:

ուսումնասիրելիք

Այդ բաժնում դուք կը գտնեք ձեր
ուսումնասիրելիք բոլոր նիւթերը:

Mr. Smith

անչափ

Անչափ շնորհակալ եմ, օրինորդ:

Assistant

յաջողութիւն

Դեռ եմ: Թաջողութիւն եմ ցանկանում
ձեր աշխատանքին:

okt'evél
hasarak'agit'ak'an

usumnasirelisk

ančáp

hafoqutyán

B. Grammatical Notes

21.1 Duration of time

May I see the head librarian for a few minutes?

Կարձո՞ւ եմ քանի ընդէնով գրադարանապետին տեսնել:

I'm going to Europe for two years.

Երկու տարով Եւրոպա եմ գնալու:

Last year I went to Europe for two weeks.

Անցեալ տարի, երկու շաբաթով Եւրոպա գնացի:

Time expressions that indicate duration of time, the time during which something took place, appear in Armenian in the instrumental case. Remember that a time expression in the ablative (Note 10.4) indicates the end of the time involved. Thus 'in a few minutes' appears in the ablative in Armenian, *մի քանի ընդէնով*, but 'for a few minutes' appears in the instrumental, *մի քանի ընդէնով*:

21.2 շուրջ /šurj/ 'about around'

What subject do you want to write about?

Ինչ նիւթի { շուրջ էք ուղում գրել:
մասին էք ուղում գրել:

There are a lot of gardens around this house.

Այս տան շուրջը շատ այգիներ կան:

The postposition *շուրջ* means 'about, concerning' and in this meaning freely replaces *մասին*. It also has the meaning 'about, around', i.e., 'physically surrounding', a meaning that *մասին* does not have. The postposition *շուրջ* requires the noun used with it to be in the genitive case.

21.3 միթէ /mitè/

Aramian went to New York. Is that so?

Արամեանը Նիւ-Եորք է գնացել...միթէ:

Don't you know Mr. Smith? (Surely you know Mr. Smith?)

Միթէ չէք ճանաչում պարոն Սմիթին:

Surely you don't read Armenian, do you?

Միթէ դուք հայերէն կարդում էք:

The expression *միթէ* may be translated literally as 'not that' or 'it is not that'. It is used to introduce a

question but implies that the speaker would be surprised if the statement following Միթե were true. It may be used by itself to throw doubt on the truth of a previously made statement, like English "Is that so?".

21.4 "both...and"

I have to have books on history and geography,
and also on economics.

Ինձ հարկաւոր էն թէ պատմական, թէ աշխարհագրական
և թէ տնտեսագիտական գրքեր:

The expression թէ...թէ is used in Armenian as an equivalent of English 'both...and'. Note that it may be used in a series of more than two things, in which case we have no literal equivalent in English.

21.5 Noun-forming suffixes

(a) -ութիւն /-utyun/

Many nouns in Armenian consist of a stem (which is most often an adjective or a verb stem, but may occasionally be a noun stem as well) combined with the suffix -ութիւն. Most of these nouns mean abstract qualities or states ("gratitude", "happiness", and the like), but various other meanings are also encountered.

The rules for the combination of stems with ութիւն may not be stated simply. The number of stems that may combine with the suffix is limited, and the formations that do occur are not entirely regular. You should therefore not try to make up such formations yourself,

though knowledge of the suffix will be of great help to you in learning new words. For example, if you know that յարմար means 'convenient', you will have no trouble recognizing յարմարութիւն as 'convenience'.

The form of the stem of words ending in -ութիւն is not necessarily the same as the uncombined form of that stem. For example, if the vowel of the last syllable of the stem is /i/, this vowel is regularly dropped in combination with -ութիւն. The same is occasionally true of the vowel /u/. Certain consonants may be altered or may disappear altogether.

Study the following examples:

<u>Stem</u>		<u>Combined Form</u>	
շնորհակալ	grateful	շնորհակալութիւն	gratitude
ներող	forgiving	ներողութիւն	forgiveness
ուրախ	happy	ուրախութիւն	happiness
տարբեր	different	տարբերութիւն	difference

ուշադիր	careful	ուշադրութիւն	carefulness
գեղեցիկ	beautiful	գեղեցկութիւն	beauty
առողջ	healthy	առողջութիւն	health
յարմար	convenient	յարմարութիւն	convenience
նեղ, նեղեւ	narrow, to trouble	նեղութիւն	inconvenience
տեսնել	to see	յտեսութիւն	au revoir
այցելել	to visit	այցելութիւն	visit
ցուրտ	cold	ցրտառութիւն	a cold
ցանկանաւ	to desire	ցանկութիւն	desire
այգի, գործ	garden, work	այգեգործութիւն	horticulture
պարտական	indebted	պարտականութիւն	duty
երաժիշտ	musician	երաժշտութիւն	music

(b) -արան /-aran/

This suffix occurs often in Armenian, usually in combinations with verb stems, but occasionally with noun stems as well. The resulting noun usually means a place connected with whatever is meant by the stem. For example, the verb stem *ճաշ-* means 'to eat, to

dine' and the noun *ճաշարան* means 'dining place', i.e., 'restaurant'. An exception is the noun *տեսարան*, based on the verb *տեսնել* 'to see'; the combined form, instead of having the expected meaning 'place where one sees', means 'that which is seen', or 'view'.

Study the following examples:

<u>Stem</u>		<u>Combined Form</u>	
ճաշել	to dine	ճաշարան	restaurant
կայ	there is	կայարան	station
լսել	to hear	լսարան	auditorium
գործ, գործել	work (to work)	գործարան	factory
յարդուկել	to press	յարդուկարան	pressing shop

պահել	to keep	պահարան	cupboard
բնակել	to dwell	բնակարան	private residence
լողանալ	to bathe	լողարան	bathroom
տեսնել	to see	տեսարան	view
դեղ	medicine	դեղարան	pharmacy

(c) -անոց /-anoc/

This suffix usually occurs in combination with noun stems referring to persons, or, occasionally, to things. The resulting noun signifies a place associated with that person or thing.

<u>Stem</u>		<u>Combined Form</u>	
հիւր	guest	հիւրանոց	hotel
վարսավիւր	barber	վարսավիւրանոց	barber shop
կօշկակար	shoemaker	կօշկակարանոց	shoemaker's shop
խոհ	meat, food	խոհանոց	kitchen
հիւանդ	sick	հիւանդանոց	hospital

C. Exercises

Variation Drills

1. We're going to stay in America _____.
for a few days for two years
for a few months for seven months
for a few weeks for fourteen days
2. My teacher is writing a book about _____.
the Russian language
American political problems
European economic problems
his trip
the life of Abovyan
the Armenian language
3. Do you _____ Armenian?
speak read like understand

- Do you _____?
prefer to work in the library
like Armenian music
work in the canning factory in Artashat
- Have you _____?
been in Florida seen the city bazaar
seen all those operas rented a new house

4. I need both Armenian and English books.
I'm going to go to both New York and Philadelphia.
I'd like both Persian and Russian foods.
I have to go to both the barber shop and to the post office.

D. Listening In

1. Mr. Smith and Mr. Aramian are at the New York Public Library

Միմի. Ահա և Նիւ-Եօրքի հանրային գրադարանը: Ինչ գրքեր և ուսումնասիրութեան համար աղբիւրներ, որ ուզէք այստեղ կը գտնէք:

Արամեան. Իհարկէ, ինձ հետաքրքրում է արեւելեան բաժինը: Աւելի շատ, հայկականը:

Միմի. Այդ դէպքում գնացէք երկրորդ յարկը: Այնտեղ, արեւելեան բաժնի գրադարանակետը ձեզ օգտակար կը լինի:

Արամեան. Բայց, արդեօք, հայերէն գրքեր կ'ան այստեղ, թէ միայն անգլերէն, կամ այլ

Լեզուներով են եղած հրատարակութիւնները:

ՄԻԻԲ. Անշուշտ կան. Բայց երէ ցանկանում էք աւելի մանրամասն ուսումնասիրութիւն կատարել, կարող էք օգտուել նաև անգլերէնի, ֆրանսիերէնի և գերմաներէնի բաժիններին:

Արամեան. Ինձ թւում է, թէ աղբիւրների շատ պէտք պիտի ունենամ:

ՄԻԻԲ. Չեւրողութիւն ինչ նիւթի մասին էք ուզում գրել: Կարճ եմ մի ընդհանուր գաղափար կազմել:

Արամեան. Այո, ինչու չէ: Հայաստանի քաղաքական պատմութեան շուրջ եմ ուզում գրել: Բայց ինձ հարկաւոր են, պատմական, աշխարհագրական, տնտեսագիտական, ինչպէս նաև հասարակագիտական աղբիւրներ:

ՄԻԻԲ. Դա անչափ հետաքրքիր նիւթ է: Մի քանի ամիս առաջ, այդ նոյն նիւթի շուրջ մի շատ արժեքաւոր գիրք կարդացի:

Արամեան. Ինչ է գրողի անունը:

ՄԻԻԲ. Չեմ յիշում: Կարծեմ ֆրանսացի է: Իրապէս մեծ հետաքրքրութեամբ կարդացի:

Արամեան. Չեր մտնէ հիմա այդ գիրքը:

ՄԻԻԲ. Այո, մօտ է: Կարող էք վերցնել: Ինձ թւում է, թէ դուք շատ պիտի հաւանէք այդ գիրքը:

2. Mr. Aramian is at the Immigration Office

Երաւյող. Ինչի՞ կարող եմ ձեզ օգնել, պարոն:

Արամեան. Շատ կուզէի կառավարիչին տեսնել:

Երաւյող. Կառավարիչը հիւանդ է և բացակայ է այսօր: Ինչ խնդիր ունէք:

Արամեան. Իմ թղթերի մասին եմ հետաքրքրուում:

Երաւյող. Ինչ է ձեր անունը:

- Արամեան. Արամ Արամեան,
 Եառայող. Ամերիկացի էք:
 Արամեան. Ոչ, պարոն, օտարական եմ: Հայաստանից եմ:
 Եառայող. Երբ էք Ամերիկա եկել:
 Արամեան. 1947 թուին:
 Եառայող. Խնդրում եմ, ասել եւ ամիսը:
 Արամեան. 1947 թուի ապրիլի 16-ին:
 Եառայող. Ձեր թղթերը մի քանի ըրպէից յետոյ պատրաստ կը լինեն և դուք կարող էք
 ստանալ:
 Արամեան. Շատ շնորհակալ եմ:
 Եառայող. Խնդրում եմ: Չարժէ:

E. Exercises

Fluency Drills

- Where were you last Friday? Why didn't you come over (/mez mot'/?)
 I was working in the library. I'm writing a study on Armenia.
 It's mainly on economic problems, isn't it?
 Yes, but general sociological problems are important too.
- Then you were working in the library last week?
 Did you find all the materials you needed for study?
 Yes. The librarian was very helpful.
- How did you like (find) the economics section of the library?
 It is excellent. It has all the modern books on economics.
- Let's go to the theater together next week.
 I'd like to very much, but I won't have time.
 On account of writing your paper?
 Yes. According to my plans, I'm going to work in the library eight hours a day.
- Have you received any new publications?

Yes, a few, from Europe.

And where can I find them?

On the big table in that room. But after a few days we will put them in our sociological and political sections.

5. I've been in the library for two hours but I haven't found the section that interests me.

I'm sorry to hear it. If I'd known you weren't acquainted with our library, I would have helped you.

Conversation

1. Smith goes into an Armenian library and asks directions for finding books on certain subjects. The librarian asks him the precise nature of his interest. Smith answers.

2. Aramian is preparing a paper on European political problems. He has discussed it with Vartanian. In this conversation, Minassian, a political reporter, is asking Vartanian about it.

Oh? Do you work here?

No, but I frequently come here to read, and the librarian is a good friend of mine.

6. Where is Aram? He was going to meet me here in the library.

There he is, in the chair by the window. He's been sitting there for two hours.

How did it happen that I didn't see him?

Because your book is so interesting.

3. On their sightseeing trip around a big city, Aramian tells Vartanian in some detail about the public library, describing its contents and commenting on its importance in the life of the city and its university.

LESSON 22
IN A DORMITORY

A. Basic Sentences

Aram

quarter
Vahan! It's already a quarter of
eight! Aren't you going to
class?

քառորդ
Վահան, արդեն ութին քառորդ է
ուզու՛մ: Մի՞թե համալսարան չպիտի
գնաս:

kařórt

Vahan

lesson
Yes, but my first class is at nine.
I've got plenty of time.

դաս
Այո, բայց իմ առաջին դասը իննին
է սկսու՛մ: Բաւական ժամանակ ունե՛մ:

dás

Aram

to shave
to get dressed
hardly
to eat breakfast
But by the time you shave, wash,
and get dressed, we'll hardly
have time to have breakfast
together.

սափրուել
հագնուել
հազիւ
նախաճաշել
Բայց մինչեւ որ սափրուես, լուացուես
ու հագնուես հազիւ թէ ժամանակ
ունենանք միասին նախաճաշելու:

sapərvél

haknevél

haziv

naxač'ašél

Vahan

What are you always rushing for?

civilized
never

Չգիտեմ ինչու ես դու միշտ շտապում:

քաղաքակիրթ
երբեք

kaqakak'irt
yerpék

Haven't you heard that a civilized
man never rushes?

joke
seriously
to accept

Միթե չես լսել որ, քաղաքակիրթ

մարդը երբեք չի շտապում:

կատակ
լրջօրէն
ընդունել

k'at'ák'
lerjoreń
entunél

Of course, I'm only joking. I hope
you won't take what I said
seriously:

Իհարկէ կատակ եմ անում: Յոյս

ունեմ լրջօրէն չես ընդունի

ստածս:

Aram

word

I understand. Who are you quoting?

խօսք

Հասկանում եմ: Այդ ո՛րմ խօսքերն են:

xósk

Vahan

How should I know?

that which interests
razor
soap

Ես ինչ գիտեմ:

հետաքրքրող
ածելի
օճառ

het'akærkróq
ac'elí
oç'ář

At the moment what interests me
most is whether I can use your
razor and soap.

Այս ընդէին ինձ հետաքրքրող ամենա-

կարեւոր խնդիրը այն է թէ արդեօք կարո՞ղ

եմ քո ածելին եւ օճառը գործածել:

Aram

mood
You're really in a good mood
today.

տրամադրութիւն
Այսօր դու իսկապէս որ լաւ
տրամադրութեան մէջ ես:

t'eramaderutyán

mirror
in front of
Whatever you need you'll find in
front of the mirror.

հայելի
առջեւ
Ինչի որ պէտք ունես, հայելու
առջեւ կը գտնես:

hayelí
ařčón

Vahan

But that's not the end of the list.
oil
comb
tooth
paste

Բայց այսքանով չվերջացաւ:
իւղ
սանր
ատամ
խմոր

yúq
sánr
at'ám
xəmór

I also want to ask you for shoe polish
as well as your comb and tooth
paste.

Բեզնից պիտի խնդրեմ նաեւ կօշիկի
իւղ, ինչպէս եւ քո սանրն ու
ատամի խմորը:

Aram

complete
That completes the list.
to comb
hair

կատարեալ
կատարեալ եղաւ:
սանրել
մազ

k'at'aryál
sanzél
máz

to shine
It would be interesting to know how
you combed your hair and polished
your shoes up to today.

փայլեցնել
Բայց հետաքրքիր է իմանալ թե մինչեւ
այսօր ինչպէս էիք սանրում ձեր
մազերը եւ փայլեցնում ձեր կօշիկները:

paylecnél

I know what you mean.

Vahan
Գիտեմ ինչ էք ուզում ասած լինել:

to let

Թողնել

toqnél

to explain

բացատրել

bacat'rél

Let me explain.

Թող բացատրեմ:

vacation, holiday

արձակուրդ

arjak'urt

return

վերադարձ

veradarc

to make a mistake

սխալուել

səxalvél

suitcase

պայուսակ

p'ayusák'

When I went home yesterday for the
holiday, on my return I took my
brother's suitcase by mistake.

Երեկ երբ արձակուրդով տուն էի
գնացել, վերադարձին, սխալուելով
բերել եմ եղբորս պայուսակը:

Aram

to happen

պատահել

p'at'ahél

Now I understand what happened to
you.

Հիմա հասկացայ թե ինչ է պատահել
քեզ:

to be moved

շարժուել

šaržəvél

turn

հերթ

hért

to seize, grasp

խլել

xələl

But you'd better get moving or the
other boys will take your turn.

Բայց դու լաւ կանես շարժուես, քանի
դեռ միւս տղաները հերթը չեն խլել:

Vahan

without
But I won't go without showing you
my new suit.

առանց
Բայց առանց նոր զգեստներս ցոյց
տալու չեմ գնայ:

ařanc

to look, look at

նայել

nayél

Look, do you like it?

Նայիր: Արդեօք հաւանում ես:

tánk'

expensive

թանկ

It didn't cost me too much.

Այնքան էլ թանկ չէ նստել վրաս:

acquaintance

ծանօթ

c'anót

cheap

աժան

axán

My brother was able to buy it a
little cheaper from a friend.

Եղբայրս կարողացաւ իր մի ծանօթից
մ: քիչ աժան գնել:

Aram

Yes, it's a beautiful suit.

Այո, գեղեցիկ զգեստ է:

trousers

տաբատ

t'abát'

grey

մոխրագոյն

moxragúyn

coat

բաճկոն

bač'k'ón

blue

կապոյտ

k'ap'úyt'

But why are the trousers grey and
the coat blue?

Բայց ինչու տաբատը մոխրագոյն է,
իսկ բաճկոնը կապոյտ:

Vahan

fashion
Well, what can I say? It's a
fashion.
graduating
class
to dress

հորոյ՞
Սիրեւի բարեկամ, ինչ ասեմ:
հորոյ՞ է:
աւարտական
դասարան
հագնել

norúyt

avart'ak'án
dasarán
haknél

Everybody in the graduating class
is dressing that way.

Աւարտական դասարանում, հիմա բոլորը
այդ են հագնում:

Aram

Whatever it is, it's O.K.
congratulations
Congratulations (on your new suit).
watch

ինչ որ է, գեղեցիկ է:
շնորհակար
Շնորհակար:

sənorhavór

žamacúyc

When did you buy that watch?

Իսկ այդ ժամացոյցը երբ էս գնել:

Vahan

to present
birthday, anniversary
My parents gave it to me for my
birthday.

նուիրել
տարեդարձ
Դա էլ ծնողներս նուիրեցին ինձ
տարեդարձիս առիւ:

nəvirél

t'aredárc

Aram

When was your birthday?

Երբ էր քո տարեդարձը:

Why didn't you tell me about it?

ինչու ինձ չյայտնեցիր սյդ մասին:

Vahan

It was yesterday.

Երեկ էր:

purpose

գիտում

dit'ám

I didn't tell you on purpose.

Դիտմամբ չյայտնեցի:

Aram

That's not fair.

Այդ չեղաւ:

tie

փողկապ

poqk'áp'

to wish

մաղթել

mactél

I'm going to give you a new red tie, wishing you happiness and whatnot.

Այժմ ես քեզ կը նուիրեմ մի նոր, կարմիր փողկապ, մաղթելով երջանկ- ուրիւն եւ ամեն ինչ:

B. Grammatical Notes

22.1 առջեւ /ařčev/ 'front, in front of'

The front of the house is red, but the sides are white.

Տան առջեւը կարմիր է, բայց կողքերը սպիտակ են:

Whatever you need you'll find in front of the mirror.

Ինչ որ ուզում ես, հայելու առջեւ կը գտնես:

I see the table in front of me.

Իմ առջեւ սեղանն էմ տեսնում:

The postposition առջեւ means 'in front of' and is used with a preceding noun in the genitive or a preceding pronoun in the possessive form. It may also be used as a noun meaning 'the front'; and in this case it may take a complete inflection for case, number, and possession.

22.2 առանց /aʃanc/ 'without'

I won't go to the theater without you.

Առանց ձեզ թատրոն չեմ գնայ:

I won't go without showing you my new suit.

Առանց իմ նոր հագուստը ձեզ ցոյց տալու, չեմ գնայ:

The preposition *առանց* means 'without' and is used with a noun or pronoun in the genitive case. It is not subject to inflection.

22.3 "to mean"

What do you mean?

Ինչ էք ուզում (ասել):
ասած է ինչեւ:

What does this mean?

Այս ինչ է նշանակում:

The Armenian expression *ասել ուզել* is the equivalent of English 'to mean' only when it implies 'to intend to say' as in the first sentence above. The Armenian *նշանակել* is the equivalent of English 'to mean' in the sense of 'to signify'.

22.4 Adjective-forming suffixes

(a) -ական /-ak'an/

Many adjectives in Armenian consist of a stem in combination with the suffix *-ական*. The stem is most often a noun, but may occasionally be an adjective. As was the case with the noun-forming suffixes (cf. Note 21.5), the rules for the combination of the stems are not regular, except that /i/ or /u/ in the last syllable of the stem either disappears altogether or becomes /ə/ before this suffix. Examples are the following:

<u>Stem</u>		<u>Combined Form</u>	
Եւրոպա	Europe	Եւրոպական	European
Կենտրոն	center	Կենտրոնական	central
հայ	Armenian (person)	հայկական	Armenian (adj.)
պետ	chief, leader	պետական	federal, national

<u>Stem</u>		<u>Combined Form</u>	
ուսանող	student	ուսանողական	of or pertaining to students
օր	day	օրական	daily
առեւտուր	commerce	առեւտրական	commercial
տեղ	place	տեղական	local
հետաքրքիր	interesting	հետաքրքրական	interesting
արդի	modern	արդիական	modernistic
(no extant base form)		սեփական	one's own

(b) -աւոր /-avor/

This suffix is usually combined with noun stems to form adjectives, though occasionally it may produce a new noun, as the first example, 'skilled worker', below.

<u>Stem</u>		<u>Combined Form</u>	
արհեստ	trade	արհեստաւոր	skilled worker
մաս	part	մասնաւոր	private, special
գլուխ	head	գլխաւոր	main, chief
միլիոն	million	միլիոնաւոր	millions of
վտանգ	danger	վտանգաւոր	dangerous
չափ	measure	չափաւոր	moderate
կարող (կարենալ)	able (to be able)	կարեւոր	important

(c) -ային /-ain/

This suffix combines with stems, usually nouns, to form adjectives. These forms are not predictable, however, and you should not try to make them up yourself. Some stems combine both with *-ային* and with other suffixes, as *քաղաք* 'city', which gives both *քաղաքական* 'political' and *քաղաքային* 'civic'.

	<u>Stem</u>		<u>Combined Form</u>
	անձրեւ	rain	անձրեւային rainy
	լեռ	mountain	լեռնային mountainous
	օդ	air	օդային air (adj.)
no extant base, but there is an old form հանուր 'general', 'all'			հանրային public
	ազգ	nation, people	ազգային national

22.5 Compound Forms

Unlike the forms discussed in Notes 21.5 and 22.4, which consist of stems plus suffixes that never occur independently, the words listed below consist of two independent forms, either of which may occur alone. Such forms will be called compound. The two independent parts of such compounds are usually joined by the linking vowel /a/ or /e/, according to these rules:

(1) The linking vowel is /a/ unless the first part of the compound ends in /i/, in which case the /i/ is dropped and is replaced by /e/. (2) If the last syllable of the first part of the compound contains, but does not end in, /i/ or /u/, this vowel is either lost or replaced by /ə/ (e.g., մոխիւր as an independent form, but մոխրագոյն in a compound).

<u>Independent Forms</u>		<u>Compound Forms</u>			
մոխիւր	ashes	գոյն	color	մոխրագոյն	gray
ժամ	hour	ցոյց	show (noun)	ժամացոյց	clock
գրադարան	library	պետ	chief	գրադարանապետ	librarian
օդ	air	նաւ	ship	օդանաւ	airplane
դրամ	money	տուն	house	գրամատուն	bank
ոսկի	gold	գոյն	color	ոսկեգոյն	golden
նկար	picture	գիր	writing	նկարագրել	describe

C. Exercises

Variation Drills

1. My car is in front of _____.
 my house the library
 the theater the barbershop
2. Here is your pen; it's in front of _____.
 you me your hand the typewriter
3. We can't go without _____.
 you them our children my wife
 seeing Lake Sevan buying something in the bazaar
4. What do (does) _____ mean?
 you this letter that man
 he those clouds what you have written
 she this windy weather what he said
5. By the time we _____, it will be late.
 shave leave here
 eat breakfast find a room
6. What interests me is whether I can _____.
 use your soap help you
 have some stamps find a good tailor
7. Let me _____.
 explain show you my new razor
 ask you about this stay here a few minutes
8. I'd like to know _____.
 why you are late why it is raining so much
 where they live what you were expecting

D. Listening In

1. Aram and Armen are getting ready for a weekend.

Արմեն. Մի րե էլ իս, եթէ այսպէս դանդաղ շարժուես, մենք հազիւ թէ կարողանանք ժամանակին կայարան հասնել:

Արամ. Ինչո՞ւ: Ժամը քանիսն է:

Արմեն. Արդէն եօթից քառորդ է անցել, իսկ դու անգամ չես հագնուել:

Արամ. Այդ ոչինչ: Մի մտահոգուիր: Եթէ ինձ քսան ըոպէ ժամանակ տաս, թէ կը հագնուեմ, թէ կը սափրուեմ և թէ կը նախաճաշեմ: Բայց դու մի բան կերէ՛լ ես:

Արմեն. Ոչ: Միայն մի բաժակ սուրճ խմեցի:

- Արամ. Միայն այդքանն:
- Արմեն. Այո, Բայց դու լաւ կանես մի քիչ արագ շարժուես, այլապէս ես մենակ կը գնամ:
- Արամ. Ճիշտն ասած քեզ պէս ընկեր նոր եմ տեսնում:
- Արմեն. Բայց իմ ասածը կատակ էր:
- Արամ. Գիտեմ, սիրելիս:
- Արմեն. Որպէսզի մի բանով քեզ օգտակար եղած լինեմ, ասա տեսնեմ, ինչ ես ուզում, որ պայուսակիդ մէջ դնեմ:
- Արամ. Այս փոքր արձակուրդի համար, չգիտեմ ինչ վերցնեմ հետս: Կարծում եմ, այն մոխրագոյն զգեստս և կապոյտ տաբատս բաւական է:
- Արմեն: Շատ լաւ: Հասկացայ: Ես դրանցով կը զբաղուեմ, իսկ դու ի սէր Աստուծոյ մի քիչ շտապիր:

2. Aram is in a drugstore.

- Արամ. Ներողութիւն պարոն, դուք ատամի խմոր (խիւս), սանր ու կօշիկի իւղ ունէք:
- Վաճառորդ. Այո, պարոն: Ի՛նչ էք ցանկանում:
- Արամ. Բանը նրանում է, որ ինքս եւ չգիտեմ: Վաղը իմ մի ընկերոջ տարեդարձն է: Մտադիր եմ մի նուէր տանել, բայց չեմ կարողանում որոշել թէ ինչ:
- Վաճառորդ. Մենք լաւ փողկապներ ունենք և շապիկներ: Կամ գուցէ դուք մտադիր էք աւելի մի թանկ բան գնել:
- Արամ. Խնդիրը թանկի, կամ աժանի մէջ չէ: Ուզում եմ, որ իրեն յարմար լինի:
- Վաճառորդ. Ներողութիւն պարոն, ձեր բարեկամը քանի տարեկան է և ինչ գործ է անում:
- Արամ. Աւարտական դասարանի ուսանող է: Ընդհանրապէս նորոյրներ է սիրում:
- Վաճառորդ. Այդ դէպքում ձեզ խորհուրդ կը տամ իրեն այս շապիկը նուիրէք, որը նորոյթ է:

Արամ. Շատ լավ: Որքան արժեքն այս բոլորը:
 Վահանգրդ. Երկու դոլար քառասուն երկու սենթ:
 Արամ. Ահա դրամը: Շնորհակալ եմ:

E. Exercises

Fluency Drills

1. What are you looking at?
 Those new suits in the window. Do you like them?
 They're not bad. But I don't like this new fashion.
 I do. But my new clothes always cost me too much.
2. What color clothes are preferred at your university?
 Most of the boys in our class prefer white or blue shirts.
 But what interests me most is what color coats and trousers they wear (have).
 Oh. They mainly wear (have) gray or blue ones.
3. When I came home yesterday for the holidays, I forgot my razor.
 Let me give you mine. What else do you need?
 Nothing, thanks. Where can I shave?
 In the kitchen. But first let me show you my new suit.
4. Let me show you my new suit.
 Oh, it's very good. It has a nice color. What fashion is it?
- I don't know, but the cut (/jev/) is very popular at the university.
 Really? It must have been quite expensive.
5. That suit must have been quite expensive.
 No. Fortunately I was able to get it in a small shop in Yerevan. It was cheap.
 And did you buy that shirt there too?
 Yes, this shirt and three ties. I'm quite satisfied with them all.
6. Pardon me, sir. What do you have in these suit-cases?
 Only my personal clothing and a few books.
 Would you please open them?
 Of course. You can see for yourself.

Conversation

1. Two college students discuss in the spring their plans and needs for fall clothing.
2. Smith goes into an Armenian clothing store to replenish his wardrobe.
3. Smith's baggage is being examined by an Armenian-speaking customs official.

LESSON 23
A PICNIC AT DILIJAN

A. Basic Sentences

1. Preparations

morning
to travel

At what time tomorrow morning do
we have to be on our way?

Mr. Smith

առաւօտեան
ճանապարհուել

ařavot'yán
č'anap'arvéł

վաղը առաւօտեան ժամը քանիցիւն պիտի
ճանապարհուենք:

Mr. Aramian

The sooner the better.

before

dawn

set out

noon

approximately

If we start before dawn, we will get
to Dilijan about noon.

Որքան շուտ, այնքան լաւ է

նախքան

լուսաբաց

ճանապարհ ընկնել

կէսօր

մօտերին

naxkán

lusabác

č'anap'ár ənk'ənéł

k'əsór

mot'erín

Եթէ նախքան լուսաբաց ճանապարհ
ընկնենք, կէսօրուայ մօտերին կը
հասնենք Դիլիջան:

Mr. Smith

outing

preparation

զբօսանք

պատրաստութիւն

əzbosánk

p'at'rast'utyún

But what preparation is needed for
the outing?

Everything has been taken care of as
far as that is concerned.

knife
fork
spoon
dish
tablecloth

My wife will bring food, drinks,
knives, forks, spoons, dishes,
tablecloth – what else shall I
say – everything.

word, sentence
real
feast

In a word, we are going to have a
regular feast.
impatiently

յսկ զբօւանքի համար, ինչ պատրա-
ստութիւն է պէտք:

Mr. Aramian

Այդ մասին ամեն ինչ կարգադրուած է:

դանակ
պատառաքաղ
գդալ
պնակ
սփռոց

Իմ կինը բերելու է ուտելիք, խմելիք,
դանակ, պատառաքաղ, գդալ, պնակ,
սփռոց, էլ ինչ ասեմ, ամեն ինչ:

Mr. Smith

խօսք
կարգիւ
խնջոյք

Մի խօսքով կարգիւ խնջոյք ենք
ուրեւնալու:
անհամբեր

danák'
p'at'arakág
kotál
p'ənák'
səpřóc

xósk'
k'arkín
xənjúyk

anhampér

I'm looking forward impatiently to
tomorrow's outing.

Ես անհամբեր սպասում եմ վաղուայ
գիտանքին:

2. Next day in the car.

Mr. Aramian

to approach
Now we're getting into Sevan.

Մտնելու
Ահա մտնում ենք Սեւանին:

mot'enál

Mr. Smith

highway
even, smooth
But how is the highway from Sevan?
Is it smooth?

Խճուղի
հարթ
Իսկ Սեւանից Խճուղին ինչպէս է:
Հարթ է:

xəč'uqí
hart

Mr. Aramian

some, certain
rough
Although it's rough in some places,
for the most part it's smooth.
endless
From Sevan to Dilijan the road is
winding and descends endlessly.

որոշ
խորդուբորդ
Թեև որոշ տեղեր խորդուբորդ է,
բայց մեծ մասամբ հարթ է:
անլերջ
Սեւանից մինչեւ Դիլիջան, ճանապարհը
ոլորապտոյտ է եւ անլերջ իջնում է:

vóróš
xortubórt

anvérč

Mr. Smith

far
appearing

հեռու
երեւոյ

hefú
yerevóq

Tell me, are we going to pass those heights which appear far away?

Ասէք տեսնեմ: Հեռուում երեւող այդ բարձրունքներէց պիտի անցնենք:

Mr. Aramian

Yes, my friend. Now this is the Dilijan road.

Այո բարեկամ: Դա հէնց Դիլիժանի ճամբան է:

But what's happened? to stop

Բայց ինչ պատահեց: կանգնեցնել

Why are you stopping the car?

Ինչու էք կանգնեցնում մեքենան:

Mr. Smith

gas to be consumed

բենզին սպառուել

k'angənecnél

We're out of gas. to go away from

Բենզինը սպառուել է: հեռանալ

benzín əsp'ařvél

Since we're still in Sevan, I want to buy some gas.

Քանի դեռ չենք հեռացել Սեւանից, ուզում եմ մի քիչ բենզին գնել:

heřanál

Mr. Aramian

near by wing garage

մօտակայ թեւ կառատուն

mot'ak'á tév k'ařat'ún

There's a garage on the right side of that square over there.

Այս մօտակայ հրապարակում, աջ թեւի վրայ մի կառատուն կայ:

Let's go there.

Այնտեղ գնանք:

Mr. Smith

besides
wheel, tire
Besides the gas, I want to check the
tires.

բացի
անիւ
Բենզինից բացի, ուզում եմ քննել
նաեւ անիւները:

bačí
anív

to be reduced, go down
air

պակասել
օդ

p'ak'asél
ót

I think the right front tire has lost
some air.

կարծեմ առջեւի աջ անիւի օդը
պակասել է:

fast
to explode
accident

արագ
պայթել
արկած

arág
p'aytéł
ark'ác'

If we go fast, we might have a blow-
out and meet with an accident.

Արագ գնալու դեպքում, կարող է
պայթել եւ արկածի հանդիպենք:

Mr. Aramian

brake
condition
But what condition are the brakes
in?

արգելակ
վիճակ
Իսկ մեքենայի արգելակը ինչ
վիճակի մէջ է:

argelák'
vič'ák'

Mr. Smith

safe, assured
You don't need to worry about them.
I had them fixed last week.

ապահով
Այդ մասին ապահով եղէք:
Անցեալ շաբաթ նորոգել տուի:

ap'ahóv

3. At the picnic.

Mrs. Aramian

box

տուփ

t'úp

tree

ծառ

c'ář

bench

նստարան

nəst'arán

under

տակ

t'ák'

The match box is under the bench
next to the tree.

Արամ, լուցկու տուփը այն ծառի
դիմացի նստարանի տակ է գտնուում:
կրակ

fire

k'ərák'

You make the fire, and I'll go look
for the children.

Դու կրակ պատրաստիր, իսկ ես էլ
գնամ տեսնեմ ո՞րք ես երեխաները:

Mr. Aramian

in vain

իզուր

izúr

to worry, be anxious

անհանգստացալ

anhangəst'anál

That's nothing to worry about.

Իզուր մի անհանգստացիր:

forest

անտառ

ant'ář

spring

աղբիւր

axp'yúr

to play

խաղալ

xaqál

The children are playing near the
spring in the forest.

Երեխաները անտառի մէջ, աղբիւրի
մօտ խաղում են:

voice

ձայն

jáyn

Don't you hear their voices?

Մի՞րէ նրանց ձայնը չե՞մ լսում:

Mr. Smith

Please give me something to do. We Americans say, 'If you don't work, you don't eat'.

Տիկին, խնդրում եմ ինձ էլ մի գործ տուէք: Մենք ամերիկացիներս ասում ենք, եթէ չես աշխատում, չես ուտում:

Mrs. Aramian

You're our guest, Mr. Smith.
definitely
conscience
to make calm
to spread

Դուք մեր հիւրն էք, պարոն Միթի:
անպատճառ
խիղճ
հանգստացնել
փռել

anp'ač'áf
xixč'
hangəst'acnéł
pařél

But if you want to salve your conscience, then spread the table cloth.

Բայց եթէ ուզում էք ձեր խիղճը հանգստացնել անպատճառ, այդ զեպքում դուք էլ սփռոցը փռեք:

Mr. Smith

Please tell me where.

Եթէ կարելի է ասեք ո՞րտեղ:

Mr. Aramian

big
shade
in the middle of, between

խոշոր
շուք
մէջտեղ

xošór
šuk
mečt'ég

It seems to me that in the shade between those big trees is a good place.

Ինձ ըլուում է, թէ այդ խոշոր ծառերի մէջտեղ, շուքի տակ յարմար է:

Mrs. Aramian

opinion

կարծիք

k'arc'ik

hill

բլուր

balur

If you ask my opinion, I'd suggest
right here on the hill.

Եթէ իմ կարծիքը հարցնէք, էս պիտի
առաջարկեմ հէնց այստեղ, բլուրի
վրայ:

Mr. Smith

bush

թուփ

tup

behind

յետեւ

het'ev

meadow

մարգագետին

markaget'in

grass

խոտ

xot

In that case neither place, but behind
these bushes on the green grass
in the meadow.

Այդ դեպքում ոչ այստեղ, ոչ այնտեղ,
սյլ այն թուփերի յետեւ, մարգա-
գետնում, կանաչ խոտերի մէջ:

Mrs. Aramian

Fine, Mr. Smith.

Շատ լաւ, պարոն Միթ:

Do whatever you want.

Արէք այնպէս ինչպէս ցանկանում էք:

B. Grammatical Notes

23.1 Present Participle 2

Are we going to cross those heights which appear in
the distance?

Հեռում երեւոյ այդ բարձրութիւններից պիտի
անցնենք:

The student walking over there is a friend of mine.
 He's a smart man (one who understands).
 That boy with a book in his hand is my brother.
 The man with (being with) that boy is my father.
 This writer has many successful works.
 The teacher writing this lesson is an American.

Այն գնացող ուսանողը իմ բարեկամն է:
 Հասկացող մարդ է:
 Չեռքին գիրք ունեցող այն տղան, իմ եղբայրն է:
 Այդ տղայի հետ եղող մարդը իմ հայրն է:
 Մյս գրողը շատ յաջող գործեր ունի:
 Այս դասը գրող ուսուցիչը ամերիկացի է:

Present participle 2 has the ending ող /oq/. It may be used either as an adjective or as a noun. In the latter form it may take a full inflection for case, number and possession. It is generally the equivalent either of an English verbal form in 'ing' like 'walking', 'understanding', etc., or of an English phrase like 'who is walking', 'who understands'. Sometimes it has developed a special meaning, like գրող which may mean 'writing' or 'who is writing' but which also may have

the special meaning 'writer'. Sometimes present participle 2 եղող of the verb լինել 'to be' is used to indicate that a postpositional phrase describes a following noun. This construction is necessary if the postposition is one that is never inflected for case. Thus, 'the man with that boy' is այդ տղայի հետ եղող մարդը, literally 'the man being with that boy' but 'the book on the table' is սեղանի վրայի գիրքը, where the postposition վրայ is inflected.

The regular verbs of Class 1 form the present participle 2 by adding the ending ող to the infinitive stem, thus

<u>Class</u>		<u>Infinitive</u>		<u>Infinitive Stem</u>		<u>Pres. Participle 2</u>	
1.1	գրել	gərél	to write	գր-	gər-	գրող	gəróq
1.2	տեսնել	t'esnéł	to see	տեսն-	t'esn-	տեսնող	t'esnóq
1.3	հարցնել	harcənél	to ask	հարցն-	harcən-	հարցնող	harcənóq

Regular verbs of Class 2 form the present participle 2 by adding ող to the preterite stem, thus

<u>Class</u>		<u>Infinitive</u>		<u>Preterite Stem</u>		<u>Pres. Participle 2</u>	
2.1	խաղալ	xaqál	to play	խաղաց-	xaqac-	խաղացող	xaqacóq
2.2	հասկնալ	hask'anál	to understand	հասկաց-	hask'ac-	հասկացող	hask'acóq

The verb երեւալ, which is regular in other respects, has a present participle 2 formed on the infinitive stem երեւող.

The irregular verbs are mostly regular in forming the present participle 2, thus

<u>Infinitive</u>	<u>Present Participle 2</u>
անել	անող
տանել	տանող
ուտել	ուտող
լինել	եղող (լինող)
գնել	գնող
տալ	տուող
գալ	գացող

23.2 Causative Verbs

The sun is shining.

I'm polishing my shoes.

The train stops at this city.

He stopped the car.

Don't worry.

My cold bothers me a bit.

He took me home (saw to it that I got home).

He had me ask about the book.

Many verbs with an infinitive in /-cneł/ or /-caneł/ are formed from other verbs. Such verbs are called

Արեւը փայլում է:

Ես կօշիկներս փայլեցնում եմ:

Այս քաղաքում զնացքը կանգնում է:

Դա կանգնեցրեց մեքենան:

Մի անհանգստացէք (մտահոգուէք):

Հարբուխս ինձ մի քիչ անհանգստացնում է:

Դա ինձ տուն հասցրեց:

Դա ինձ հարցնել տուեց գրքի մասին:

causative verbs. These verbs mean 'to cause to...' do whatever the original verb means. Thus, from an

original verb meaning 'to shine', a causative verb is formed meaning 'to cause to shine, to polish'. Or from an original verb meaning 'to stop, to come to a stop', a causative is formed meaning 'to stop, to cause to come to a stop'.

The infinitive of the causative is formed from the preterite stem of the original verb by adding /-cnel/ or /-canel/ to it, the latter if the preterite stem ends in a consonant. But if this would result in the sequence /ccn/, then this sequence is replaced by /cn/. All causative verbs are regular verbs of Class 1.3 and, in fact, form the bulk of Class 1.3. There are, however, a few verbs in this class that are not causative verbs, like *անցնել* 'to pass' and *հարցնել* 'to ask'.

A fairly large number of Armenian verbs simply do not form causatives in this way. Instead, their infinitives enter into a phrase with the verb *տալ*, which then means 'to cause to ...'. Thus, *հարցնել տալ*, *լազնել տալ*, etc.

In order to express the causative meaning corresponding to some Armenian verbs, entirely different verbs are used, e.g., the causative of *գալ* is *բերել* and that of *գնալ* is *ուղարկել*.

Some of the causatives and the original verbs from which they are formed are given in the following list. All of these are verbs of which you have already met one form or the other, or even both.

Original verb

Causative verb

փայլել

փայլեցնել

կանգնել

կանգնեցնել

սովորել

սովորեցնել

ծանօթանալ

ծանօթացնել

անհանգստանալ

անհանգստացնել

ուշանալ

ուշացնել

հասկանալ

հասկացնել

բարձրանալ

բարձրացնել

վերջանալ

վերջացնել

Not all verbs may form causative verbs, but it will be helpful if you can recognize them.

23.3 'to approach'

Now we're getting into Sevan.

Ահա ժամենում ենք Սեւանին:

The verb ժամենալ 'to approach' requires the thing approached to be in the genitive case.

C. Exercises

Variation Drills

1. a. Mr. Aramian is writing a letter at that desk.
b. The man who is writing is Mr. Aramian.
c. The man who is writing at that desk is Mr. Aramian.
d. The man who is writing a letter at that desk is Mr. Aramian.
2. a. They are listening carefully to the music.
b. The people listening to the music are students.
c. The people listening carefully to the music are students.
3. a. The men are waiting for their wives in front of the theater.
b. Do you see those men?
c. Do you see those men in front of the theater?
d. Do you see the men waiting in front of the theater?
e. Do you see the men who are waiting for their wives in front of the theater? They are impatient.
4. a. My wife is buying a rug from that man.
b. That woman is my wife.
c. The woman buying a rug is my wife.
d. The woman buying a rug from that rug dealer is my wife.
5. a. The boy is making a fire for our picnic.
b. The boy needs a match.
c. The boy making the fire needs a match.
d. The boy making a fire for our picnic needs a match.
6. a. A large mountain appears in the distance.
b. That large mountain is Ararat.
c. That large mountain which appears in the distance is Ararat.
d. Those two large mountains which appear in the distance are Great and Little Ararat.
7. a. Mr. Aramian is approaching the barber shop with his two children.
b. That man is Mr. Aramian.
c. The man approaching the barber shop is Mr. Aramian.
d. The man approaching the barber shop with his two children is Mr. Aramian.

D. Listening In

1. Mr. Smith and Mr. Aramian are at the railway station.

Արամեան. Ուրեմն, մեկնում էք, պարոն Սմիթ:

Սմիթ. Այո, բարեկամ: Առեւտրական մարդ սասճդ այդպէս է: Մի օր այստեղ, միւս օրն այնտեղ:

Արամեան. Ախոս առիթ չունեցաք աւելի երկար մնալու մեզ մօտ:

Սմիթ. Բայց նորից կը տեսնուենք: Ո՛վ գիտի, գուցէ, մի քանի ամսից իմ առեւտրական գրասենեակի մի ճիւղը բացեմ ձեր քաղաքում:

Արամեան. Այդ շատ գեղեցիկ գաղափար է: Ձեզ յաջողութիւն եմ ցանկանում:

Խնդրում եմ ասէք, վաղն առաւօտեան ժամը քանիսին կը հասնէք Նիւ-Եօրք:

Սմիթ. Եթէ գնացքը ճիշտ ժամանակին ճանապարհ ընկնի, կարծում եմ, նախքան լուսաբաց Նիւ-Եօրք կը լինեմ:

Արամեան. Իսկ քանի՞ օր Նիւ-Եօրք պիտի մնաք:

Սմիթ. Նոյն օրը կէսօրուայ մօտերին պիտի ճանապարհուեմ ֆլօրիդա:

Արամեան. Ուրեմն այդպիսով, թէ զքօսանք էք կատարում եւ թէ առեւտուր:

Սմիթ. Գուցէ: Բայց որ ֆլօրիդան գեղեցիկ տեղ է, դրանում խօսք չկայ:

Արամեան. Ահա և ձեր գնացքը: Չմոռանաք ինձ գրել:

Սմիթ. Ոչ, չեմ մոռանայ: Յտեսութիւն: Բարեկներս ձեր կնոջը:

Արամեան. Շնորհակալութիւն: Բարի ճանապարհ:

2. Mr. Smith and Mr. Aramian are in an automobile.

Արամեան. Ինչո՞ւ ես կանգնեցնում մեքենան: Ինչ է եղել:

Սմիթ. Առջեւի աջ անիւը նստել է:

Արամեան. Չլինի՞ պայթել է:

- ՄԻԻԲ. Ոչ, չեմ կարծում: Աւելի լաւ է այս մօտակայ կառատուերը գնանք և քննել տանք մեքենան:
- ԱՐԱՄԵԱՆ. Բայց դու ասացիր, որ անցեալ շաբաթ ես նորոգել տուէլ:
- ՄԻԻԲ. Այո, բայց տեսնում եմ, որ արգելակներն էլ լաւ չեն աշխատում:
- ԱՐԱՄԵԱՆ. Իսկ բենզին ունես:
- ՄԻԻԲ. Բենզինը բաւական է: Բայց դու ասա, տեսնեմ, այստեղից սկսած մեր գնալիք ճանապարհն ինչպէս է:
- ԱՐԱՄԵԱՆ. Մի քիչ խորդուբորդ է: Բայց այս գիւղն անցնելու պէս, ճանապարհը գնալով աւելի հարթ է դառնում և միշտ իջնում է:
- ՄԻԻԲ. Եթէ այդպէս է, արկած չուրենալու համար, լաւ է զգոյշ վարեմ մեքենան:
- ԱՐԱՄԵԱՆ. Եթէ այդպէս անես, շատ լաւ բան արած կը լինես:

3. The Aramians are on a picnic.

- Պարոն
ԱՐԱՄԵԱՆ. Զգիտեմ, թէ ինչի՞նչ այստեղ եկանք: Ոչ նստարան կայ և ոչ էլ սեղան: Տեսարանն էլ այնքան հաճելի չէ:
- Տիկին
ԱՐԱՄԵԱՆ. Բայց դու էիր որ այստեղ առաջարկեցիր: Քանի անգամ ասացի այն դիմացի բլուրի մօտ գնանք:
- Պ.
ԱՐԱՄԵԱՆ. Իսկ երեխաներն ո՞ւր գնացին:
- Տ.
ԱՐԱՄԵԱՆ. Անտառում ծառերի տակ խաղում են: Անհոգ եղիր:
- Պ.
ԱՐԱՄԵԱՆ. Ինչ ես կարծում, այն կանաչ մարգագետինը յարմար չէ: Թէ աղբիւրի մօտ կը լինենք և թէ երեխաներից հեռու չենք լինի:

Տ.
Արամեան. Շատ լաւ: Ինձ էլ թւում, թէ այն կանաչ թփերի ու խոտերի մէջ աւելի հաճելի է ժամանակ անցկացնել:

Պ.
Արամեան. Այդ դեպքում ես պայուսակները կը տանեմ, իսկ դու էլ սփռոցը բեր:

E. Exercises

Fluency Drills

1. What time did you set out on your trip?
Before dawn, in order to get to Dilijan before noon.
But why were you in such a hurry?
If we hadn't arrived before noon, we wouldn't have met our friends.
2. When is the picnic to begin?
Oh, about 2 o'clock. But if you are late, don't worry.
When is your family going to arrive?
We plan to get there at three.
3. How is the road from here to Dilijan?
It's not so bad. It's smooth, but winding.
Do you have to drive carefully?
Yes, especially at night.
4. How are the roads in your state?
I'm sorry to say that they're not so good.
5. Where is the coffee? I can't find it.
Don't worry. It's in a safe place. It's there under the bench.
Then we can begin to eat if we can find the children.
Where are they?
In the shade of those trees near the spring.
6. What nice grass! Let's spread our table cloth right here.
It's pleasant here now, but in an hour or two it will be too hot here.
Then what do you suggest?
Let's spread it over there among those big trees.

Conversation

1. Two students discuss the highway between two cities known to them and plan a trip over that highway in the near future.
2. They go on to plan a picnic. One suggests a spot where he has been before and describes it in some detail.

3. Aramian and his wife have just arrived at the picnic grounds. They make a check of the things they have brought along and discover that one or two

articles got left behind. They give the children instructions about where they may play and then proceed to get the meal ready.

J

LESSON 24

REVIEW

A. Variation Drills

In the following sentences use /-ac'/ and /-oq/ participles wherever possible.

- 1.a. Those two children are sitting among the big trees on the hill.
 - b. Those children are from our school.
 - c. Those two children sitting under the big trees are from our school.
 - d. Those children sitting among the big trees on the hill are from our school.
- 2.a. I suggested a plan.
 - b. The plan I suggested was adopted /əntuné!/.
c. Do you like the plan I suggested?
d. He conducted his trip according to the plan I suggested.
- 3.a. The children are playing in the grass.
 - b. How old are the children playing in the grass?
 - c. Do you see those children playing in the grass?
 - d. The children playing in the grass look quite healthy.
- 4.a. That woman is approaching your car.
 - b. What is the name of that woman approaching your car?
 - c. Are you acquainted with that woman who is approaching your car?
- d. That woman approaching your car is quite good-looking.
- 5.a. Why is that man looking at his watch?
 - b. Does the man looking at the clock work here?
 - c. The man looking at his watch is waiting for his wife.
 - d. Do you know that man who is looking at his watch now?
- 6.a. If you had asked me, I would have _____.
 - shown you the street
 - given you good advice
 - given you some toothpaste
 - gone with you to the opera
7. He said that _____.
(put the following quotations into indirect form)
 - 'I read your book'
 - 'I am reading your book'
 - 'I'm going to read your book'
 - 'I have eaten breakfast'
 - 'I am eating breakfast'
 - 'I'm going to eat breakfast in a few minutes'

8. If you had _____, we wouldn't have had an accident.
checked the tires
not been arguing with me
driven carefully
stayed at home according to my suggestion

9. _____ will be _____.
what I have to say, interesting
what I have to write, long
the road I have to travel (go), difficult
the materials I have to read, difficult
the opera to be presented, beautiful
the house to be built, built in Armenian style

B. Modified Basic Sentences

1. Why haven't you read your letter?
2. Aren't we going to go by Aram's place?
3. I had never before in my life seen so much noise and confusion.
4. The man standing in front of the theater is waiting for his wife.
5. The rugs he sold were very good.
6. An American friend of mine told me that the bazaars are interesting.
7. We came across some goods recently exported from Armenia.
8. If you don't go to the bazaar in person, you won't understand what I have said.
9. I haven't finished what I had to say.
10. If I weren't pleased with my room, I wouldn't stay.
11. Aram said that he was going to go to see the bazaar.
12. This man says he arrived in Yerevan two days ago.
13. If we like the opera, we will go again.
14. He said that I looked like an Armenian to him.
15. I profited very much from the economics section of your library.
16. I profited both from the economics and from the sociological sections.
17. We'll hardly have time to wash and shave.
18. I never go to the opera.
19. He asked me for a match.
20. The man standing in front of the library is a teacher at the university.
21. Let me show you these stamps which I bought recently.
22. But you don't understand what I need!
23. That looks to me like an expensive pair of pants.
24. The members of my class wear gray coats and blue ties.
25. The sooner we start out, the sooner we will get there.
26. If we had started before dawn, we would be there now.

27. The men who arrived today from New York are waiting in your office.
28. The man writing a letter at that desk looks very busy.

29. We've got a lot to do before the picnic.
30. I understand what you mean in general, but please tell me what /vertevek/ means.

C. Conversation

Instead of fluency drills, in which material is given for translation, this section contains six conversations. Each pair of conversations, 1 and 2, 3 and 4, 5 and 6, are built around a type of situation which will provide opportunities to use an important part of the grammatical material of Lessons 19-23.

1. A and B are discussing B's recent sickness. They speculate as to its possible causes and what B might have done to avoid it.
2. A and B are discussing a recent picnic which was not very successful. They discuss various ways in which it might have been improved.
3. A and B are discussing A's apartment /bənək'aran/. A is not very well satisfied with it. They discuss ways in which it might be improved.
4. C and his girlfriend are discussing a forthcoming presentation at the opera house. C wants D to go, but she is not enthusiastic. She makes a series of excuses, which C tries to overcome.
5. A asks B if he may borrow some of his toilet articles. B says yes, he may, and that they are in his room. A questions B about the location of the various articles, thanks him, and goes to get them.
6. A is a new employee in a clothing store. E, the manager, is showing him the stock, and the locations of things.

D. Conversation

1. F, a new student at an Armenian university, asks G, who has been there for several years, about the library facilities, particularly in the social sciences. In the course of his answer, G mentions a paper he is writing. It happens that F is interested in the same subject, so they discuss G's paper.
2. B has been feeling ill for some time. His friend drops in to see him. After B has recited his symptoms, H tells him that he himself had had the same troubles several years before. He recovered by spending some time in a more healthful climate. He tries to persuade B to go there.

3. M, who is about to leave for his first year at the university, asks H about details of student life. He is particularly interested in the kinds of clothing

that are popular, the best stores in which to buy them, and so forth.

LESSON 25

GEOGRAPHY

A. Basic Sentences

Mr. Aramian

to decide

որոշել

voroshél

When have you decided to go to Iran?

Ե՞րբ էք որոշել Պարսկաստան անցնել:

Mr. Smith

near

մօտ

mót'

future

սպառաջ

ap'agá

In the near future.

Մօտ սպառաջին:

Maybe in a few months

Գուցե մի քանի ամսից:

Mr. Aramian

Are you going straight to Iran, or do you have other plans?

Ուղղակի Պարսկաստանն պիտի գնաք, թե ուրիշ ծրագրեր ել ունէք:

Mr. Smith

middle

միջին

mičín, miĵín

via

վրայով

verayón

I want to make my trip via the Middle East.

Ճանապարհորդութիւնս ուզում եմ

Միջին Արեւելքի վրայով կատարել:

to interest

հետաքրքրել

het'akərkrél

colony, community
I've always been interested in the
people of those countries, espe-
cially the Armenian communities.

In that case I suggest that you go to
Tabriz.

leading
role

The Armenian community there
plays a leading role in Persian-
Armenian life.

Yes, I plan to spend a certain amount
of time in Tabriz, then if it is
possible, go over to Armenia.

Do you have a visa?
to obtain

How did you get it?

I haven't yet.

գաղութ
Այդ երկրների ժողովուրդները ինձ
միշտ էլ հետաքրքրել են, յատկապես
հայ գաղութները:

Mr. Aramian

Այդ դեպքում, ձեզ կառաջարկեմ
Թաւրիզ գնալ:
առաջնորդող
դեր

Այնտեղի հայ գաղութը առաջնորդող
դեր է կատարում պարսկահայ
կեանքում:

Mr. Smith

Այո, ծրագրել էմ մի որոշ ժամանակ
Թաւրիզ մնալ, ապա եթէ կարողանամ,
անցնել նաեւ Հայաստան:

Mr. Aramian

Արդեօք վիզա ունե՞ք:
ձեռք բերել
ի՞նչպէս կարողացաք ձեռք բերել:

Mr. Smith

Դեռ չեմ ստացել:

gaqut

ařačnortóq
dér

jérk berèl

Of course, I applied in plenty of time.

appearance

present

situation

to become difficult

But from all appearances it has gotten difficult on account of the present political situation.

inevitable

Yes, such difficulties are usually unavoidable.

I'm glad that you have a chance to visit the Middle East.

Yes, I'm waiting for that day impatiently.

to forget

By the way, I wanted to say something to you, but I've forgotten what it was.

to remember

Իհարկէ ժամանակին դիմել եմ.

երեւոյթ

ներկայ

դրութիւն

դժուարանալ

Բայց ըստ երեւոյթին ներկայ քաղաքական դրութեան հետեւանքով դժուարացել է:

Mr. Aramian

անխուսափելի

Այո, այսպիսի խնդիրները ընդհանրապէս անխուսափելի են:

Բայց երանի ձեզ, որ առիթ ունէք Միջին Արեւելքը այցելելու:

Mr. Smith

Այո: Անհամբեր սպասում եմ այդ օրուան:

Մոռանալ

Ներողութիւն պարոն Արամեան, ձեզ մի բան էի ուզում ասել, բայց մոռացայ:

յիշել

yerevdyt

nerk'á

dərutyan

dəžvaranál

anxusapelí

mořanál

hišél

Now I remember.

Do you have a book on Armenian geography?

ancient

Ancient or modern Armenia?

complete

Both. Before my visit to Armenia, I want to form a well-rounded idea of the country.

map

Yes; I have a good geography, with lots of maps.

boundary

to be changed

These maps will show you how very many times the boundaries of Armenia have been changed.

size

Այժմ յիշեցի:

Դուք Հայաստանի աշխարհագրութեան գիրք ունե՞ք:

Mr. Aramian

պատմական

Պատմականն թէ արդի Հայաստանի:

Mr. Smith

լրիւ

Երկուսն էլ: Նախքան Հայաստան այցելելս, ուզում եմ մի լրիւ գաղափար կազմել երկրի մասին:

Mr. Aramian

քարտէս

Այո: Մի լաւ աշխարհագրութեան գիրք ունե՞մ, բազմաթիւ քարտէսներով:

սահման

փոփոխուել

Այդ քարտէսները ձեզ ցոյց կը տան թէ քանի-քանի անգամներ են Հայաստանի սահմանները փոփոխուել:

Mr. Smith

մեծութիւն

p'at'mak'án

lériv

kart'és

sahmán

popoxvéł

mec'utyún

What is the size of present-day
Armenia?

It's not so big.

It's almost one and a half times the
size of Massachusetts.

number

And about how many Armenians are
there?

population

The population of Armenia numbers
nearly one and a half million.

that many
outside the boundaries
together

There are that many Armenians
living in the Soviet Union, but to-
gether with the Armenians living
outside of Armenia, the total num-
ber comes to four million.

Ներկայ Հայաստանի մեծությունը
որչափ է:

Mr. Aramian

Այնքան էլ մեծ չէ:

Գրեթէ մէկ ու կէս անգամ Մասսչուսեթ
նահանգի մեծությունն ունի:

Mr. Smith

Թիւ

Իսկ հայերի ընդհանուր թիւը:

Mr. Aramian

բնակչություն

Հայաստանի բնակչության ընդհանուր
թիւը մօտ մէկ ու կէս միլիոն է:

նոյնքան էլ
արտասահման
մէկտեղ

Նոյնքան էլ հայեր կան խորհրդային
Միութեան մէջ: Իսկ արտասահմանի
հայութեան հետ մէկտեղ, հայերի
ընդհանուր թիւը չորս միլիոնի է
հասնում:

tiv

bənak'žutyún

nuynkán òl
art'asahmán
mek't'éq

B. Build-ups

(Use /-oq/ and /-ac'/ forms wherever possible. The Armenian phrases at the end of each exercise will serve as hints.)

1. a. My parents are going to come in the near future.
b. My parents are going to bring my books.
c. My parents, who are going to come in the near future, are going to bring my books with them.
(Մօտ ապագայում եկող իմ ծնողները)
2. a. My friends went straight to Persia.
b. My friends stayed in Tabriz for two weeks.
c. My friends who went straight to Persia stayed in Tabriz for two weeks.
(Ուղղակի Պարսկաստան գնացող իմ երկու բարեկամները)
3. a. We made our trip via the Middle East.
b. Our trip was very interesting.
c. Our trip via the Middle East was very interesting.
(Մեջին Արեւելքի վրայով կատարած մեր ճանապարհորդությունը)
4. a. The Tabriz colony plays a leading part in Persian-Armenian life.
b. The colony playing the leading role is located in Tabriz.
c. He told me about the Tabriz colony.
d. He told me many interesting things about the Tabriz colony, which plays a leading role in Persian-Armenian life.
5. a. We stayed in Tabriz.
b. Let's stay in Tabriz for a week.
c. Why did you stay so long in Tabriz?
d. On account of staying so long in Tabriz, we weren't able to go to Teheran.
(Երկար ժամանակ թաւրիչ մնալու հետեւանքով չկարողացանք թեհրան անցնել)
6. a. I'm sorry to hear about that situation.
b. The situation has become difficult.
c. On account of present-day political problems, the situation has become difficult.
d. I'm sorry to hear about that situation, which has become difficult on account of present-day political problems.
(Ներկայ քաղաքական կացութեան հետեւանքով դժուարացած դրութեան մասին)
7. a. I've visited a lot of states.
b. Let me tell you about the states I've visited.
c. I've visited seventeen states in the last three months.
d. Let me tell you about the states I've visited in the last three months.

(Անցեալ երեք ամիսներէ իմ այցելած նահանգներէ մասին)

- 8. a. I came to look at your books.
 - b. I want to look at the maps in (of) your book.
 - c. I want to read about Armenian geography.
 - d. I came to look at the maps in your book and to read about Armenian geography.
- (Զեր գրքի քարտէսները նայելու և Հայաստանի աշխարհագրութեան մասին կարգաւորու համար)
- 9. a. He crossed from Persia to Armenia.
 - b. He went to Armenia on business.
 - c. He crossed from Persia to Armenia on business.

d. After crossing from Persia to Armenia on business, he received a letter from the New York branch of his bank.

(Առեւտրական գործերով Պարսկաստանից Հայաստան անցնելուց յետոյ)

- 10. a. I've forgotten my question.
- b. I wanted to ask you a question.
- c. I've forgotten the question I wanted to ask you.
- d. On account of forgetting the question I wanted to ask you, I'll ask another.

(Զեզ տալիք հարցս մոռանալու հետեւանքով)

C. Reading

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պարերի ընթացքում, Հայաստանի սահմանները յաճախ փոփոխութեան են ենթարկուել: Պատմական Հայաստանը գտնուում էր փոքր Ասիոյ հիւսիսարեւելեան մասում, Եփրատ, Տիգրիս, Արաքս և Գուռ գետերի բերրի հովիտների մէջ: Այդ հողերի վրայ գոյուրիւն ունէին մի շարք պետութիւններ որոնցից իշխող գերէին կառարում չալիբի և Ուրարտու թագաւորութիւնները:

Պատմական Հայաստանի տարածութիւնն էր մօտաւորապէս 140,000 քառակուսի մղոն, և սահմանակից էր հարաւ-արեւելքում Ուրմիոյ լճին, հարաւում Զաքատին և Մուսուլ քաղաքին, հիւսիս-արեւելքում Մեծերկրական խովին և արեւմուտքում Սև խովին:

Պատմական ռեպբերի բերումով, գնալով Հայաստանի սահմանները փոքրանում են և աւելի հիւսիս են ձգուում, ռեպի կովկաս ուր քաղաքականապէս հայ ժողովուրդը իրեն աւելի ապահով էր գտնում: Այդ շրջանին, Հայաստանի արեւմտեան մասը կոչուում էր

Փոքր Հայք, և արևելեան մասը Մեծ Հայք:

Միջին Դարերում, (1080-1375 Ք.Յ.) Միջերկրա-
կանի փերին կազմւում է Կիլիկեան Հայաստանի թա-
գաւորութիւնը: Ահա այդ շրջանին է որ հայերը մեծ
մասնակցութիւն են բերում խաչակրաց Մըշաւանքին:

1375 թուից մինչև 1918 թիւ, Հայաստանը աշ-
խարհագրապէս մի անորոշ ու խախուտ ձև է ստանում,
բաժանուելով փոստատանի, Պարսկաստանի և թուրքի-
այի միջև:

1918 թուին եր որ գրեթէ վեց դար ստրկութիւ-
նից յետոյ Հայաստանը վերստանում է իր անկախութիւ-
նը և հռչակւում որպէս ժողովրդավարական հանրապե-
տութիւն: Հայաստանի Հանրապետութեան այդ շրջանին,
երկրի տարածութիւնն էր 30,000 ք.մ.

Հայաստանի հողային իրաւական պահանջները առ-
նչուութեամբ, Միացեալ Նահանգների Կաթագահ Վուդրո
Վիլսոնը մի պատուիրագիր (մատրաթ) է յանձնում Ազ-
գերի վեհաժողովին: 1920 թուի Օգոստոս 10 ին Դաշ-
նակիցները ստորագրում են Սեվրի Դաշնագիրը որով
թուրքիան Հայաստանին պիտի վերադարձնէր հայապատկան
վեց նահանգները և այդպիսով Հայաստանը տէր պիտի
դառնար իր պատմական հողերի մի մասին: Ըստ Վիլ-
սոնեան հրամանագրի, Հայաստանի Հանրապետութեան տարա-
ծութիւնը 65,000 ք.մ. պիտի լինէր: Սակայն Հայաս-

տանին առնչուող Սեվրի Դաշնագրի յօդուածները չեն
իրագործւում և այդ թուականից հազիւ մէկ ամիս
անցած թուրքիան և խորհրդային փոստատանը յարձա-
կւում են Հայաստանի վրայ և երկիրը բաժանում
իրենց մէջ: 1920 թուի Դեկտեմբեր 2 ին Հայաստանը
խորհրդայնանում է:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԴԻՐՔԸ

Խորհրդային Հայաստանը մի լեռնային երկիր է
որ գտնւում է իրանեան բարձրաւանդակի հիւսիսային
ժայռում և Արաքս գետի կենտրոնական հովտում: Հա-
յաստանի բարձրաւանդակը ծովի մակերեսից 6,000—
8,000 ոտք բարձրութիւն ունի և ցանցուած է մի
շարք լեռնաշղթաներով ու հրաբխային լեռներով:
Երկրի ամենաբարձր կէտը 14,440 ոտք բարձրութիւն
ունի: Սովետական Հայաստանի տարածութիւնն է
11,580 ք.մ.:

Խ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍԱՀՄԱՆՆԵՐԸ

Հայաստանը խորհրդային Սոցիալիստական Հանրա-
պետական Միութեան 16 հանրապետութիւններից մէկն է
որ գտնւում է հարաւային Կովկասում: Հայաստանը
սահմանակից է արեւմուտքից թուրքիային, հարաւից
իրանին, արևելքից խորհրդային Ազրբեջանին, և

հիւսիսից խորշային վրաստանին:

Խ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԼԻՄԱՆ

Զնայած այն հանգամանքին որ Հայաստանի կլիման ընդհանրապէս չոր ու լեռնային է: Մակայն այդ կլիման ունի իր բազմաթիւ եղանակները համաձայն տեղի աշխարհագրական դիրքի: Հայաստանի ձմեռը երկար ու խիստ է, իսկ ամառը տաք ու կիզիչ: Արարատեան դաշտում ու հովիտներում եղանակը բարեխառն է:

Խ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼԵՌՆԵՐԸ

Խորհրդային Հայաստանի ամենաբարձր լեռն Արագածն է որ 14,440 ոտք բարձրութիւն ունի: Լեռնաշղթաներից կարևորներն են հիւսիսում ֓ամբակի ու Մուրգուսեան լեռները, արեւմուտքում Սեւանի, Զանգեզուրի ու Բարգուշատի լեռնաշղթաները, հարաւում Մեղրիի ու վայոց Զորեան լեռները, եւ Սեւան Լճի արեւմուտքում Գեղամայ լեռները: Արարատ լեռը կամ Մասիսը որ Հայաստանի անկախութեան հոգին ու խորհրդանիշն է թուրքիայի տիրապետութեան տակ է գտնուում: Մեծ Մասիսի բարձրութիւնն է 17,000 ոտք, իսկ ֓ոքր Մասիսինը 13,000 ոտք:

Խ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԵՏԵՐԸ

Սովետական Հայաստանի ամենամեծ գետը Արաքսն (Երասխ կամ Արագ.) է որ 600 մղոն երկարութիւն ունի: Արաքսը սկիզբ է առնում Էրզրումի հարաւից եւ թափւում է Կասպից ծովը: Արաքսը մի արագընթաց, սղմոտ ու վտանգաւոր գետ է որ ոռոգում է Արարատեան դաշտի հողերը: Ախուրեան եւ Հրազդան գետերը միանում են Արաքսին: Հայաստանի միւս գետերն են Գասախը, Դեբետը, Աղստափան, Արփան ու Որոտանը:

Խ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼՃԵՐԸ

Սեւան Լիճը որ աշխարհիս ամենաբարձր լեռնային Լճերից մեկն է, ծովի մակերեսից 6,500 ոտք բարձրութեան վրայ է գտնուում, շրջապատուած հրաբխային լեռներով: Սեւան Լիճը 540 ք.մ. տարածութիւն ունի եւ յայտնի է իր իշխան անուամբ համբաւաւոր ձուկով: Սեւանի մասին ասւում է, յամենաբարձրը մեծերից, ամենամեծը բարձրերից)::

Խ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀՈՎԻՏՆԵՐԸ

Արարատեան դաշտը իր բուսական հարստութեամբ

նման է Գիշուտեան բերքառատ փերերին: Արարատեան դաշտում մշակուում են բամբակ, խաղող, ծիրան, ծխախոտ, թթենի եւ այլ պտուղներ ու բանջարեղէններ:

Խ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲՆԱԿԱՆ ՀԱՐՄՏՈՒԹՅՆՆԵՐԸ

Սովետական Հայաստանի տարածութեան կէսից աւելին կազմում են ակաբան կանաչ արօտատեղիները, իսկ երկրի միայն 13 առ հարիւրը ծածկուած է անտառներով: Մնացեալ մասը, խոնաւութեան պակասի հետեւանքով չոր էր ու անբերրի: Սկայն մինչեւ 1940 թիւ, Հնգամեայ Կրթութեան շնորհիւ, բազմաթիւ ջրանցքներ փորուեցին եւ այդպիսով 426,247 հեկտար հող ոռոգելի դարձաւ: Բացի այդ, Լեռնիվայր հոսող այդ աղբիւրների ու գետերի բնական ոյժը օգտագործելով, մինչեւ 1940 թիւ 40 հատ ջրեւէքտրօկայաններ կառուցուեցին երկրում: Միայն Սեւան շէի կենտրոնական ջրեւէքտրօկայանը կարողանում է շրջակայ քաղաքներին ու ավաններին եւէքտրակաւութիւն հայթաթել:

Հայաստանը հարուստ է պղինձի, աղի, ցինկի, արծաթի, ոսկու, արճիճի եւ այլ մետաղների, ինչպէս նաեւ քարածուխի հանքերով: Կան նաեւ կիր, շէշաքար ու մարմար: Հայաստանի Արթիկի վարդագոյն տուֆ քարը որը միայն շինարարութեան համար է գործածուում, հռչակաւոր է ոչ միայն խորհրդային Միութեան

մէջ, այլեւ ամբողջ աշխարհում:

Խ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԵՆՊԱՆԻՆԵՐԸ

1. ՎԱՅՐԻ ԿԵՆՊԱՆԻՆԵՐ

Հայաստանի Լեռնային շրջաններում կան աղուէս, գայլ, արջ, եղջերու, այծեամ, վարազ, բորենի, ելեգանկատու եւ այլն: Հայաստանի թռչուններից յայտնի են բառը, կռուկը, սոխկը, փայտփորիկը, բազէն եւ այլն:

2. ԸՆՏԱՆԻ ԿԵՆՊԱՆԻՆԵՐ

Խորհրդային Հայաստանում անասնապահութիւնը եւ անտառապահութիւնը գիւղատնտեսութեան մի կարեւոր մասն է կազմում: Անասնապահութիւնը բաւական զարգացած է ակաբան Լեռնային շրջաններում ուր պահուում են կով, եզ, ոչխար, այծ եւ այլն: Լոռիի շրջանը արդէն կաթնարդիւնաբերական մի կարեւոր կենտրոն է դարձել: Վայոց Ձորի շրջանի մեղուաբուծութիւնը մեծ յառաջադիմութեան է հասել:

Խ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՂԱՔՆԵՐԸ

Խ. Հայաստանի մայրաքաղաքն է Երեւանը որը գտնւում է Հրազդան գետի ափին: Երեւանը մի արդիական քաղաք է ուր կենտրոնացած են երկրի կրթա-

կան, մշակութային ու ճարտարարուեստի բոլոր հաստատութիւնները: Իրեւանի բնակչութիւնն է 250,000: Հայաստանի ուրիշ կարեւոր քաղաքներն են շենիականը, Կիրովականը, Գոր-Բայազէդը, Ալլահվերդին, Ստեփանաւանը, Ղափանը, Արթիկը եւ Գորիսը: Իջմիածնում է գտնուում Հայոց Առաքելական Եկեղեցու Մայր Աթոռը եւ Իջմիածնի հնադարեան վանքը:

Խ. ՆԱԹԱՍՏԱՆԻ ԲՆԱԿՉՈՒԹԻՒՆԸ

Համաձայն 1944 թուի տուեալների, Հայաստանի բնակչութեան թիւը 1,821,000 է: Հայերից բացի, Հայաստանում ապրում են թաթարներ, ասորիներ, եղի-

դիներ եւ որոշ թուով ունեւեր: Խորհրդային Միութեան միւս հանրապետութիւններում կան մօտ մէկ միլիոն հայեր, իսկ արտասահմանի հայութեան ընդհանուր թիւը գրեթէ մէկ ու կէս միլիոնի է հասնում:

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

Հայերը պատկանում են Արմենական ցեղին: Գըրանք բարձրահասակ են, թուխ, եւ մեծ մասամբ իրենց իրենց մորթին ցորենագոյն է: Հայկական կեր, արժուային քիթը յայտնի է: Հայերը ճանաչուած են որպէս տոկուս, չարքաշ, խեւացի ու մշակութասէր մի ժողովուրդ:

D. Conversation

1. A asks B if he may borrow a suitcase for a few months. He says he is going to Europe. B says he may have the suitcase. He also inquires about his visas. A asks B for advice about clothing and itinerary.
2. C goes into a bookstore to buy a geography book for a particular part of the world. D, the clerk, shows him several and they discuss the relative merits of

each. C inquires about the prices and buys one.

3. E, an Armenian, is being interrogated by several non-Armenian friends about Armenia and Armenians. He answers their questions.

LESSON 26

INDUSTRY

A. Basic Sentences

Mr. Smith

Have you read today's issue of the Times?

Պարոն Արամեան, այնիւ էորք թայմզ, -ի ալսօրուայ համարը կարդացել էք:

Mr. Aramian

to glance through
Yes, I glanced through it this morning.

աչքի անցկացնել

ački anck'acənəl

Why?
Did you find anything important in it?

Այո, առաւօտեան աչքի անցկացրի:

Ինչ կայ որ:

Կարեւոր նիւթի հանդիպեցիք:

Mr. Smith

industry
article

ճարտարարուեստ

ծ'art'ararvést'

Yes. There's an interesting article on Armenian industry.

յօդուած

hodvác'

Այո: Հայաստանի ճարտարարուեստի

մասին մի հետաքրքիր յօդուած կայ:

Mr. Aramian

page
author

էջ

էյ

հեղինակ

heqinák'

Really? On what page? Who is the author?

to happen

How did it happen that I didn't read it?

The article is in the foreign trade section.

correspondent

And the writer is an American correspondent. I don't remember his name.

factual

data

glance, look

Did he present the subject in terms of a lot of data, or is it just an overall view?

to answer, to reply

salt

Իսկապէս: ընդ էջում: ընդ է հեղինակը:

պատահել

Ինչպէս է պատահել, որ չեմ կարդացել:

Mr. Smith

Յօդուածը գտնուում է թերթի ,,Արտա-
քին ճարտարարուեստի,, բաժնում:
Թղթակից

Իսկ գրողը մի ամերիկացի թղթակից
է: Անունը չեմ յիշում:

Mr. Aramian

փաստացի

տուեալներ

ակնարկ

Արդեօք փաստացի տուեալներով է
մօտեցել նիւթին, թէ այնպէս մի
ընդհանուր ակնարկ է:

Mr. Smith

առարարական

աղ

p'at'ahél

təxtak'íc

past'aci
t'əvyainér
ak'nárk'

andradarjél
đq

pure, mere
copper
production

զուտ
պղինձ
արտադրութիւն, արդիւնաբերու-
թիւն

zút'
p'eqínj
art'adrutyún, ardyunaberu-
tyún

It's rather an overall view, but he
went into great detail about the
copper and salt production of the
regions of Allahverdi and Zangezur.

Աւելի շուտ մի ընդհանուր ակնարկ է:
Բայց մանրամասօրէն անդրադարձել է
Ալավերդի եւ Ջանգեղուրի շրջանի
աղի ու պղինձի արդիւնաբերութեան:

I always thought that Armenia was an
entirely agricultural country.

Ես միշտ կարծում էի, որ Հայաստանը
զուտ մի գիւղատնտեսական երկիր է:

Mr. Aramian

to progress, develop
gradually

զարգանալ
գնալով

zarganál
gənalóv

Of course, agriculture is more fully
developed in Armenia, but indus-
try is coming to play an important
role in the country.

Իհարկէ, գիւղատնտեսութիւնը աւելի
զարգացած է Հայաստանում, բայց
գնալով, ճարտարարուեստը կարելոք
դեր է կատարում երկրի մէջ:

Mr. Smith

rich
mineral deposit, mine

հարուստ
հանք

harúst
hánk

From all appearances, the country
has a lot of mineral deposits.

Ըստ երեւոյթին, երկիրը հարուստ
է հանքերով:

compared
molybdenum
zinc
silver
gold
other
metal

For its size, yes. There are deposits of molybdenum, zinc, silver, gold, and other metals.

But what about factories?
that is...

That is, I mean, what factories are there?

artificial
rubber
textile
foundry
factory, for producing machines
second

Mr. Aramian

Համեմատ, Համեմատած
արճիճ
ցիւնկ
արծաթ
ոսկի
այլ
մետաղ

Համեմատ իր մեծութեան, այո: Կան արճիճի, ցիւնկի, արծաթի, ոսկու եւ այլ մետաղների հանքեր:

Mr. Smith

Իսկ գործարաններ ինչպէս:
այսինքն...

Այսինքն ուզում եմ ասած լինել,
ինչ գործարաններ կան:

Mr. Aramian

արհեստական
ձգախէժ
հիւսուածեղէն
ձուլարան, մետաղաձուլարան
մեքենաշինման գործարան
վայրկեան

hamemat', hamemat'ac'
arč'ič'
cīnk'
arc'at
vosk'i
ayi
met'áq.

aysínkən...

arhest'ak'án
jəgaxéž
hyusvac'eqén
jularán, met'aqajularán
mekenašinmàn gorc'arán
vayrk'yán

Soviet
 I can't remember everything at the moment.
 The Armenian textile and synthetic rubber factories, the canneries and foundries, as well as the factories for producing machines, are famous throughout the Soviet Union.

խորհրդային, սովետական
 Այս վայրկեանիս բոլորը չեմ կարող
 յիշել:
 Հայաստանի արհեստական ձգախէժի,
 հիւսուածեղէնի, մետաղաձուլման,
 պահածոյի, ինչպէս նաեւ մեքենա-
 շինման գործարանները յայտնի են
 խորհրդային Միութեան մէջ:

xorhərdáin, sovet'ák'an

questioning
 hydro-electric plant
 Excuse me for asking so many questions. How does it happen that there is such a large number of hydro-electric plants in Armenia?

Mr. Smith
 հարցուփորձ
 ջրէլեքտրօկայան
 Ներողութիւն այսքան հարցուփորձիս
 համար: Ինչի հետեւանք է, որ Հայաս-
 տանում այդքան մեծ թուով ջրէլեքտրօ-
 կայաններ կան:

harcupórxj
 Jərelekt'rok'ayán

coal
 oil
 cheap
 down (a mountain)
 flow
 natural

Mr. Aramian
 քարածուխ
 քարիւղ
 աժան
 լեռնիվայր
 հոսել
 բնական

kərac'úx
 karyúq
 ažán
 lerniváyr
 hosél
 bənak'án

strength, energy
to provide
electric plant

ոյժ, ուժ
մատակարարել
էլեկտրակայան

մյժ, մժ
mat'ak'ararél
yelekt'rok'ayán

That's quite clear.

Ահ, դա շատ պարզ է:

Water is cheaper than coal.

Զուրը քարածուխից աւելի աժան է:

And the rivers of Armenia, flowing
down from the mountains, provide
natural energy for factories and
power plants.

Իսկ Հայաստանի Լեռնիվայր հոսող
գետերը, արդէն բնական մեծ ոյժ
են մատակարարում գործարաններին
ու էլեկտրակայաններին:

B. Build-ups

(Use present participle 2 or past participle 2 wherever possible.)

1. a. It's in the foreign industry section of the paper.
b. You must read these two important articles.
c. The articles are in the foreign industry section.
d. You must read the two articles which are in the foreign industry section.
(Արտաքին ճարտարարուեստի բաժնում գտնուող այդ երկու կարեւոր յօդուածները)
2. a. The article gives lots of data.
b. The article gives lots of data about industry.
c. The article gives lots of data about Armenian industry.
d. You will get a complete idea from this article, which gives lots of data about Armenian industry.

(Հայաստանի ճարտարարուեստի մասին շատ տու-
եալներ տուող յօդուածից)

3. a. He didn't talk about economic problems.
b. He is concerned with political problems.
c. We are concerned with purely political problems.
d. Because of being concerned with purely political problems, he didn't talk about economic problems.
(Զուտ քաղաքական խնդիրներով զբաղուած լինե-
լու պատճառով)
4. a. Armenian industry is developing gradually.
b. I don't understand the industries of Armenia.

- c. I don't understand the developing industries of Armenia.
- d. In order to understand the gradually developing industries of Armenia, you must go there in person.
(Քննելով զարգացող Հայաստանի ճարտարարուեստը հասկանալու համար)
5. a. The mines are famous in the Soviet Union.
b. The metal deposits are famous in the Soviet Union.
c. The mines located in Armenia are famous in the Soviet Union.
d. The mines located in the southern part of Armenia are famous in the Soviet Union.
(Հայաստանի հարավային մասում գտնվող մետաղային հանքերը)
6. a. There are a lot of fish in these rivers.
b. There are a lot of fish in the rivers of Armenia.
c. There are a lot of fish in the rivers which flow down from the mountains.
(Հայաստանի լեռնիվար հոսող գեղեցիկ գետերում)
7. a. He's a correspondent.
b. He's an American correspondent.
c. He's one of the American correspondents interested in Armenia.
- d. He's one of the American correspondents interested in the new industry of Armenia.
(Հայաստանի նոր ճարտարարուեստով հետաքրքրվող ամերիկեան լրագրողներից մեկը)
8. a. I read the Times.
b. I read today's Times.
c. I read today's Times very carefully.
d. After reading today's Times very carefully, I wrote a letter.
(«Նիւ-Իօրք Թայմզ»-ը այսօրուայ համարում ուշադրութեամբ կարդալուց յետոյ)
9. a. I was talking with my friends.
b. I was talking with my friends about Armenia.
c. I was talking with my friends about Armenia until 2 a.m.
d. On account of talking with my friends about Armenia until 2 a.m., I'm very tired today.
(Մինչեւ ժամի տասերկուսը իմ բարեկամի հետ Հայաստանի մասին խօսելու պատճառով)
10. a. I want to buy some synthetic rubber.
b. He bought some synthetic rubber exported from Armenia.
c. In order to buy synthetic rubber exported from Armenia, you must speak to our director.
(Հայաստանից արտածած արհեստական ձգախճ գնելու համար)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՔԱՐՏԱՐԱՐՈՒԵՍԸ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱԿՄԱՐԿ

Չնայած այն հանգամանքին, որ Հայաստանը միջուկ էլ ճանաչուել է որպէս մի գիւղատնտեսական երկիր, բայց վերջին քսան տարիների ընթացքում, ճարտարարուեստը այնքան է յառաջադիմել, որ այսօր խորհրդային Միութեան մէջ, արդիւնաբերութեան բնագաւառում, Հայաստանը տնտեսապէս զարգացած հանրապետութիւններից մէկն է համարուում: Բաւական է ի նկատի առնել այն փաստը, որ 1943 թուին, երկրի ընդհանուր արդիւնաբերութեան 80 տոկոսը ճարտարարուեստի միջոցով է եղել:

Ահա, ճարտարարուեստի այս արագ զարգացման հետեւանքով է, որ 1916-1939 թիւ, Հայաստանի քաղաքաբնակ բնակչութեան թիւը 220 տոկոսով աճել է:

Հայաստանէ՛ ճարտարարուեստի ծաւալման գլխաւոր ազդակները կայանում են երկրի բնական հարստութիւններին, հանքերին, ինչպէս նաեւ էլ եքորական ուժի մեծաքանակ օգտագործման ու հայթաթման մէջ:

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ԱՐԴԻՒՆԱՒԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի հանքարդիւնաբերութեան մէջ առաջնա-

կարգ տեղ են գրուում գունաւոր մետաղներն ու քիմիական նիւթերը, որոնք շնորհիւ գիտական լայն միջոցների կիրառման, զարգացել ու ծաւալուել են: Այդ մետաղները երկրի տնտեսական վերելքի ու ճարտարարուեստի բարգաւաճման ողնայարն են հանդիսանում:

Հանքարդիւնաբերութեան մէջ, Հայաստանի գլխաւոր արտադրութիւնը պղինձն է, որն երբեմն ստացւում է արճիճի, ցինկի եւ այլ մետաղների հետ խառնուած վիճակում: Այս խառնուածքը օգտագործւում է քիմիագիտական վերլուծումների եւ մետաղագործութեան համար: Պղինձի, մետաղաձուլման եւ քիմիական նիւթերի արդիւնաբերութեան կարեւոր կենտրոններն են Ալլաշվերդին ու Կիրովականը:

Հայաստանի պղինձի արտադրութիւնը զարգացաւ 19-րդ դարի կէսին, երբ երվրի հանքային արդիւնաբերութիւնն անցաւ ֆրանսիացիների ձեռքը: Հետագային, 1939-1940 թուերին, Հայաստանի կառավարութեան ջանքերով, նոր հետախուզութիւններ կատարուեցին եւ, պղինձի արտադրութիւնը 10 անգամով աւելի ծաւալուեց:

Հայաստանում կան նաեւ արճիճի, ցինկի, արծաթի, ոսկու, քրոմի, հանքեր: Գունաւոր մետաղները

գտնւում են Զանգեզուրի շրջանում, իսկ երկաթի հանքերը տարածւում են հիւսիսում: Պաշլեղածինը (ալիւմինեոմ) արտադրւում է Քաջարանում:

Քարածուխը որ սկզբում Գոնեցի Աւազանից էր ներմուծւում, այսօր, շնորհիւ Զաջուրում եւ Զերմանիսում յայտնագործուած հանքերի, մատակարարում է երկրի ներքին պէտքերը:

Տեղական սպառողական նշանակութիւն ունի Բասարգեչարի, Կալինինի եւ Կիրովականի շրջանների հողածուխը (տորֆ):

Հայաստանը հարուստ է, յատկապէս շինարարական նիւթերով: Երկիրը լեցուն է զանազան մարմարների, փերաքարի (տուֆ), սեւակուճի (բասալտ), կրի, որձաքարի (գրանիթ) էւ նման շատ նիւթերի հանքային շերտերով:

Այս շինանիւթերը որոնք հրաբխային ծագում ունեն, գտնւում են Արագածի շրջապատում, Փամբակ գետի աւազանում եւ Արարտեան դաշտավայրում: Մեծ կարեւորութիւն ունի Արթիկի հնչակաւոր վարդագոյն տուֆ քարը, որի պահեստը 60 միլիոն խորանարդ մեթր է: Տուֆը օգտագործւում է ոչ միայն Հայաստանի շինարարութեան համար, այլեւ արտածւում է Խորհրդային Միութեան այլ հանրապետութիւններին:

Գունաւոր երակներով մարմարը գտնւում է Աղվե-

րանում, Արզակում եւ Դավալույում:

ԳՈՐԵԱՐԱՄԱՅԻՆ ԱՐԴԻՎԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հայաստանի օրսօր է ընդարձակուող ճարտարարութեստը պատճառ է դառցել երկրում գործարանային ցոնցերի կազմութեան: Արտադրականութեան այս անհախընթաց վերելքի հիմնական դրդապատճառը հայ ժողովրդի ձեռներէցութեան ու աշխատասիրութեան պիտի վերագրել: Քաղաքական ազատ պայմաններում, երբ վերստացուի Հայաստանի կատարեալ անկախութիւնն եւ հողային արդար իրաւունքները, հայ ժողովուրդը հրաշքներ կարող է գործել:

Ներկայ Հայաստանում, գործարանային արտադրութեան ճնշիչ մասը ծանր ճարտարարութեստի վրայ է կենտրոնացած: 1948 թուին, երկրի ճարտարարութեստին յատկացուած ընդհանուր նախահաշիւն էր 4.1 միլիարդ ռուբլի: Այս գումարի 50 տոկոսը ուղղուած էր գործարանային ու բարդ մեքենաների շինման համար:

1940 թուին, խոշոր ճարտարարութեստի արտադրութիւնը 23 անգամ աւելին էր քան 1913 թուինը: Իսկ 1948 թուի արտադրականութիւնը 60 անգամով գերակշռւում էր 1927-28 թուերի ընդհանուր արդիւնքին:

Համաշխարհային Երկրորդ Պատերազմից յետոյ, Հայաստանում զարգացաւ մեքենաշինութիւնը, որը կազմում է բնօրինակ ճարտարարուեստի մէկ հինգերորդ մասը:

Հայաստանի կենտրոնական շրջանի գործարաններում պատրաստում են ելեքտրականութեան վերաբերող կազմածներ, մեքենաների մասեր ու գործիքներ, ինչպէս նաեւ ճարտարարուեստային քիմիական նիւթեր: Արտադրում է ծծմբաթթու, կարբիտ եւ ալլւն: Շիրակը համարւում է թանկարժէք շինարարական նիւթերի արդիւնաբերութեան շրջան:

Արհեստական ձգախեղձի արտադրութիւնը յատուկ կարեւորութիւն ունի ոչ միայն Հայաստանում, այլ նաեւ համայն խորհրդային Միութեան մէջ: Արհեստական ձգախեղձից պատրաստում է ինքնաշարժի անիւներ, գործարանային պիտոյքներ ու տնային առարկաներ:

Հայաստանի հիւսուածեղէնի գործարանները ներքին պէտքերը հոգաւուց զատ, կարողանում են նաեւ որոշ քանակով արտածել հարեւան երկրներին: Լեւինականը եւ Շիրակը յայտնի են որպէս հիւսուածեղէնի կենտրոններ, իսկ Կիրովականը որպէս գործուածեղէնի: Երեւանում կան հագուստեղէնի, մահուղի, կաշուի, կօշիկի եւ այլ պիտանի նիւթերի ու ապրանքների գործարաններ:

Մետաղագործութեան ճարտարարուեստը գտնւում է հոր Մալաթիայում:

Հետզհետէ զարգանում է նաեւ կրաղիւսի, սպալու, օճառի, ծխախոտի եւ բամբակի արտադրութիւնը:

Հայաստանում նշանակալից տեղ է բռնում կենսամթերքի կապուող ճարտարարուեստը: Լոռիի շրջանում, շնորհիւ ալպեան լեռնային արօտատեղիներին ու գործադրուած արդիական միջոցների, մեծ զարկ է ստացել անասնապահութիւնն ու կաթնարդիւնաբերութիւնը: Կան պահածոյի, անուշեղէնի, պանիրի, գինու եւ բարձրորակ կոնեակի գործարաններ: 1946 թուից, Սպիտակում աշխտում է շաքարի գործարանը:

Կենսամթերքի ճարտարարուեստացման հետեւանքով, արդիական հիմքերի վրայ է դրուել մսի, ճարպի եւ ալիւրաղածութեան արդիւնաբերութիւնը:

ՋՐԵԼԵԲՏՐՕԿԱԹԱՆՆԵՐ

Հայաստանի ճարտարարուեստի զարգացման, մեծապէս նպաստում են ջրելեքտրօկայանները: Երկրի բնական դիրքը եւ լեռնիվայր հոսող արագընթաց գետերը, հրաշալի միջոց են հանդիսացել մատչելի ելեքտրոյժի հայթաթման խղրում:

Այսօր, Հայաստանի բոլոր քաղաքներն, ականներն ու անգամ գիւղերը օժտուած են ելեքարական լոյ-

սի լայն յարմարութիւններով: Երկրի ներքին կարիքներին ծառայելուց բացի, Հայաստանի ջրեղէքորօկայանները ելեքորականութիւն են մատակարարում նաեւ հարեւան հանրապետութիւններին:

Մինչեւ 1940 թիւ, Հայաստանում գոյութիւն ունէին 40 հատ ջրեղէքորօկայաններ: Իսկ 1948 թուին, այդ թիւը 50 տոկոսով աւելացաւ: Խորհրդային վիճակագրական տուեալների համաձայն, 1950 թուին, Հայաստանի ելեքորականութեան արտադրողական կարողութիւնն էր տարեկան 860 միլիոն կիլովաթ ժամ: Իսկ ջրեղէքորօկայանների ընդհանուր ներուժ կարողականութիւնն է տարեկան 7 միլիարդ կիլովաթ ժամ:

Ամենախոշոր ջրեղէքորօկայանները կառուցուած են Հրազդան գետի վրայ, որոնցից յայտնիներն են Քանաքեռի եւ Սեւան շէտ կայանները: 1950 թուից ի վեր կառուցւում է Գիւմրի-Էջմիածնի հսկայ կայանը:

ՓՈՒԱՂՈՒԹԻՒՆ ԵՐԱՅՈՒՂԻ

Երկաթուղային ցանցից բացի, Հայաստանի փոխադրական այլ միջոցները անբաւարար են արդիւնաբերային լայն նպատակների համար: Դախ, ներկայ Խորհրդային Հայաստանը նաւահանգիստ չունի, ապա,

աննաւարկելի ու արագահոս գետերը որեւէ կերպ չեն ծառայում փոխադրութեան գործին: Իսկ երկրի խճուղիները առայժմս չունեն արդիական կատարեալ յարմարութիւններ:

Թէ փոխադրական եւ թէ ռազմագիտական տեսակետից, Հայաստանի երկաթուղագիծը կարելի չէր է կատարում հարաւային նոյնպէս: Քանի որ, նա, Խորհրդային Երկիրը Միջին Արեւելքին ու Փոքր Ասիային միացնող օղակն է հանդիսանում:

Հիւսիսում, Հայաստանի երկաթուղին անցնելով վրաստանի մայրաքաղաք թիֆլիսի միջով, շարունակում է դեպի հիւսիս-արեւմուտք, Սեւ Երկիր նաւահանգիստները միացնելով Կասպից Երկիրը: Իսկ մի երկրորդ գիծ, բաժանուելով Ղեւնիսկանի հարաւում, միանում է Կարսին, որով եւ կապւում է թուրքիայի մայրաքաղաք Անքարային եւ նոստանդիսպոլսին:

Հայաստանի երկաթուղագծի հարաւային ճիւղը, անցնելով Երեւանի միջից, առաջանում է հարաւ մինչեւ Դախիջեւան, ապա մտնելով Պարսկաստան, թաւրիզի ու թէհրանի գծով միանում է Պարսից Երկիր:

D. Conversation

1. A and B, who are employed by an American governmental agency, inquire of C, who has just arrived from Armenia, about the present state of industry there.
2. D, who represents the chamber of commerce of a western state, tries to interest a business man in moving to his state. The business man inquires about the resources of the state, etc.
3. F and G are riding together on a train which is passing through an industrial section. F, who is a stranger to the area, asks G, who lives nearby, about the factories he sees. G answers, and volunteers other information about the area.

LESSON 27
AGRICULTURE

A. Basic Sentences

Mr. Smith

to bore
information

ճանձրացնել
տեղեկութիւն

janjəracənéł
t'eqek'utyún

If I'm not boring you, Mr. Aramian, I wish you'd tell me a few things about Armenian agriculture.

Պարոն Արամեան, եթէ ձեզ չեմ ճանձրացնում, խնդրում եմ, մի քանի տեղեկութիւններ տաք Հայաստանի գիւղատնտեսութեան մասին:

Mr. Aramian

love

սէր

sér

Gladly. What kind of questions do you have?

Միրով: Ինչպիսի հարցեր են ձեզ հետաքրքրում:

Mr. Smith

to concern, to relate to

վերաբերել

veraberél

Oh, in general, agricultural questions relating to present-day Soviet Armenia.

Ընդհանրապէս, ներկայ Մովետական Հայաստանի գիւղատնտեսութեան վերաբերող հարցեր:

Mr. Aramian

to be conditioned

պայմանաւորուել

p'aymanavorvéł

The agriculture of present-day Armenia is conditioned by its geographical position.

Ներկայ Հայաստանի գիւղատնտեսութիւնը պայմանաւորուած է իր աշխարհագրական դիրքով:

How do you mean?

Mr. Smith

Ներողութիւն, ինչպէս հասկանալ այդ:

to be divided
vegetable (adj.)
belt

բաժանուել
բուսական
գօտի

bažanvéł
busak'án
got'i

Let me explain. Armenia is a mountainous country, divided into zones according to vegetation.

Բացատրեմ: Հայաստանը լեռնային երկիր է, եւ բաժանուած է տարբեր բուսական գօտիների:

Mr. Smith

What is grown on the Plain of Ararat?

Ինչ է մշակւոյթ մ Արարատեան դաշտում:

as a result
cotton
almost

շնորհիւ
բամբակ
համարեա

šenorhív
bambák'
hamaryá

Because of its hot summers, it produces grapes, cotton, and almost all kinds of fruit.

Արարատեան դաշտը շնորհիւ իր ամառային տաքերին, տալիս է խաղող, բամբակ եւ մրգերի համարեա բոլոր տեսակները:

Mr. Smith

popular, famous

յարգի

hargi

I hear that Armenian tobacco is very popular.

Լսել եմ, որ Հայաստանի ծխախոտը շատ յարգի է:

tobacco industry
semi-mountainous

In Armenia, activity in the tobacco industry is mainly in the semi-mountainous regions.

grain
to be planted

And what areas do they raise grain in?

In the mountainous and semi-mountainous areas.

animal husbandry

Now, please tell me a little about animal husbandry.

pleasure
trans-Caucasia
alpine
pasture

Mr. Aramian

Յխխոտագործութիւն
կիսալեռնային
Հայաստանում, Յխխոտագործութեամբ
են զբաղւում գլխաւորապէս կիսա-
լեռնային շրջաններում:

Mr. Smith

հացահատիկ
ցանուել
Իսկ հացահատիկները ո՞ր շրջաննե-
րում են ցանւում:

Mr. Aramian

լեռնային եւ կիսալեռնային շրջան-
ներում:

Mr. Smith

անասնապահութիւն
Հիմա խնդրում եմ, մի քանի խօսք
ասէ՞ք անասնապահութեան մասին:

Mr. Aramian

հաճոյք
Անդրկովկաս
ալպեան
արօտավայր

c'əxaxot'agorc'utydn
kisalefnafn

hacahat'ik'
canvel

anasnap'ahutydn

hac'uyk
andərk'ofk'as
alp'yán
arot'aváyr

With pleasure. In all trans-Caucasia,
Armenia leads with respect to its
splendid Alpine pastures.

Հաճոյքով: Ամբողջ Անդրկովկասում
Հայաստանը առաջինն է իր ալպեան
սքանչելի արօտավայրերով:

Mr. Smith

I know the pastures of the Aragats
Mountains.

Գիտեմ Արագածի արօտավայրերը:

Mr. Aramian

other

այլ

áyl

soil

հող

hóq

fertile

բերրի

berrí

True; there are not only the Aragats
Mountains, but other mountain
regions where the soil is fertile.

Ճիշտ է: Բայց ոչ միայն Արագածը,
կան նաեւ այլ լեռնային շրջաններ
ուր հողը շատ բերրի է:

Mr. Smith

One more question and let's quit.
domesticated
living

Մի հարց եւս եւ վերջացնենք:
ընտանի
կենդանի

ənt'aní

k'entani

What are the main domesticated
animals raised in Armenia?

Ընտանի կենդանիների ո՞ր տեսակներն են
աւելի շատ պահւում Հայաստանում:

Mr. Aramian

cow

կով

k'óv

goat

այծ

áyc'

sheep

ոչխար

vočxár

cheese
of a special kind
to produce

Cattle, goats, and sheep. Armenia
produces a kind of cheese which
is unique.

պանիր
իւրայատուկ
արտադրել

Կով, այծ եւ ոչխար: Հայաստանը
արտադրում է պանիրի մի տեսակը,
որը իւրայատուկ է:

p'anir
yurahat'uk'
art'adarél

Thank you.

Mr. Smith

Շնորհակալութիւն:

lecture

I hope I didn't deliver a lecture.

Mr. Aramian

դասախօսութիւն

Կարծում եմ առանձին դասախօսութիւն
չկարողացի ձեզ համար:

dasaxoxyún

B. Build-ups

1. a. My question bears on Armenia.
- b. My question concerns present-day Armenian agriculture.
- c. I have lots of questions.
- d. I have lots of questions concerning the agriculture of present-day Armenia.

(Ներկայ Հայաստանի գիւղատնտեսութեան վերաբերող)

2. a. Agricultural production is conditioned by geographical location.
- b. The geographical location was described by our teacher.
- c. Agricultural production is very important.
- d. The agricultural production conditioned by the factors which our teacher described is very important.

(Մեր ուսուցիչի նկարագրած, աշխարհագրական գիւղքով պայմանաւորուած)

3. a. It is an important grain.
- b. Grains are grown on the Plain of Ararat.
- c. It is one of the most important grains.
- d. It is one of the most important grains cultivated on the Plain of Ararat.

(Արարատեան դաշտում մշակուող ամենակարեւոր հացահատիկներէց)

4. a. I was bored with all those data.
- b. I was bored with all those data on agricultural problems.
- c. I didn't stay.
- d. Because I was bored with all those data on agricultural problems, I didn't stay.

(Այդ բոլոր տուեալներէց ճանճրանալուս հետեւանքով)

5. a. I went to Armenia.
- b. I saw the fertile fields of Armenia.
- c. I decided to stay in Armenia.
- d. After going to Armenia and seeing the fertile fields of that country, I decided to stay there.

(Հայաստանը այցելելուց և Հայաստանի բերրի հողերը տեսնելուց յետոյ)

6. a. He's busy cultivating his peaches.
- b. He's busy every day in the orchard.
- c. The sick farmer had to go to the hospital.
- d. The sick farmer, busy in the fields every day

cultivating his peaches, must go to the hospital.

(Ամեն օր իր այգում դեղձ մշակելով զբաղուած հիւանդ այգեգործը)

7. a. You'll understand everything.
- b. You'll understand everything after listening to his lecture.
- c. You must listen to his lecture very carefully.
- d. After listening very carefully to the lecture which our teacher is to deliver, you will understand it all.

(Մեր ուսուցիչի կարգալիք հետաքրքիր դասախօսութիւնը մեծ ուշադրութեամբ լսելուց յետոյ)

8. a. The sum of money was sent to my brother.
- b. The sum was sent to my younger brother by my father.
- c. I myself didn't send my brother any money.
- d. On account of hearing about the large sum sent to my younger brother by my father, I myself didn't send my brother any money.

(Հօրս կողմից փոքր եղբօրս ուղարկուած մեծ գումարի մասին լսելուս հետեւանքով)

9. a. These business matters are very important.
- b. The business affairs conducted by that man are very important.
- c. That man is occupied by foreign drafts.

d. The business conducted by the man occupied with foreign drafts is very important.

(Արտաքին մուրհակներով զբաղուած մարդու կարգադրած առեւտրական գործերը)

10. a. I have to go right now.

b. I don't have time to get a ticket.

c. I don't have time to invite my friend who lives across from me.

d. In order to have time to get a ticket and invite the friend who lives across from me, I have to go right now.

(Տոմս ճարելու և դիմացը ապրող բարեկամի հրահրելու համար, ժամանակ ունենալու համար)

C. Reading

ՄՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ

(Ընդհանուր ակնարկ)

1. Տեղագրական պայմաններ եւ բուսաանոթիւն

Մովետական Հայաստանն ընդհանրապէս լեռնային երկիր է: Երկրի մակերեսը շատ կտրտուած է և բարդ կազմութիւն ունի: Տեղագրական այդպիսի պայմանների պատճառով էլ, Հայաստանի բուսականութիւնը բազմազան է: Բուսանութեան այս կամ այն տեսակների աճումը ծագում է տուեալ շրջանի աշխարհագրական դիրքից, կլիմայական պայմաններից և մթնոլորտային տեղումներից:

Սակայն, ընդհանուր երեւոյթ է, որ Մովետական Հայաստանի բուսականութեան տարբեր տեսակներն ուղղահայեաց դասաւորում ունեն: Այսինքն, ինչքան տուեալ հողային գօտին ծովի մակերեսից քիչ վեր է,

այնքան նրա բուսականութեան տեսակը տարբեր է իրենից վեր գտնուող գօտու բուսականութիւնից: Այդ ձեւով, եթէ մտքով Արարատեան դաշտից մի գիծ անցկացնելու լինենք մինչեւ Արագած լեռան ձիւնապատ գագաթը, այդ գծի մեծաններքեւի մասում կը լինեն բրինձի և բամբակի արտեր: Թետոյ, դեպի վեր խաղողի այգիներ: Թետոյ պտղատու ծառերի այգիներ: Աւելի վեր, ծխխոտի, ցորենի և գարու ցանքեր: Էլ ավելի վեր, խոտհարքեր և մարգագետիններ: Նոյն երեւոյթն է, Արարատեան դաշտից վեր, դեպի Գեղամայ լեռները:

2. Անասնապահութիւն

Մովետական Հայաստանի ամբողջ հողային տարածութեան քառասունհինգ տոկոսը կազմում են խոտհարքները և ալպեան մարգագետինները: Այդ ձեւով Հայաստանը

ստանը համարեա կէս առ կէս անասնապահական երկիր է: Եւ իրապէս երկրի գիւղատնտեսութեան ամբողջ արտադրանքի եկամուտի քսանութ տոկոսն ստացուում է անասնապահութիւնից:

Ընտանի կենդանիների տեսակներից, Հայաստանում պահուում են, ոչխար, այծ և խոշոր եղջիւրաւոր անասուններ:

Երկիրն արտադրում է, իւղ, պանիր, բուրդ և միս:

Զարգացած է նաեւ խոզաբծութիւնը:

3. Հացահատիկներ

Հացահատիկներից Հայաստանում ցանւում են, գլխաւորապէս, ցորեն, գարի և վարսակ: Հացահատիկների մշակոյթով են զբաղւում երկրի, համարեա, բոլոր շրջաններում: Հացահատիկների մշակոյթը տեղական բնոյթ է կրում:

4. Զակնդեղ

Զակնդեղը ցանւում է Շիրակի դաշտում միայն շաքար պատրաստելու համար: Հայկական ճակնդեղ տասնութից-քսան տոկոս շաքարայնութիւն ունի:

5. Պտուղներ

Հայաստանը զանազան պտուղների երկիր է: Եւրոպայի պտուղներից լաւագոյններն են, հայկական դեղձը, ծիրանը և սալորը: Հայաստանում պատրաստուած, դեղձի, ծիրանի և այլ պտուղների պահածոները մեծ հռչակ ունեն, որպէս ընտիր տեսակներ:

6. Բանջարեղէններ

Հայաստանը, նոյնպէս, բանջարեղէնների երկիր է: Մշակւում են բանջարեղէնների, համարեա, բոլոր տեսակները, ինչպէս և սեխ ու ձմերուկ:

7. Խաղող

Խաղողը Հայաստանի պատմական գիւղատնտեսական մշակոյթներից մէկն է:

Ըստ աւանդութեան, երբ հոյ Նահապետը ջրհեղեղից յետոյ Արարտի կտարից Արարտեան դաշտ իջաւ, խաղողի հիւթ խմեց և շատ հաւանելով ասաց, — «Մա գին ունի»: Այդտեղից էլ առաջացաւ գինի բառը:

Խաղողից, Հայաստանում, պատրաստում են մի քանի տեսակի լաւորակ գինիներ, ինչպէս եւ կոնեակ (նԱրարտոս), որը հռչակաւոր է նաեւ արտասահմանում:

խաղողը մշակուում է Արարատեան Դաշտում և նրան
յարակից կիսալեռնային շրջաններում: Հայաստանի
մայրաքաղաք, Երեւանը, շրջապատուած է խաղողի լայն-
նատարած այգիներով և դեղձի ու ծիրանի ծառաստան-
ներով:

8. Եխախոտ

Ամբողջ Սոկետական Միութեան մէջ յայտնի է
հայկական ծխախոտը («Սամսոն», և «Տրապիզոն», տեսա-
կները):

Եխախոտագործութիւնը Հայաստանում գնալով մեծ
զարկ է ստանում: Այժմ Հայաստանի երեսուկէց շրջ-
աններից քսաներեքը պարապում է ծխախոտագործութե-
ամբ:

9. Բամբակ

Բամբակագործութիւնը Հայաստանի գիւղատնտես-
ութեան ամենակարեւոր ճիւղերից մէկն է հանդիսա-
նում: Բամբակը մշակուում է գլխաւորապէս Արարատեան
Դաշտում, բայց այժմ, շնորհիւ արհեստական ոռոգում-
ների, նրա տարածութիւնը գնալով լայնանում է:

10. Բրինձ

Բրինձը ցուրում է Հովաստանի տաք շրջաններ-

ում, գլխաւորապէս գետեզերքներին: Բրինձի արտա-
դրութիւնը մեծ չէ:

11. Մեր ճարեւադարձային մշակոյթներ

Մեղրիի շրջանում, Արարատեան Դաշտում և
ցուրտ քամիներից ծածկուած այլ վայրերում մշակ-
ւում են նաեւ բուսական մերճարեւադարձային մի
քանի տեսակները: Դրանցից են, թուզը, նուշը,
նուռը և այլն:

12. Թռչնաբուծութիւն

Ընտանի թռչուններից Հայաստանում պահում են,
հաւ, բադ, սագ և հնդկահաւ: Թռչնաբուծութիւնը
տեղական բնոյթ է կրում:

13. Շերամ

Երկրի թթենիների ընդարձակ ծառաստանները
հնարաւորութիւն են ստեղծում շերամապահութեամբ
զբաղուելու համար: Շերամապահութիւնը գնալով զար-
գանում է:

14. Մեղուաբուծութիւն

Շնորհիւ բուսական տարբեր գօտիների գոյու-
թեանը, բամբակի արտերի լայն տարածութիւններին,

Հայաստանում փեթակները շատ առատ և արաջնակարգ
մեղր են տալիս: Մեղուաբուծութիւնը զարգացած է

լեռնային շրջաններում, առանձնապէս Վայոց-Ձորում:

D. Conversation

1. A has been reading about Armenian agriculture. He gives B a summary of what he has read. B asks for more details on points that interest him. Where A cannot remember details, he looks them up.
2. C is familiar with an agricultural region in which D is interested. D explains to C the nature of his

interest, and then proceeds to interrogate him about the region.

3. E, who is F's twelve-year-old child, asks F where various kinds of agricultural products come from. F answers as best he can.

LESSON 28
ARMENIAN LITERATURE

A. Basic Sentences

Mr. Smith

Were you at yesterday's lecture?

Անցեալ օրուայ դասախօսութեան
ներկայ եղա՞ք:

Mr. Aramian

Unfortunately not. I was very busy.
What was it all about?

Դժբախտաբար ոչ: Շատ զբաղուած էի:
Ինչի մասին էր:

Mr. Smith

contemporary
literature

ժամանակակից
գրականութիւն

zamanak'ak'ic
gerak'anutyun

It was about contemporary Armenian
literature.

Հայ ժամանակակից գրականութեան
մասին:

endless

անչափ

ančáp

It was exceedingly interesting.

Անչափ հետաքրքիր էր:

Mr. Aramian

alas
to organize

ափսոս
կազմակերպել

apsós
k'azmak'erp'el

Too bad! Every time there is an
interesting lecture, I'm absent.

Ափսոս: Ամէն անգամ, երբ մի հետա-
քրքիր դասախօսութիւն է կազմա-
կերպուում, ես բացակայ եմ լի-
նում:

Mr. Smith

quite, rather
But from what I know of you, you're
quite familiar with Armenian lit-
erature.

same
It wouldn't have mattered.

repetition
The lecture would have been a repe-
tition.

On the contrary, my friend.

to penetrate
art
science
requirement, need

The more a man studies and penetr-
ates science and the arts, the
more he feels the need to know
more.

summary
fashion, form
to stress
lecturer

լաւապէս

Բայց որչափ գիտեմ, դուք լաւապէս
ծանօթ էք հայ գրականութեանը:

Միեւնոյն

Միեւնոյնն է:

Կրկնողութիւն

Այդ նիւթը ձեզ համար կրկնողութիւն
պիտի լինէր:

Mr. Aramian

Ընդհակառակը բարեկամ:

խորանալ

արուեստ

գիտութիւն

պահանջ

Մարդ որչափ որ սովորում եւ խորա-
նում է արուեստները ու գիտու-
թեան մէջ, նոյնչափ պահանջ է
զգում աւելին գիտնալու:

ամփոփ

կերպ

անդրադառնալ

դասախօս

lavap'és

mievnúyn

k'ark'ənoqutyún

xoranál

arvést'

git'utyún

p'ahánj

ampó

k'érp'

andradafnál

dasaxós

Please tell me briefly what points the lecturer stressed most?

Խնդրում եմ, ամփոփ կերպով ասե՞ք:
Ինչ մասին ավելի շատ անդրադարձաւ դասախօսը:

Mr. Smith

nest, origin
to stop
era, period

բուն
կանգ առնել
դարաշրջան

bún
k'àng a'rnél
darašarján

Before going on to the main subject, he spent considerable time on almost all the periods of Armenian literature.

Հսկքան բուն նիւթին անցնելը,
երկար կանգ առաւ հայոց գրական-
նութեան գրեթէ բոլոր դարա-
շրջաններէ վրայ:

Mr. Aramian

Golden Age
Did he mention our Golden Age and its classics?

Ոսկեդար
Արդեօք յիշեց մեր Ոսկեդարը իր դասականներով:

vosk'edár

admiration
Yes, yes, and with what admiration!

Mr. Smith
հիացմունք
Այո, այո: Եւ այն էլ ինչ հիաց-
մունքով:

hiacmúnk

piece of work
And what about Agathangelos, the first Armenian historical work?

Mr. Aramian
երկ
Իսկ Ագաթանգեղոս հայ առաջին պատ-
մական երկի մասին ինչպէս:

yérk'

favorite
classic

Yes. His favorite classic authors are apparently Gregory of Narek and Nerses the Gifted.

analyze
creative work

He analyzed their works in detail.

introduction
renaissance

If he spent so much time on the introduction, surely he must have mentioned the great authors of the Armenian renaissance!

enthusiasm

He spoke briefly but enthusiastically about the works of Alishan, Abovian, and other great writers of that period.

Mr. Smith

նախասիրած
դասական

Այո: Բայց, ըստ երեւոյթին, իր նախասիրած դասականները Գրիգոր Նարեկացին եւ Ներսէս Շնորհաւին են:

վերլուծել
ստեղծագործութիւն

Երկար վերլուծեց նրանց ստեղծագործութիւնները:

Mr. Aramian

ծանօթութիւն
վերածնունդ

Եթէ այդքան մանրամասը ծանօթութիւններ է սուսել, ապա տե՛ս յիշե՛լ է նաեւ մեր վերածնունդի մեծ գրողներին:

Mr. Smith

ոգեւորութիւն

Թէեւ ամփոփ, բայց ոգեւորութեամբ խօսեց Ալիշանի, Աբովեանի եւ այդ շրջանի այլ մեծ գրողների մասին:

naxasirác'
dasak'án

verluc'él
əst'eqc'agorc'utyún

c'anotutyún
verac'ənúnd

vokevorutyún

Mr. Aramian

strange

զարմանալի

zarmanalí

main, basic

հիմնական

himnak'án

That's strange. After all that, did he find time to get to his main subject?

Չարմանալի բան: Այս բոլորից յետոյ դասախօսը կարողացա՞նք ժամանակ գտնել իր հիմնական նիւթին անցնելու:

Mr. Smith

to endure, last

տեւել

t'evél

Yes. But don't forget that the lecture lasted almost three hours.

Այո: Մի մոռացէ՞ք, որ դասախօսուածիւնը գրեթէ երեք ժամ տեւեց:

B. Build-ups

1. a. The lecture was about Armenian literature.
 - b. I was present at a lecture every day.
 - c. I learned a lot about Armenian writers.
 - d. By being present every day at a lecture on Armenian literature, I learned a lot about Armenian writers.
- (Այն օր հայկական գրականութեան վերաբերող մի դասախօսութեան ներկայ գտնուելով, գրողների մասին)
2. a. I want to be present at those lectures.
 - b. The lectures were arranged by our instructors.

- c. I went to the university at eight o'clock every day.
 - d. In order to be present at the lectures arranged by our instructors, I went to the university at eight o'clock every day.
- (Մեր ուսուցիչները կազմակերպած դասախօսուածիւններին ներկայ լինելու համար, գնացի)

3. a. The students are going deeply into the arts.
- b. The students are studying literature.

- c. Your students are very interested in Armenian literature.
- d. Your students, studying literature and penetrating more deeply into the arts, are interested in Armenian literature.

(Գրականութիւն սովորող և արուեստների մեջ խորացող ձեր ուսանողները)

- 4. a. In his lecture, he spoke about Armenian literature.
- b. The lecturer stressed the work of the most famous writers of the Golden Age.
- c. The lecturer spoke for three hours.
- d. Stressing in his lecture the most famous writers of the Armenian Golden Age, the lecturer spoke for three hours.

(Իր դասախօսութիւնում, Հայոց գրականութեան ոսկեդարի ամենայայտնի գրողների մասին անդրադառնալով)

- 5. a. What is the material most important for your lecture?
- b. He passed on to the most important part of his lecture.
- c. I want to talk about the Golden Age.
- d. Before passing to the material most important for my lecture, I want to talk about the Golden Age.

(Հարթան մի դասախօսութեան բուն նիւթին անցնելու)

- 6. a. He analyzed the works of the Armenian renaissance.
- b. He analyzed with great care the important works of the Armenian renaissance.
- c. His lecture was clear and accurate.
- d. If he had analyzed with greater care the important works of the Armenian renaissance, his lecture would have been clearer and more accurate.

(Եթէ մեծ ուշադրութեամբ Հայոց գրականութեան վերածնունդի կարեւոր գործերը վերլուծէր [վերլուծելու լինէր])

- 7. a. I heard a lecture about Armenian literature.
- b. The lecture was delivered with great enthusiasm.
- c. I decided to learn Armenian.
- d. As a result of hearing an enthusiastically delivered lecture about Armenian literature, I decided to learn Armenian.

(Հայոց գրականութեան մասին տուած մի դասախօսութիւն ըսելուս պատճառով)

- 8. a. The analysis of these creative works is important.
- b. The analysis of the most important creative works of the Armenian renaissance is interesting.
- c. The lecturer approached the analysis of those creative works.

d. The lecturer approached the analysis of the most important and creative works of the Armenian renaissance.

(Հայկական վերածնունդի, գրական ամենակարևոր ստեղծագործությունների վերլուծելուն)

9. a. One of the most famous Armenian creative works is Verk Hayastanin.

b. One of the creative works of the Armenian renaissance is Verk Hayastanin.

c. Verk Hayastanin was written in the period of the Armenian renaissance.

d. One of the creative works written in the period of

the Armenian renaissance is Verk Hayastanin.
(Հայկական վերածնունդի զարաշրջանին գրուած ստեղծագործութիւններից մէկը)

10. a. I wanted to know more about art.

b. I felt the need to know more about art.

c. I began to study Armenian.

d. Because I felt the need to know more about Armenian art, I began to study Armenian.

(Հայ արուեստի մասին ակելին գիտնալու պահանջ զգալուս հետեւանքով)

C. Reading

ՈՒՐՈՒԱԳԵՐ ՀԱՅՈՑ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Ա. ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԲԱՆԱՀԻՒՍՈՒԹԻՒՆ

Դարերի իր պատմութեան ընթացքին, հայ ժողովուրդը ստեղծել է բազմաթիւ դիւցազնավէպեր, առասպելներ, վիպերգեր, սիրերգեր, առակներ, առածներ, երգեր:

Ժողովրդական այդ հարուստ բանահիւսութիւնը հայոց գրականութեան պատմութեան մէջ կոչուում է գուսանական: Գուսանները հայ ժողովրդի ծոցից ելած անգրագէտ բանաստեղծներ էին, որոնք թախտե-

լով քաղաքից-քաղաք, գիւղից-գիւղ երգում էին, նուազում և պատմում իրենց ստեղծագործութիւնները:

Հայ ամենահին դիւցազնավէպը, որ մօտ երեսուն դարերի պատմութիւն ունի, կոչուում է Հայկի կռիւը Բէլի հետ: Ըստ այդ վէպի, հայ ժողովրդի նախահայր Հայկ դիւցազն կռուեց բռնակալ Բէլի հետ, յաղթեց նրան և իր ժողովուրդն ազատեց ստրկութիւնից:

Հին գեղեցիկ վէպեր և վիպերգեր են նաեւ, Արա Գեղեցիկ և Շամիրամ, Տիգրան և Աժդահակ, Արտաշէս Թագաւորը փախցնում է Սաթենիկ Թագուհուն, Արտաշէսի և Սաթենիկի հարսանիքը, Արտաւազդի գահա-

Վիժուժը Մասիսի Վիճը:

Հայ ժողովրդական, կամ գուսանական, բանահյուսուրեան գլուխ գործոցն է հանդիսանում. Սասունցի Դաւիթ դիւցազնավէպը, որը ստեղծուած է 9-10 դարերում: Սասունցի Դաւիթ-ը պատկերացնում է հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարն արաբների տիրապետութեան դէմ Հայաստանում: Այդ հերոսավէպն իր մէջ պարունակում է, ազատասիրութեան, ճշմարտութեան, արդարադատութեան, մարդասիրական մարդկային բարձր գաղափարներ:

Բազմաթիւ առակների, հէքիաթների և առածների շարքին, խոշոր գլուխգործոցներն են նշանակութիւն ունեն, աշխատանքի, սիրոյ, ռազմի, հարսանիքի, օրօրոցի, երգեծական և պանդուխտական բնոյթ կրող հայ ժողովրդական երգերը: Շատ են այդպէս կոչուած հայրենի երգերն, որոնց մէջ հայ գուսանները դրել են սիրոյ և կարօտի յոյգերը դիրեւի հայրենիքը:

Բ. Հին Գրականութիւն

1. Արձանագրութիւններ

Հայոց հին գրականութեան նախօրինակներն են հանդիսանում բազմաթիւ ժայռերի և տափակ քարերի վրայ քանդակուած սեպագիր արձանագրութիւնները: Այդ արձանագրութիւնները ընթերցումը մեծ չոյս է

սփռում հայոց, ինչպէս և ուրիշ ժողովուրդներին նախնական պատմութիւններին ուսումնասիրութիւններին վրայ:

2. Հայ գրերի գիւտը

Մինչեւ 5-րդ դարի սկիզբը, հայ ժողովուրդն իր սեփական դիրք չուներ: Այդ հանգամանքը շատ էր ազդում ազգային գրական մշակոյթի զարգացման վրայ: Գրել յունական, կամ լատինական գրերով, հնարաւոր չէր, քանի որ այդ այբուբենները չէին պարունակում հայերէնի ճոխ հնչիւններին նշանները: Հայ ազգային այբուբենի խնդիրը շատ էր զբաղեցնում այդ ժամանակուայ հայ մտքի, քաղաքական և պետական մարդկանց: Դրանցից վառ հայրենասէր, մշակոյթի խոշոր գործիչ Մեսրոպ Մաշտոց-ին, 412 թուին, վերջապէս յաջողեց գծել հայոց ներկայ գրերը և գասաւորել այբուբենը: Մեսրոպեան այբուբենը հայ մշակոյթի խոշոր կոթողներից մէկն է հանդիսանում:

3. Հինգերորդ դարի գրականութիւն (Ոսկեդար)

Ա. Թարգմանութիւններ. Հայ այբուբենն աւելոխարինելի ազդակ հանդիսացաւ հայ գրական մտքի արդիւնաւորմանը և հայ հարուստ գրականութեան զարգացման համար մինչեւ մեր օրերը:

Գրեբի գիւտից անմիջապէս յետոյ հայերէնի թարգմանուեցին Աստուածաշունչը և կրօնական ուրիշ բազմաթիւ գրքեր:

Բ. Առաջին հայ հեղինակներ: Հայերէն տառերով առաջին անգամ ազգային ինքնուրոյն գրականութիւն ստեղծողներն են, սուրբ Մահակ Պարթեւը, սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցը և Եզնիկ կողբեցին:

Գ. Պատմական գրականութիւն: Հինգերորդ դարը հայ պատմագրութեան ամենից արդիւնաբեր դարն է համարուում: Այդ դարի հայ պատմիչներին, կորիւն վարդապետ-ը գրել է, Վարք Մաշտոցի: Ագաթանգեղոս-ը գրել է, Պատմութիւն Հայոց: Փաւստոս Բիւզանդացի-ն գրել է, Պատմութիւն Հայոց: Եղիշէ-ն աննման հայերէնով գրել է, Պատմութիւն վարդանանց: Ղազար Փարպեցի գրել է, Պատմութիւն Հայոց և թուրք առ վահան Մամիկոնեան: Եւ, Վերջապէս, շատ անուն հանած, հայոց պատմագրութեան նախահայր համարւող, Մովսէս Խորենացի-ն գրել է իր հռչակաւոր, Պատմութիւն Հայոց-ը:

Հայ պատմագրութիւնը, որ շարունակուեց մինչեւ 18-րդ դարի վերջը ընդհուպ, միշտ էլ հայ հին և միջին դարերի գրականութեան կարեւոր մէկ ճիւղն է եղել: Հայ պատմիչների գործերը ընդհանրապէս գրու-

ած են ընտիր հայերէնով: Հեցուէն են գեղարուեստական պատկերներով և շարադրուած են, շատ անգամ, բանաստեղծական ոճով: Հայ պատմիչներից շատերի գործերը խոշոր նիւթ են մատակարարում համաշխարհային պատմութեան համար և թարգմանուած են մի շարք մշակոյթային լեզուներով:

Դ. Աստուածաբանական գրականութիւն: Հինգերորդ դարում, ֆաղկեդոնի 451 թուի համաժողովից յետոյ, քրիստոնէական տիեզերական եկեղեցու մէջ, դաւանական մի քանի հարցերի շուրջը ճեղքուած առաջացաւ: Հայ եկեղեցու հայրերը, որ վարդանանց Պատերազմի պատճառով չէին էլ մասնակցել ֆաղկեդոնի ժողովին, մնացին պաշտպան հին աւանդութիւններին: Այդտեղից էլ սկսուեց աստուածաբանական-դաւանական գրականութիւն, որով երկար դարեր շարունակ զբաղուեցին հին շրջանի հայ գրողները:

Հինգերորդ դարի աստուածաբանական-դաւանական գրողներից նշանաւորն է Յովհան Մանդակունի-ն, որը գրել է իր Ճառք աշխատութիւնը:

Հինգերորդ դարի հայոց գրականութեան ոսկեդարն է համարւում գրական տեսակների իր ճոխ արդիւնքով և դասական հայերէնի (գրաբար) այլեւս այդքան մաքրօրէն չկրկնուող գործածումով:

4. Վեցերորդ դարի գրականություն

Վեցերորդ դարից սկսած, մինչև Բագրատունեանց անկախութիւնը, մինչև Կիլիկեան Հայաստանի շրջանը, հայոց գրականութիւնն այլևս 5-րդ դարի ծաղկումը չունեցաւ: Դրա պատճառը պէտք է փնտրել, իհարկէ, Հայաստանի այդ ժամանակուայ քաղաքական անպաստ կացութեան մէջ: Երկիրը սկզբում բաժանուած էր Պարսկաստանի և Բիւզանդիայի միջև: Յետոյ էլ ընկաւ արաբական ծանր տիրապետութեան տակ: Բայց և այնպէս գրականութիւն դեռ ստեղծոււմ էր: Աւելի շատ աստուածաբանական-դաւանական գրականութիւն:

Վեցերորդ դարի մի շարք գրողների միջից նշանաւորն է Պետրոս Սիւնեցի-ն, կամ Քերթով-ը: Նրա մի շարք բանաստեղծութիւններից բացի, շատ կարեւորն է Ներթոյ ի Բաբիկ Սիւնի գրական գործը, որը, շփոթախտաբար իր ամբողջութեան մէջ կորած է:

5. Եօթերորդ դարի գրականութիւն

Ա. Աստուածաբանական-դաւանական գրականութիւն։ Այդ նիւթի շուրջը գրողներից յայտնի է Թովհան Մայրապոմեցի-ն:

Անուն ունի նաեւ Թեոդորոս Կրթեաւոր-ը իր Ճառք գործով: Այդ դարի աստուածաբանական գրականութեան մէջ աչքի է ընկնում Գիրք Թղթոց անհեղի-

նակ ժողովածուն:

Բ. Բանաստեղծական գրականութիւն։ Այդ դարի բանաստեղծներից, Կոմիտաս հայրապետը գրել է Անձինք Նուիրեալք քնարերգութիւնը: Դաւթակ Քերթովը գրել է Ողբք գեղեցիկ ողբերգութիւնը:

Գ. Իմաստասիրական գրականութիւն։ Իմաստասերներից Դաւիթ Անյաղթը գրել է Գիրք Մահմանաց, Լուրջ գործը: Անանիա Շիրակացի-ն տիեզերաբանութեան, թուաբանութեան և այլ նման խնդիրների շուրջը մի շարք աշխատասիրութիւններ:

Դ. Պատմական գրականութիւն։ Եօթերորդ դարի հայ պատմիչներից առանձին տեղ է գրաւում Սեբեոսը: Սեբեոսի Պատմութիւն Հայոց-ի վերջի մասերը, ուր նա գրում է 6-րդ դարում Հայաստանում կատարուած դէպքերի և առանձնապէս 7-րդ դարի արաբական գրաւումների մասին Հայաստանում ու այլուրէք, պատմական անգուգական փաստադրեր են հանդիսանում:

6. Ութերորդ դարի գրականութիւն

Այդ դարի պատմագիրներից նշանաւորն է Ղեւոնդ-ը իր Պատմութիւն Հայոց-ով: Ղեւոնդը գրել է արաբների տիրապետութեան մասին Հայաստանում: Նրանց ծրագրերի մասին, ջնջել հայ նախարարական տոհմերը և նկարագրել է հայկական ապստամբութիւն-

ները, բնորոշ տար իշխողները:

Մինչեւ 13-րդ դարի վերջերը, հայ գրականութեան կարեւոր մէկ մասն է կազմել հոգեւոր բանաստեղծութիւնը: Գրական այդ ճիւղի զարգացումը, նախ պէտք է բացատրել խոր նուիրականութեամբ քրիստոնէական եկեղեցուն եւ երկրորդ, որպէս հոգեկան միթարութեան միջոց: Հոգեւոր բանաստեղծութիւնն իր լայն չափերով ունեւ հայ ժողովրդի պատմութեան ցաւատանջ առաջացման դեմ անշարադարձի քարոզչութեան միջոց է հանդիսացել: Հայ հոգեւոր բանաստեղծութիւնների ժողովածուն կոչուում Շարականոց: Շարականոց բւժանուած է կանոնների կամ կարգերի: Մին մի կանոն բողկացած է մի խումբ (մօտաւորապէս 8-9) հոգեւոր երգերից: Այդ երգերից, կամ բանաստեղծութիւններից ամեն մէկը կոչուում է շարական:

7. Բագրատունիների շրջանի գրականութիւն

Արաբների տիրապետութեան դեմ մղած երկարատեւ կռիւների ընթացքում վերջապէս, 9-րդ դարի վերջերին Հայաստանում հաստատուեց Բագրատունիների հայկական թագաւորութիւնը: Երկիրը բաւական ժամանակ խաղաղ ապրեց: Եղկեց տնտեսապէս և վերաշինուեց: Իրան զուգընթաց, այդ շրջանի, առանձնապէս 10-րդ դարի գրականութիւնը բաւական արդիւնաւոր եղաւ:

Ա. Իններորդ դարի գրականութիւն. Իններորդ դարի յայտնի է իր պատմիչներով, որոնք ապրել են և գրել նաեւ 10-րդ դարում:

Իններորդ դարում է ապրել և գրել Շապուհ Բագրատունի պատմիչը, որի Պատմութիւն Հայոց-ի ձեռագիր բնագիրը, դժբախտաբար կորել է: Վերջերս գտնուել է մի ձեռագիր, որի սկզբի և վերջի էջերը չկան և որը վերագրում են Շ. Բագրատունուն: Սակայն այդ ձեռագիրը պատմութիւն չէ, ճիշտ իմաստով, այլ պատմական վիպագրութիւն:

Բ. Տասերորդ դարի գրականութիւն. Այդ դարի պատմիչների աշխատանքներից արժէքաւոր է Թովհանէտ Ղրասխանկերտցի հայրապետի Պատմութիւն Հայոց-ը: Նախարարական տան պատմագրութիւն է թովմայ Արծրունու Պատմութիւն Տան Արծրունեաց գործը:

Գ. Տաս-տասնէկերորդ դարերի գրականութիւն. Այդ շրջանին է գրել իր սքանչելի բանաստեղծութիւնները հայ գրականութեան պարծանք հանդիսացող Գրիգոր Նարեկացի-ն: Նարեկացի իրեն նուիրած է եղել Աստուծուն, վարել է ասքէթական անբասիր կեանք, աղօթել է իր շգործած մեղքերի համար, ճգնել է և տառապել: Տառապել է, որովհետեւ ամբողջովին չի կարողացել իր մէջ լռեցնել տաւ աշխարհիկ կեանքի գրաւիչ կանչը:

8. Կիւիկեան Հայաստանի շրջանի գրականութիւն

Այդ շրջանում հայոց գրականութիւնը նոր թափ է ստանում, բայց և ըսկսում է դասական հայերէնի (գրաբար) տեղատուութիւնը:

Ա. Տասերկուերորդ դարի գրականութիւն. Այդ դարի և ընդհանրապէս հայ հին գրականութեան կառկառուն բանաստեղծներից է Ներսէս Շնորհալի-ն, կամ Կլայեցի-ն: Շնորհալի-ն ունեցաւ բանաստեղծ հետեւորդների մի ամբողջ շարան: Դրանցից առաջին է 12-րդ դարում Գրեգոր Տղայ հայրապետը:

Բ. Տասերեքերորդ դարի գրականութիւն. Այս դարը տասերկուսի նման շատ ճոխ գրականութիւն է սուրբ: Պատմիչներից, Վարդան Արեւելցի-ն գրել է Պատմութիւն Տիեզերական: Կիրակոս Գանձակեցի-ն գրել է Համաօտ պատմութիւն Հայոց: Գանձակեցու պատմութեան վերջի մասերը, որոնք վերաբերում են թաթար-մոնղոլական արշաւանքներին, պատմական անփոխարինելի փաստաթղթեր են հանդիսանում համաշխարհային պատմագրութեան համար:

Գ. Միջին ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Մինչեւ 13-րդ դարը հայ գրականութեան լեզուն եղել է գրաբարը, կամ դասական հայերէնը: Տասերեքերորդ դարից սկսած գրաբարի կողքին առաջ է գալիս

միջին հայերէնը, որը գրաբարեան ձեւերի խառնուրդ է եղել: Միջին հայերէնի որոշ ձեւափոխութիւններն են հանդիսանում այսօրուայ արեւմտահայերէն և արեւելահայերէն գրական բարբառները: Դրո հայերէնի տարբերութիւնը գրաբարից շատ մեծ է: Բայց միջին հայերէնի տարբերութիւնն այնքան էլ մեծ չէ:

Ասել միջին հայերէնի գրականութիւն, չի նշանակում գրականութիւն գրուած միայն միջին հայերէնով: Միջին հայերէնի գրականութիւնը, միջնադարի հայ գրականութիւն է, ստեղծուած նաեւ գրաբարով:

Ա. Պատմագրութիւն. Տասերորեւորդ դարի պատմիչն է Մնեթար Այրիվանեցի-ն: Գրա Պատմութիւն Ժամանակագրական-ը հետաքրքրական է հայ պատմիչների իր գանկով: Ուր անուններ կան, որոնք անծանօթ են դեռ:

Բ. Քնարերգութիւն. Միջին դարերում հայ քնարերգութիւնը վառ ծաղկում է ունեցել: Այդ դարաշրջանի բազմաթիւ բանաստեղծներից աւելի շատ յայտններն են Յրիկ (13-րդ դար), Խաչատուր Կեչառուեցի (14-րդ դար), Յովհաննէս Պլուզ (14), Կոնստանդին երզնկացի (14), Մկրտիչ Կաղաշ (14-15), Առաքել Միւնեցի (15), Յովհաննէս Թլկուրացի (15), Գրեգոր Աղթամարցի (15-16), Նահապետ Գուլակ (16), Կաղաշ Յովնաթան (17-18), Բաղդասար Դպիր

(18), Սայաթ-Գովա (18): Այդ բոլոր բանաստեղծները երգերը, աւել կամ պակաս չափով արտայայտում են կեանքի դառնութիւն, հայրենիքի սէր, գարուկ, սէր, երգ, գինի, ձգտում զուարճանքի: Հայ այդ գրողները մասին, ուստի յայտնի բանաստեղծ և բանասէր Վալէրիյ Բրիւսովն ասել է Միջնադարի հայ բանաստեղծութիւնը մարդկային ոգու այն սթանդէլի յաղթանակներից մէկն է, որոնց մասին դիտի համաշխարհային տարեգրութիւնը:

Դ. ՆՈՐ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Հայոց նոր գրականութիւնն սկսուել է 19-րդ դարի կեսերին: Այն բաժանուում է, ա. Ընդհանուր գրականութեան, բ. Սովետական, Հայաստանի գրականութեան և գ. Սփիւռքահայ կամ տարագիր հայութեան գրականութեան:

Հայոց նոր գրականութիւնը հին և միջին գրականութիւններից տարբերուում է նախ իր լեզուական նորութեամբ: Թեոոյ, իր զուտ աշխարհիկ բովանդակութեամբ և աւելի կատարելագործուած հայրենասիրութեամբ:

Արդէ հայ գրականութեան լեզուն նոյն է, ինչ գրաբարում կամ միջին հայերէնում, միայն փոխուած հոլովներով և խոնարհումներով: Նոր հայերէնն ունի

արեւմտեան ու արեւելեան գրական բարբառներ, որոնք արդիւնք են Հայաստանի պատմական-քաղաքական կացութեանը: Գրական այդ երկու բարբառների տարբերութիւնը շատ չնչին է և ընդհանրապէս նրանք ներշնչուած են միաձուլման ձգտումով:

Ա. Նոր ընդհանուր գրականութիւն. Նոր հայերէնը մի օրում չի ստեղծուել: Այն շարունակութիւնն է միջին հայերէնին, իր ժամանակին ընդհանուած գրաբարասէրների խառնարումով: Բայց նորից նոր հայերէնը միջին հայերէնը չէ, այլ նրա, իր ընթացքի մէջ, կատարելագործուող ձեւը և օտար բաներից զուտուած տարրը: Այստեղից էլ պարզ է, որ նոր հայերէնը իր սկզբնական շրջանում այն չէր, ինչպէս որ է հիմա: Եւ, որովհետեւ այդ այդպէս է, հայոց նոր գրականութեան առաջին գրողների լեզուն աւելի շատ բարբառային բնոյթ է կրում: շեզուական տեսակէտից դժուար է սահման դնել միջին գրականութեան վերջին տարիների և նոր գրականութեան առաջին տարիների միջեւ: Մնում է գրականութեան բովանդակութիւնը և ոգեկանութիւնը: Իսկ այդ կաղմից հայոց նոր գրականութեան առաջին սահմանաքարն է հանդիսանում Խաչատուր Աբովեանի վերջ Հայաստանի վեպը:

Հայ նոր գրականութեան 19-րդ դարի սիրուած և յայտնի բանաստեղծներն են, Ղեւոնդ Աւետեանը, Մի-

քայլէլ հաւքարտեան-ը, Մկրտիչ Պեշիկթաշլեան-ը, Ռա-
փայլէլ Պատկանեան-ը, Պետրոս Դուրեան-ը, Մմբատ Շա-
հագիզ-ը :

Աբովեանից բացի, այդ շրջանի նշանաւոր վիպա-
սաններն են, Երեւնց-ը, Րաֆֆի-ն, Պերճ Պաօշեան-ը,
Ղազարոս Աղանեան-ը և Թակոբ Պարոնեան-ը :

Հայ վիպագրութեան մէջ, մինչեւ այսօր էլ, առան-
ձին տեղ է գրաւում մեծատաղանդ Րաֆֆի-ն: Րաֆֆի-ն Աբո-
վեանի անմիջական շարունակողն է, ուրեմն և աւելի
մօտ ընթերցողի սրտին և աւելի շատ կարդացուողը :
Րաֆֆու խենթ, Կայծեր, Դաւիթ Բէկ և Սամուէլ վեպերի
ազդեցութեան տակ հոգիներ են դաստիարակուել, որ
արդէն գրաւական է մի գրողի մեծութեան համար :

Հայ գրականութեան մէջ իր ուրոյն տեղն ունի
մեծատաղանդ Թակոբ Պարոնեանը : Սուր միտք : Տես-
նել և տեսածը անման երգիծանքով արտայայտելու
կարողութիւնները նրա բոլոր երկերը լայն ժողո-
վրդականացման են հասցրել :

Հայ նոր ընդհանուր գրականութեան երկրորդ
շրջանի (19-20-րդ դարերի) բազմաթիւ բանաստեղծնե-
րից շատ յայտնիներից են, Թովհանէս Թովհանէս-
եան-ը, Թովհանէս Թումանեան-ը, Արշակ Չօբանեան-ը,
Աւետիք Իսահակեան-ը, Դանիէլ Վարուժան-ը, Միսաք
Մեծարեւնց-ը, Վահան Տէրեան-ը, Սիմանթո-ն : Այդ

բանաստեղծները անմիջական, ընթերցողին հաղորդակից,
նրա սրտից խօսող ու յուզող գրողներ են և շատ ժո-
ղովրդականացած :

Գ. Սովետական Հայաստանի գրականութիւն.

Ինչպէս ամբողջ Սովետական Միութեան մէջ, այնպէս
էլ Սովետական Հայաստանում գրականութիւնը պրոպա-
կանայի միջոց է հանդիսանում : Գրականութիւնը
ստեղծում է պատուերով և ծառայում է օրուայ պա-
հանջներին : Մի շարք տաղանաւոր գրողներ, ինչպի-
սին են, Երիշէ Չարեւնց, Ալսէլ Բակուց, Մկրտիչ
Արմէն և ուրիշները մեղադրուելով ազգայնականու-
թեան մէջ գնդակահարուած են կամ քշուած Սիբիր :
Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի օրերին, երբ
պէտք էղաւ ժողովուրդը խանդավառել հայրենասիրու-
թեամբ, հայ գրողներից Ստեփան Զօրեանը բերց Պապ
Թազաւոր վեպը, իսկ Դերենիկ Դեմիրճեանը վարդա-
նանկ-ը : Այդ վեպերն էլ մնայուն գործեր են : Բա-
նաստեղծներից մնայուն գործեր տուողներ են, Թով-
հանէս Շիրազ, Սիւվա Կապուտիկեան և մի շարք ու-
րիշները :

Գ. Սփիւռքի հայ գրականութիւն. Սփիւռքի
բազմաթիւ հայ գրողները կազմուած են, թուրքական
շարժերից ազատուած սերունդներից, ինչպէս եւ Սո-
վետական Հայաստանից տարագիր եղած գրողներից :

Այդ գրականութեան սկիզբը մօտաւորապէս կարելի է համարել 1921-22 թուեքը: Կենտրոններն են հանդիսանում, Սիրիան, Լիբանանը, Եգիպտոսը, Փարիցը, Հարաւային և Հիւսային Ամերիկան:

Սիւրիոյ բանաստեղծներէն հանրածանօթներն են, Վահան Թէքէեանը, Նիկողոս Սարաֆեանը, Մ. Իշխանը, Անդրանիկ Եառուկեանը, Ս. Բախտականը, Արսէն Երկաթ և ուրիշները:

Ե. ԵՐԿՈՒ ԽՕՄԲ

Հայ գրականութեան մշակներէն Աւետիք Իսահակեանն ասել է, Մի գրականութիւն մի ժողովուրդ է: Եւ իրապէս հայոց գրականութիւնն ինքն հայ ժողո-

վուրդն է դարերի խորքից եկած: Այն գրականութիւն է, ազատասիրութեան, մարդասիրութեան, եղբայրասիրութեան և ազգերի հաւասարման: Այն աշխատանքի և լուսաւոր սպառաշի հանդէպ ունեցող հաւատքի գրականութիւն է:

Իրականութեան մէջ, այդ գրականութիւնը մի քանի անգամ աւելի մեծ է, մի քանի անգամ աւելի գեղեցիկ է, քան այդ մասին մի որեւէ կերպ ուզուած է ասուած լինել այստեղ: Այն ճոխ և գունագեղ է: Կարեւորն, որ իր ազգային գծերով այն ինքնատիպ գրականութիւն է, ինչպէս որ ինքնատիպ է հայկական ճարտարապետութիւնը: Այդ կողմից էլ, շատ հետաքրքան է:

D. Conversation

1. A and B are preparing for an exam on literature. They quiz each other on names, dates, major works, etc.
2. C goes into a bookstore to buy a present for his father-in-law, who is a teacher and a student of liter-

- ature. He and the clerk discuss possible selections.
3. C is talking with his father-in-law, who is planning a special lecture on Armenian literature. C asks him what he is going to talk about, what he is going to emphasize most, etc.

LESSON 29

HISTORY

A. Basic Sentences

Aram

examination

քննութիւն

kənnutyán

Vahan, when do your exams begin?

Վահան, քո քննութիւնները ե՞րբ են սկսում:

Vahan

In about two weeks.

Մոտաւորապէս երկու շաբաթից:

I still have lots of time to study.

Դեռեւս բաւական ժամանակ ունեմ սովորելու:

Aram

object, subject

առարկայ

ařark'á

history

պատմութիւն

p'at'mutyán

Of all my subjects history is the one that bothers me most.

Իմ առարկաների մէջ, ինձ ամենաշատ մտահոգողը պատմութիւնն է:

even

անգամ

ankám

face, surface

երես

yerés

To tell the truth, I haven't even opened the book.

Ճիշտն ասած, անգամ երեսին չեմ նայել:

Vahan

to exaggerate

չափազանցեւել

čapazancenél

You really like to exaggerate.

Դու էլ իսկապէս սիրում ես չափա-
զանցնել:

You've been to class, haven't you?

Միթէ դասերին ներկայ չ'ես եղել:

Aram

date

թուական

təvak'án

Yes, but the problem is that I don't
know why I can't remember the
names and dates.

Այո, բայց խնդիրը այն է, որ չգի-
տեմ ինչու չեմ կարողանում յիշել
անուններն ու թուականները:

summarized
fashion, way

ամփոփ
կերպ

ampóρ
k'érp'

I have a few history books in which
all the historical events with
their important dates are
presented in condensed fashion.

Ինձ մօտ մի քանի պատմութեան գրքեր
կան, որոնց մէջ ամփոփ կերպով
տրուած են պատմական բոլոր զէպ-
քերը իրենց կարեւոր թուական-
ներով:

to read

ընթերցել

əntercél

Take these books and read them.

Վերցրու այդ գրքերը եւ ընթերցիր:

Aram

Thanks.

Շնորհակալ եմ:

king

թագաւոր

takavór

Between you and me, what you call
history is in reality the story

Բայց ինքքը մեր մէջ, պատմութիւն
ասածը բանը, իրականի մէջ, բա-

of the lives of kings, which is
something that bores me.

such-and-such
emperor
to take (by conquest)
army
victory

What does it matter to me that such-
and-such an emperor took such-
and-such a country and some army
or other won great victories?

civilization

But you forget that all those things
are problems relating to our
civilization.

song

There you go giving me the same old
line again.

as if
to save
evil

գաւորների կեանքի պատմութիւնն է:
Մի բան, որ ինձ ձանձրացնում է:

այսինչ
կայսր
գրաւել
բանակ
յաղթութիւն

ինձ ինչ, թէ այսինչ կայսրը այսինչ
երկիրը գրաւեց, թէ այսինչ բա-
նակը մեծ յաղթութիւններ տարաւ:

Vahan

քաղաքակրթութիւն

Բայց սիրելիս, դու մոռանում ես,
որ այդ բոլորը մեր քաղաքակրթու-
թեան վերաբերող խնդիրներ են:

Aram

երգ

Նորից նոյն երգը երգեցիր:

կարծես
փրկել
չարիք

aysinč
k'áysr
gəravél
banák'
haxtutyún

kaqakak'ərtutyún

yérk

k'arc'és
park'él
čarík

As if you and I were going to save
the world from evil.

կարծես դու եւ ես պիտի փրկենք
աշխարհը շարիքից:

Vahan

to go away from
You're getting off the subject, Aram,
social
to be founded

հեռանալ
հիւսից հեռանում ես, Արամ:
ընկերային
հիմնուել

heřanál

I only meant that our present social
and political life is mainly based
on the events of our past.

Էս միայն ուզեցի ասել, որ մեր
ներկայ ընկերային ու քաղաքական
կեանքը զլխաւ որսպէս հիմնուած է
մեր անցեալի դէպքերի վրայ:

ənk'eraśn
himməvél

Aram

historian
Say, I never knew you were a regular
historian!

պատմաբան
Եղբայր, դու կարգին պատմաբան ես
եղել:

p'at'mabán

to learn, study
theory
Where did you learn those theories?

սովորել
տեսութիւն
Ո՞րտեղից ես սովորել այդ տեսութի-
ւնները:

sovorél
t'esutyán

But joking aside, when can I have
the books?

Բայց կատակը մի կողմ: Ե՞րբ եմ կա-
րող այդ գրքերը ունենալ:

Vahan

In a day or two.

Մի երկու օրից:

chapter
There are a few chapters that I want
to read in contemporary history.

opinion
What's your opinion, Vahan—what are
the exam questions going to be
about?

easy
It's hard to say.
probably
Lots of students say that it's likely
that it'll be about Tigran the
Great.

some (people)
hand-to-hand battle
Some say that it's going to be about
the Battle of Avarair.

conviction
pact, treaty

գլուխ
Մեր ժամանակակից պատմութեան շուրջ
մի քանի գլուխներ կան, որ ու-
զուժ եմ կարդալ:

Aram

կարծիք
Ինչ է կարծիքդ Վահան, ինչ նիւթերի
շուրջ պիտի լինեն քննութեան
հարցերը:

Vahan

հեշտ
Հեշտ չէ ասել:
հաւանական
Ուսանողներին շատերը ասում են, թէ
հաւանական է Տիգրան Մեծի մասին
լինի:

ոմանք
ճակատամարտ
Ոմանք ասում են, թէ Աւարայրի ճա-
կատամարտի մասին է լինելու:

համոզում
դաշնագիր

gəlux

k'arc'ik

hešt'

havanak'ān

vomānk

č'ak'at'amārt'

hamozúm

dašnagr

But the rest are convinced that one
of the questions will undoubtedly
be on the Treaty of Sèvres.

Իսկ ուրիշները այն համոզման են,
թե անպատճառ հարցերից մեկը
Սեւրի Դաշնագիրն է լինելու:

Aram

to ruin
I'm really in bad shape.

քանդել
Տուես քանդուեց:

kandél

freedom
In a word, I don't have a chance.

ազատում
Մի խօսքով ազատում չունեմ:

azat'ám

hopeless, desperate
Oh, your situation isn't that hopeless.

Vahan
յուսահատական
Այնքան էլ յուսահատական չէ դրու-
թիւնդ:

husahat'ak'án

I know a good way out.

Ես մի լավ ճամբայ գիտեմ:

What is it?

Aram
Ո՞րն է:

Go home, forget about eating, drink-
ing, and sleeping, and study con-
tinuously.

Vahan
Գնա տուն, մոռացիր ուտել, խմել
ու քնել, եւ շարունակ սովորիր:

Socrates
sage

Aram
Սոկրատես
իմաստուն

sok'arat'és
imast'án

death
to express
to clean

մահ (gen. մահուա)
արտայայտել
մաքրել

máh (mahvá)
art'ahayt'él
makréł

If a wise man like Socrates said at the time of his death, "I know only one thing: that I know nothing," then it's all over for people like me.

Եթէ Մոկրատեսի պէս իմաստուն մէկը իր մահուան ժամանակ արտայայտուեալ է, որ »Ես միայն մի բան գիտեմ, որ ոչինչ չգիտեմ», այլեւս ինձ նմանների հաշիւը մաքրուած է:

B. Build-ups

1. a. I can't remember the dates.
 - b. I can't remember the important names and dates of Armenian history.
 - c. It is necessary to study an hour each day.
 - d. In order to be able to remember the important names and dates of Armenian history, it is necessary to study an hour each day.
(Հայոց պատմութիւնից կարելոր անուններ և թուեր յիշեալու համար)
2. a. The books that you are to read are on the desk
 - b. The books on Armenian history are in this section.
 - c. I had to go to a lot of stores.
 - d. In order to find the books that I was supposed to

read on Armenian history, I had to go to many stores.

(Հայոց պատմութեան վերաբերող մի ընթերցելիք գրքերը գտնելու համար)

3. a. This book presents the facts of Armenian history in a condensed fashion.
- b. This book is cheap.
- c. This book is quite popular at our university.
- d. Because it presents the facts of Armenian history in a condensed fashion and is cheap, this book is popular at our university.
(Այս գիրքը հայոց պատմութեան տուեալներն ամփոփ կերպով ներկայացնելու և ատան ծախուեալու պատճառով)

4. a. The lecture bored the students.
- b. The lecturer delivered one of his boring lectures.
- c. The lecturer gave a difficult examination.
- d. After delivering one of his lectures which bored all his students, the lecturer gave a hard exam.

(Բոլոր ուսանողներին ձանձրացնող իր դասախոսու-
սուլթիւներէց մէկը տալուց յետոյ)

5. a. The emperor won a series of famous victories.
- b. The emperor won a series of memorable victories with his armies in the Middle East.
- c. The emperor returned to his capital city.
- d. After winning a series of famous victories with his armies in the Middle East, the emperor returned to his capital city.

(Իր բանակի հետ Միջին Արեւելքում մի շարք
յաղթութիւններ տանելուց յետոյ, կայսրը իր)

6. a. Have you read all these chapters?
- b. Have you read all these chapters on contemporary Armenian history?
- c. Your exams will be quite easy.
- d. After reading all those chapters on contemporary Armenian history, your exams will be quite easy.

(Հայոց պատմութեան շուրջ այդ բոլոր գլուխ-
ները կարդալուց յետոյ)

7. a. What is your opinion about these problems?
- b. What is your opinion about contemporary Armenian political problems?
- c. I changed my opinion about it.
- d. As a result of hearing his opinion about contemporary Armenian political problems, I changed my opinion.

(Ժամանակակից հայ քաղաքական խնդիրների
շուրջն իր կարծիքը Լսելուս հետեւանքով)

8. a. That book will be interesting for you.
- b. That book will be interesting to people like me.
- c. For our teacher, these books are boring.
- d. The books that were interesting for me and people like me were a little boring for our teacher.

(Ինձ եւ ինձ նմանների համար շատ հետաքրքրա-
կան գրքերը)

9. a. He studied about the Treaty of Sèvres.
- b. In the course of three years, he had studied about the Treaty of Sèvres.
- c. The historian wrote an excellent paper.
- d. The historian, who for three years had studied about the Treaty of Sèvres and its results, wrote an excellent paper.

(Մեւրի դաշնագրի և իր հետեւանքների մասին
երեք տարի դասախօսութիւն Լսած պատմաբանը)

10. a. He wants to study Armenian political and social life.
- b. Armenian political and social life is based on events of the past.
- c. The historian went to the Middle East.
- d. In order to study Armenian political and social

life, which is based on events of the past, the historian went to the Middle East.

(Անցեալի դէպքերի վրայ հիմնուած, հայ ընկերային և քաղաքական կեանքն ուսումնասիրելու համար)

C. Reading

ՈՒՐՈՒԱԳԵՆԸ

ՀԱՅՈՑ ԲԱՂԱԲԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Ա. ՀԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

1. Ժողովուրդ

Հայերն արիական ժողովուրդների ցեղախումբին են պատկանում: Հայերէնը հնդեւրոպական (հնդգերմանական) լեզու է:

Հայերն իրենք իրենց հայ են անուանում, իրենց երկիրը, Հայք, կամ Հայաստան: Օտարները հայերին արմէն անունով են կոչում, իսկ երկիրը, Արմէնիա:

Հայ ժողովուրդի ծագման, կազմաւորման և պատմութեան վերաբերեալ, շատ հարուստ գրականութիւն գոյութիւն ունի աշխարհի բոլոր մեծ գրադարաններում, թէ հայերէնով և, թէ օտար լեզուներով:

29.B

Հայ ժողովուրդի պատմութիւնն սկսում է առաջին հազարամեակում ֆրիստոսի Ենուէից առաջ:

2. Հայկազունիք

Հայկական թագաւորական առաջին տունը, Հայկ դիցազնի անունով կոչւում է Հայկազունեանց:

Հայկազունի թագաւորներից, Տիգրան առաջինը (535-525) և պարսիկ աշխարհակալ Կիրոս առաջինը (536-529) ժամանակակիցներ են եղել և պատանեկան ընկերներ:

3. Արտաշունիք

Հարիւրինսուս թուին (Ք.ա.) Արտաշէս անունով մի հայ իշխան հիմք է դնում, իր անունով, Արտաշեսեան կոչուող, թագաւորական տանը: Արտաշէս արաջինը (190-161) ստեղծում է ուժեղ բանակ, հաւաքում է հայկական բոլոր հողերը, Հայաստանը դար-

354

մենևով միջազգային նշանակութիւն ունեցող ազգային պետութիւն: Արտաշէս առաջինը հետամուտ է լինում նաեւ հայերէնի տարածմանը և հաստատմանը:

Հռոմէացիներին քաղաքական փախստական և Արտաշէսի մօտ ապաստան գտած հռչակաւոր զօրավար Հանիբալի խորհուրդով Արտաշէս առաջինն Արաքսի ափին, իր անունով, կառուցում է Արտաշատ մայրաքաղաքը, որի ակերակները մինչեւ այսօր էլ գոյութիւն ունեն:

Արտաշէս առաջինը հայ ժողովուրդի ամենասիրուած թագաւորներին մէկն է: Ժողովուրդը նրա մասին հիւսել է բազմաթիւ առասպելներ և դիցազնական երգեր: Նրա մահն այնպիսի խոր կսկիծ է պատճառել հայ ժողովուրդին, որ նրա որդին և յաջորդը, Արտաւազդը, հօր գերեզմանի վրայ ասել է տրտնջալով, Հայր դու մեռար և աշխարհը հետդ տարար: Էլ ինչի վրայ ես թագաւորեմ:

Հայաստանը հզօրագոյն պետութիւն դարձաւ Տիգրան երկրորդ Մեծի ժամանակ (90-55):

Տիգրան Մեծի պետութեան սահմանները տարածւում էին, կովկասեան լեռնաշղթայից մինչեւ Արաքիս և Պարսկաստանից մինչեւ Միջերկրական ծովը: Նրան էին ենթարկւում տասից ակնթի տարր թագաւորներ, դրա համար էլ նա կոչւում էր Արքայից Արքայ: Նա

կառուցեց Տիգրանակերտ մայրաքաղաքը, զարդարելով այն զարմանահրաշ պալատներով ու ընդհանուր յամար յաճախ թատերական ներկայացումներ էին տեղի ունենում:

Տիգրան Մեծը մի շարք յաջող և անյաջող պատերազմներ ունեցաւ Հռոմի հետ:

Տիգրանից յետոյ, Հայաստանն այլեւս, արեւմուտքից Հռոմի, արեւելքից Պարսկաստանի համար աշխարհակալութեան և ամեն տեսակ քաղաքական դաւադրութիւնների ասպարէզ դարձաւ:

4. Արշակունիք

Վաթսոււնէից թուից սկսած (Գրիստոսից յետոյ) Հայաստանում հաստատուեց հայ Արշակունիների թագաւորական տունը:

Արշակունեանց տան առաջին թագաւորն էր, Տրդատ առաջինը (66-100), որն իր թագաւորութեան առթիւ Հռոմ գնաց և Ներոնի (54-68) հիւրն եղաւ:

Տրդատ երրորդ Արշակունիի թագաւորութեան ժամանակ (287-330) հայերն 301 թուին քրիստոնէութիւնն ընդունեցին, որպէս համազգային կրօն: Ի պատիւ քրիստոնէութիւն տարածող սուրբ Գրիգորի, հայերը նրան Ղուսաւորիչ մեծ անուն են տուել, իսկ Հայ Առաքելական Եկեղեցին երբեմն կոչւում է նաեւ Ղուսաւորչական, կամ Գրիգորեան:

Քրիստոնէութեան ընդունումով, Հայաստանը քաղաքականապէս և մշակոյթօրէն հեռացաւ հեթանոս Պարսկաստանից, որի հետ հարեւաններ էին և լայն յարաբերութիւնների մէջ էին գտնուում: Մակայն, յետագայում, կրօնակից Բիւզանդիային հետ էլ շտերմացաւ, շնորհիւ վերջինիս Հայաստանի վերաբերեալ տարած նուաճողական քաղաքականութեանը:

Չորսհարիւր տասերկու թուին, մի հայ զինուորական, Մեսրոպ Մաշտոց անուն և ազանունով, հնարեց հայ գրերը, որոնցով հիմա գրուած են այս տոգերը:

Հայ այբուբենի գիւտով Հայաստանում հիմք դրուեց ազգային գրաւոր մշակոյթին: Ընդհանրապէս, հինգերորդ դարը հայ գրականութեան ծաղկման ոսկէդար է համարւում:

5. Վարդանանք

Բիւզանդիայի և Պարսկաստանի դէմ, իր անկախութիւնը պահպանելու համար, անվերջ մղուած պայքարներից թուլացած, Հայաստանը հինգերորդ դարում կորցրեց իր անկախութիւնը: Երկիրը բաժանուեց վերոյիշեալ աշխարհակալ կայսրութիւնների միջեւ: Այդ ժամանակներում Հայաստանի չորսհինգերորդը գտնուում էր Պարսկաստանի տիրապետութեան տակ, որը կառավար-

ւում էր յատուկ կառավարիչի միջոցով:

Հայ ժողովուրդը միշտ Պարսկաստանի հետ պահելու նկատուումով, պարսկական թագաւոր Յազկերտը (438-475) վճռում է հայերին քրիստոնէութիւնից դարձնել հեթանոսութեան, ինչպիսին էին իրենք պարսիկները:

Երկու տարի (450-451) շարունակ, հայ ժողովուրդը, սպարապետ Վարդան Մամիկոնեանի առաջնորդութեամբ, մարտնչեց պարսիկների դէմ իր խոճի ազատութիւնը պաշտպանելու համար: Երեսուս տարի յետոյ (481-484) նոյն կրօնական պատերազմը կրկնուեց: Բայց ա. անգամ էլ հայերն ուժեղ ընդդիմութիւն ցոյց տուին:

Կրօնական-ազգային այս երկու մեծ պատերազմները հայոց պատմութեան մէջ յայտնի են Վարդանանք անունան տակ: Վարդանանց պատերազմների ժամանակ ընկած գինուորներին, հայ ժողովուրդն իր ազգային սուրբների շարքն է դասել և ամեն տարի ոգեկոչում է նրանց.

Վարդանանց պատերազմներից յետոյ, պարսիկները ստիպուած եղան այլեւս կրօնական հարց չքարձրացնել և Հայաստանը ճանաչել, որպէս կիսանկախ պետութիւն հայ կառավարիչով:

6. Ժողովուրդ և եկեղեցի

Բնականորեն քրիստոնեայ Բիւզանդիան, քրիստոնեայ հայ ժողովուրդի վերաբերեալ, եթէ ոչ իր սերնու եղբայրութիւնը պիտի ցուցաբերէր, այլ գոնէ չէզոք պիտի մնար քաղաքականապէս: Բայց այդպէս չէր: Բիւզանդիան իր ամբողջ պատմութեան ընթացքում միշտ էլ, Հայաստանի և հայ ժողովուրդի հանդէպ վարեց կեղծ, դաւադիր, զգուշութեամբ անհանդուրժելի քաղաքականութիւն: Հայ եկեղեցին, որ միշտ էլ հայ ժողովուրդի հետ է եղել, նրա ցաւերով ասուպել: 554 թուին, որպէս քաղաքական բողոք, հանդէպ Հայաստանի Բիւզանդիայի կողմից վարած այդ թշնամական քաղաքականութեանը, վերջնականապէս իր կապերը խզեց բիւզանդական (յոյն) եկեղեցուց:

Բ. Միջին Աւրերի ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

1. Արաբական տիրապետութիւնը Հայաստանում

Մահմեդականութիւնը եօթերորդ դարում միացրեց արաբական ցեղերը, որոնք Ասորայի և Աֆրիկայի որոշ մասերը գրաւելով, Սպանիայի վրայով, նոյնիսկ, մինչեւ Փրանսիայի դռները հասան: Սակայն մինչ այդ, Արաբները գրաւեցին Պարսկաստանը: Պարսիկները ընդունեցին մահմեդականութիւնը և արաբական մշակոյթը:

Պարսկաստանից յետոյ, 652 թուին, արաբներն առաջին անգամ Հայաստան մտան և մեծ դժուարութեամբ գրաւելուց յետոյ ստիպուած եղան Հայաստանը ճանաչել, որպէս կիսանկախ պետութիւն: Սակայն արաբները տիրապետութիւնը Հայաստանում միշտ էլ ցնցեց հայկական սուլտամութիւններով, որոնցից յայտնիներն են, 747-750 և 772-775 թուերիները: Հայ ժողովուրդը բուռն ընդդիմութիւն ցոյց տուեց պահելու համար իր մայրենի լեզուն, մշակոյթն ազդային և քրիստոնէութիւնը:

2. Բագրատունիք

Արաբների դէմ մղուած ազատագրական կռիւների ընթացքին, հայ նախարարական տներէց աչքի է ընկնում Բագրատունի հին տոհմը: Բագրատունի այդ տնից Աշոտ Բագրատունի նախարարը 886 թուին հայոց թագաւոր դարձաւ հիմք դնելով Բագրատունի արքայական հարստութեանը:

Բագրատունիները թագաւորեցին Հայաստանում մինչեւ 1045 թիւը: Նրանց օրօք, Հայաստանը ծաղկեց և շէնացաւ: Բագրատունիների մայրաքաղաք Անի-ն Արեւելքի Գոհար անունը ստացաւ շնորհիւ իր շքեղութեանը և հարստութեանը:

3. Կոն և ղաւադրութիւն

Տասնեկերորդ դարի առաջին կեսից, սելջուկ թուրքերը պարսկաստանից ելնելով սկսեցին իրենց կործանարար յարձակումները Հայաստանի վրայ: Առիթից օգտուելով, արեւմուտքից էլ Հայաստան մտան բիւզանդացիները, որոնք կուրի մէջ պարտուելով դիմեցին իրենց աւանդական ղաւադրութեանը: Նրանք հայոց շատ երիտասարդ թագաւոր Գագիկ երկրորդին (1040-1045) կոչուիս հրաւիրեցին իբր թէ խաղաղութեան բանակցութիւնների համար, բայց խորհախօրէն բանտարկեցին և յետոյ էլ սպանեցին: Երկիրն առանց առաջնորդի մնալով գրաւուեց բիւզանդացիների և սելջուկների կողմից, ասպատակուեց և աւերուեց: Յոյներից և սելջուկներից յետոյ Հայաստանի վրայով անցան Չինգիզխանի և լընկթէմուրի մոնղոլ-թուրքական հորդաները:

4. Կիւիկեան Հայաստան

Մեծ Հայքի անկախութեան կործանումից յետոյ, Բագրատունի նոհմից իրերէն անուսնով մի իշխան Կիւիկիայում հիմք դրեց հայկական մի պետութեան (1080 թ.), որի թագաւորները իրերէնի անուսնով կոչուեցին իրերիւնեաներ:

Կիւիկեան Հայաստանը իր ծաղկման գագաթնակէ-

տին հասաւ լեւոն երկրորդ թագաւորի օրօք (1187-1219): Լեւոն երկրորդը շատ օգնեց եւրոպացի խաչակիրներին, նրանց դէպի Երուսաղէմ կատարած արշաւանքների ժամանակ:

Կիւիկեան Հայաստանը հայ ազատ կեանքի և ազգային մշակոյթի զարգացման մի հաւաքուան էր հանդիսանում: Բայց 1375 թուին նա էլ ընկաւ, ընկրկելով մահմեդական ցեղերի դէմ, իր ինքնապաշտպանութեան համար, մղած անհաւասար ու անհաւոր պայքարի ընթացքին:

Հայոց պատմութեան զարգացման ցաւատանջ ընթացքը հասկանալու համար, պէտք է լաւ իմանալ Հայաստանի աշխարհագրական դիրքը և ճանաչել բնազդներն ու մարդկային բարոյական ըմբռնումներն այն ժողովուրդներին, որոնցով շրջապատուած է եղել հայ ժողովուրդը և որոնց հետ նա ուզեաւով չուզեաւով չփման մէջ է եղել:

Գ. ԱՆՃԱՄԱՆԱԿ ԺԱՄԱՆԱԿ

1. Հայաստանը բաժան-բաժան

Կիւիկեան հայկական պետութեան կործանումից մինչեւ 1918, այսինքը մինչեւ Հայաստանի Հանրապետութեան հաստատումը, հայոց քաղաքական պատմութիւնն անժամանակ բնոյթ է կրում: Անժամանակ,

որովհետեւ այդ երկարատեւ շրջանին հայ ժողովուրդն իր սեփական ազգային պետականութիւնը չունեցաւ: Ճիշտ է հայկական մի քանի Լեւոնային շրջաններ, բայց բուն Հայաստանը ենթակայ էր օտարներին: Սկզբում երկիրը բաժանուած էր պարսնիկներին և թուրքերին միջեւ և ենթակայ նրանց անօրինակ ծանր Լուծին: Տասնիններորդ դարի վերջերին, Հայաստանի արեւելեան նահանգները, ուրիշ կերպ ասած կովասեան մասը, գտնուում էր ռուսերի ձեռքին, իսկ արեւմտեան մասը թուրքերին:

2. Կացութիւնը թուրքական տիրապետութեան տակ Այն ժամանակ, երբ հայերը Հայաստանի ռուսական մասում, թէեւ անազատ, բայց գոնէ կեանքի և գոյքի ապահովութիւն ունէին, այդ մասին, նոյնիսկ, թուրքական տիրապետութեան տակ խօսք չկար: Հայաստանի թուրքական մասում, հայը որպէս պարտուած քրիստոնեայ (ռաեայ) համարեա օրէնքից դուրս էր յայտարարուած: Այստեղ պետական ծանր տուրքերից բացի, հայ ժողովուրդը ենթակայ էր պետական պաշտօնեաներին, մահմեդական ցեղապետներին, մոլեհաւադ ու վայրենի տարրերի կ'ղեքմանը:

3. Ազատագրման ճիգեր
Անկախութեան կործանումից յետոյ, հայ ժողո-

վուրդն իր ազատագրման յոյսը կապեց կրօնակից և Լուսաւոր Արեւմուտքի հետ: Այդ ուղղութեամբ պարբերաբար մի քանի պատգամաւորութիւններ ուղարկուեցին Հոռմի Պապի և Եւրոպական մի քանի կառավարութիւնների մօտ զինուորական օգնութիւն խնդրելու նպատակով: Բայց Եւրոպան համակրանքի զգացումներ արտայայտելուց բացի գործնական միջոցներ ձեռք չառաւ:

Եւրոպական օգնութեան մէջ յուսաբեկ, հայ ժողովուրդը դիմեց մի շարք ապստամբութիւնների թուրք—պարսկական տիրապետութիւններից ազատագրուելու համար: Այդ ապստամբութիւններից յայտնիներն, Սիւնիք—Արցախինը (1722—1728) Դաւիթ Բէկի գլխաւորութեամբ և Երեւանինը 1724 թուին:

Դ. ՆՈՐ ԵՒ ՆՈՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

1. Հայկական հարցը միջազգային խնդիր
Ռուս—թուրքական 1877—1878 թուերի պատերազմից յետոյ, ռուսերից ջախջախուած թուրքիան մի շարք զիջումներ էր արել Ռուսաստանին Հայաստանում և Բալկաններում: Բացի դրանից թուրքերը ստորագրել էին բարենորոգումներ մտցնել Հայաստանի իրենց մասում: Ռուսական յաջողութիւններից անհանգիստ Անգլիան 1878 թուին հրաւիրել տուեց,

այդպէս կոչուած Բերլինի վեհաժողովը ուր նա խիստ պաշտպանեց Թուրքիային ի դիմաց Կիպրոս կղզիի, որը նա Թուրքերից ստացել էր որպէս վարձատրութիւն: Այդ վեհաժողովի 64 յօդուածներէից 61-րդը վերաբերուում էր հայերին, որով Թուրքերը խոստանում էին Թեթեւացնել հայ ժողովուրդի դառն վիճակը արեւմտեան Հայաստանում: Բերլինի վեհաժողովի 61-րդ յօդուածով էլ հայկական ցաւերը ստացան հայկական հարց անունը և դարձան միջազգային խնդիր: Թուրքերը երբեք չիրազործեցին այդ յօդուածը, լաւ հասկանալով եւրոպական պետութիւններին հակամարտութիւնները:

2. Երկաթէ շերտի պատմութիւնը

Բերլինի վեհաժողովի ժամանակ այնտեղ էր գնացել, հայոց համար մի բան աղերսելու համար նաեւ հայկական մի պատուիրակութիւն հայոց հայրապետ Խրիմեան հայրիկի գլխաւորութեամբ:

Բերլինից ձեռնունայն վերադառնալով, հայոց իմաստուն հայրապետը զեկուցել էր իր ժողովուրդին, իր առաքելութեան պրոչիւնքի մասին:

«—Վեհաժողովում հարիսայ էին բաժանում (հայկական ազգային կերակուր), բոլոր օտար պատուիրակները մօտեցան հարիսայի կաթսային և իրենց երկաթէ շերտփներով Լիառատօրէն վերցրին իրենց բաժինները:

Ես էլ ուզեցի վերցնել մեր բաժինը, բայց իմ շերտփը թղթէ Լինելու պատճառով մնաց կաթսայի մէջ և մենք հարիսայ չստացանք»:

Հայոց հայրապետն ուզեցել էր հասկացնել իր ժողովուրդին, որ ազատութիւնը աղերսով (աղերսաթղթով) չի ձեռք բերուում, այլ երկաթով, այսինքն զէնքով:

3. Ազատագրական շարժումն Հայաստանում

Երկաթէ շերտի պատմութիւնն անկիւնադարձ դարձաւ հայ ազատագրական ձգտումներին մէջ: Եւրոպայից յուսախաբ, հայ ժողովուրդը դիմեց իր ինքնապաշտպանութեան սեփական միջոցներին: Դա սկսեց զինուել: Դեռ 1862 թուին հերոսական Ջէյթունը զինական ընդդիմութիւն էր ցոյց տուել Թուրքերին իր իրաւունքները պաշտպանելու համար և փախուստի մատնել Ազիզ փաշայի 40,000 բանակը:

Ջէյթունի ղեկքից քսան տարի յետոյ 1882 թուին, ընդգէմ Թուրքական տիրապետութեանը, հայկական ժողովրդական շարժումներ տեղի ունեցան Վանի, Մուշի և Կարինի (Էրզերում) նահանգներում, բայց շուտով զսպուեցին: Ի տես ժողովրդական շարժումներին, հայ ուսանողութիւնը և մտաւորականութիւնը սկսեցին փոքր ու մեծ կազմակերպութիւններ ստեղծել ազատա-

գրական պայթարը ղեկավարելու համար, բայց շուտով ղանազան պատճառներով Լուծուեցին:

4. Հայկական կոտորածները

Ժողովուրդները ստրուկ ապրել չեն կարող:
Հայկական ազգային զարթոնքը մարդկային տարրական իրաւունքները պաշտպանելու նպատակ ունէր միայն:
Սակայն թուրքերը ճանաչելով Եւրոպան չէին ուզում տեղի տալ հայկական հարցում: Այդպէս 1895 թուին Սասունում ծագած ապստամբութեանը ի պատասխան նրանք ջարդեցին մի քանի հազար անմեղ ժողովուրդ:
Մէկ տարի յետոյ, 1896 թուին, Կոնստանտնուպոլսում տեղի ունեցած մի խաղաղ ցոյցի պատճառով թուրքերը ջարդեցին 300,000 անմեղ, անզէն և անպաշտպան կանանց, երեխաների, ծերերի և երիտասարդների: Հայաստանը դարձաւ համատարած ողբի երկիր:

5. Հ.Յ.Դաշնակցութիւն

Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն քաղաքական մեծ կուսակցութիւնը ասպարէզ եկաւ 1890 թուին:
Այդ կուսակցութիւնը իր առաջին յայտարարութիւնով ասել է «...Այսօր Եւրոպան իր առաջ է տեսնում մի ամբողջ ժողովուրդ մի ամբողջ ազգ, որ սկսել է պաշտպանել իր մարդկային իրաւունքները...»:
Հայ

ժողովուրդի մարդկային իրաւունքների պաշտպանութեան իրագործումն էլ հանդիսանում էր և մինչեւ հիմա էլ հանդրսանում է այդ կուսակցութեան գործունէութիւնը:

6. Հայկական հարցը և Եւրոպան

Եւրոպայի խիղճը հայ ժողովուրդի կողմն էր:
Սակայն եւրոպացի դիւանագէտները հայկական հարցն առեւտուրի միջոց էին դարձրել հիւանդ թիւրքիայի հետ: յՋարդեցեք հայերին, բայց դրա համար վճարեցեք մեզ՝ այդպէս է բնորոշել իր ժամանակին, ֆրանսիացի մեծ գրող Անտուան Գրանսը, Անգլիայի, Ֆրանսիայի և Ռուսաստանի դիւանագէտների կողմից հայ արիւնն առեւտրի միջոց դարձնելը թուրքերի հետ:

7. Առաջին մեծ պատերազմի նախօրեակին

Առաջին մեծ պատերազմի նախօրեակին (1914) յանկարծ, Անգլիան, Ռուսաստանը և Ֆրանսիան, հայոց հայրազնի դիմումի վրայ, ելնելով ոչ արդարադատութիւնից, այլ իրենց ապագայի պատերազմական ծրագրերից, թուրքերին ստիպեցին գործադրել իրենց առաջարկած հայկական բարենորոգումների ծրագիրը:
Ըստ այդ ծրագրի Հայաստանի նահանգներից, Կարինը (Նուբուհում), Տրապիզոնը, Սեբաստիան, վանը, Բաղէշը,

խարքերդը և Տիգրանակերտը պէտք է կազմէին հայկական երկու մարզեր, կառավարուելով եւրոպացի երկու կուսակալներին միջոցով (հուլանդացի չօֆ և նորվեգացի վէստէնէնկ): Սակայն արդէն ուշ էր: Դեռ կուսակալները իրենց պաշտօններին չանցած, սկսուեց Առաջին համաշխարհային պատերազմը:

8. Մեծ Եղեռնը

Թուրքերը պատերազմի մէջ մտան ընդդէմ դաշնակիցներին և 1915 թուին, համաշխարհային պատմութեան մէջ, գործադրեցին ցեղասպանութեան հրէշային ոճիր: Թուրքերը, նախպէս զինուորադրութեան անուան տակ հաւաքելով զէնքի ընդունակ բոլոր հայ տղամարդկանց, յետոյ ջարդեցին մեկ միլիոնից աւելի հայ կանանց, երեխաների, ծերերի և երիտասարդների, ամայացնելով Հայաստանը:

9. Հայաստանն անկախ

Բոլշեւիկեան յեղաշրջումը (1917 թուի աշնանը) քայքայեց ուսական ճակտը Արեւմտեան Հայաստանում թուրքիայի հետ: Բոլշեւիկները յետ կանչեցին բանակը, բացելով Կովկասի դռները Թուրքերի համար: Թուրքերը 1918 թուի գարնանը, կովկասեան Հայաստան մտան: Հայ ժողովուրդը այս անգամ, կար-

ծես, պիտի ոչնչացուէր ամբողջովին: Կացութիւնն ահռելի էր: Մայիսին (1918) արեւահայկ ճակատամարտեր տեղի ունեցան Սարդարապատի, Ապարանի և Ղարաքլիսէի մօտերը, հայկական շուտափոյթ կազմուած ժողովրդական զւոյերի և թուրքական կանոնաւոր զօրքերի միջեւ: Այդ ճակատամարտերում, թուրքերը հաջողակեցին հայերի կատաղի դիմադրութեանը և ստիպուած եղան յետ փախչել: Զինադաշար կնքուեց: Հայ ազգային խորհուրդը նոյն թուի մայիսի 28-ին Հայաստանը յայտարարեց անկախ պետութիւն:

10. Հայկական Հանրապետութիւնը

Հայաստանի Հանրապետութեան հաստատումով, իրագործուեց հայ ժողովուրդի դարերի տենչանքը: Հայ ժողովուրդը այլեւս ազատ էր և ինքնիշխան: Այսուհետեւ նա պիտի ծաղկեցնէր իր աւերուած հայրենիքը և զարգացնէր ազգային մշակոյթը: Սկիզբը շատ դժուար էր: Հայաստանի կառավարութիւնը ժառանգութիւն էր ստացել, պատերազմի հետեւանքով քայքայուած տնտեսութեամբ և թուրքերի կողմից աւերուած մի երկիր անկայուն սահմաններով: Երկիրը լեցուն էր որբերով և գաղթականներով: Համաճարակ հիւանդութիւններն ու սովը հազարաւոր կեանքեր էին հսձում: Մարդասէր Ամերիկան այդ

օրերին շատ օգնեց հայ ժողովուրդին, ուղարկելով, հաց, դեղօրայք և հագուստեղէն: Ժողովուրդն ու կառավարութիւնն էլ անում էին հնարաւորը կացութիւնը վերկեւում համար: Եւ 1920 թուին սովն ու հիւանդութիւններն արդէն վերջացել էին: Բաշուէլ էին դպրոցները: Հաստատուել էր պետական համալսարանը, Աստիճանաբար կարգի էին բերւում քանդուած գիւղերն ու քաղաքները: Հայ զօրքը մաքրում էր հայկական հողերը թուրքական տիրապետութիւնից: Աշխարհի բոլոր ծայրերից հայերն վերադառնում էին և ցանկութիւն էին յայտնում վերադառնալ իրենց սիրելի ազատ հայրենիքը:

11. Հայաստանի Հանրապետութիւնը ճանաչուած պետութիւն

Սկզբում Վաստօրէն, իսկ 1920 թուի յունուսուրին, իրաւականօրէն Հայաստանի Հանրապետութիւնը ճանաչուել էր, որպէս անկախ պետութիւն: Գոյն 1920 թուի օգոստոսի 10-ին դաշնակիցներին, Հայաստանի Հանրապետութեան և Թիւրքիայի կողմից ստորագրուեց Սեւրի դաշնագիրը: Ըստ այդ դաշնագրի, Արեւմտեան Հայաստանից հայկական անվիճելի հողեր էին համարուում հայկական այն նահանգները, որոնց սահմանները գծել էր Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների նախագահ

Վիլսօնը: Թուրքերը պէտք է շուտով դատարկէին այդ հողերը: Հայ ժողովուրդը ցնծութեան մէջ էր:

12. Հայաստանը թուրքական սաւի և բուլշեւիկեան մուրճի արանքում

Այն ժամանակ, երբ հայ ժողովուրդը լծուած էր իր երկրի վերաշինութեամբ և ծրագրում էր ծաղկող ապագան, թուրքերն ու բուլշեւիկները գաղտնօրէն համաձայնութեան էին դալիս խորտակելու հայկական անկախութիւնը: Թանձինս Հայաստանի Հանրապետութեան, նրանք Արեւմուտքի յառաջապահ գունդն էին տեսնում իրենց սահմանների մօտ, որին երկուսն էլ հաւասարապէս ատում էին: Եւ այդպէս էլ Սեւրի դաշնագրի ստորագրումից մի ամիս շանցած, թուրքերը արեւմուտքից և հարաւից, իսկ բուլշեւիկները հիւսիսից և արեւելքից միաժամանակ յարձակուեցին Հայաստանի վրայ: Հայ ժողովուրդը մէն-մէնակ մաքառեց չորս ճակատների վրայ, բայց ընկրկեց: Երկիրը բաժանուեց թուրքերի և բուլշեւիկների միջեւ: Թուրքերն իրենց մասի հայ բնակչութիւնը բնաջնջեցին իսկ երկիրն աւերեցին:

13. Սովետական Հայաստան

Բուլշեւիկները Հայաստանի իրենց մասի հողերի

վրայ սովետական կարգեր հաստատեցին և Հայաստանի այդ մասը Հայկական Սովետական Սոցիալիստական Բեւ-պուբլիկա անուան տակ միացրին սովետական Ռուսաստանին:

14. Հայկական ապստամբութիւնը բուռնեցնելու գէտ

Հայ ժողովուրդի համար, թուրքերը միշտ թուրքեր են, բուռնեցնելու միշտ բուռնեցնելու: Հաստատուելով Հայաստանում, բուռնեցնելու Ռուսաստան քեցին հայ զինուորականութիւնը: Բանտերը լեցրին հայ մտաւորականներին, պետական գործիչներին, ազգային գործիչներին: Հայ աշխատուորութեան ձեռքից խլեցին նրա վերջին կտոր հացը: Սկսել էին ջարդել բանտարկուած մտաւորականութիւնը, երբ 1921 թուի փետրուարի 18-ին ծագեց համաժողովրդական ապստամբութիւնը: Հայ ժողովուրդը Հայաստանից դուրս քշեց համայնաւար ասպատակողներին, բայց մի քանի ամսից

յետոյ, նրանք յետ եկան նոր ուժերով և վերահաստատեցին իրենց կարգերը:

15. Հայ ժողովրդի այսօրը

Այսօր կայ Սովետական Հայաստան մէկ միլիոն և կէս բնակչութեամբ, որը խօսքով անկախ է, իսկ փաստօրէն Սովետական Ռուսաստանի մի նահանգն է կազմում միայն: Կարգերն այնտեղ բռնակալական են: Հայ ժողովուրդն ինքն իր տէրը չէ: Կայ և Արեւմտեան Հայաստան, որը թուրքերի ձեռքին է և որի մէկ միլիոնից աւելի բնակչութիւնը ցրուած է Մերձաւոր Արեւելքից մինչեւ Հարաւային և Հիւսիսային Ամերիկաները, թուրքական բռնի ու վայրենի ուժի ստիպումով, զրկուած իր դաժաւոր հայրենիքից: Մօտ մէկ միլիոն հայեր եւս ապրում են Սովետական Հայաստանից դուրս, բայց Սովետական Միութեան զանազան վայրերում:

D. Conversation

1. A is interested in learning the major facts about American history so that he can pass his exams and become a citizen. He asks B to help him. B answers as many questions as he can, and offers to help A find the answers to the others.
2. Two students at the beginning of a semester are discussing various history courses which are open to them. They discuss the content and the advantages of each. Finally, they decide which one to take.
3. F has recently had a course in Armenian history. G is very interested in the subject. He asks F about the course, and also asks him some specific questions about Armenian history.

LESSON 30

REVIEW

A. Variations

1. a. I've decided to make a trip to the Middle East.
b. If you've decided to go, you must write to my brother about it.
c. If you decide to go via Persia, you must write to my brother about it.
d. If you had gone last month, you could have gone with my brother.
2. a. If I had a visa, I could go to Armenia.
b. If you get a visa, please tell me about it.
c. If you had replied in time, you would have received a visa.
d. If the political situation weren't so bad, you could get a visa.
3. a. Did my lecture bore you?
b. If I'm boring you, please tell me.
c. If you were boring me, I'd tell you.
d. If the first lecture hadn't bored me, I'd have been present at the second.
4. a. The history of our people has been conditioned by the geographical location of our country.
b. If you want to understand history, you must study geography also.
c. If history weren't conditioned by geography, I wouldn't be studying geography.
d. If the geographical location of Armenia had been different, the history of the country would have been different also.
5. a. If you don't understand, I'll explain everything to you.
b. If you explain everything carefully, I'll understand.
c. If you had explained your problem, I'd have helped you.
d. I didn't understand because he didn't explain everything carefully.

B. Modified Basic Sentences

1. The train stopped at the station.
2. I went to the theater without my money.
3. What do these facts mean?
4. I've been waiting for you for ten minutes.

5. How many minutes have you been standing here?
6. Did you go straight to the Middle East?
7. In the near future, I'm going to write an article on Iran.
8. Are you familiar with the Armenian community in Tabriz?
9. Did agriculture play an important rôle in ancient Armenia?
10. From all appearances, this is an excellent geography book.
11. How did it happen that you didn't bring your pen?
12. Is Artashat on this map?
13. Which map is Armenia on? This one.
14. Is it true that the boundaries of Germany have been changed recently?
15. I'd like to ask several questions pertaining to the Middle East.
16. If you decided to go to the semi-mountainous regions, your trip will be more difficult.
17. Don't exaggerate!
18. I haven't even read one book about Armenian history.
19. Don't bore us with all those dates!
20. Please don't sing that song again.
21. He's learned a lot of new theories at the university.
22. Take these clothes. Take them to the laundry.
23. They have all kinds of food in the restaurants on First Avenue.
24. The restaurants located near the theater are better than those located in the commercial section of town.
25. Don't get off the subject!
26. After eating some rice cooked with butter, we asked for some pork.
27. Forget those dates! They're not important!
28. In general, the kinds of drinks popular in the rest of the world are also popular in Armenia.
29. If you want to have your suit cleaned, you'll have to take it to the pressing shop yourself.
30. Please clean your room.
31. Ask him where we can get our shoes fixed.
32. We always take ours to the shoe shop across from the library.
33. How do you like my newly repaired shoes?
34. I don't like houses without separate bathrooms.
35. Have you paid for your car?
36. No, I'm paying thirty dollars a month.
37. Our son has several friends who are just his age.
38. I wish you both success.
39. I can't help saying what a beautiful building this is!
40. If your headache is bothering you again, take this medicine.
41. On account of my headache, I wasn't able to go to school this morning.
42. What is this political situation the result of?
43. This drugstore is as good as that one.
44. We receive the paper daily.
45. I needed six shirts, but I had brought only three.
46. His good health is the result of the fact that he takes care of himself.

47. I'd like this house better if it had more modern conveniences.
48. They argued about who was going to pay for the food.

49. What do they do with the hydroelectric power produced by this river?
50. No matter how much you study, there are still more new words.

C. Fluency Drills

1. Have you studied your geography?
No, I haven't.
Are you going to before the exam?
Yes, I've got to. So far, I haven't cracked a book.
2. How many hours a week do you study for the literature course?
Very little. I find that the lecturer is so good that I don't have to read.
How can that be? Literature is found in books, not in lectures!
Yes, but I read most of the important books last summer.
3. Would you like to go with us to the opera tomorrow night?
I'd like to very much. It's Faust, isn't it?
Yes, do you like it?
I've never heard it, but we're reading Goethe's Faust in our literature course now.
4. What a pleasant trip we had! At first the weather was cloudy, but afterwards the sky became perfectly clear. We went by plane from Rome to Teheran. We saw the Caucasus, its alpine pastures, and its beautiful little villages.
5. Why did you go to Iran?
To examine the oil industry of that country.
How did you find the political situation?
One can't describe it in a few words.
6. What kind of grain is best for these fields?
No matter what kind of grain you plant, it takes a lot of work.
Yes, the more you work, the better the harvest will be.
You can't be sure, though. The weather can ruin everything.

D. Conversation

Go back to the general conversational situations outlined in Lessons 6, 12, and 18. Develop them in your own way, using the Armenian which you have learned since those lessons. Add subject matter as you see fit.

For example, Conversation 1 of Lesson 6 might be supplemented from your lesson on agriculture. Conversation 3 of the same lesson might use material from lessons on transportation, geography, and industry.

ARMENIAN - ENGLISH GLOSSARY

Ա

ազատ 11 free, not busy	ալպեան 25 alpine	ամբողջովին 9 completely
ազատագրական 28 emancipation	ածելի 22 razor	ամբողջութիւն 28 completeness
ազատագրուել 29 to be emancipated	ականջ 13 ear	ամեն 4 all, every
ազատագրում 29 emancipation	ակնարկ 26 glance, look, survey	ամենահին 4 oldest
ազատասիրութիւն 28 love of freedom	ահա 10 here! here is!	ամենամեծ 4 largest, biggest
ազատել 28 to free, liberate	ահաւոր 29 terrible, fearful	ամենացածր 25 lowest
ազատում 29 freedom	ահռելի 29 horrible	Ամերիկայ 3 America
ազգ 22 nation, people	աղ 25 salt	ամերիկացի 3 American (person)
ազգայնականութիւն 28 nationalism	աղաթթու 26 nitric acid	ամիս, ամսուայ 4 month
ազգային 11 national	աղբիւր 21 source, origin; spring	ամուսին 2 husband
ազգանուն 29 family name	աղերս 29 request, petition	ամուսնացած 2 married
ազդակ 26 agent, factor	աղերսել 29 to ask	ամպոտ 5 cloudy
ազդել 28 to influence	աղմուկ 19 noise	ամփոփ 28 summary
ազդեցութիւն 28 influence	աղուէս 25 fox	այբուբեն 28 letter (of the alphabet)
Ազրբէջան 25 Azerbaijan	աղջիկ, աղջկայ 2 girl	այգեգործութիւն 15 fruit growing
աթոռ 9 chair, seat	աղօթել 28 to pray	այգի 3 orchard, vineyard
աժան 22 cheap	ահել 26 to increase	այդ 1 that (pron.)
ալիւմինիում 26 aluminum	ահում 27 growth	այդպէս 4 thus, in that manner
ալիւրաղածութիւն 26 flour products	ամայացնել 29 depopulate	այդպէս is that so?
	ամառ, ամառուայ 5 summer	այդտեղ 1 there (that place)
	ամբողջ 25 whole, complete, entire	այժմ 2 now

այլ 23 but; other
 այլեւս 10 yet, still, any more
 այլուրէք 28 elsewhere
 այծ 25 goat
 այծեամ 25 deer, roe
 այնտեղ 1 there (over there)
 այնքան 4 so, so much
 այնքան...որչափ as...as
 այնքան...որքան as...as
 այո 1 yes
 այս 1 this (pron.)
 այսինչ 29 such-and-such
 այսինքն 26 that is
 այսուհետեւ 5 hereafter, from now
 այստեղ 1 here (this place) {on
 այսօր, այսօրուայ 5 today
 այցելել 21 to visit
 այցելութիւն 3 visit
 անասնապահական 27 cattle-raising
 անասնապահութիւն 25 animal hus-
 անբաժան 28 inseparable [bandry
 անբասիր 28 irreproachable
 անբաւարար 26 insufficient
 անբերրի 25 unfertile, unproductive

անգամ 13 time; even
 քանի անգամ how many times
 անգլերէն 3 English (language)
 անգրագէտ 28 illiterate
 անդրադառնալ 26 to reflect
 անդրադարձել 26 to answer, reply
 անդրադառնալ 28 to stress, empha-
 [size
 Անդրկովկաս 27 Trans-Caucasia
 անել, արեցի 2 to do
 անզէն 29 unarmed
 անզուգական 28 incomparable
 անժամանակ 29 inopportune
 անիւ 23 wheel, tire
 անխուսափելի 25 inevitable, unavoi-
 [able
 անծանօթ 13 unfamiliar, unknown
 անկախ 29 independent
 անկախութիւն 25 independence, auton-
 [omy
 անկայուն 29 unstable
 անկիւն 8 corner
 անկողին 8 bed
 անհամբեր 23 impatiently
 անհանգիստ 29 worried, anxious
 անհանգստանալ 23 to worry, be anx-
 [ious

անհանգստացնել 13 to bother, anno
 անհանդուրժելի 29 intolerable
 անհասար 29 unequal
 անհեղինակ 28 unauthoritative
 անհոգ 17 careless; carefree,
 without worry
 անձ 19 person
 անձամբ 19 personally
 անձնական 20 personal
 անձրեւ 5 rain
 անձրեւային 22 rainy
 անմեղ 29 innocent
 անմիջական 28 immediate
 անմիջապէս 28 immediately
 անյաջող 29 unsuccessful
 աննախընթաց 26 unprecedented
 աննաւարկելի 26 unnavigable
 աննման 28 incomparable
 աննպաստ 28 unfavorable
 անշուշտ 21 undoubtedly, of
 course
 անորոշ 25 indefinite, undefined
 անուանել 29 to call, name
 անուն 2 name

անուշ 26 sweet, pleasant
 անուշեղէն 26 sweets, candy
 անշափ 21 boundless
 անպայման 14 undoubtedly, certainly
 անպատճառ 23 absolutely, definitely
 անվերջ 23 endless
 անվիճելի 29 indisputable
 անտառ 23 forest
 անտառապահութիւն 25 forest conser-
 անցեալ 10 last, past [vation
 անցկացնել 27 to cross
 անցնել 23 to pass; to go to
 անփոխարինելի 28 irreparable
 անօրինակ 29 unexampled
 աշխատանք 11 work, labor
 աշխատասիրութիւն 26 love of work
 աշխատաւորութիւն 29 workmen
 աշխատել 15 to try; to work
 աշխատութիւն 28 work
 աշխարհ 4 world
 աշխարհաբար 11 modern, common;
 modern Armenian language (as
 opposed to the old classical lan-
 guage)
 աշխարհագրական 21 geographical

աշխարհագրապէս 25 geographically
 աշխարհագրութիւն 25 geography
 աշխարհակալ 29 emperor; ruling
 աշխարհակալութիւն 29 conquest,
 victory
 աշխարհիկ 28 worldly, secular
 աշուն, աշնան 5 autumn, fall
 ապա 8 then
 ապագայ 10 future
 ապակի 26 glass
 ապահով 23 safe, assured
 ապահովութիւն 29 security, assur-
 անք 29 cover, refuge [ance
 ապստամբութիւն 28 revolt
 ապրանք 19 merchandise
 ապրել 3 to live, dwell
 ապրիլ 10 April
 աջ 1 right (direction)
 առ 25 per
 առ հարիւրը percent
 առած 28 maxim, adage
 առակ 28 proverb
 առայժմ 10 yet, presently
 առանձին 9 private, separate

առանձնապէս 27 particularly
 առանց 22 without
 առաջ 20 before, ago
 առաջանալ 26 to proceed, arise
 առաջարկել 20 to propose, suggest
 առաջին 11 first
 առաջնակարգ 26 first-rate, first
 առաջնորդ 29 guide, leader
 առաջնորդել 25 to lead, guide
 առաջնորդութիւն 29 leadership,
 management
 առասպել 28 myth, fable
 առաստաղ 19 ceiling
 առատ 15 plentiful
 առարկայ 26 object, item, subject
 առաւօտ 14 morning
 առաւօտեան 23 morning (adj.)
 առաքելական 25 apostolic
 առաքելութիւն 29 mission
 առեւտուր 17 business, commerce
 առեւտրական 17 trade, business,
 commercial;
 merchant
 առթիւ 3 for this occasion
 առիթ 20 occasion, opportunity

առնել 17 to take, seize; to buy
 առնչուել 25 to relate to
 առնչութիւն 25 relation
 առնչուող 25 relating to
 առողջ 21 healthy
 առողջանալ, առողջացայ 13 to re-
 առողջութիւն 13 health |cover
 առջեւ 22 in front of; front
 ասել, ասացի 1 to say, tell
 ասելիք 19 what there is to say
 Ասիայ 29 Asia
 ասորի 25 Syrian
 ասուել 25 to be said
 ասպատակուել 29 to be invaded
 ասպատակող 29 invader
 ասպարէզ 29 stadium; career
 աստիճան 15 percentage, degree
 աստիճանաբար 29 by degrees, grad-
 Աստուած 17 God |ually
 աստուածաբանական 28 theological
 Աստուածադուստր 28 Holy Bible
 ասքէթական 28 ascetic
 ատամ 22 tooth
 ատամնաբոյժ 3 dentist

ստել 29 to hate
 արաբ 19 Arab, Arabian
 արաբական 29 Arabic
 արագ 13 fast, quick
 արագահոս 26 swift flowing
 արագընթաց 25 swift, rapid
 արանքում 29 between
 Արարատ 11 Mount Ararat
 Արաքս Araks River
 արգելակ 23 brake
 արդար 26 just, equitable
 արդարադատութիւն 28 uprightness
 արդեօք 5 introduces a question:
 is it true that...?
 արդէն 15 already
 արդի 11 modern
 արդիական 14 modern
 արդիւնաբեր 28 productive
 արդիւնաբերային 26 productive
 արդիւնաբերութիւն 26 production
 արդիւնաւոր 28 fruitful, useful
 արդիւնք 26 product, production
 արեւ 5 sun
 արեւելեան 19 eastern, Oriental

արեւելք 4 east, Orient
 արեւմուտք 4 west
 արեւմտեան 25 western
 արեւոտ 5 sunny
 արժել 1 to cost, be worth
 արժէքաւոր 21 valuable
 արիական 29 Aryan, Indo-European
 արիւն 29 blood
 արիւնահեղ 29 bloody
 արծաթ 25 silver
 արծուային 25 eagle-like
 արկած 23 accident
 արհեստ 19 trade, craft
 արհեստական 26 artificial, synthet-
 [ic
 արհեստաւոր 3 artisan, skilled
 worker
 արձակուրդ 22 vacation, holiday
 արձան 11 statue
 արձանագրութիւն 28 inscription
 արճիճ lead
 Արմենական 25 Armenian
 արդաւանք 25 expedition, invasion
 արուեստ 28 art

արջ 25 bear
 արտ 27 field
 արտադրականութիւն 26 production
 արտադրանք 27 production
 արտադրել 27 to produce
 արտադրողական 26 producing
 արտադրուել 26 to be produced
 արտադրութիւն 26 production, prod-
 արտածել 19 to export [uct
 արտածուել 26 to be exported
 արտայայտել 28 to express, declare
 Արտաշատցի 4 native of Artashat
 արտասահման 25 outside the bounda-
 արտաքին 16 foreign, external [ries
 արքայ 29 king
 արքայական 29 royal, regal
 արօտավայր 27 pasture
 արօտատեղի 25 pasture land
 ւազան 26 tub, basin
 Դոնեցի Աւազան Don Basin, *Don-
 ւան 25 town, village [bas
 ւանդական 29 traditional
 ւանդութիւն 27 tradition
 ւարժական 22 graduating

ւելանալ 26 to increase
 ւելի 4 more
 ւերակ 29 ruins
 ւերուել 29 to be destroyed, rav-
 ափ 25 shore, bank [aged
 ախոսս 28 alas!
 Աֆրիկայ 29 Africa
 բ
 բառ 25 duck
 բազէ 25 hawk
 բազմազան 27 varied
 բազմաթիւ 11 numerous, all sorts of
 բաժակ 7 glass, cup
 բաժանել 25 to divide
 բաժանումնք 19 section
 բաժանուել 25 to be divided
 բաժին 16 section
 բալէտ 11 ballet
 բաղկանալ 28 to consist of
 բաղնիք 9 bathhouse
 բաճկոն 22 coat
 բամբակ 25 cotton
 բայց 3 but

բան 13 thing
 բանակ 29 army
 բանակցութիւն 29 conference
 բանասիւսութիւն 28 poetry
 բանասէր 28 philologist
 բանաստեղծ 28 poet
 բանաստեղծական 28 poetical
 բանջարեղէն 7 vegetable
 բանտ 29 prison
 բանտարկել 29. to imprison, detain
 բառ 27 word, term
 բասալտ 26 basalt
 բարբառ 28 language, dialect
 բարբառային 28 dialectal
 բարգաւաճում 26 prosperity
 բարդ 26 complicated
 բարեբախտաբար 20 fortunately
 բարեխառն 5 mild, moderate
 բարեկամ 2 friend
 բարենորոգում 29 reform
 բարեւ 1 salute, salutation, greeting;
 hello!
 բարի 1 good, fine
 բարձր 15 high

բարձրահասակ 25 tall
 բարձրանալ, բարձրացայ 11 to go up, mount, rise
 բարձրացնել 29 to raise
 բարձրաւանդակ 25 height
 բարձրորակ 26 high quality
 բարձրութիւն 23 height
 բարձրունք 11 heights
 բարոյական 29 moral
 բաց 15 open
 բացակայ 21 absent
 բացատրել 22 to explain
 բացել 17 to open
 բացի 19 besides
 բաւական 5 enough, a lot, quite
 բենզին 23 gas
 բերել, բերեցի 14 to bring
 բերում 25 inclination
 բերրի 25 fertile
 բերք 15 harvest
 բերքառատ 25 arable
 բժիշկ 13 doctor
 Բիւզանդիայ Byzantium
 բլուր 23 hill

բնագաւառ 26 field
 բնագիր 28 original, text
 բնագոյ 29 inclination, impulse
 բնական 25 natural, physical
 բնականօրէն 29 naturally
 բնակարան 9 private house
 բնակել 21 to dwell
 բնակչութիւն 25 population
 բնաջնջել 29 to exterminate
 բնոյթ 27 character, nature
 բոլշեւիկ 29 Bolshevik
 բոլոր 7 all
 բոլորովին 5 completely, entirely
 բորոք 29 appeal, claim
 բովանդակութիւն 28 contents
 բորշ 7 borsch
 բորենի 25 hyena
 բուն 28 nest; origin
 բուռն 29 violent, vigorous
 բուսական 25 vegetable, plant
 բուսականութիւն 27 vegetation
 բուրդ 27 wool
 բռնակալ 28 tyrant, despot

բռնել, բռնեցի 14 to catch, hold, take
 բռնի 29 by all means, forcibly
 բրինձ 1 rice

գ

գագաթ 27 summit, peak
 գագաթնակէտ 29 zenith
 գալ, գալիս, եկայ 2 to come, arrive
 գահաձիթում 28 precipice [rive
 գաղափար 21 idea
 գաղթական 29 emigrant
 գաղութ 25 community, colony
 գաղտնօրէն 29 secretly
 գայլ 25 wolf
 գարեջուր 1 beer
 գարի 27 barley
 գարուն, գարնան 5 spring
 գացող 14 next, coming
 գդալ 23 spoon
 գեղարուեստական 28 of fine arts
 գեղեցիկ 4 pretty, beautiful
 գեղեցկութիւն 11 beauty
 գետ 11 river

գետեգերք 27 river bank
 գետնախնձոր 1 potato
 գերեզման 29 tomb, grave
 գերմաներէն 21 German (language)
 գիծ 26 line
 գին 27 price, value, worth
 գինի 1 wine
 գիշեր 1 night
 գիտական 26 scientific
 գիտնալ 7 to know
 գիտութիւն 28 science
 գիր 22 writing
 գիրկ 20 embrace
 գիրք 11 book
 գիւղ 3 country (as opposed to city),
 town
 գիւղատնտեսական 26 agricultural
 գիւղատնտեսութիւն 25 rural econ-
 omy, agriculture
 գիւտ 28 discovery, invention
 գլխացաւ 13 headache
 գլխաւոր 11 chief, main, principal
 գլխաւորապէս 15 mainly, chiefly
 գլուխ 22 head; chapter
 գծել 28 to rule, regulate

գլբեթածե 19 dome-like
 գնալ 2 to go
 գնալով 25 gradually
 գնացք 1 train
 գնդակահարուել 28 to execute
 գնել 13 to buy
 գոհ 20 satisfied
 գոհար 29 jewel, gem
 գոյն 11 color
 գոյութիւն 25 existence
 գոյք 29 property
 գոնէ 29 at least, however
 գոտի 27 belt
 գորգալաճար 19 rug dealer
 գործ 2 work, job
 գործադրել 29 to carry out
 գործադրուել 26 to take effect, be
 գործածել 10 to use [carried out
 գործարան 3 factory
 գործարանսյի 26 factory (adj.)
 գործիչ 28 maker, agent
 գործոց 28 maker, creator
 գործունէութիւն 29 activity
 գուլպայ 8 sock

գումար 16 sum
 գունագեղ 28 of an attractive color
 գունատուել 20 to turn pale
 գունաւոր 26 colored
 գունդ 29 regiment
 գուսան 28 singer
 գուսանական 28 song, musical
 գուցէ 5 maybe, perhaps
 գտնել 3 to find, like
 գտնուել 4 to be found, be, be locat-
 րաբար 28 Classical Armenian [ed
 գրադարան 11 library
 գրադարանապետ 21 head librarian
 գրական 28 literary
 գրականութիւն 28 literature
 գրամեքենայ 10 typewriter
 գրանիթ 26 granite
 գրասեղան 9 desk
 գրասենեակ 17 office
 գրաւական 28 pledge, security
 գրաւել 26 to occupy
 գրաւիչ 28 attractive
 գրաւոր 29 written
 գրաւուել 20 to be occupied

գրաւում 28 overrunning, seizure
գրել 4 to write
գրեթէ 2 almost
գրիչ 10 pen
գրող 11 writer, author
գօտի 27 belt, zone

†

դա 11 that, it
դանակ 23 knife
դանդաղ 1 slow, slowly
դաշնագիր 25 treaty
դաշնակից 25 ally
դաշնակցութիւն 29 alliance, federa-
տիոն, league
դաշտ 11 plain (noun)
դաշտավայր 26 plain, field
դառն 29 bitter
դառնալ, դարձայ 25 to return,
become again
դառնութիւն 28 bitterness
դաս 22 lesson, class
դասախօս 28 lecturer
դասախօսութիւն 27 lecture
դասական 28 classic

դասարան 22 class
դասաւորել 28 to put in order, ar-
range, classify
դասաւորում 27 classification
դասել 29 to classify, order
դաստիարակուել 28 to instruct, edu-
դաստարկել 29 to empty, vacate [cate
դար 26 century
դարաշրջան 28 era, period
դարաւոր 29 age-old
դարձել 29 to turn, return
դաւադիր 29 plotter, conspirator;
treacherous
դաւադրութիւն 29 treachery, plot
դաւանական 28 connected with faith,
pertaining to faith
դեկտեմբեր 10 December
դեղ 13 medicine
դեղահատ 13 pill
դեղաբան 13 drug store, pharmacy
դեղձ 15 peach
դեղօրայք 29 drugs
դեռ 2 still, already
դեր 25 rôle, part
դերասան 14 actor

դերձակ 2 tailor
դէմ 28 against
դէպի 1 to, towards
դէպք 7 event, occasion
այդ դէպքում in that case
դժբախտաբար 7 unfortunately
դժուար 9 hard, difficult
դժուարանալ 25 to become difficult
դժուարութիւն 29 difficulty
Դիլիջան 23 Dilijan (city in Armen-
ia)
դիմաց 3 opposite
դիմել 9 ask, apply to, have re-
դիմում 29 application [course to
դիտում 22 purpose, intention
դիտմամբ on purpose
դիրք 25 position, situation
դիւանադէտ 29 statesman
դիւցազն 28 hero
դիւցազնական 29 heroic
դիւցազնավէպ 28 heroic tale
դնել, դրեցի 17 to put, place
դոլար 16 dollar
դու, քեզ 5 you (sg.)
դուռ 15 door

դուք, ձեզ 2 you (pl.)
դպրոց 3 school
դրամ 16 money
մանր դրամ small change
դրամատուն 16 bank
դրոշմատեղ 26 initial cause
դրուել 26 to be put, placed
դրութիւն 25 situation

b

եզ 25 ox
եզիդի 25 Yezidi
եթէ 8 if
էլեքտրական 26 electric
էլեքտրականութիւն 25 electricity
էլեքտրոյժ 26 electricity
էլեքտրակայան 26 power plant
էլնել 29 to mount, to ascend
եկամուտ 27 income, revenue
եկայ 5 preterite of գալ 'to come'
եկեղեցի 25 church
Եգիպտոս 28 Egypt
եղայ 14 preterite of լինել 'to be'
եղանակ 4 weather

եղբայր, եղբօր 2 brother
եղբայրասիրութիւն 28 brotherly
եղեգնակատու 25 wildcat [love
եղեռն 29 crime
եղջերու 25 deer
եղջիւրաւոր 27 having horns
եկթակայ 29 subject
եկթարկուել 25 to be subjected to,
ես, ինձ 1 I [undergo
երաժիշտ 21 musician
երաժշտութիւն 14 music
երակ 26 vein
երանի 25 happy, lucky
երբ 1 when?
երբ որ 14 any time
երբեմն 5 sometimes
երբեք 22 never
երգ 28 song
երգել 14 to sing
երգիծական 28 satirical
երգիծանք 28 satire, sarcasm
երեխայ 15 child
երեկոյ 1 evening
երես 29 face, surface

երեսուն 9 thirty
երեսուրբին 8 towel
երեւալ 11 to appear, be
Երեւան 3 Yerevan (capital city of
Armenian S.S.R.)
Երեւանցի 4 native of Yerevan
երեւի 20 apparently, probably
երեւոյթ 25 appearance
երեք 1 three
երեքշաբթի 10 Tuesday
երէկ, երէկուայ 5 yesterday
երիտասարդ 29 young; young man
երկ 28 piece of work
երկաթ 26 iron
երկաթէ West Armenian form of
ablative
երկաթուղագիծ 26 railway line
երկաթուղային 26 railway, railroad
(adj.)
երկաթուղի 26 railroad, railway
երկար 4 long
երկարատեւ 28 lasting
երկարութիւն 25 length
երկինք 5 sky
երկիր 3 country, land

երկմիտ 10 worried about, doubtful
երկու 1 two

երկու...եւ both
երկուշաբթի 10 Monday
երկրորդ 9 second
երջանկութիւն 10 happiness
երրորդ 9 third
եւ 1 and

եւս 15 moreover, more, still
մէկ անգամ եւս once more
Եւրոպա 17 Europe
Եւրոպական 14 European
եփեւ 7 to cook
եօթ 1 seven
եօթանասուն 9 seventy
եօթերորդ 28 seventh

Ձ

զանազան 26 various, different, di-
զաս 26 besides [verse
զարգանաւ 25 to improve, advance,
develop
զարգացնել 29 to improve, develop
զարգացում 26 development, im-
provement

զարդարել 29 to adorn, decorate
զարթօնք 29 revival
զարկ 26 impulse
զարմանաւի 28 strange
զարմանահրաշ 29 wonderful
զաւակ 2 child
զբաղեցնել 28 to occupy, employ
զբաղւել 4 to be occupied with, do
զբօսանք 23 outing
զգալ 13 to feel
զգացուած 3 touched, moved
զգացում 29 feeling, sentiment
զգեստ 8 suit
զգուելիօրէն 29 abominably
զեկուցել 29 to advise, inform
զէնք 29 arm, weapon
զինադադար 29 armistice, truce
զինական 29 armed
զինուել 29 to arm
զինուորագրութիւն 29 conscription
զինուորական 29 military; military
man
զինուորականութիւն 29 warlike
զիջում 29 cession [spirit

գոյգ 8 pair
չով 11 fresh, balmy
գուարճանք 28 joy, delight
գուգընթաց 28 concomitant
գուտ 26 pure, mere
գսպուել 29 to be repressed
գտել 28 to purify, refine
զրկուել 29 to be deprived
զօրավար 29 general
զօրք 29 soldier

Ի

իւ 3 and, also, too
էջ 26 page

Ը

ըմբռնում 29 conception
ընդարձակ 27 vast, large, extensive
ընդարձակուել 26 to expand, be
[enlarged
ընդդէմ 28 against
ընդդիմութիւն 29 resistance, op-
position
ընդհակառակը 5 on the contrary
ընդհանուր 11 general

ընդհանրապես 5 generally
 ընդհատուել 28 to discontinue
 ընդհուկ 28 immediately
 ընդունակ 29 capable
 ընդունել 22 to accept, take
 ընդունում 29 acceptance
 ընթացիկ 16 current, checking
 ընթացք 25 course
 ընթերցել 29 to read
 ընթերցող 28 reader
 ընթերցում 28 reading
 ընթրել 20 to dine
 ընթրիք 9 dinner, supper
 ընկած 20 fallen; located
 ընկեր, ընկերոջ 20 friend
 ընկերային 29 social
 ընկերակցել 20 to accompany
 ընկերուհի 10 girl friend
 ընկնել 20 to fall
 ճանապարհ ընկնել to set out
 ընկրկել 29 to draw back, retreat
 ընտանի 25 domestic, tame
 ընտանիք 2 family
 ընտիր 27 fine, excellent, superb

ըստ 14 according to, from
 ըստ իս in my opinion (a classical
 expression)

Բ

Թագադրութիւն 29 coronation
 Թագաւոր 28 king
 Թագաւորական 29 royal
 Թագաւորել 29 to rule, reign
 Թագաւորութիւն 25 kingdom
 Թառուհի 28 queen
 Թաթար 25 Tatar
 Թաղամաս 11 section of a town
 Թանկ 22 expensive, costly
 Թանկարժէք 26 valuable
 Թանձր 7 thick, heavy
 Թաշկիտակ 8 handkerchief
 Թատերական 29 theatrical
 Թատրոն 11 theater
 Թարգմանուել 28 to translate
 Թարգմանութիւն 28 translation
 Թարմ 7 fresh
 Թաւրիզ 25 Tabriz (city in Iran)
 Թափ 28 impetus

Թափառել 28 wander, roam
 Թափուել 25 to empty
 Թեթել 13 light
 Թեթեւացնել 29 to lighten, mitigate
 Թերթ 10 sheet
 Թել 23 wing, side
 Թէ 1 or; that
 Թէ...եւ թէ both...and
 Թէեւ 15 even if, even though,
 Թէկուզ 15 no matter [although
 Թէյ 7 tea
 Թթենի 25 mulberry
 Թիւ 25 number
 Թղթակից 26 correspondent
 Թշամական 29 hostile
 Թողնել 22 to let, allow
 Թոյլ 20 loose
 Թոյլ տալ to allow, permit
 Թուաբանութիւն 28 arithmetic
 Թուաւ 21 to seem, look like
 Թուական 25 date
 Թուլանալ 29 to soften
 Թուխ 25 dark, brownish
 Թուղթ 10 paper

Թուրքական 28 Turkish
 Թուրքիայ 25 Turkey
 Թուփ 23 bush
 Թռչնաբուծութիւն 27 bird catching
 Թռչուն 25 bird

ժ

ժամ 1 hour, time
 ժամանակ 5 time, period
 ժամանակագրական 28 chronological
 ժամանակակից 28 contemporary
 ժամացոյց 22 watch
 ժայռ 28 rock
 ժառանգութիւն 29 legacy
 ժխոր 19 commotion
 ժողով 28 council, conference
 ժողովածու 28 collected
 ժողովուրդ 11 people
 ժողովրդական 28 popular
 ժողովրդականաւ 28 to be popular
 ժողովրդականացում 28 popularity
 ժողովրդավարական 25 popular,
 [people's

Ի

Ի 26 to, at, for
 Ի վեր since, from
 Իբր 29 as, like
 Իբր թէ as if
 Իզուր 23 in vain, to no purpose
 Իհարկէ 7 of course! certainly!
 Իմ 2 my
 Իմանալ 17 to know
 Իմաստասիրական 28 philosophical
 Իմաստասիրութիւն 28 philosophy
 Իմաստուն 29 sage
 Ինն 1 nine
 Իննեորոր 28 ninth
 Ինսուն 9 ninety
 Ինչ 1 what?
 Ինչո՞ւ 7 why?
 Ինչպէ՞ս 1 how?
 Ինչքան 9 how much
 Ինչքան...այնքան the more...the
 [more
 Ինքնաշարժ 10 car

Ինքնապաշտպանութիւն 29 self-
 [defense
 Ինքնատիպ 28 original
 Ինքնիշխան 29 independent
 Ինքնուրոյն 28 special, particular
 Ինքս 15 myself
 Իշխան 25 prince
 Իշխել 25 to govern, rule
 Իշխող 25 ruler
 Իջնել 20 to descend, go down
 Իսկ 4 but
 Իսկապէս 19 really
 Իր 2 his, her
 Իրագործել 29 to practice, put into
 effect
 Իրագործուել 25 to be realized
 Իրագործում 29 realization, execu-
 tion
 Իրականութիւն 28 reality
 Իրանեան 25 Iranian
 Իրապէս 20 really
 Իրաւական 25 real, true
 Իրաւականօրէն 29 in reality
 Իրաւունք 26 right, claim
 Իրենց 2 their

Իւղ 22 oil, polish
Իւրայատուկ 27 of a special kind,
unique
Իւրաքանչիւր 19 each, every

Լ

Լայն 26 wide, broad, vast
Լայնանալ 27 to enlarge, become wider
Լայնատարած 11 vast, extensive
Լատինական 28 Latin
Լաւ 1 good, well, fine
Լաւագոյն 27 better
Լաւապէս 28 quite, rather
Լաւորակ 27 praiseworthy
Լեզու 10 language
Լեզուական 28 language, linguistic
Լեռ, Լեռան 5 mountain
Լեռնային 5 mountainous
Լեռնաշղթայ 25 mountain chain
Լեռնիվայր 26 down a mountain
Լեցնել 29 to fill
Լեցուն 26 full
Լիառատօրէն 29 plenteously
Լիբանան 28 Lebanon

Լիճ 20 lake
Լինել, եմ, եղայ 1 to be
Լծուել 29 to be yoked
Լողանալ 9 to bathe
Լողանք 9 bathing
Լողարան 9 bathroom
Լոյս 1 light, dawn, morning
բարի Լոյս good morning
Լուանալ 8 to wash
Լուացուել 9 to wash
Լուացքատուն 8 laundry
Լուծ 29 yoke, bandage
Լուծուել 29 to be dissolved
Լուսաբաց 23 dawn
Լուսամուտ 9 window
Լուսանկար 10 photograph
Լուսաւոր 28 bright, clear
Լուսաւորիչ 29 illuminator, en-
lightener, epithet
of St. Gregory
Լուրջ 21 serious, earnest
Լուցկի 1 match
Լռեցնել 28 to silence
Լսարան 21 auditorium
Լսել 2 to hear, listen

Լրագրող 26 correspondent
Լրիւ 25 complete, well-rounded
Լրջօրէն 22 seriously

Խ

խտուտ 25 unstable, weak
խաղ 14 acting, playing
խաղալ 14 to play, to act
խաղաղ 20 peaceful, calm
խաղաղութիւն 29 peace
խաղող 15 grape
խանգարել 19 to disturb
խանգարում 28 disturbance
խանդավառել 28 to make enthusiast-
ic
խանութ 19 store, shop
խանութպան 19 shopkeeper
խաչակիր 29 Crusader
խաչակրաց 25 Crusades (the)
խառնել 26 to mix
խառնուած 26 mixed
խառնուածք 26 mixture
խառնուրդ 28 mixture
խարդախօրէն 29 treacherously
խելացի 25 intelligent

խզել 29 to cut, to break off
 խիստ 23 conscience
 խիստ 25 severe, harsh
 խլել 22 seize, grasp, take
 խճուղի 23 highway
 խմել 1 to drink
 խմիչք 7 drink
 խմոր 22 paste
 խմորեղէն 14 pastry
 խնամել 13 to take care of
 խնայողական 16 saving
 խնդիր 16 question, problem
 խնդրել 1 to ask
 խնդրեմ 1 please!
 խնջոյք 23 feast
 խոզ 7 pig, pork
 խոզաբծութիւն 27 hog-breeding
 խոհ 21 meat, food
 խոհանոց 9 kitchen
 խոնարհումն 28 conjugation
 խոնաւ 5 humid
 խոնաւութիւն 25 moisture, damp-
 խոշոր 23 big, large, coarse, heavy
 խոստանալ 29 to promise

խոտ 23 grass
 խոտհարք 27 pasture
 խոր 28 deep, profound
 խորանալ 28 to penetrate
 խորանարդ 26 cubic
 խորդուբորդ 23 rough
 խորհուրդ 13 thought, idea, advice
 խորհրդային 25 Soviet
 խորհրդայնանել 25 to sovietize
 խորհրդանիշ 11 symbol
 խորովել 7 to broil, roast
 խորտակել 29 to smash
 խորք 28 depth
 խումբ 28 group
 խօսել 1 to speak
 խօսք 22 word, sentence

Խ

ծագել 27 arise, originate
 ծագում 26 origin, source
 ծածկուել 25 to cover
 ծաղկել 28 to blossom, flourish
 ծաղկում 28 flowering
 ծայր 25 edge, end

ծանր 26 heavy
 ծանօթ 13 acquainted, known;
 acquaintance
 ծանօթանալ 2 to know, be acquainted
 ծանօթացնել 2 to introduce [with
 ծանօթութիւն 28 introduction
 ծառ 27 tree
 ծառայել 26 to serve
 ծառայտուղ 27 fruit (of trees)
 ծառաստան 27 grove, wood
 ծար 23 tree
 ծարաւ 7 thirsty
 ծաւալուալ 26 to be spread, be in-
 ծաւալում 26 expansion [creased
 ծեր 29 old, old man
 ծիրան 25 apricot
 ծխխոտ 1 cigarette, tobacco
 ծխխոտագործութիւն 27 tobacco
 ծխել 13 to smoke [industry
 ծծմբաթթու sulphuric acid
 ծնող 4 parent
 ծնունդ 29 birth
 ծով 20 sea
 ծոց 28 bosom

ծրագիր 17 plan
ծրագրել 17 to plan, to propose
ծրար 10 envelope

կ

կազմած 26 apparatus
կազմակերպել 28 to organize
կազմակերպություն 29 organization
կազմաւորում 29 formation
կազմել 21 to form, construct
կազմուել 25 to be formed
կազմութիւն 26 organization; form,
կաթ 1 milk [shape
կաթնարդիւնաբերական 25 milk pro-
ducing
կաթնարդիւնաբերութիւն 26 milk
կաթսայ 29 boiler, pot [production
կահաւորուած 9 furnished
կամ 15 or
կայ 4 there is
կան there are
կայանալ 26 to consist of
կայարան 1 station
կայսր 29 emperor

կայսրութիւն 29 empire
կանանչ, կանաչ 11 green
կանգ 28 stop, pause
կանգ առնել to stop, pause
կանգնել 14 to stand, stop
կանգնեցնել 23 to stop
կանխիկ 16 cash
կանոն 28 canon, rule
կանոնաւոր 29 regular
կանչ 28 cry, scream
կանչել 29 to call, call out
կապ 29 tie, connection
կապել 29 to connect
կապոյտ 22 blue
կապուել 26 to be connected
կառավարել 29 to govern
կառավարիչ 16 director, manager
կառավարութիւն 26 government
կառատուն 23 garage
կառուցել 29 to build
կառուցուած 14 built, constructed
կառուցուել 25 to be built
կասպից 25 Caspian
կատակ 22 joke

կտորի 29 fierce, violent
կտար 27 summit, top
կտարեալ 22 complete
կտարել 21 to do, make, accomplish
կտարելագործուած 28 perfected,
կտարուել 26 to be made [finished
կարագ 7 butter
կարբիտ 26 carbide
կարգ 28 rule, order
կարգարել 14 to arrange, put in
կարգիւ 23 real [order, dispose
կարդալ 21 to read
կարելի 5 possible
կարենալ 22 to be able
կարեւոր 14 important
կարեւորութիւն 26 importance
կարիք 9 necessity, need
կարիք ունեմ I need
կարծել 5 to think
կարծիք 23 opinion
կարմիր 14 red
կարող 8 able
կարող եմ I can
կարողականութիւն 26 capacity

կարողանալ 14 to be able, be capable
 կարողություն 26 capacity [of; can
 կարօտ 28 need, necessity
 կացութիւն 28 state, condition
 կեանք 19 life
 կեղեքում 29 oppression
 կեղծ 29 false
 կեղտոտ 8 dirty
 կենդանի 25 animal
 կենսամթերք 26 foodstuffs
 կենտրոն 22 center
 կենտրոնական 7 central
 կենտրոնանալ 25 to be centered
 կեռ 25 crooked, hooked
 կերակշռել 26 to outweigh, exceed
 կերակուր 7 food, meal
 կերայ 14 preterite of ուտել 'to eat'
 կերպ 26 form, figure; way
 կես 14 half, middle
 կեսօր 23 noon
 կետ 25 point
 կիզիչ 25 hot, burning, scorching
 Կիլիկեան 25 Cilician
 կիլովատ 26 kilowatt

կին, կնոջ 2 wife
 կիպրոս 29 Cyprus
 կիսալեռնային 27 semi-mountainous
 կիսանկախ 29 semi-independent
 կիր 25 lime
 կիրակի 10 Sunday
 կիրառում 26 use (noun)
 կիրք 29 Cyrus
 կլիմայ 25 climate
 կլիմայական 27 climatic
 կղզի 20 island
 կնքել 29 to conclude
 կոթող 28 monument
 կոլխոզ 3 kolkhoz, collective farm
 կողմ 1 side, part
 աջ կողմը on the right
 կողք 28 side, flank
 կոնեակ 7 cognac
 կոչել 29 to call, name
 կոչուել, կոչուեցի 11 to be
 [called
 կով 25 cow
 կովկաս 25 Caucasus
 կովկասեան 7 Caucasian
 կոտորած 29 massacre

կորել 10 broken
 կործանարար 29 ruinous
 կործանում 29 ruin, overthrow
 կորցնել 20 to lose
 կուշտ 15 full, satiated
 կուսակալ 29 governor, ruler
 կուսակցութիւն 29 party (political)
 կռիւ 28 combat, fight
 կռուել 28 to fight
 կռուել 25 crane
 կսկիծ 29 grief, affliction
 կտոր 28 piece, bit
 կտրտուել 27 to be cut up
 կրակ 23 fire
 կրաղիւս 26 cement
 կրել 27 to support
 կրթական 25 educational
 կրկնել 1 to repeat
 կրկնողութիւն 28 repetition
 կրկուել 28 to repeat
 կրօն 29 religion
 կրօնական 28 religious
 կրօնակից 29 co-religious
 կօշիկ 8 shoe

կօշկակար 8 shoemaker
կօշկակարանոց 21 shoe-maker's shop

Հ

հագնել 22 to dress
հագնուել 22 to get dressed
հագուստ 8 suit, clothes
հագուստեղէն 26 clothing
հազար 9 thousand
հազարամեակ 29 millenium
հազարաւոր 11 thousands of
հազիւ 22 hardly
հակամարտութիւն 29 opposition
հաղաղ 28 calm, peaceful
հաղորդակից 28 communicable
հաճելի 5 pleasant, agreeable
հաճոյք 27 pleasure
համա 21 same
համազգային 29 national
համաժողով 28 conference
համալսարան 3 university
համակրանք 29 sympathy
համաձայն 25 conformable, consonant;
according to

համաձայնութիւն 29 agreement
համաճարակ 29 epidemic
համայն 26 all, whole, entire
համայնակար 29 communist
համաշխարային 26 universal, world
համառօտ 28 summary
համատարած 29 vast, extensive
համար 2 for
համար 9 number, count, issue
համարեա 27 almost
համարել 28 to consider
համարուել 26 to be counted, be con-
sidered
համբաւաւոր 25 famous, celebrated
համեղ 7 tasty, delicious
համեմատ 26 compared
համեմատած 26 compared
համոզում 29 conviction
հայ 5 Armenian (person)
Հայաստան 3 Armenia
հայելի 22 mirror
հայերէն 1 Armenian (language), in
Armenian
հայթաթել 25 to provide, furnish
հայթաթում 26 supply

Հայկազունիք 29 Hayg dynasty
հայկական 7 Armenian
հայութիւն 25 Armenians
հայր, հօր 2 father
հայրապետ 29 patriarch
հայրենասիրութիւն 28 patriotism
հայրենիք 17 native country
Հայք 25 Armenia
հանած 20 brought out
անուհի հանած famous
հանգամանք 21 circumstance, situa-
tion
հանգստանալ 13 to rest
հանգստացնել 23 to make calm,
soothe
հանդրուան 29 base, abode, dwelling,
refuge
հանդարտ 20 quiet, still, calm
հանդէպ 28 before, opposite, in face
հանդիպել 2 to meet [of
հանդիսանալ 26 to contribute
հանրակացարան 11 residence, dor-
mitory
հանրային 11 public
հանրապետական 25 republic (adj.)
հանրապետութիւն 25 republic
հանք 25 mine

հանքային 26 mineral
 հաշիւ 16 account
 հաշուեցոյց 16 statement
 հապա 8 then, anyway
 հասարակագիտական 21 sociological
 հասկանալ 1 to understand
 հասկացնել 23 to explain
 հասնել 10 to reach, arrive, attain;
 հաստատել 29 to establish [ripen
 հաստատուել 28 to establish itself
 հաստատութիւն 25 institution, estab-
 lishment
 հաստատում 29 consolidation
 հասցէ 4 address
 հատ 13 item, piece
 կեց հատ six (referring to in-
 animate objects)
 հարաւ 4 south
 հարաւային 25 southern
 հարրուխ 13 cold, flu, gripe
 հարեւան 26 adjacent, neighboring
 հարթ 23 even, smooth
 հարիւր 9 hundred
 հարկաւոր 21 obligatory
 հարուստ 25 rich

հարսանիք 28 marriage
 հարստութիւն 25 wealth, richness,
 resources; dynasty
 հարց 19 question
 հարց տալ to ask a question
 հարցնել 10 to ask
 հարցում 3 question
 հարցութիւն 26 questioning
 հաց 1 bread
 հացահատիկ 27 grain
 հաւանական 29 probably
 հաւանել 14 to enjoy, like
 հաւասարակէս 29 equally
 հաւասարում 28 equality
 հաւատալ 17 to believe
 հաւատք 28 faith, belief
 հաւաքել 15 to gather
 հաւաքուել 19 to be gathered
 հեթանոս 29 pagan, heathen
 հեթանոսութիւն 29 paganism
 հեկտար 25 hectare
 հեղինակ 26 author
 հեշտ 29 easy

հեշտութիւն 13 ease, facility
 հեշտութեամբ easily
 հեռանալ 23 to go away from, leave
 հեռու 23 far; distance
 հետ 2 with
 հետագայ 26 next, following
 հետախուզութիւն 26 investigation,
 research
 հետամուտ 29 aspirant, pretender,
 proponent
 հետաքրքիր 3 interesting
 հետաքրքրական 11 interesting
 հետաքրքրել 25 to interest
 հետաքրքրող 22 interesting, that
 which interests
 հետաքրքրուել 21 to take an inter-
 est, be curious
 about
 հետաքրքրութիւն 21 curiosity
 հետեւանք 13 result, consequence
 հետեւորդ 28 imitator
 հետզհետէ 26 successively, in turns
 հերթ 14 turn
 հերթի in line
 հերոսական 29 heroic
 հզօրագոյն 29 most powerful

հենց 9 just, right, exactly
 հիացմունք 28 admiration
 հիմա 2 now
 հիմնական 26 fundamental, main,
 հիմնուել 29 to be founded [basic
 հիմք 26 basis, foundation
 հին 4 old
 հինգ 1 five
 հինգերորդ 26 fifth
 հինգշաբթի 10 Thursday
 հիւանդ 13 ill, sick
 հիւանդանոց 13 hospital [be ill
 հիւանդութիւն 29 disease
 հիւք 27 juice
 հիւսել 29 to weave; spin (stories)
 հիւսիս 4 north
 հիւսիսային 25 northern
 հիւսուածեղէն 26 textile
 հիւր 15 guest, visitor
 հիւրանոց 1 hotel
 հնադարեան 25 centuries old
 հնարաւոր 28 possible, feasible

հնարաւորութիւն 27 means, possi-
 հնարել 29 invent [bibility
 հնգամեայ 25 five year (adj.)
 հնդեւրոպական 29 Indo-european
 հոգհասաւ 27 turkey
 հնճել 29 to reap
 հնչիւն 28 sound
 հոգալ 26 to provide, supply
 հոգեկան 28 spiritual
 հոգեւոր 28 spiritual
 հոգի 2 soul
 հոլանդացի 29 Dutchman
 հոլով 28 case (grammatical)
 հոկտեմբեր 10 October
 հող 25 land, earth, territory, soil
 հողագործ 4 farmer
 հողածուխ 26 peat
 հողային 25 land
 հոսել 25 to flow, run out
 հովիտ 25 valley
 հորդան 29 assault, attack
 Հռոմ 29 Rome
 հռոմեացի 29 Roman
 հռչակ 27 fame, reputation

հռչակաւոր 25 famous
 հռչակուել 25 to be declared
 հսկայ 26 giant, huge
 հրաբխային 25 volcanic
 հրամանագիր 25 decree
 հրաշալի 26 wonderful, amazing
 հրաշք 26 miracle, wonder
 հրապարակ 19 square
 հրատարակութիւն 21 publication
 հրաւիրել 11 to invite
 հրէշային 29 monstrous
 հրճուանք 21 thrill, joy
 հօ 14 but, still

2

ձախ 1 left
 ձայն 23 voice
 ձանձրացնել 27 to bore
 ձգախէժ 26 rubber
 ձգուել 25 to stretch, extend
 ձգտում 28 tension, spread
 ձեռագիր 28 manuscript
 ձեռներէցութիւն 26 enterprise
 ձեռնուեայն 29 empty-handed

ձեռք 8 hand

ձեռք բերել to get, obtain

ձեր 2 your

ձել 25 shape, form

ձեւադոյնութիւն 28 transformation

ձիւն, ձեւն 5 snow

ձիւնապատ 27 snow-capped

ձմեռ, ձմեռւայ 5 winter

ձմերուկ 27 watermelon

ձուլարան 26 foundry

ձուլում 26 smelting

ձուկ 7 fish

Ղ

ղեկավարել 17 to manage, direct

Ճ

ճակատ 29 front

ճակատամարտ 29 battle

ճակղեղ 27 beet

ճամբայ 19 road, way, path

ճամբորդութիւն 17 trip, voyage

ճանաչել 4 to know, recognize

ճանաչուել 26 to be known, be recog-
[nized]

ճանապարհ 17 road, way

ճանապարհուել 23 to travel, set out

ճաշ 9 lunch, meal, dinner

ճաշարան 1 restaurant

ճառ 28 speech, discourse, sermon

ճարել 14 to obtain, get

ճարդ 26 fat, grease, oil

ճարտարապետութիւն 28 architecture

ճարտարարուեստ 25 industry

ճարտարարուեստային 26 industrial

ճարտարարուեստացում 26 producing,
manufacturing

ճգնել 28 to mortify oneself

ճեղքուած 28 split, cleavage

ճեղքուել 28 to split

ճիգ 29 effort

ճիշտ 4 right, correct, precise

ճիւղ 26 branch

ճշիշ 26 depressing

ճշգրիտ 21 accurate, precise

ճշմարտութիւն 28 truth

ճոխ 28 abundant, plentiful

Մ

մաշ 22 hair

մակերես 25 surface, level

մահ 29 death

մահմեդական 29 Muslim

մահմեդականութիւն 29 Mohammed-
anism

մաղթել 22 to wish, congratulate

մայիս 10 May

մայր, մօր 2 mother

մայրաքաղաք 4 capital city

մայրենի 29 mother, motherly

մանաւանդ 11 especially, principally

մանդաթ 25 mandate

մանր 16 small, slender

մանր դրամ small change

մանրամաս 17 in detail

մանրամասօրէն 19 in detail

մաս 5 part, share

մեծ մասամբ for the most part

մասին 10 about, concerning

մասնակցել 28 to participate in,
take part in

մասնակցութիւն 25 share, partici-
[pation]

մասնաճիւղ 16 branch
 մասնաւոր 9 private, private house
 մատակարարել 26 to provide
 մատիտ 10 pencil
 մատնել 29 to denounce
 մատչելի 26 accessible, available
 մարգագետին 23 meadow
 մարդ pl. մարդիկ 17 man
 մարդասէր 29 philanthropic
 մարդասիրական 28 philanthropic
 մարդասիրութիւն 28 philanthropy,
 մարդկային 28 human [benevolence]
 մարզ 29 border
 մարմար 25 marble
 մարտ 10 March
 մարտնչել 29 to fight, dispute
 մաքառել 29 to fight
 մաքուր 3 clean; good (of a language)
 մաքրել 29 to clean
 մաքրօրէն 28 pure
 մեթր 26 meter
 մեծ 3 large, great, big
 մեծապէս 26 greatly, considerably
 մեծատաղանդ 28 talented

մեծաքանակ 26 wholesale
 մեծութիւն 25 size
 մեկնել 1 to leave
 մեկտեղ 25 together
 մեղադրուել 28 to blame, find fault
 [with]
 մեղուաբուծութիւն 25 agriculture
 մեղր 27 honey
 մեղք 28 sin, offense
 մենակ 14 alone
 մենք, մեզ 5 we
 մետաղ 25 metal
 մետաղագործութիւն 26 metallurgy
 մետաղաձուլարան 26 foundry
 մետաղաձուլում 26 metal smelting
 մեր 2 our
 մերժել 15 to refuse
 մերձարեւադարձային 27 sub-tropical
 մերձաւոր 29 near
 մեքենայ 10 car
 մեքենայինման 26 machine (adj.)
 մեքենայինութիւն 26 machine pro-
 [duction]
 մեքենավար 3 truck driver, mechanic
 մէկ 1 one

մէջ 3 in, at
 մէջտեղ 23 between, in the middle of
 մէջք 13 back
 մթնոլորտային 27 atmospheric
 մի 2 a, an
 մի 16 not (negative with the
 imperative)
 միաձուլման 28 great, massive
 միայն 3 only
 միասնալ 25 to be joined, to unite
 միասին 9 together, altogether
 միացեալ 25 united
 Միացեալ Նահանգներ United States
 միացնել 26 to link, join, unite
 միեւնոյն 10 same
 միթէ 10 is it true? is it possible?
 միլիարդ 26 billion
 միլիոն 26 million
 մինչ 29 up to, as far as, till
 մինչդեռ 16 whereas, while
 մինչեւ 16 until, by, to, up to, as
 [far as]
 միշտ 5 always
 միութիւն 25 union
 միջազգային 29 international

Միջերկրական 25 Mediterranean
 Միջեւ 25 between, among
 Միջին 25 middle
 Միջոց 26 means, way
 Միս 1 meat
 Միտք 27 mind
 Միրգ 7 fruit
 Միւս 8 other
 Մխիթարութիւն 28 solace, comfort
 Մղել 28 to push
 Մղոն 25 mile
 Մղուել 29 to be pushed, to wage
 Մնալ 11 to remain
 Մնայուն 28 permanent, lasting
 Մնացեալ 16 balance, remainder, re-
 մշակ 28 cultivator [maining
 մշակոյթ 27 cultivation; culture
 մշակոյթօրէն 29 culturally
 մշակուել 25 to be cultivated, be
 մշակութային 25 cultural [grown
 մշակութասէր 25 culture loving
 մոլեռանդ 29 fanatic
 մոխիր 22 ashes
 մոխրագոյն 22 grey

մոռանալ 25 to forget
 մորթ 25 skin
 մուրհակ 16 draft, note
 մուրճ 29 hammer
 մսաչուր 7 soup
 մշակել 15 to cultivate
 մտահոգել 29 to bother
 մտահոգիչ 13 cause for worry
 մտահոգուել 16 to worry
 մտաւորական 29 intellectual
 մտաւորութիւն 29 intelligentsia
 մտերմանալ 29 to become intimate
 մտնել 14 to enter, go in
 մտցնել 29 to introduce, bring in
 մօտ 3 near
 մօտակայ 23 near by
 մօտաւորապէս 10 approximately,
 մօտեալ 23 to approach [about
 մօտերին 23 approximately
 մօտեցնել 26 to approach

8

յաղթանակ 28 victory, triumph
 յաղթել 28 to conquer, vanquish

յաղթութիւն 29 victory
 յաճախ 10 often
 յայտարարուել 29 to be declared
 յայտարարութիւն 29 declaration
 յայտնել 17 to inform, reveal
 յայտնի 4 famous
 յանկարծ 29 suddenly, unexpectedly
 յանձինս 29 in the person of
 յանձնել 15 to deliver, order, en-
 յաջող 14 successful [trust
 յաջողել 28 to prosper, succeed
 յաջողութիւն 21 success
 յաջորդ 26 next, following
 յառաջադիմել 26 to improve
 յառաջադիմութիւն 25 improvement,
 advancement
 յառաջապահ 29 vanguard
 յատկապէս 5 especially
 յատկացուել 26 to be appropriated
 յատուկ 19 special
 յարաբերութիւն 29 communication
 յարակից 27 adjoining, adjacent
 յարգի 27 esteemed, popular
 յարդուկարան 8 pressing shop

Երբ 8 to press
 Երկ 9 floor, story
 Երկուս 25 to attack
 Երկուս 29 attack, assault
 Երբ 9 proper, convenient, O.K.
 Երբ 14 convenience
 Երկուս 29 revolution
 Երկուս 29 revolutionary
 Եր 29 after, afterwards
 Եր 29 next, following
 Եր 23 behind
 Եր 3 after
 Եր 25 to remember, mention
 Եր 9 fifty
 Եր 20 tired
 Եր 20 to get tired
 Եր 28 emotion
 Եր 29 Greek
 Եր 2 hope
 Եր 28 to move, stir, affect
 Եր 10 July
 Եր 28 Greek
 Եր 10 June
 Եր 10 January

Եր 29 hopeless, desperate
 Եր 29 hopeless, desperate
 Եր 29 hopeless, desper-
 Եր 25 article, clause

Ն

Նա, իրեն 3 he, she, it
 Նաև 7 also
 Նախ 8 first
 Նախագահ 25 president
 Նախահայր 28 ancestor
 Նախահաշիվ 26 estate
 Նախաճաշ 9 breakfast
 Նախաճաշել 22 to eat breakfast
 Նախապէս 29 first of all, at first
 Նախասիրած 28 favorite
 Նախարար 29 minister, consul
 Նախարարական 28 princely
 Նախընտրել 17 to prefer
 Նախնական 28 primitive
 Նախքան 23 before
 Նախօրեակ 29 day before
 Նահանգ 5 state, province, region
 Նահապետ 27 patriarch

Նամակ 4 letter
 Նամակադրոշմ 10 stamp
 Նամակատուն 3 postoffice
 Նայել 22 to look, look at
 Նաւ 17 ship
 Նաւակ 20 small boat
 Նաւահանգիստ 26 port, harbor
 Նեղ 19 narrow
 Նեղել 21 to trouble
 Ներկայ 25 present
 Ներող 21 forgiving
 Նեղոսեան 25 of the Nile
 Նեղութիւն 16 trouble, bother
 Ներբող 28 praise, eulogy
 Ներել 3 to pardon, excuse
 Ներկայ 25 present
 Ներկայացնել 14 to show, present
 (a play)
 Ներկայացում 29 presentation
 Ներմուծել 19 to import
 Ներշնչուել 28 to be inspired, be
 ներողութիւն 1 pardon [caused
 Ներոն 29 Nero
 Ներուժ 26 vigorous; power (adj.)

ներս 14 in, inside
 ներքեւ 11 below
 ներքին 26 internal
 նիւթ 21 subject, material
 նկատ 26 observer
 նկատի առնել to take a look
 նկատառում 29 consideration
 նկար 19 picture
 նկարագիր 25 character, description,
 characteristic
 նկարագրել 20 to describe
 նման 5 similar, like
 նշանած 10 fiancée
 նշանակալից 26 significant
 նշանակել 22 to mean, signify
 նշանակութիւն 26 meaning, signifi-
 [cance
 նշանաւոր 28 notable, eminent
 նոյեմբեր 10 November
 նոյնպէս 2 likewise, similarly, too
 նոյնքան 25 that many, so many
 նոր 9 new
 նորագոյն 29 new, recent
 նորից 14 again
 նորոգել 8 to mend, repair, fix

նորոյթ 22 fashion
 նորութիւն 20 news; innovation
 նորվեգացի 29 Norwegian
 նուագել 28 to sing
 նուաճողական 29 conquering
 նուիրականութիւն 28 consecration
 նուիրեալ 28 consecrated
 նուիրել 22 to present, give, conse-
 նուշ 27 almond [crate
 նուռ 27 pomegranate
 նպաստել 26 to help, contribute to
 նպատակ 26 aim, purpose
 նստարան 23 bench
 նստել 20 to sit down
 նրանք, նրանց 5 they

Շ

շաբաթ 10 Saturday
 շաբաթ, շաբաթաւոյ 4 week
 շաւիկ 8 shirt
 շատ 2 very, many, much
 շարադրել 28 to compose
 շարական 28 hymn
 շարականոց 28 collection of hymns

շարան 28 series
 շարժուել 22 to move, stir
 շարժում 29 movement
 պարծանք 28 glory
 շարուած 19 lined up, in a row
 շարուել 19 to put in a row
 շարունակ 28 continuous
 շարունակել 26 to continue
 շարունակող 28 follower
 շարունակութիւն 28 continuation
 շարք 20 row, series
 շաքար 26 sugar
 շաքարայնութիւն 27 sugar content
 շերամ 27 silkworm
 շերեփ 29 spoon, ladle
 շերտ 26 slice, strip, shaft
 շէնհաւ 29 to become inhabited
 շէնք 11 building
 շինանիւթ 26 building material
 շինարարական 26 building (adj.)
 շինարարութիւն 25 construction,
 շինուած 11 built [building
 շինում 26 building, construction

շնորհակալ 2 thankful, pleased, glad
 շնորհակալ եմ thank you!
 շնորհակալութիւն 1 gratitude, thank
 շնորհանոր 22 congratulations [you!
 շնորհիւ 25 thanks to, on account of,
 as a result of
 շուկայ 19 bazaar, market
 շուտ 26 prompt, quick
 ավելի շուտ rather
 շուտափոյթ 29 prompt, hurried
 շուտով 17 soon
 շուրջ 21 about, around
 շուք 23 shade
 շտապել 8 to be in a hurry
 շրջակայ 25 neighboring, surround-
 շրջան 5 region, period, time [ing
 շրջապատ 26 periphery, circumfer-
 շրջապատուել 25 to surround [ence
 շփում 29 contact
 շքեղութիւն 29 splendor, beauty

Ո

ոգեկանութիւն 28 spirit
 ոգեկոչել 29 to evoke, conjure up

ոգեւորութիւն 20 enthusiasm
 ուղարկող 19 winding
 ողբ 29 lamentation
 ողբերգութիւն 28 tragedy
 ողնայար 26 spine, backbone
 ոճ 11 style
 ոճիր 29 crime
 ոմանք 29 some
 ոյժ 25 force, power
 ոչ 1 no, not
 ոչինչ 14 nothing
 ոչխար 25 sheep
 ոչնչացուել 29 to be annihilated
 ոչնչից 1 nothing, not at all, you're
 ոռոգել 25 to irrigate [welcome!
 ոռոգելի 25 irrigated
 ոռոգում 27 irrigation
 ոսկեգոյն 22 gold (color), golden
 Ոսկեդար 28 Golden Age
 ոսկերիչ 19 goldsmith
 ոսկի 22 gold
 Ռիվ, ում 11 who
 ոտք 13 foot
 որ 4 that

Ռը 3 which? what?
 որք 29 orphan
 որեւէ 14 any
 որձաքար 26 granite
 որոշ 23 some, certain
 որոշել 25 to decide
 որովհետեւ 17 because
 որպէս 28 how, as
 որպէսզի 17 so that, in order that
 որտեղ 8 where?
 որքան 4 how much, how many
 որդի 2 son
 որոնք 7 which (pl.)
 ու 7 and
 ուզել 1 to want, wish
 ուզեցաւ 29 to wish
 ուզեցաւ ու չուզեցաւ ու՛ willy-
 ութ 1 eight [nilly
 ութերորդ 28 eighth
 ութսուն 9 eighty
 ուժ 26 strength, force
 ուժեղ 29 strong, powerful
 ուղարկել 4 to send
 ուղղակի 13 straight

ուղղահասակ 27 vertical
 ուղղուել 26 to be amended
 ուղղութիւն 29 orientation
 ո՛ր 11 whose?
 ունենալ, ունեմ 2 to have
 ուշ 15 late
 ուշադիր 13 careful
 ուշադրութիւն 10 care, caution,
 attention, atten-
 tiveness
 ուշանալ 14 to be late, be delayed
 ուշացնել 23 to delay
 ուսանող 2 student
 ուսանողական 11 students'
 ուսանողութիւն 29 students
 ուսումնասիրելիք 21 material for
 ուսումնասիրութիւն 21 study [study
 ուսուցիչ 2 teacher
 ուստի 17 so, thus, therefore
 ուտել, կերայ 1 to eat
 ուտելիք 13 eating, food
 ո՛ր 1 where?
 ուրախ 2 glad, pleased
 ուրախալի 10 cheerful; fine
 ուրախութիւն 3 pleasure

ուրբաթ 10 Friday
 ուրեմն 13 so, therefore, consequent-
 ուրիշ 8 other, else
 ուրոյն 28 distinct, special
 ուրուագիծ 28 outline, sketch

Չ

չարիք 29 evil
 չարքաշ 25 tough, hard
 չափ 22 measure
 չափազանց 20 too, very much
 չափազանցնել 29 to exaggerate
 չափաւոր 13 moderate
 չեչաքար 25 pumice stone
 չեզոք 29 indifferent
 չնչին 28 slight, trifling
 չոր 5 dry
 չորեքշաբթի 10 Wednesday
 չորս 1 four

Պ

պալատ 29 palace
 պակաս 25 deficiency, lack
 պակասել 23 to go down, lose air

պահածոյ 15 canned food
 պահանջ 25 claim, demand, need
 [ly պահանջել 15 to demand, require
 պահարան 8 closet, cupboard
 պահել 15 to keep, hold
 պահեստ 26 deposit, reserve
 պահուել 25 to be kept, be pro-
 tected, be raised
 պահպանել 29 to preserve, maintain
 պողեղածին 26 aluminum
 պողպատ 13 ice cream
 պայթել 23 to explode, burst
 պայծառ 5 clear, bright
 պայման 10 condition
 պայմանաւորուել 27 to be condi-
 պայուսակ 22 suitcase [tioned
 պայքար 28 struggle, quarrel
 պարտութեամբ 28 foreign
 պանիր 26 cheese
 պաշտպան 28 protection, defender
 պաշտպանել 29 to protect, defend
 պաշտպանութիւն 29 protection
 պաշտօն 29 office
 պաշտօնեայ 29 clerk, official

պատահել 22 to happen
 պատանական 29 adolescent
 պատառաքաղ 23 fork
 պատասխան 29 answer, reply
 պատգամաւորութիւն 29 mission,
 պատերազմ 26 war [deputation
 պատերազմական 29 war (adj.)
 պատիւ 29 honor
 ի պատիւ in honor of
 պատկանալ 25 to conform to, relate
 to, belong to
 պատկեր 28 picture, description
 պատկերացնել 28 portray, describe
 պատճառ 5 cause, reason
 պատճառով on account of
 պատճառել 16 to cause
 պատմաբան 29 historian
 պատմագրութիւն 28 history
 պատմական 21 historical; ancient
 պատմել 19 to tell, to relate
 պատմիչ 28 historian
 պատմութիւն 29 history
 պատուեր 28 order
 պատու իրազիր 25 mandate

պատու իրակ 29 delegate, envoy
 պատու իրակութիւն 29 delegation
 պատու իրել 14 to order
 պատրաստ 8 ready
 պատրաստել 15 to prepare, make
 պատրաստուել 26 to be made, be pre-
 [pared
 պատրաստութիւն 23 preparation
 պարսպել 27 to be occupied
 պարբերաբար 29 periodically
 պարզ 5 clear
 պարոն 1 Mr., Sir, man, gentleman
 պարունակել 28 to contain, include
 պարսիկ 29 Persian
 պարսկական 7 Persian
 պարսկահայ 25 Persian-Armenian
 Պարսկաստան 25 Iran
 պարտական 21 indebted
 պարտականութիւն 16 obligation, duty
 պարտուել 29 to be conquered
 պետ 22 chief, leader
 պետական 11 national, federal
 պետութիւն 25 government, empire,
 պետք 10 need [state

պէտքարան 1 bathroom
 պիտանել 26 useful, necessary
 պիտի 2 future particle
 պիտի գնալ I will go
 պիտոյք 26 need, want, necessity
 պղինձ 25 copper
 պնակ 23 dish
 պողոտայ 7 avenue
 պտղատու 27 fruit-bearing
 պտոյտ 10 walk, ride, promenade
 պտուղ 25 fruit
 պտտել 20 to go for a ride, walk,
 պրոպագանդայ 28 propaganda [drive
 Պօլիս or Կոնստանտնուպօլիս 29 Constanti-
 [nople
 Ջ
 ջահջահուել 29 to be crushed, be
 defeated
 ջանք 26 effort
 ջարդ 28 massacre
 ջարդել 29 to massacre
 ջերմ 13 fever
 ջնջել 28 to suppress
 ջուր 1 water

Ջրանցք 25 canal
Ջրէլեքտրակայան 25 hydro-electric
[plant]
Ջրհեղեղ 27 flood

Ռ

ռազմ 28 battle
ռազմագիտական 26 strategic
ռուբլի 1 ruble
ռուս 25 Russian
ռուսական 7 Russian
Ռուսաստան 25 Russia

Ս

սա 9 this, it
սագ 27 goose
սալ 29 anvil
սալոր 27 plum
սակայն 25 but, still, notwithstanding
սահման 25 boundary
սահմանակից 25 adjacent, bordering
սահմանաքար 28 landmark, milestone
սանր 22 comb
սանրեւ 22 to comb
սափրուել 22 to shave

սեխ 27 melon
սեղան 15 table
սենեակ 9 room
սեպագիր 28 cuneiform
սեպտեմբեր 10 September
սերունդ 28 descendant
սեւ 26 black
սեւակուճ 26 basalt
Սեւան 20 Lake Sevan
սեփական 17 one's own
սէր 27 love

սիրով gladly

Սիբեր 28 Siberia
սիրել 7 to like
սիրելի 19 dear
սիրերգ 28 cantata
Սիրիայ 28 Syria
սիրուել 7 to be liked
սիրտ 28 heart
սխալուել 14 to make a mistake
սկզբնական 28 original, initial
սկիզբ 15 beginning
սկսել 15 to begin
սկսուել 28 to begin

սոխակ 25 nightingale
սով 29 famine
սոված 15 hungry
սովետական 25 soviet
սովորել 21 to study
սովորեցնել 3 to teach
սոցիալիստական 25 socialist
սուր 28 sharp, keen
սուրբ 28 saint
սուրճ 1 coffee
սպանել 29 to kill, assassinate
սպառողական 26 consumers'
սպառուել 23 to be consumed, used
[up]
սպասել 16 to wait
սպասուհի 14 waitress
սպարապետ 29 commander-in-chief
սպիտակ 15 white
սպիտակեղէն 8 underwear
ստանալ 14 to obtain, get, receive
ստացուել 26 to be obtained
ստեղծագործութիւն 28 creative
[work]
ստեղծել 28 to create
ստեղծող 28 creator
ստեղծում 27 creation

ստիպել 29 to force
 ստիպուեալ 29 to be forced, be obliged
 ստիպում 29 compulsion
 ստորագրել 16 to sign
 ստրկութիւն 25 bondage, servitude
 ստրուկ 29 slave, serf
 սրանք, սրանց 15 these
 սրճարան 14 coffee shop
 սփռուածացի 28 displaced Armenians
 սփռել 28 to spread
 սփրոց 23 tablecloth
 սքանչելի 11 delightful, marvelous

վ

վաթսուներ 9 sixty
 վաղը 8 tomorrow
 վաղը չէ միւս օրը the day after
 վաղուց 4 a long time [tomorrow
 վաճառել 14 to sell
 վայր 11 place
 վայրի 25 wild
 վայրկեան 26 second, moment
 վանք 20 monastery
 վառ 28 ardent

վատ 20 bad
 վարազ 25 boar
 վարդագոյն 25 pink, rose-colored
 վարել 10 to drive, direct, manage
 վարձ 9 rent
 վարձատրութիւն 29 remuneration
 վարձել 20 to rent
 վարսակ 27 oats
 վարսավէր 8 barber
 վարսավիրանոց 8 barber shop
 վեհաժողով 25 congress, council
 Ազգերի Վեհաժողով League of Nations

վեր 26 above, over
 Ի վեր since, from
 վերաբերեալ 29 relating to, concern-
 վերաբերել 26 to concern, refer [ing
 վերագրել 26 to attribute to, ascribe
 վերադառնալ 15 to return [to
 վերադարձ 22 return
 վերահաստատել 29 to restore, re-
 [establish
 վերածնունդ 28 renaissance
 վերաշինուել 28 to be reconstructed
 վերաշինութիւն 29 reconstruction

վերելք 26 ascent, increase
 վերլուծել 28 to analyze
 վերլուծում 26 analysis
 վերոյիշեալ 29 above mentioned
 վերջ 15 end
 վերջանալ 19 to end, finish
 վերջապէս 28 finally, at last
 վերջերս 13 recently, lately
 վերջին 26 last
 վերջնականապէս 29 definitely
 վերստանալ 25 to recover, recuper-
 [ate
 վերստացուել 26 to be recovered
 վերցնել 9 to take, take up
 վերք 28 wound
 վեց 1 six
 վեցերորդ 28 sixth
 վէպ 28 story, tale
 վիզա 25 visa
 վիհ 28 abyss, precipice
 վիճարանել 14 to argue
 վիճակ 23 condition
 վիճակագրական 26 statistical
 վիպագրութիւն 28 fiction

Վիպասան 28 novelist

Վիպերգ 28 ballad

Վճարել 14 to pay

Վճռել 29 to resolve, decide

Վստահ 7 sure, confident, certain

Վստահօրէն 17 surely, for sure,

Վտանգ 22 danger [certainly

Վտանգաւոր 13 dangerous

Վրայ 7 on

Վրայով via

Վրաստան 25 Georgia

S

Սաքառ 22 trousers

Սակ, տակիս, տուեցի 11 to give;

Սակ 23 under [cause to

Սաղառաւոր 28 talented

Սանել, տարայ 8 to take

Սանտէր, տանտիրոջ 14 landlord

Սառ 28 letter, character

Սառապել 28 to take trouble, suffer

Սաս 1 ten

Սասերորդ 28 tenth

Սասներեք 9 thirteen

Սասներկու 9 twelve

Սասներեօթը 9 seventeen

Սասներինը 9 nineteen

Սասներհինգ 9 fifteen

Սասներմէկ 9 eleven

Սասներութը 9 eighteen

Սասներչորս 9 fourteen

Սասերվեց 9 sixteen

Սարագիր 28 exiled, expatriated

Սարած 29 spread out, extended

Սարածուել 26 to extend, be spread

Սարածութիւն 25 extent, dimension

Սարածում 29 expansion

Սարբեր 7 different, various

Սարբերութիւն 10 difference

Սարեգրութիւն 28 annals

Սարեղարձ 22 birthday, anniversary

Սարեկան 10 yearly, annually; old

քանի տարեկան էք how old are

Սարի, տարուայ 4 year [you?

Սարիք 10 age

Սարը 28 element

Սարրական 29 elementary

Սափակ 28 flat, level

Սաք 4 hot

Սեղ 22 place

Սեղագրական 27 topographical

Սեղական 19 local

Սեղատուութիւն 28 ebb

Սեղեկութիւն 27 information

Սենչանք 29 wish, desire

Սես 29 sight

ի սես at sight

Սեսակ 5 kind, sort

սեսակ սեսակ all sorts of

Սեսակէտ 26 point of view

Սեսարան 11 view

Սեսնել 4 to see

Սեսնելիք 19 to be seen

Սեսնուել 17 to be seen, to see

Սեսութիւն 29 theory [each other

Սեսցնել 23 to show

Սեւել 28 to last, endure

Սէր 25 master, owner

Սիեզերաբանութիւն 28 cosmology

Սիեզերական 28 ecumenical

Սիկին, սիկնոջ 1 Mrs., Madam,

lady

տիրապետութիւն 25 dominion, author-
 տղամարդ 29 young man [ity
 տղայ 2 boy, son
 տղմոտ 25 muddy, dirty
 տնային 26 domestic, household
 տնուոր 9 tenant
 տնտեսագիտական 21 economic
 տնտեսապէս 26 economically
 տնտեսութիւն 29 economy
 տոկոս 26 interest; percent
 տոկուն 25 tough, durable
 տոհմ 28 race, tribe, family
 տող 29 line
 տոմս 14 ticket
 տորֆ 26 peat
 տուատանք 28 misery, tribulation
 տուն, տան 8 house
 տուեալ 25 datum, data
 տուեցի 14 pret. of տալ 'to give'
 տուրք 29 tax
 տուփ 23 box
 տուֆ 26 tufa stone, kind of volcanic
 տպաորուած 20 impressed [rock
 տրամադրութիւն 22 mood

տրտնջալ 29 to complain; lament
 տօն 16 holiday

Ր

Րոպէ 13 minute

Ց

ցանկ 28 list

ցանկանալ 10 to want, desire

ցանկութիւն 9 wish, desire

ցանուել 27 to be planted, be sown,
 ցանց 26 net, network [raise

ցանցուած 25 surrounded

ցանք 27 sowing

ցաւ 29 woe, suffering

ցաւատանջ 28 pain-inflicting

ցաւել 2 to be sorry; ache, hurt

ցեղ 25 race, tribe, stock

ցեղախումբ 29 tribe

ցեղապետ 29 chief, chieftain

ցեղասպանութիւն 29 genocide

ցինկ 25 zinc

ցնծութիւն 29 joy, exultation

ցնցուել 29 to be shaken, be jolted

ցոյց 11 show, demonstration

ցոյց տալ to show

ցորենագոյն 25 wheat-colored

ցուրտ 4 cold

ցուցաբերել 29 to show

ցտեսութիւն 1 good-bye! so long!

ցրել 29 to dispense, scatter

ցրտաութիւն 2 chill, cold

Փ

փախուտ 29 flight

փախել 29 to flee

փախստական 29 fugitive, deserter

փախցնել 28 to put to flight; miss

փայլել 23 to shine

փայլեցնել 22 to shine, polish

փայտփորիկ 25 woodpecker

փաստ 26 fact; reason

փաստաթուղթ 28 document

փաստացի 26 factual

փաստօրէն 29 in fact

Փարիզ 28 Paris

փեթակ 27 bee hive

փետրուար 10 February

փլակ 7 pilaf
 փխրաքար 26 tufa stone, kind of vol-
 [canic rock
 փնտրել 28 to seek, look for
 փոխադրական 26 transport (adj.)
 փոխադրել 19 to move
 փոխադրուել 17 to remove, move, be
 [moved
 փոխադրութիւն 26 transportation
 փոխանցել 16 to transfer
 փոխարէն 14 instead of
 փոխուել 28 to change, alter
 փոփոխուել 25 to be changed
 փոփոխութիւն 25 change
 փողկապ 22 tie
 փողոց 3 street
 փոստ 10 mail
 փորուել 25 to be dug
 փոքր 4 small, little
 փոքրանալ 25 to diminish, lessen
 փռել 23 to spread
 փրկել 29 to save
 ք
 քաղաք 3 city

քաղաքաբնակ 26 citizen
 քաղաքական 21 political, civic
 քաղաքականապէս 25 politically
 քաղաքականութիւն 29 politics, policy
 քաղաքակիրթ 22 civilized
 քաղաքակրթութիւն 29 civilization
 քաղաքային 9 public, civic
 Բաղկեդոն 28 Calcedon
 քաղցր 7 sweet
 քամի 27 wind
 քամոտ or քամիոտ 20 windy
 քայքայել 29 to dissolve, break
 քանակ 26 quantity
 քանակով in quantity
 քանդակուած 28 carved
 քանդել 29 to ruin
 քանդուել 29 to be destroyed
 քանի՞ 1 how much, how many
 քանի 11 as long as, since
 քանի որ as long as, since
 քառակուսի 25 square
 քառասուն 9 forty
 քառորդ 22 quarter
 քառուղի 8 intersection

քար 25 stone, rock
 քարածուխ 25 coal
 քարիւղ 26 oil
 քարոզչութիւն 28 preaching,
 [propaganda
 քարտէս 25 map
 քիթ 25 nose
 քիմիադիտական 26 chemical
 քիմիական 26 chemical
 քիչ 2 little, few
 քնած 19 asleep
 քնարերգութիւն 28 lyric, poetry
 քնել 19 to sleep
 քննել 13 to examine
 քննութիւն 29 examination
 քշել 29 to drive out
 քշուել 28 to exile
 քո 2 your (sg.)
 քոյր, քրոջ 2 sister
 քործիք 26 tool, instrument
 քսան 9 twenty
 քրիստոնէական 28 Christian
 քրիստոնէութիւն 29 Christianity
 քրոմ 26 chromium

0

օգնել 29 to help, assist
 օգնութիւն 29 aid, assistance
 օգոստոս 10 August
 օգտագործուել 26 to be used
 օգտագործում 26 use
 օգտակար 16 useful
 օգուուել 21 to profit
 օդ 22 air
 օդային 10 air (adj.)
 օդանաւ 17 plane

օժտուել 26 to be endowed, be sup-
 [plied
 օղակ 26 link, ring
 օղի 7 brandy
 օճառ 22 soap
 օպերա 11 opera
 օտար 28 foreign
 օտարական 21 foreigner
 օր, օրուայ 5 day
 այդ օրերին one of these days
 օրական 13 daily
 օրէնք 29 law

օրինակ 13 for example, example
 օրինորդ 1 Miss, girl
 օրսօրտ 26 daily, day by day
 օրօրոց 28 lullaby

Յ

ֆիզիքական 25 physical
 ֆրանսերէն 21 French (language)
 ֆրանսիայ 29 France
 ֆրանսիացի 26 Frenchman